

І Н Т И М

у

латинській мові

С Л О В Н И К

лексика,

флірти,

афоризми

Ужгород

2009

ББК – 81. 2 Лат я 2

УДК - 811. 124 (03)

I 73

Інтим у латинській мові. Словник: лексика, флірти, афоризми
/ Автор-укладач М.Ухаль. – Ужгород:, 2009. – 316 с.

Рецензенти:

Полюжин М.М., доктор філологічних наук, професор

Швед Е.В., канд. філол. наук, доцент, зав. каф. класичної та румунської
філології УжНУ

Рекомендовано до друку рішенням науково-методичної ради
Закарпатського державного університету. Протокол № 4 від 27 квітня 2009 р.

Охороняється Законом України «Про авторське право та суміжні права».
Жодна частина даного видання без писемної згоди автора або видавця не може
бути у будь-якій формі скопійована, розмножена і розповсюджена.

У словнику зібрано із вітчизняних та іншомовних джерел значну кількість
популярних і рідковживаних слів, фразеологізмів, афоризмів та фліртів інтимного
характеру. Користуючись книгою, ви зможете латинською мовою освідчитись у
коханні, виголосити тост, побажання, поздоровити когось, висловити
експресивною лексикою клятву, погрозу, заклинання тощо.

Кожне латинське слово супроводжується українською транслітерацією з
наголосом. Для зручності користування в кінці видання подано алфавітний
показчик українського перекладу усіх латинських слів та виразів із вказівкою
сторінок їх знаходження.

Книга розрахована на широке коло читачів.

ББК – 81.2 Лат я 2

УДК – 811.124 (03)

ISBN 978-966-2075-01-4

© М.Ухаль, 2009

**Quidquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas,
Gaudia, discursus, nostri farrago libelli est.**

(Все, що лише роблять люди: це страх, насолода, бажання,
Розлад, утіха і гнів, - оця суміш для нашої книжки).

Лукрецій

Obscenum est dicere, facere non obscenum.

(Непристоно говорити, робити пристойно).

Цицерон

Не жду над гробом: „*casta et pudica,*”

Для многих пояс был мой слишком слаб.

Брюсов В.Я. Помпеянка

ВІД УКЛАДАЧА

Метою створення цього словника є бажання автора хоча б в якійсь мірі заповнити ту лакуну (прогалину), що існує у вітчизняній лексикографії. В ньому зібрано близько 2000 одиниць серйозних і смішних, евфемістичних і тривіальних слів, фразеологізмів, афоризмів і фліртів, що раніше не друкувались у літературі такого жанру.

Латинське слово *intimus* (вищий ступінь порівняння від *interior*) багатозначне і перекладається : нижній, внутрішній, глибокий, задушевний, щирий, близький, найдовірениший, таємний. Назва „ Інтим у латинській мові” не в повній мірі відповідає змісту книги. Бо у виданні є певна кількість слів і виразів, що виходять за межі семантики цього слова. Здебільшого це медичні терміни, експресивна лексика та слова і вирази, котрі донедавна залишались на периферії літературної мови.

Про що тільки не говорили люди протягом багатьох віків: про роботу і відпочинок, добро і зло, про кохання і страждання, про достоїнність і недоліки холостяцького та сімейного життя, про честь і безчестя, про розум і недоумство, про багатство, гроші, скупість та ін. У процесі розвитку людства встановлювалися певні норми суспільної поведінки людини, етичні правила, своєрідні закони, сформовані в афористичних висловах. Такі лаконічні судження і складають більшу частину даного словника.

Латиномовні афоризми – це своєрідна скарбниця античного інтелекту, складова частина культури народу, його неоціненний скарб, яким він володіє з незапам'ятних часів і яким збагачує теперішні та збагачуватиме майбутні покоління людства. Джерелами афоризмів були реальне життя і побут людей та творчість народу. Життєвість афоризмів, крім іншого, проявляється і в тому, що вони з часом можуть міняти поняття або породжувати самостійні семантичні варіанти.

Слід зауважити, що словник не обмежується лексикою класичного періоду розвитку латинської мови, а й налічує значну кількість виразів, що відображають реалії, відсутні в античну добу.

При складанні книги укладач переслідував ще одну мету - передати читачу атмосферу життя в Давньому Римі, а саме: звичаї, занепад моралі, розпусту, інтимні стосунки людей (дружбу, кохання, зраду, страждання, ревності, любовний етикет), тобто все те, чим живемо і ми з вами, але вже дві тисячі років потому . Чи не найкращою ілюстрацією тодішньої атмосфери є окремі уривки з відомих ліричних поезій в оригіналі та їх переклади українською або російською мовами, що подаються в кінці книги після коротких біографічних даних знаменитих римських поетів.

Переклади латинських фразеологізмів взято із латинсько-російських та латинсько-українських словників, а також із різних збірок афоризмів, виданих російською або українською мовами за останні 60 років. А відсутні в цих джерелах латинські паремії перекладені укладачем даного словника.

Афоризми однієї мови на іншу можуть перекладатися різними способами. Якщо афористичні речення однієї мови мають точні копії в іншій мові, то вони перекладаються за допомогою еквівалентів, які збігаються за значенням, образами і лексикою, наприклад: **De morbo medicus gaudet, de morte sacerdos** – Лікар радіє хворобі, священник – смерті.

Тоді ж, коли в двох мовах немає еквівалентів, підбирається зворот, що різниться образом і лексичним складом, але є відповідним за своїм значенням. Такий переклад за допомогою аналога має характерний національний колорит: **Faenum habes in cornu** – Ти буцливий, небезпечний для оточуючих (дослівно: в тебе сіно на рогах).

У випадках, коли у мовах немає ні еквівалента, ні аналога, дається дослівний переклад з поясненнями у дужках, наприклад: **Homo trium litterarum** – Людина з трьома буквами (Римляни випалювали злочинцям на чолі три букви “fur” – злодій). В даному словнику використано тільки ці способи перекладу латинських паремій.

Видання адресується широкій читацькій аудиторії, насамперед молоді, студентам, аспірантам, а також тим, хто прагне удосконалити свою мову і культуру спілкування, висловлюватись влучно, лаконічно і дотепно.

Усі латинські слова, фразеологізми, афоризми і флірти супроводжуються українською транслітерацією, що дає можливість користуватись словником і тим, хто не володіє латиною.

Латинський алфавіт

Букви	Вимова	Приклади і переклад	Українська транслітерація
A a	а	alimentum (харч, їжа, утримання)	[аліме ^н тум]
B b	б	bos (бик)	[бос]
C c*	к, ц	castratus (кастрат), cele (грижа), clunis (сідниця)	[кастра ^н тус],[це ^н ле],[кльо ^н ніс] Приголосний с вимовляється як ц перед голосними е, і, у та дифтонгами ае, ое , в інших випадках - як к .
D d	д	dea (богиня)	[де ^н а]
E e	е	error (помилка)	[е ^н ррор]
F f	ф	fossa (рів, яма)	[фо ^н сса]
G g	г	ganea (корчма)	[га ^н неа]
H h	г	homo (людина)	[го ^н мо]
I i*	і, й	ira (гнів), ius (право)	[і ^н ра],[юс] І перед голосними вимовляється як й , в інших випадках – як і . Буква і появилась у першій половині XVI ст..
K k	к	kelis (рубець)	[ке ^н ліс] К к зустрічається у словах нелатинського походження
L l	ль	libido (бажання)	[лі ^н бідо]
M m	м	mas (самець)	[мас]
N n	н	nudus (голий)	[ну ^н дус]
O o	о	olla (горщик)	[о ^н лля]
P p	п	rotator (п'яниця)	[пота ^н тор]
Q q*	к	quaeso (прошу)	[кве ^н зо] Qq вживається лише з и , вимовляється як кв .
R r	р	rana (жаба)	[ра ^н на]
S s*	с, з	sol (сонце), rosa (троянда), orgasmus(оргазм)	[соль], [ро ^н за], [орга ^н змус] Між голосними, а також між голосною та т або п вимовляється як з .

T t	т	techna (хитрість)	[те□хна]
U u	у	uber (вим'я, дійка, цицька)	[у□бер]
V v	в	virgo (дівчина)	[ві□рго]
X x*	кс, кз	xenium (подарунок), examen (іспит)	[ксе□ніум], [□екза□мен] Між голосними, якщо другий голосний наголошений, вимовляється як кз .
Y y*	і	pyr (вогонь, жар)	[пір] Вживається в словах грецького походження.
Z z	з	zona (пояс)	[зо□на]

Вимова буквосполучень

Голосних

Ae, oe вимовляється як **е**: aera [е□ра], roena [не□на].

Якщо **ae, oe** вимовляється окремо, то над **е** стоїть риска або дві крапки: aēr [а□ер], poēta [пое□та].

Au та **eu** вимовляються як **ав, ев (аў, еў)**, у транскрипції подаються через **ау, еу**: aurum [а□урум], neuter [не□утер].

Приголосних

Ch вимовляється як **х**: charta [ха□рта].

Sch вимовляється як **сх**: schola [схо□ля].

Ng вимовляється двоюко: перед голосними як **нгв**: lingua [лі□нгва], перед приголосними як **нгу**: angulus [а□нгулюс].

Su вимовляється перед голосними як **св**: suadus [сва□дус], виняток: suus, sua, suum [су□ус, су□а, су□ум].

Ti перед голосним вимовляється як **ці**: ratio [ра□ціо], але після букв **s, t, x** вимовляється як **ті**: ostium [о□стіум], Attius [а□ттіус], mixtio [мі□ктіо].

Ph вимовляється як **ф**: physika [фі□зіка].

Rh вимовляється як **р**: rhetor [ре□тор].

Th вимовляється як **т**: thesis [те□зіс].

Наголос

Наголос у латинській мові залежить від довготи і короткості складів. Склади рахуються з кінця слова. На першому складі від кінця слова наголос не ставиться (за винятком поетичних текстів). Для визначення місця наголосу необхідно знати довготу чи короткість тільки другого складу. Якщо другий склад довгий, то наголос падає на нього, а якщо короткий, то наголос переноситься на третій склад від кінця слова. У двоскладових словах наголос ставиться на другому складі. Оскільки кожен латинський вираз у словнику супроводжується українською транскрипцією з наголосом, то просодичні діакритичні знаки для позначення довготи або короткості другого складу не вживаються.

Побудова та правила користування словником

Словник складається з латинського алфавіту, коротких правил вимови букв і буквосполучень, латинсько-українського словника, алфавітного покажчика українських перекладів з номерами сторінок, коротких біографічних даних 25 римських політичних діячів, істориків, філософів, юристів, письменників та поетів – авторів афоризмів. При користуванні словником слід мати на увазі, що:

1. Латинська частина словника та алфавітний покажчик українських перекладів подаються в алфавітному порядку без врахування проміжків між словами, а короткі біографічні дані авторів афоризмів – за хронологією їх життєдіяльності.

2. Усі латинські слова та вирази супроводжуються в квадратних дужках українською транслітерацією з наголосом. Наголос у транскрибованих словах позначається скісною рисою над голосною буквою. У словах, де наголошується склад з голосною буквою *i*, знак наголосу зливається з крапкою цієї букви, наприклад: *similis* [сі́міліс].

3. У багатьох випадках у круглих дужках подано паралельні варіанти перекладу латинських афоризмів, оскільки їх дослівний переклад не завжди досягає мети і не передає повністю стилістичне забарвлення.

4. У латинській мові (на відміну від української) дієслова у минулому часі не вказують на рід. А тому, наприклад, афоризм „*Argentum asseri, imperium vendidi*” перекладається: Гроші взяв – незалежність продав (або Гроші взяла – незалежність продала).

5. Курсивом даються імена авторів окремих афоризмів і фліртів, а також коментарі.

Abactus venter

[аба□ктус ве□нтер]

Штучні, передчасні роди

Ab alio spectes, alteri quod feceris

[аб а□ліо спе□ктес, а□льтері квод фе□церіс], *Публій Сір*

Чекай від іншого того, що ти йому зробив

Abdomen

[абдо□мен]

Дітородний орган

Abdominis voluptates

[абдо□мініс волюпта□тес]

Ниці чуттєві насолоди

Abhorrere ab aliquo

[абгорре□ре аб а□лікво]

Мати відразу (почуття огиди) до когось

Abi in crumen!

[а□бі ін кру□мен]

Провалися ти! (Пропади ти пропадом!)

Abi tuam viam

[а□бі ту□ам ві□ам]

Йди своєю дорогою

Ablue, pecte canem, canis est et permanet idem

[а□блюе, пе□кте ка□нем, ка□ніс ест ет перма□нет і□дем]

Умий, причеши пса, але пес є псом і залишиться ним

Abnoctare

[абнокта□ре]

Ночувати поза домом

Ab oculis caliginem dispellere

[аб о□куліс калі□гінем діспе□ллере]

Відкрити очі кому-небудь (на щось)

Abolere labem ignominiae

[аболе□ре ля□бем ігномі□ніе]

Змити пляму ганьби

Abortire

[аборті□ре]

Передчасно народити

Abruptis voluptatibus

[абру□птіс волюпта□тібус]

Відмовитися від насолод

Absentem laedit, cum ebrio qui litigat

[абсе□нтем ле□діт, кум е□бріо кві лі□тігат]

Хто з п'яним сперечається, той з відсутнім воює

Absit nomen

[а□бсіт но□мен]

Ім'я опустимо

Abstinentia

[абстіне□нція]

Невживання спиртних напоїв; статева поміркованість

Abstinentia totalis

[абстіне□нція тоталіс]

Повне статеве стримування

Abstinere vino et venere

[абстіне□ре ві□но ет вене□ре]

Уникати вина і любощів

Abusus in Baccho abusus in Venere

[абу□зус ін ба□кхо абу□зус ін ве□нере]

Хто зловживає вином, зловживає коханням

Abusus nicotini

[абу□зус нікоті□ні]

Зловживання тютюном

Abusus spirituosus

[абу□зус спірітуо□зус]

Зловживання алкоголем

Accipere aliquam concidionem

[акці□пере а□ліквам концідіо□нем]

Прийняти якусь шлюбну пропозицію

Acer potator

[а□цер по□татор]

Гіркий п'яниця

A corpore vitam secludere

[а ко□рпоре ві□там секлю□дере]

Накласти на себе руки

Actus moraliter indifferens

[а□ктус мора□літер інді□фференс]

Аморальний вчинок

Adam

[а□дам]

Адам (д. євр. *ādām* – людина; глина, земля, червоний колір; кожна буква цього слова в грецькій мові перекладається так: *Anatole* - схід, *Dysis* - захід, *Arctos* - північ, *Mesembria* – південь)

Adamare

[адама□ре]

Палко закохатися; припасти до смаку

Ad ambo sexus pertinere

[ад а□мбо се□кзус пертіне□ре]

Належати до обох статей (бути гермафродитом)

Ad armillum redire

[ад армі□ллюм реді□ре]

Повертатись до винних бочок (до пияцтва)

Ad bene placitum

[ад бе□не пля□цітум]

Для приємного задоволення

Adbibere plus paulo

[адбі□бере плюс па□ульо]

Випивати зайве, перебрати

Ad calamitatem quilibet rumor valet

[ад калямїтаџтем квїџлібет руџмор ваџлет]

Для нещастя вистачить будь-якого поголосу (Не все те правда,
що говорять)

Ad delectandum

[ад делєктаџндум]

Для задоволення

A derisus non procul abest risus

[а дерїџзус нон проџкуль аџбест ріџзус]

Від смїху недалеко до висміювання

Adhibenda est in iocando moderatio

[адгібеџнда ест ін йокаџндо модераџціо]

У жартах слід знати міру

Ad lasanum surgere

[ад лязаџнум суџргере]

Відправитись у відхоже місце

Admissura

[адміссуџра]

Злучка

Admovere ubera

[адмовеџре уџбера]

Годувати цицьками

Ad nova omnes concurrunt

[ад ноџва оџмнес конкуџррунт]

Усі мають потяг до нового

Ad perniciem solet agi sinceritas

[ад перніџцієм соџлет аџгі сінцеџрітас]

Щирість часто призводить до нещастя

Ad praemia peccare

[ад преџміа пєккаџре]

Дістати нагороду за свої гріхи

Ad restim res rediit

[ад реџстїм рес реџдіїт]

Справа дійшла до мотузки

Ad turpia nemo obligatur

[ад туꝑꝑіа неꝑмо облігаꝑтур]

До ганебного (непрстойного) ніхто нікого не зобов'язує

Adulter

[адуꝑльтер]

Перелюбник, порушник подружньої вірності, коханець

Adulterium

[адультеꝑріум]

Розпуста, перелюб; непрстойне зображення

Adulterium facere

[адультеꝑріум фаꝑцере]

Чинити перелюб, перелюбствувати

Advena amor

[адвеꝑна аꝑмор]

Любов до чужинок

Adversus aliquem mentiri

[адвеꝑрсус аꝑліквем ментіꝑрі]

Брехати комусь прямо у вічі

Ad vitia proclives magis cuncti sumus

[ад віꝑціа проꝑклівес маꝑгіс куꝑнкці суꝑмус]

Всі ми більш схильні до пороків

Aedoeomania

[едеомаꝑнія]

Патологічний статевий потяг

Aegre facere alicui

[еꝑгре фаꝑцере аліꝑкуі]

Набридати комусь

Aequalis aequalem delectat

[екваꝑліс екваꝑлем делеꝑктат], *Цицерон*

Рівний рівного любить

Aequa per iniqua

[еꝑква пер ініꝑква]

Правдами й неправдами

Aeque pars ligni curvi ac recti valet igni

[еґкве парс ліґні куґрві ак реґкті ваґлет іґні]

Криві і прямі поліна однаково горять (Любов у всіх однакова)

Aestimatus esse caprae vicinum, quod scit caper in se

[еґстімат еґссе каґрпе віґцінум, квод світ каґпер ін се]

Що козел бачить у себе, то думає, що воно властиве і козі

Aestuare in aliquo

[естуаґре ін аґлікво]

Палати коханням до когось

Aetas dulcissima adulescentia est

[еґтас дульціґссіма адулесцеґнція ест]

Молодість – найприємніша пора життя

Aetas mala merx est

[еґтас маґля меркс ест]

Погана штука старість

Aetatem gerere cum aliquo

[етаґтем геґрере кум аґлікво]

Проводити час з кимось

Aetate sapimus rectius

[етаґте саґпімус реґктіус]

З роками ми стаємо розумнішими

Aeternum vale

[етеґрнум ваґле]

Прощай назавжди

Agaga

[аґаґа]

Звідник

Agamia

[аґаґміа]

Безшлюбність

Agamus

[аґґамус]

Безшлюбний, неодружений

Agenda res est augendaque

[аге́нда рес ест ауге́ндакве]

На це треба зважитися

Agenesia

[агене́зія]

Жіноче безпліддя

Agenitalismus

[агеніталі́змус]

Слабкий розвиток статевих органів

Agnosco veteris vestigia flammae

[агно́ско ве́теріс весті́гіа фля́мме]

Пізнаю (згадую) сліди колишньої пристрасті

Aleatorium

[алеато́ріум]

Кубло, гральний будинок

Aleator quanto in arte est melior, tanto est nequior

[алеа́тор ква́нто ін а́рте ест ме́лліор, та́нто ест не́квіор], *Публій Сір*

Чим вправніший гравець, тим він негідніший

Aliam aetatem alia decent

[а́ліам ета́тем а́ліа де́цент], *Горацій*

Кожному віку притаманне своє

Alia omnia

[а́ліа о́мнія]

Що завгодно, тільки не це

Alicui balatum ducere

[алі́куі бала́тум ду́цере]

Примушувати когось бляяти (Давати ляпаса)

Alicui bilem commovere

[алі́куі бі́лем коммове́ре]

Хвилювати комусь жовч (Грати на нервах)

Alicui dedecori esse

[алі́куі дедеко́рі е́ссе]

Бути для когось безчестям

Alicui manum adire

[алі□куі ма□нум аді□ре]

Ошукати когось (Залишити з носом)

Alicui notas adiicere

[алі□куі но□тас адіі□цере]

Покрити когось безчестям

Alicui opprobrio esse

[алі□куі оппро□бріо е□ссе]

Лягти ганебною плямою на когось

Alicui oscula ferre

[алі□куі о□скуля фе□рре]

Цілувати когось

Alicui os sublinere

[алі□куі ос сублі□нере]

Фарбувати комусь рота (Годувати обіцянками)

Alicui se pactum

[алі□куі се па□ктум]

Дати комусь слово стати його дружиною

Alicui viro dignari se iungere

[алі□куі ві□ро дігна□рі се ю□нгере]

Побажати вийти заміж за когось

Alienata mens

[аліена□та менс]

Шаленство, безумство

Alienatus ad libidinem animo

[аліена□тус ад лібі□дінем а□німо]

Засліплений пристрастю

Aliena vitia in oculis habemus, a tergo nostra sunt

[аліе□на ві□ція ін о□куліс габе□мус, а те□рго но□стра сунт]

Чужі вади маємо перед очима, а свої – за спиною

Alienum nobis, nostrum plus aliis placet

[аліе□нум но□біс, но□струм плус а□лііс пля□цет]

Нам більше подобається чуже, а іншим – наше

Aliis inserviendo consumor

[a□лііс інсервіє□ндо консу□мор]

Служачи іншим, згораю

(Надпис під свічкою як символом самопожертвування)

Aliis si licet, tibi non licet

[a□лііс сі лі□цет, ті□бі нон лі□цет]

Якщо іншим дозволено, то тобі – ні

Aliquam secum matrimonio

[a□ліквам се□кум матрімо□нію]

Одружитися з кимось

Aliquando et insanire iucundum est

[аліква□ндо ет інсані□ре юку□ндум ест]

Інколи приємно і дурня корчити

Aliquem alicui natali suo donare

[a□ліквем алі□куі ната□лі су□о Дона□ре]

Подарувати щось комусь до дня народження

Aliquem amplexu petere

[a□ліквем амплє□кзу пе□тере]

Обіймати когось

Aliquem carum habere

[a□ліквем ка□рум габе□ре]

Ніжно любити когось

Aliquem cum basi sua metiri

[a□ліквем кум ба□зі су□а меті□рі]

Міряти когось разом з п'єдесталом (Давати комусь поблажливу оцінку)

Aliquem falsum habere

[a□ліквем фа□льсум габе□ре]

Обманювати когось

Aliquem furtivis subinde osculis verberare

[a□ліквем фурті□віс субі□нде о□скуліс вербера□ре]

Потай раз у раз цілувати кого-небудь

Aliquem in sinu gestare

[a□ліквем ін сі□ну геста□ре]

Упадати всією душею за кимось

Aliquem lactare et falsa spe producere

[а□ліквем лякта□ре ет фа□льса спе проду□цере]

Потішати і обманювати когось марною надією

Aliquem natum non putare

[а□ліквем на□тум нон пута□ре]

Мати за ніщо когось, нехтувати кимось

Aliquem pessimos ludos dimittere

[а□ліквем пе□ссімос лю□дос дімі□ттере]

Зло пожартувати з кимось

Aliquem vadatum amore attinere

[а□ліквем вада□тум амо□ре аттінє□ре]

Прикувати кого-небудь (до себе) любов'ю.

Aliquem veneno tentare

[а□ліквем вене□но тента□ре]

Випробувати на комусь силу (любовних) чарів

Aliquid in medullas demittere

[а□ліквід ін меду□лляс демі□ттере]

Брати щось близько до серця

Aliter atque animo gerebat

[а□літер а□ткве а□німо гере□бат]

Не так, як відчував (*тобто* приховуючи свої справжні почуття)

Aliud est amatozem esse, aliud amantem

[а□ліуд ест амато□рем є□ссе, а□ліуд ама□нтєм]

Одна справа бути залицяльником, інша справа – бути закоханим

Alter ego

[а□льтєр є□го]

Моє друге я (половина моєї душі)

Alterius domnum gaudium haud facias tuum

[альтє□ріус до□мнум га□удіум га□уд фа□ціас т□уум]

З чужої біди не смійся, а на свою надійся

Alteri vivas oportet, si tibi vis vivere

[а□льтєрі ві□вас опо□ртєт, сі ті□бі віс ві□вєрє]

Потрібно жити для інших, якщо хочеш жити для себе

Alvum deicere

[а□львум деіі□цере]

Очищати кишечник

Alvum superiorem deicere

[а□львум суперіо□рем деіі□цере]

Блювати, ригати

Alvus laxa

[а□львус ля□кза]

Понос (пронос)

Ama caecam invalidamque et deus annas addet

[а□ма це□кам інваліда□мкве ет де□ус а□ннас а□ддет]

Люби сліпу й каліку і бог дабавить віку

Amando ludere

[ама□ндо лю□дере]

Фліртувати

Amans

[а□манс]

Коханець, коханка, любаска

Amantes amentes

[ама□нтес аме□нтес]

Закохані – шалені

Amantium irae amoris integratio est

[ама□нціум і□ре амо□ріс інтегра□ціо ест]

Гнів закоханих – відновлення кохання

Amare aliquem de aliqua re

[ама□ре а□ліквем де а□ліква ре]

Любити когось за щось

Amare et sapere vix deo conceditur

[ама□ре ет са□пере вікс де□о конце□дітур]

Любити і розумно мислити навряд чи підвладно і богові

Amare iuveni fructus est, crimen seni

[ама□ре юве□ні фру□ктус ест, крі□мен се□ні]

Любов – це насолода юнака і ганьба для старика

Amator

[амаџтор]

Марудник, коханець, поклонник, залицяльник

Amata relinquere pernix

[амаџта реліџнквере пеџрнікс]

Який з легкістю зраджує (залишає) те, що (недавно) любив

Amat et castigat

[аџмат ет кастіџгат]

Кохає і карає

Amator exclusus meus

[амаџтор екслюџзус меџус]

Поклоннику зачинені двері

Amenorrhoea

[аменорреџа]

Відсутність місячного

Amens

[аџменс]

Ідіот, шалений

A mensa et toro separatio

[а меџнза ет тоџро сепараџціо]

Відлучити від стола і ложа

*(Формула розлучення в римському праві)***A mente deseri**

[а меџнте деџзері]

Втратити голову, розгубитися

Ametra

[аџметра]

Відсутність матки

Amica illudens

[аміџка іллюџденс]

Невірна коханка, курва, шльондра

Amici ferre iugum pariter dolosi

[аміџці феџрре юџгум паџрітер дольоџзі]

Друзі, що підступно відмовилися розділити тягар (нещастя)

Amici fures temporis

[аміці фурес темпоріс]

Друзі - злодії часу

Amici optima vitae supellex

[аміці оптіма віте супеллекс]

Друзі – найкраща окраса життя

Amicitia inter pocula contracta plerumque vitrea est

[аміцітіа інтер покуля контракта плерумкве вітреа ест]

Дружба, укладена за келихом, здебільшого хитка

Amicitiam natura ipsa peperit

[аміцітіам натура іпса пеперіт]

Дружбу створила сама природа

Amicitiarum dehonesta menta

[аміцітіарум дегонестамента]

Ганебні зв'язки (*про дружбу*)

Amicitia semper prodest, amor et nocet

[аміцітіа семпер продест, амор ет нощет], *Публій Сір*

Дружба завжди корисна, а любов може і нашкодити

Amico licet

[аміко ліщет]

Другу (це) дозволено

Amicum laedere ne ioco quidem licet

[амікус ледере не йоко квідем ліщет]

Друга не ображай навіть жартом

Amicum proba, probatum ama

[амікум проба, пробатум ама]

Друга випробуй, випробуваного люби

Amicus certus in re incerta cernitur

[амікус щертус ін ре інщерта щернітур], *Енній*

Справжній друг пізнається у біді

Amicus cognoscitur amore, more, ore, re

[амікус когнощітур амоше, моше, оше, ре]

Друг пізнається через любов, вдачу (характер), мову, вчинки

Amicus optima vitae possessio

[амі□кус о□птїма ві□те поссе□ссїо]

Друг – найкращий скарб у житті

Amicus usque ad aras

[амі□кус у□скве ад а□рас]

Друг аж до могили

Amicus verus rara avis

[амі□кус ве□рус ра□ра а□віс]

Вірний друг – рідкий птах

Amittere fidem

[амі□ттере фі□дем]

Порушувати слово; втрачати довіру

Amo parabilem venerem

[а□мо пара□білем вене□рем]

Задовольняюсь тим, що легко дістається (Поважаю легко доступне кохання)

Amorabundus

[аморабу□ндус]

Закоханий

Amor caecus

[а□мор це□кус]

Любов сліпа

Amor crudeli tate peredit

[а□мор круде□лі та□бе пере□діт]

Кохання безжалісно з'їдає (сушить) тяжкою недугою.

Amor dolor

[а□мор до□льор]

Любов – це страждання

Amorem canat aetas prima

[амо□рем ка□нат е□тас прї□ма]

Нехай юність співає про любов

Amorem intercapedine ipse lenit dies

[амо□рем інтеркапе□діне і□псе ле□ніт ді□ес]

Сам час пом'якшує любов

Amore morior

[амо□ре мо□ріор]

В'янути від кохання

Amorem erga aliquem relinquere

[амо□рем е□рга а□ліквем релі□нквере]

Розлюбити

Amores et delictae tuae

[амо□рес ет делі□кте ту□е]

Предмет твого кохання і насолоди

Amor est fructus temporum

[а□мор ест фру□ктус темпо□рум]

Любов – це плід часу

Amor etiam deos tangit

[а□мор е□ціам де□ос та□нгіт]

Любов спокушує навіть богів

Amor et melle et felle est fecundissimus

[а□мор ет ме□лле ет фе□лле ест фекунді□ссімум], *Плавт*

Любов наповнена і медом, і гіркотою

Amor habendi

[а□мор габе□нді]

Набуте любов'ю

Amori amara sacrum

[амо□рі ама□ра са□крум]

Свята гіркість кохання

Amori finem tempus, non animus facit

[амо□рі фі□нем те□мпус, нон а□німум фа□ціт]

Любов завершує час, а не бажання

Amoris flamma conflagrare

[амо□ріс фля□мма конфлягра□ре]

Згорати від полум'я кохання

Amoris vulnus sanat idem, qui facit

[амо□ріс ву□льнус са□нат і□дем, кві фа□ціт]

Любовні рани виліковує той, хто їх завдає

Amor levis

[а□мор ле□віс]

Флірт

Amor magister optimus

[а□мор магі□стер о□птімус]

Любов – найкращий учитель

Amor matris

[а□мор ма□тріс]

Материнська любов

Amor non est medicabilis herbis

[а□мор нон ест медіка□біліс гербіс]

Любов не виліковується травами

*(Овідій. мабуть, вважав, що від кохання немає ніяких ліків)***Amor omnia vincit**

[а□мор о□мнія ві□нціт]

Любов перемагає все

Amor omnibus idem

[а□мор о□мнібус і□дем]

Любов у всіх однакова

*(Ця фраза Вергілія трактується так: все що живе на земній кулі, не може обійтись без любові)***Amor ordinem nescit**

[а□мор о□рдінем не□сціт]

Любов не знає порядку

Amor sceleratus habendi

[а□мор сцелера□тус габе□нді]

Злочинна пристрасть до здирництва

Amor tussisque non celantur

[амо□р туссі□скве нон целя□нтур]

Любов і кашель не можна приховати

Amor, ut lacrima, oculis oritur, in pectus cadit

[а□мор, ут ля□кріма, о□куліс о□рітур, ін пе□ктус ка□діт]

Кохання , неначе сльоза: починається з очей, а западає в серце

Amplexus

[ампле□кзус]

Любовні пестоці

Anaphrodisia

[анафродізіа]

Відсутність або подавлення статевого потягу

Ancilla amoris

[анцілліа аморіс]

Сексуальна рабиня

Anguilla est elabitur

[ангвілліа ест елябітур]

Слизький, як в'юн (вугор)

Animam lucro vendere

[анімам люкро вендере]

Торгувати своєю совістю

Animi causa (= animi gratia)

[анімі кауза, анімі граціа]

Для розваги, для задоволення

Animo obsequi

[анімо обсекуї]

Віддаватися насолоді

Animo parum valere

[анімо парум валере]

Бути недоумкуватим

Animos capere

[анімос капере]

Вдовольняти пиху

Animum ancipitem gerere

[анімум анціпітем герере]

Вести подвійну гру

Animum rege, qui nisi paret, impereat

[анімум реге, кві нізі парет, імперат], *Горацій*

Керуй своїм настроєм, бо він, якщо не кориться, то наказує

Animus ab ignavia corruptus

[анімум аб ігнавіа корруптус]

Характер, розбещений лінощами

Animus dissentit a vultu

[а́німус діссе́нтіт а ву́льту]

Лице показує зовсім не те, що серце

Animus fert

[а́німус ферт]

Душа тягне

Antipathia

[антипа́тіа]

Почуття неприязні до когось або чогось

Antiquus amor cancer est

[анти́квус а́мор ка́нцер ест]

Давня любов – (як) рак

A nullo diligitur, qui neminem diligit

[а ну́лльо ділі́гітур, кві не́мінем ді́лігіт]

Ніхто не любить того, хто (сам) нікого не любить

Anulus alter et alter in digitis

[а́нулюс а́льтер ет а́льтер ін ді́гітіс]

Носити на пальцях ювелірний магазин

Anus

[а́нус]

Задній прохід; кільце; стара жінка

Aptius in suo corpore multa latent

[а́птіус ін су́о ко́рпоре му́льта ля́тент]

Тіло не слід занадто оголяти

Aqua et panis vita canis

[а́ква ет па́ніс ві́та ка́ніс]

Хліб і вода – собаче життя

Aquam foras, vinum intro!

[а́квам фо́рас, ві́нум і́нтро]

Геть воду, несіть вина!

Aquam turbare dedecet, ne pura tibi desit

[а́квам турба́ре де́дечет, не пу́ра тібі де́зіт]

Не плюй у криницю, бо з неї доведеться напитись

Aqua vitae

[аква віте]

Вода життя (*жартівливо про горілку, звідси в українській мові слово «оковита»*)

Arbiter bibendi

[арбітер бібенді], *Горацій*

Голова бенкету

Ardua res vetustis novitatem dare, novis auctoritatem

[ардуа рес ветустіс новіта тем да ре, новіс аукторіта тем]

Із старої баби не зробиш молоду дівку

A re uxoria abhorrere

[а ре укзоріа абгорре ре]

Відчувати відразу до одруження

Argentum accepi, imperium vendidi

[аргентум акцепі, імперіум вендіді]

Гроші взяв – незалежність продав (*Хто дарунки бере, той себе продає*)

Argumentum ad feminam

[аргументум ад фемінам]

Аргумент до жінки

Arrabo amoris

[аррабо аморіс]

Запорука кохання

Arrogantia facit stultum

[арроганція факіт стультум]

Зухвалість веде до глупоти

„Ars amandi” („De arte amandi”)

[арс аманді (де арте аманді)]

„Наука кохання”

(*Знаменита поема Овідія, складається з 3 частин: 1 і 2 – поради юнакам, як знайти кохання і як його зберегти; 3 – поради дівчатам*)

Asini est clitelam ferre libenter

[азіні ест клітелам ферре лібентер]

Ослу властиво охоче нести свій тягар

Asinos non curo

[а□зінос нон ку□ро]

На ослів не звертаю увагу

Asinus asino et sus sui pulcher

[а□зінус а□зіно ет сус су□і пу□льхер]

Осел ослу, а свиня свині подобаються

Asinus asinorum in saecula saeculorum

[а□зінус азіно□рум ін се□куля секульо□рум]

Осел над ослами на віки вічні

Asinus gloriosus

[а□зінус гльоріо□зус]

Надутий осел

Aspermatismus

[асперматі□змус]

Відсутність сперми, нездатність чоловічого організму виробляти сперму і виділяти її в процесі статевого акту

Assellari

[асселля□рі]

Випорожнитися (*вульг.* срати)

Assem habeas, assem valeas

[а□ссем на□беас, а□ссем ва□леас], *Петроній*

Гріш (копійку) маєш, гроша й вартий

Assiduum mirabile non est

[ассі□дуум міра□біле нон ест]

Звичне не захоплює

Assumere uxorem

[ассу□мере укзо□рем]

Одружуватися

Atqui si ita placet

[а□ткві сі і□та пля□цет]

Ну, що ж, якщо хочете

Atrocitati mansuetudo est remedium

[атроціта□ті мансвету□до ест реме□діум]

Лагідність – засіб від жорстокості

Attentare fidem alicuius

[аттента□ре фі□дем алі□куюс]

Схиляти когось до порушення вірності

Atterere caudam

[атте□рере ка□удам]

Крутити хвостом

Attingere

[атті□нгере]

Входити в любовний зв'язок, кохатися

Attria frons

[а□ттріа фронс]

Безстидний лоб

Audacter calumniare, semper aliquid haeret

[ауда□ктер калюмніа□ре, се□мпер а□ліквід ге□рет]

Обмовляй (оббріхуй) нахабно, завжди що-небудь залишиться

Audentes fortuna iuvat

[ауде□нтес форту□на ю□ват]

Сміливим доля допомагає

Audire ignoti quom imperant soleo non auscultare

[ауді□ре ігно□ті квом імпе□рант со□лео нон аускульта□ре], *Цецелій Статій*

Послухать дурість я готовий, а слухатись не буду

Aurem Batavam habere

[а□урем бата□вам габе□ре]

Не мати почуття гумору

Auriculas asini quis non habet?

[аури□куляс а□зіні квіс нон га□бет]

У кого не буває ослиних вух? (Кожний помилитися може)

Auro conciliatur amor

[а□уро конціліа□тур а□мор], *Овідій*

Золотом домагаються кохання

Auro loquente omnis sermo inanis est

[а□уро льюкве□нте о□мніс се□рмо іна□ніс ест]

Коли говориш золото, інші слова зайві

Auro quaeque ianua panditur

[ауро кве кве януа пандітур]

Золото відкриває усі двері

Aurora ab lacrimis

[ауро ра аб лякріміс]

Радість крізь сльози

Aut bibat, aut abeat

[аут бібат, аут абіат]

Або пий, або йди

Aut ne tentaris aut perfice

[аут не тентаріс аут перфіце]

Або не пробуй, або виконай

Aut nunc, aut nunquam

[аут нунк, аут нунквам]

Тепер або ніколи

Aut odit, aut amat mulier, nihil est tertium

[аут одіт, аут амат муліер, нігіль ест терціум]

Жінка або ненавидить, або любить, третього немає

Aut tu, aut nulla!

[аут ту, аут нулліа]

Або ти, або ніхто!

Avarum irritat, non satiat pecunia

[аварум іррітат, саціат пекуніа]

Скупого гроші збуджують, а не нагодовують

Avarus, nisi cum moritur, nil recte facit

[аварус, нізі кум морітур, ніль ректе факіт]

Скупий не робить нічого доброго, хіба що коли помирає

Ave atque vale

[аве аткве валє], Катулл

Привіт і прощай (= Привіт і вибач)

Avi et atavi nostri, cum alium ac caepe eorum verba olerent, tamen optime animati erant.

[аві ет атаві нострі, кум аліум ак цепе еорум ве рба олерент, тамен оптіме анімаці ерант], Варрон

У дідів і прадідів наших хоч і пахли слова часником і цибулею, але високий був у них дух

В

Babaecalus

[бабека□люс]

Дурень, балбес

Baccha

[ба□кха]

Вакханка; вино

Bacchabundus

[бакхабу□ндус]

Безумець, який віддається невгамовним веселошам

Bacchanalia

[бакхана□ліа]

Розпусний спосіб життя; вакханалії (*свята на честь Вакха, які проводились у Римі кожні три роки, супроводжувались оргіями; заборонені постановою сенату в 186 році до н. е.*)

Bacchari

[бакха□рі]

Святкувати вакханалії

Bacchatio

[бакха□ціо]

Розпусний, розгульний бенкет; оргія

Barathrum

[бара□трум]

Ненаситна утроба

Barba crescit, caput nescit

[ба□рба кресціт, ка□пут не□сціт]

Борода густа, голова пуста (Не в бороді честь, борода є і в козла)

Barbam alicui vellere

[ба□рбам алі□куї ве□ллере]

Смикати когось за бороду (ображати)

Basia iactare

[ба□зіа якта□ре]

Посилати повітряні поцілунки

Basia me, stultissime!

[ба□зіа ме, стульті□ссіме]

Поцілуй мене, дурню!

Basiare

[базіа□ре]

Цілувати

Basiolum

[базіо□люм]

Ніжний поцілунок

Beata solitudo

[беа□та соліту□до]

Блаженна самотність

Belua

[бе□люа]

Бестія, звірюка, нелюд (*лайливі слова*)**Bene ambula et redambula!**

[бе□не а□мбуля ет реда□мбуля]

Щасливої дороги і щасливого повернення!

Beneficium accipere libertatem vendere est[бенефі□ціум акці□пере ліберта□тем ве□ндере ест], *Публій Сір*

Приймати добродійство (послугу) – значить продавати свою свободу

Bene latere

[бе□не ляте□ре]

Вести цілком затворницьке життя

Bene proverbio praecipitur[бе□не прове□рбіо преці□пітур], *Цицерон*

Добра порада дається прислів'ям

Benevolentiam alicuius blanditis colligere

[беневоле□нціам алі□куюс бля□ндітіс коллі□ґере]

Улесливістю здобути прихильність

Benigne dicis

[бені□гне ді□ціс]

Ти дуже добрий, покірно дякую, вельми зобов'язаний
(Формула вдячності або ввічливої відмови)

Bibax

[бі□бакс]

Любитель випити, схильний до пияцтва

Bibendum quid

[бібе□ндум квід]

Треба щось випити

Bibere ad numerum

[бі□бере ад ну□мерум]

Пити по кількості (бажаних років життя)

Bibere ex auro

[бі□бере екс а□уро]

Пити із золотого келиха (Купатися в золоті)

Bibere Graeco more

[бі□бере гре□ко мо□ре]

Пити по-грецьки (*тобто* по кругу за здоров'я)

Bibere nomen

[бі□бере но□мен]

Пити по кількості букв в імені

Bibo

[бі□бо]

Гульвіса, гультяй

Bis dat, qui cito dat

[біс дат, кві ці□то дат]

Двічі дає, хто зразу дає

Bis pueri senes

[біс пве□рі се□нес]

Старі люди - вдруге діти

Bisexualis

[бісексуа□ліс]

Двостатевий (*який має потяг до сексуальних контактів із представниками обох статей*)

Blandiri sibi inepta spe

[блянді□рі сі□бі інє□пта спе]

Тішити себе марною надією

Blanditia, non imperio, fit dulcis Venus

[блянді□ція, нон імпе□ріо, фіт ду□льціс ве□нус]

Ласкою, а не наказом, стає солодкою любов

Bonae artes

[бо□не а□ртес]

Моральна чистота, зразкова поведінка

Bona opinio hominum tutior pecunia est

[бо□на опі□ніо го□мінум ту□тіор пеку□нія ест], *Публій Сір*

Добра думка людей надійніша за гроші

Bona venia vestra

[бо□на ве□нія ве□стра]

З вашого дозволу

Bonis nocet, qui malis parcit

[бо□ніс но□цет, кві ма□ліс па□рціт], *Сенека*

Шкодить добрим, хто жаліє поганих

Bonos mores corrumpunt congressus mali

[бо□нос мо□рес корру□мпунт конгре□сус ма□лі]

Погане товариство псує й хороші звичаї

Bonum est quod secundum naturam est

[бо□нум ест квод секу□ндум нату□рам ест]

Добре все те, що у згоді з природою

Bonum vinum lactificat cor hominis

[бо□нум ві□нум лякті□фікат кор го□мініс]

Добре вино веселить серце людське

Bonus a prima facie, malus a secunda

[бо□нус а прі□ма фа□ціє, ма□люс а секу□нда]

Гарний з першого погляду, з другого поганий

Bromidrosis

[бромідро□зіс]

Виділення смердючого поту

C

Cacare

[кака□ре]

Випорожнитися (виділяти екскременти); бруднити, паскудити

Cacatum non est pictum

[кака□тум нон ест пі□ктум]

Гівно, а не картина

Caeca est invidia

[це□ка ест інві□діа]

Заздрість сліпа

Caeca sorte

[це□ка со□рте]

З волі сліпого випадку (За іронією долі)

Caelebs

[це□лебс]

Неодружений (холостий або вдівець)

Caelebs vita

[це□лебс ві□та]

Холостяцьке життя

Caelum, non animum mutant, qui trans mare currunt

[це□люм, нон а□німум му□тант, кві транс ма□ре ку□ррунт]

Небо, а не душу міняє, хто за море втікає

Caelum vituperare

[це□люм вітупера□ре]

Лаяти небо (лаяти все і вся)

Calles antiquos servas veteres et amicos

[ка□ллес антї□квос се□рвас ве□терес ет амї□кос]

Шануй старі стежки і давніх друзів

Camilla (camillus)

[камі□лля, камі□ллос]

Дівчина (юноша) бездоганного походження

Cana culex

[ка□на ку□лекс]

Надокучливий (закоханий) старичок

Canes etiam furem adulantur

[ка□нес е□ціам фу□рем адуля□нтур]

Собаки лестяться і до злодія

Caninum prandium

[кані□нум пра□ндіум]

Бенкет без вина (*дослівно: Собачий бенкет*)

Canis femina

[ка□ніс фе□міна]

Сука

Cantica gignit amor, et amorem cantica gignunt

[ка□нтіка гі□гніт а□мор, ет амо□рем ка□нтіка гі□гніт]

Любов породжує пісні, а пісні – любов

Caper

[ка□пер]

Козел, цап; козлий запах; гострий запах людського поту

Capistrum maritale

[капі□струм маріта□ле]

Шлюбний намордник

Capta sero Pergama, capta tamen

[ка□пта се□ро перга□ма, ка□пта та□мен]

Пізно, але все ж і Троя здалася

Carior est auro iuventus

[ка□ріор ест а□уро юве□нтус]

Молодість дорожча за золото

Carpamus dulcia: nostrum est quod vivis

[карпа□мус ду□льція, но□струм ест квод ві□віс], *Флакк*

Будемо веселитися: нинішній день – наш

Carpe diem

[ка□рпе ді□ем], *Горацій*

Лови день (*Заклик жити сьогоднішнім днем, не упускаючи його радощів і можливостей*)

Carpimus florem

[каꞑрпімум фльоꞑрем]

Насолоджуймося квітучим віком

Carpite florem, qui nisi carptus erit, turpiter ipse cadet

(каꞑрпіте фльоꞑрем, кві ніꞑзі каꞑрптус еꞑрїт, туꞑрпітер іꞑпсе каꞑдет)

Зірвіть квітку, яка сама безславно впаде (зів'яне), якщо її не зірвуть. *(Так повчав Овідій, маючи на увазі дівочу чарівність)*

Carum quod rarum

[каꞑрум квод раꞑрум]

Дороге те, що рідкісне

Casta et pudica

[каꞑста ет пудіꞑка]

Цнотлива і благочестива

Casta est, quam nemo rogavit

[каꞑста ест, квам неꞑмо рогаꞑвіт], *Овідій*

Цнотлива та, якої ніхто не домагався

Castis omnia casta

[каꞑстіс оꞑмнія каꞑста]

Для непорочних (благочестивих) - все непорочне

Castratus

[кастраꞑтус]

Кастрат, скопець

Casu pendere ab uno

[каꞑзу пеꞑндере аб уꞑно]

Бути зв'язаним однією й тією ж долею

Cauda = caulis

[каꞑуда, каꞑуліс]

Чоловічий статевий орган

Caudam trahere

[каꞑудам траꞑгере]

Виставляти себе на сміх

Cave!

[каꞑве]

Будь обережним! *(тільки з презервативом)*

Cave amicus credas, nisi quem probaveris

[ка□ве амі□кус кре□дас, ні□зі квем проба□веріс]

Не вважай когось другом, поки його не випробував

Cave hominem unius libri

[ка□ве го□мінем у□ніус лі□брі]

Бійся людини однієї книги (недоучки)

Cave ne cadas

[ка□ве не ка□дас]

Стережись, щоб не упасти (Не дуже зазнавайся)

Cave, quid dicas, quando et cui

[ка□ве, квід ді□кас, ква□ндо ет ку□і], *Горацій*

Думай, що говориш, коли і кому

Cave sodalem

[ка□ве сода□лем]

Остерігайся друга

Cerevisia

[цереві□зіа]

Пиво

Certa amittimus, dum incerta petimus

[це□рта амі□ттімус, дум інце□рта пе□тімус]

Гонячись за сумнівним, ми втрачаємо вірне

Cervici alicuius imponi

[це□рвіці алі□куі імпо□ні]

Сісти комусь на шию

Chameleonte mutabilior

[хамелео□нте мутабі□ліор]

Мінливіший за хамелеона (*йдеться про людину, яка постійно міняє свій погляд, настрій, манеру триматися*)

Cibicida

[цібіці□да]

Дармоїд

Cibus, potus, somnus, venus – omnia moderata sint

[ці□бус, по□тус, со□мнус, ве□нус – о□мнія модера□та сінт]

Їжа, питво, сон, кохання – хай усе буде помірним

Cicatrix conscientiae pro vulnere est

[ціка□трікс консціє□нціє про ву□льнере ест], *Публій Сір*

Рани совісті не заживають

Cinaedus

[ціне□дус]

Розпусний, безстидний; кінед (*той, який віддається неприродним статевим зносинам*)

Cimex

[ці□мекс]

Блощиця, клоп

Circummingere

[ціркуммі□нгере]

Навколо обливати сечею (*що, за повір'ям, створювало магичне коло*)

Cito, tuto, iucundo

[ці□то, ту□то, юку□ндо]

Швидко, надійно, із задоволенням

Citra aemulum esse

[ці□тра е□мулюм е□ссе]

Не мати собі суперника

Citra personas

[ці□тра персо□нас]

Імена ненависні (не торкаючись осіб, не указуючи пальцем)

Cladem accipe!

[кля□дем акці□пе]

Я не зупинюсь на тобі!

Cleptomania

[клептома□нія]

Хвороблива пристрасть до злодійства

Claude os, aperi oculos

[кля□уде ос, а□пері о□кульос]

Запри рот, відкрий очі (Мовчи і дивись)

Claves uxori adimere

[кля□вес у□кзорі аді□мере]

Відбирати у жінки ключі (*тобто розлучитися*)

Climacterium

[клімакте́ріум]

Клімактерій, клімакс

Climacterium praecox

[клімакте́ріум пре́кокс]

Передчасний клімакс (до 40 років)

Clitoris

[клі́торіс]

Клітор

Clunis

[кльо́ніс]

Сідниця, зад

Cocainismus

[кокаіні́змус]

Пристрасть до кокаїну

Coemptio

[кое́мпціо]

Фіктивний шлюб (*Жінки вступали в нього, щоб звільнитись від обтяжливої опіки або від обов'язків сімейного культу, на який ішли великі витрати*)

Coetus

[це́тус]

Статевий зв'язок

Cogas amantem irasci, amare si velis

[ко́гас ама́нтем іра́сці, ама́ре сі ве́ліс], *Публій Сір*

Застав коханого гніватися, якщо хочеш кохання

Cogit rogando, cum rogat potentior

[ко́гіт рога́ндо, кум ро́гат поте́нтіор]

Примушує проханням, якщо просить настирливо

Coire

[коі́ре]

Здійснювати статевий акт; спарюватися

Coitus

[ко́ітус]

Статевий зв'язок, парування

Coitus interruptus

[коітус інтеруіптус]

Перерваний статевий акт

Coleorrhexis

[колеорреікзіс]

Розрив піхви

Colere aliquem arte

[коілере аіліквем арте]

Поводитися з кимось жорстоко

Coles

[коілес]

Чоловічий статевий орган, член; стержень

Coleus

[коілеус]

Піхва; мошонка

Colpitis

[коільпітіс]

Запалення піхви

Colpos

[коільпос]

Піхва

Collurcinatio

[коілюрцінаціо]

Пристрасть до гулятики; розгульне життя

Combibo

[комбіібо]

Горілчаний брат, товариш по чарці

Comburere

[комбуірере]

Бути закоханим

Comicum principium, finis tragicus

[коімікум прінцііпіум, фіініс траігікус]

Веселий початок, сумний кінець

Communicare liberos cum aliquo

[коммуніка[ре лі[берос кум а[лікво]

Прижити дітей з кимось

Communio est mater rixarum

[комму[ніо ест ма[тер рікса[рум]

Спільна власність – мати розбрату

Compellere aliquem ad mortem

[компе[ллере а[ліквем ад мо[ртом]

Довести когось до самогубства

Conceptio immaculate

[конце[пцію іммакуля[те]

Непорочне зачаття

Conceptio immaculata beatæ virginis

[конце[пцію іммакуля[та беа[те віргі[ніс]

Непорочне зачаття блаженної діви

Concidere animo

[конці[дере а[німо]

Занепадати духом

Conciliare amorem sibi ab aliquo

[конціліа[ре амо[рем сі[бі аб а[лікво]

Домагатися чийогось кохання

Concipere aliquem ex aliquo

[конці[пере а[ліквем екс а[лікво]

Зачати когось від когось

Concipere maculam

[конці[пере ма[кулям]

Заплямувати себе, зганьбитися

Concipere vitia

[конці[пере ві[ція]

Віддатися розпусті

Concubina

[конкубі[на]

Наложниця, коханка

Concubinatus

[конкубіна□тус]

Співжиття (позашлюбне), статеві зносини

Concubitor

[конкубі□тор]

Коханець, розпусник

Concubitus

[конкубі□тус]

Злягання, статевий зв'язок, спарювання

Concumbere

[конку□мбере]

Лягати разом, входити в статевий зв'язок

Concupiscere aliquid ad insaniam

[конкупі□сцере а□ліквід ад інса□ніам]

Бажати чогось до безумства

Concupiscere ducere aliquam in matrimonium

[конкупі□сцере ду□цере а□ліквам ін матрімо□ніум]

Бажати одружитися з кимось

Condomum

[кондо□мум]

Презерватив

Confiteor sol hoc tibi

[конфі□теор соль гок ті□бі]

Признаюсь у цьому тільки тобі

Conflare mendacium

[конфля□ре менда□ціум]

Вигадувати (чеканити) брехню

Confringere tessarum

[конфрі□нгере тесса□рум]

Порушувати вірність

Confundere vera cum falsis

[конфу□ндере ве□ра кум фа□льсіс]

Змішувати правду з брехнею

Congerere oscula

[конге□рере о□скуля]

Засипати когось поцілунками

Congressio = Coitus

[конгре□ссіо = ко□ітус]

Статевий акт

Coniugium sine prole est quasi dies sine sole

[кон'ю□гіум сі□не про□ле ест ква□зі ді□ес сі□не со□ле]

Шлюб без дітей, як день без сонця

Conqueri fortunas suas

[конкве□рі форту□нас су□ас]

Нарікати на свою долю

Conscia mens recti fama mendacia ridet

[ко□нсія ме□нс ре□кті фа□ме менда□ція рі□дет]

Чиста совість сміється з брехливих чуток

Conscientia vexaris?

[консціє□нція векза□ріс]

Тебе мучить совість?

Consensus facit nuptias

[консе□нсус фа□ціт ну□пціас]

Згода створює шлюб

Consequi voluptates

[консе□кві волюпта□тес]

Гнатися за насолодами

Consortio malorum me quoque malum facit

[консо□рціо мальо□рум ме кво□кве ма□люм фа□ціт]

Спілкування з дурними людьми і мене дурним робить

Consortium omnis vitae

[консо□рціум о□мніс ві□те]

Союз на все життя

Constans in levitate sua

[ко□нстанс ін левіта□те су□а]

Постійна у своїй непостійності (фортуна)

Constituere alicui

[конституіре алікуі]

Призначити комусь побачення

Constituere amicitiam cum aliquo

[конституіре аміцітіам кум алікво]

Завести дружбу з кимось

Constuprare

[конступрапре]

Гвалтувати, розбещувати, збезчещувати

Consuetudinis magna vis est

[консветудініс магна віс ест]

Велика сила звички

Consuetudo est altera natura

[консветудо ест альтаера натура], Цицерон

Звичка – це друга натура

Consule speculum!

[консуле спекулюм]

Глянь (на себе) в дзеркало!

Consulo diem de facie et corpore

[консульо діем де фацие ет корпоре]

Спочатку я повинен побачити тебе в бікіні

Consumere ignominium

[консумере ігномініум]

Випити чашу принижень до дна

Contemptio animae

[контемпціо аніме]

Нехтування життям

Contemptu laborare

[контемпту ляборапре]

Бути об'єктом презирства

Contenti estote

[контепнті естопте]

Будьте задоволеними

Conterere bonum otium socordia atque desidia

[конте□рере бо□нум о□ціум соко□рдіа а□ткве дезі□діа]

Убивати дорогоцінне дозвілля в розкошах і гульні

Conterere diei brevitatem conviviis

[конте□рере ді□еі бревіта□тем конві□вііс]

Марнувати день у бенкетах

Conubia sunt fatalia

[кону□біа сунт фата□ліа]

Шлюб зумовлений долею

Conubiis ambire aliquem

[кону□бііс амбі□ре а□ліквем]

Робити комусь пропозицію про шлюб

Conubium

[кону□біум]

Любовний зв'язок, шлюб

Convenienter cum natura vive

[конвеніє□нтер кум нату□ра ві□ве]

Живи у злагоді з природою

Convenire

[конвені□ре]

Сходитися, зчеплюватися, входити в статевий зв'язок

Convicium

[конві□ціум]

Лайка, сварка; ганьба (родини), виродок

Convicium facere alicui

[конві□ціум фа□цере алі□куі]

Лаяти когось

Corcillum est, quod homines facit, cetera quisquilia omnia

[коці□лліум ест, квод го□мінес фа□ціт, це□тера квіскві□ліа о□мнія], *Петроній*.

Тільки серце робить людиною – все інше нісенітниця

Cor dolet, quum scio ut nunc sum atque ut fui

[кор до□лет, квум сці□о ут нунк сум а□ткве ут фу□і], *Плавт*

Серце болить, коли бачу, ким я був і хто я тепер

Cor meum!

[кор меум]

Серце моє! (Душа моя!)

Corpore et animo

[корпоре ет анімо]

Тілом і душею

Corpore validus, mente infirmus

[корпоре валідус, менте інфірмус]

Тілом сильний, розумом слабкий

Corporis faces

[корпоріс фес]

Плотські пристрасті

Corpus onustum hesternis vitiis

[корпус онустум гестерніс віціс]

Організм, розладнаний учорашніми надуживаннями

Corpus sine spiritu cadaver est

[корпус сіне спіріту кадавер ест]

Тіло без душі – труп

Corpus suum compleri

[корпус суум комплєрі]

Завагітніти

Crapulae plenus adeo inebriatus est

[крапуле плєнус адео інєбріатус ест]

Безтямно п'яний

Cras amet, qui nunquam amavit

[крас амет, кві нунквам амавіт]

Нехай завтра полюбить той, хто ніколи не любив

Cras, cras, semper cras, sic evadit aetas

[крас, крас, семпєр крас, сік евадіт етас]

Завтра, завтра, завжди завтра – так проходить життя

Credo hunc me non amare

[кредо гунк ме нон амаре]

Гадаю, що він мною незадоволений

Credula res amor est

[кре□дуля рес а□мор ест]

Кохання - легковірне

Crepitus

[кре□пітус]

Скрип, пук

Crescunt sermones, ubi conveniunt mulieres

[кре□скунт сермо□нес, у□бі конве□ніунт мулі□ерес]

Вирують балачки, коли зійдуться жінки

Criminibus debent hortos praetoria mensas

[крімі□нібус де□бент го□ртос прето□рія ме□нзас], *Ювенал*

Лише злочином наживають собі сади і палаци

Crines adulteri

[крі□нес аду□льтері]

Зачіска розпусної жінки

Crista

[крі□ста]

Клітор; чубчик

Crocodili lacrimae

[крокодї□лі ля□крїме]

Крокодилові сльози (удавані, нещирі)

Cubile

[кубі□ле]

Подружнє ложе

Cubile orbum

[кубі□ле о□рбум]

Спорожнє ложе

Cui dolet, meminit

[ку□ї до□лет, ме□мініт]

Що на думці, то й на язиці (Голодній курці просо на думці)

Cui fortuna favet, sponsa petita manet

[ку□ї форту□на фа□вет, спо□нса пе□тіта ма□нет]

Кому доля сприяє, того мила чекає

Cuius rei lubet simulator ac dissimulator

[ку□юс ре□і лю□бет сімуля□тор ак діссімуля□тор]
Майстер усякого лицемірства і облуди

Cuivis dolori remedium est patientia

[куі□віс дольо□рі реме□діум ест паціє□нція], *П. Сір*
Спасіння від страждання – терпіння

Culum lingere

[ку□люм лі□нгере]
Лизати задній прохід (*тобто* бути підлабузником)

Culus

[ку□люс]
Задній прохід, зад

Cum aliquo concordissime vivere

[кум а□лікво конкорді□ссіме ві□вере]
Жити у повній злагоді, душа в душу

Cum ames , non sapias; cum sapias, non ames

[кум а□мес, нон са□піас; кум са□піас нон а□мес], *Публій Сір*
Коли любиш, не думаєш; коли думаєш, не любиш

Cum bonis bonus veris, cum malis perverteris

[кум бо□ніс бо□нус ве□ріс, кум ма□ліс перверте□ріс]
З добрими будеш добрим, з поганими зіпсуєшся

Cum his versare, qui te meliorem facturi sunt

[кум гіс верса□ре, кві те меліо□рем факту□рі сунт]
Спілкуйся з тими, хто зробить тебе кращим

Cum uxoribus incommode vivunt, at sine illis omnio non vivitur

[кум укзо□рібус інко□ммоде ві□вунт, ат сі□не і□лліс о□мніо нон ві□вітур]
Жити з дружиною нелегко, однак і без неї життя нема

Cunus

[ку□ннус]
Жіночий статевий орган, клітор; проститутка, повія

Supere aliquem

[ку□пере а□ліквем]
Відчувати любовний потяг до когось

Cupido atque ira consultorem pessimi

[куꝑідо аꝑткве іꝑра консультаꝑрем пеꝑссімі]

Пристрасть і гнів – гірші порадики

Cupido concubitus

[куꝑідо конкуꝑбітус]

Статевий потяг

Cupido femineus

[куꝑідо феміꝑнеус]

Потяг до жінки

Cupidus litium et rixae animus

[куꝑідус ліꝑтіум ет ріꝑкзе аꝑнімус]

Сварливий характер (*дослівно*: пристрасний до сварок і бойова натура)

Cupiens voluptatum

[куꝑіенс волюптаꝑтум]

Ласий до насолод

Cupio abire

[куꝑіо абіꝑре]

Мій статевий потяг зникає

Cur fugiunt?

[кур фуꝑіунт]

Чому всі тікають від тебе?

Curis gaudia misce

[куꝑріс гаꝑудіа міꝑсце]

Додай радість до турбот

Currere per flammam

[куꝑррере пер фляꝑммам]

Кинутися у вогонь (*заради когось*)

Cur teges corporem demissa veste?

[кур теꝑгес корпоꝑрем деміꝑсса веꝑсте]

Що ти ховаєш під своєю рясою?

Curtus

[куꝑртус]

Обрізаний

D

Da iurandi veniam

[да юра□нді ве□ніам]

Вибач (мені мій) гнів

Da mihi veniam

[да мі□гі ве□ніам]

Пробач мені

Damnant, quod non intellegunt

[да□мнант, квод нон інтелле□гунт], *Квінтіліан*

Осуджують те, що не розуміють

Dare brachia cervici

[да□ре бра□хія це□рвіці]

Кинутись комусь на шию, обійняти когось

Dare colorem rebus turpibus

[да□ре кольо□рем ре□бус ту□рпібус]

Прикрашувати ганебні справи

Data merces est erroris mei magna

[да□та ме□рцес ест ерро□ріс ме□і ма□гна]

Я дуже поплатився за свою помилку

Dat, donat, dedicat (D.D.D.)

[дат, до□нат, де□дікат]

Дає, дарує, присвячує (*Надпис на подарунках, книгах*)

De alieno liberalis

[де аліе□но лібера□ліс]

Щедрий із чужої кишені

Dea pulchra

[де□а пу□льхра]

Богиня краси

Debes, ergo potes

[де□бес, е□рго по□тес]

Ти повинен, отже, можеш

Decalvatio

[декальваціо]

Облисіння

Decerpere

[децерпере]

Злегка посмоктувати; приторкатися поцілунком

Decies repetita placebit

[деціес репетіта пляцебіт]

Сподобається з десятого разу

Decipit frons prima multos

[деціпіт фронс пріма мультос]

Зовнішній вигляд обманює багатьох

Decus muliebre

[декус муліебре]

Жіноча честь

Dedecus

[дедекус]

Безчестя, ганьба, аморальність; виродок

Defendi uxores a viris, non viros ab uxoribus aequum est

[дефенді укзорес а віріс, нон вірос аб укзорібус еквум ест]

Личить чоловікам захищати дружин, а не навпаки

Deficiente pecunia deficit omne

[дефіцієнте пекунія дефіціт оме]

При відсутності грошей відсутнє все

De fide concubinarum

[дефіде конкубінарум]

Про вірність коханок

De fide meretricum in suos amatores

[дефіде меретрікум ін суос аматорес]

Про вірність повій своїм коханцям

Degeneratus

[дегенератус]

Дегенерат, виродок

De gustibus et coloribus non est disputandum

[де гу□стібус ет кольо□рібус нон ест діспута□ндум]
Про смаки і кольори не слід сперечатись

De hoc satis

[де гок са□тіс]
Досить про це

Dehonestari aliqua re

[дегонеста□рі а□ліква ре]
Зганьбити (спаплюжити) себе чимось

Dehonestatio

[дегонеста□ціо]
Безчестя, ганьба

De lana caprina rixari

[де ля□на капрі□на рікза□рі]
Сперечатись через дрібниці

De lana sua cogitare

[де ля□на су□а когіта□ре]
Спасати свою шкуру; думати лише про свої справи

Delectat et cruciat

[деле□кват ет кру□ціат]
Насолоджує і карає (мучить)

Delectatio

[делекта□ціо]
Веселощі, втіхи, задоволення; позив

Deliberando saepe perit occasio

[делібера□ндо се□пе пе□ріт окка□зіо]
Із-за вагання часто пропадає добра нагода (Використовуй нагоду)

Deliciae feminarum

[делі□ціє феміна□рум]
Жіночі коштовності (дорогоцінності)

Delingere salem

[делі□нгере са□лем]
Лизати сіль, лишитися на бобах, зазнати невдачі

Delira fari

[делі́ра фа́рі]

Говорити божевільні слова

Delirim tremens

[делі́ріум тре́менс]

Біла горячка

Delitescere in calumnia

[делі́те́сцере ін калю́мнія]

Шукати порятунку у брехні

Deluvii testes

[делю́віі те́стес]

Свідки потопу (*про людей архаїчних поглядів*)**Demens**

[де́менс]

Божевільний, засліплений, нерозважливий

Dementare

[де́мента́ре]

Зводити з розуму; обманювати, дурити

De morbo medicus gaudet, de morte sacerdos

[де мо́рбо ме́дікус га́удет, де мо́рте са́це́рдос]

Лікар радіє хворобі, священик – смерті

De nocte consilium

[де но́кте консі́ліум]

Ніч приносить пораду

Dens iniustus

[денс ін'ю́́стус]

Зуб заздрості

De omnibus dubitandum

[де о́мнібус дубіта́ндум]

В усьому треба сумніватись

Deperire amore alicuius

[депері́ре амо́ре алі́куюс]

Бути без тями закоханим у когось

Depocularare

[депокуля□ре]

Пропити, прогуляти

Depudet me hoc facere

[депу□дет ме гок фа□цере]

Мені соромно зробити це

Depudicare

[депудікаре]

Безчестити, ганьбити

De rebus omnibus et quibusdam aliis

[де ре□бус о□мнібус ет кві□бусдам а□лііс]

Про все на світі і ще дещо (Він знає весь світ і ще сім сіл)

Desiderium tuum

[дезіде□ріум ту□ум]

Туга за тобою

Desinas ineptire

[дезі□нас інепті□ре]

Не говорив би ти дурниці

Despondere aliquam sibi

[деспонде□ре а□ліквам сі□бі]

Обручитися з кимось

De suo lecto decubare

[де су□о ле□кто декуба□ре]

Ночувати не в своїй постелі

Deterrimum est amissus in vitiis pudor

[дете□ррimum ест амі□ссус ін ві□тііс пу□дор]

Найгірше – втратити сором у пороках

Deverticulum lupanarie

[деверті□кулюм люпана□ріе]

Розпутне кубло

Deus nobis haec otia fecit

[де□ус но□біс гек о□ціа фе□ціт]

Бог подарив нам ці потіхи

De vesperi suo vivere

[де ве□спері су□о ві□вере]

Жити своїм вечором = Сам собі пан

Devirginari

[девіргіна□рі]

Утрачати незайманість, невинність

Devorare pudorem

[девора□ре пудо□рем]

Відкинути сором

Diaboli virtus in lumbis est

[діа□болі ві□ртус ін лю□мбіс ест]

Опора диявола – в крижах

Di (dii) bene vertant, tene crumenam

[ді бе□не ве□ртант, те□не кру□менам]

Якщо боги зроблять благо, бери гаманець з грішми

Dic, age, dic aliquam, que te mutaverat, iram

[дік, а□ге, дік а□ліквам, кве те мута□верат, і□рам]

Назви ж, назви якусь причину (твого) гніву, що змінила тебе

Dicere non est facere

[ді□цере нон ест фа□цере]

Сказати – ще не означає зробити

Didicere flere feminae in mendacium

[діді□цере фле□ре фе□міне ін менда□ціум]

Жінки вміють плакати для обману

Diem ex die

[ді□ем екс ді□е]

Із дня в день

Digito se caelum attingere putare

[ді□гіто се це□люм атті□нгере пута□ре]

Бути на сьомому небі, блаженствувати

Dignari aliquem virum alicuius

[дігна□рі а□ліквем ві□рум алі□куюс]

Вважати когось гідним бути чийось чоловіком

Dignus est, quicum in tenebris mices

[ді□гнус ест, кві□кум ін тене□бріс мі□цес]

Достойний настільки, що в темряві виблискує (Йому можна довіритися із заплющеними очима)

Dilige me vilem, nam bonum omnes diligunt

[ді□ліге ме ві□лем, нам бо□нум о□мнес ділі□гунт]

Полюби мене, нікчому, бо хорошого всі люблять

Diligere inter se

[ділі□gere і□нтер се]

Любити одне одного

Dimidium animae meae

[дімі□діум а□німе ме□е]

Половина душі моєї (В цих словах Горацій має на увазі когось дуже близького)

Dipsomania

[діпсомані□а]

Запійне пияцтво

Dirae

[ді□ре]

Прокляття

Diris agere aliquem

[ді□ріс а□gere а□ліквем]

Проклинати когось

Disce aut discede

[ді□сец а□ут дісце□де]

Вчися або йди геть

Disce gaudere

[ді□сце гауде□ре]

Учись веселитися

Discordiae malum

[діско□рдіе ма□люм]

Яблуко розбрату

Dispeream!

[діспе□реам]

Щоб я здох!

Dissensio circa verba

[діссе́нзіо ці́рка ве́рба]

Суперечка з приводу слів

Dissexualis

[діссексуа́ліс]

Різностатевий

Divortium

[діво́рціум]

Розлучення, взаємне добровільне припинення шлюбу

Dixi et animam levavi

[ді́ксі ет а́німам лева́ві]

Сказав і полегшив душу

Dolor animi gravior est, quam corporis dolor

[до́льор а́німі гра́віор ест, квам ко́рпоріс до́льор], *Публій Сір*

Душевний біль важчий за тілесний

Dolor pervellit

[до́льор перве́лліт]

Смуток мучить

Domat omnia virtus

[до́мат о́мнія ві́ртус]

Усе підкоряє чеснота

Domestica vulnera

[доме́стіка ву́льнера]

Сімейні нещастя, родинні негаразди

Donatio ante nuptias

[дона́ціо а́нте ну́пціас]

Подарунок з нагоди заручин

Donec eris felix, multos numerabis amicos,**Tempora si fuerint nubila, solus eris**

[до́нек е́ріс фе́лікс, му́льтос нумера́біс амі́кос
те́мпора сі фуе́рінт ну́біля, со́люс е́ріс], *Овідій*

Поки щасливо живеш, то й рахунку не матимеш друзям,

А спохмурніє твій день – бути самотнім тобі

Dos non facit faustum coniugium, sed virtus

[дос нон фацїт фаустум кон'югїум, сед віртус]

Не віно (посаг) робить шлюб щасливим, а доброчесність =
Багату взять – буде пострікати

Duabus alis homo sublevatur a terrenis: simplicitate et puritate

[дуабус аліс гоґмо сублеватур а терреїніс: сімпліцітате ет пуїтате]

Людина піднімається над земним за допомогою двох крил:
простоти і чистоти

Ducere aliquem

[дуцере аліквем]

Мучити когось постійними відстрочками

Ducere ex plebe

[дуцере екс плебе]

Одружитися з плебейкою

Ducunt volentem fata, nolentem trahunt

[дукунт волентем фата, нолентем трахунт]

Бажаючого доля веде, а не бажаючого – тягне

Dulce decus meum

[дульце декус меум]

Солодка любко моя

Dulce est desipere in loco

[дульце ест дезіпере ін льоко], *Горацій*

Солодко шаленіти там, де це доречно

Dulcia non novit, qui non gustavit amara

[дульціа нон ноївіт, кві нон густаївіт амаїра]

Той не пізнав солодкого, хто не спробував гіркого

Dulci dulcis ambrosia, tristi tristius elleboro

[дульці дульціс амброзіа, трісті трістіус еллеборо], *Катулл*

Солодше солодкої амброзії, гіркіше гіркої чемериці

(Амброзія-їжа олімпійських богів, що підтримувала їх безсмертя і вічну юність. Ельбор-відоме в давнині гірке зілля, засіб проти душевних захворювань та епілепсії)

Dulci laborum decipi somo

[ду□льці лябо□рум де□ціпі со□мо], *Горацій*

У солодких звуках забути свої страждання

Dum Aurora fulget, moniti adolescentes, flores colligite

[дум ауро□ра фу□льгет, моні□ті адолесце□нтес, фльо□рес коллі□гіте]

Доки сяє Аврора, закликаємо молодь, збирайте квіти

Dum casta

[дум ка□ста]

Доки непорочна; доки зберігає вірність покійному чоловікові

(Такою була юридична формула римського права)

Dum fata sinunt, vivite laete

[дум фа□та сі□нунт, ві□віте ле□те], *Сенека*

Поки дозволяє доля, живіть весело

Dummodo sit dives, barbarus ipse placet

[ду□мmodo сіт ді□вес, барба□рус і□псе пля□цет], *Овідій*

Доки він багатий, буде подобатись навіть дикуну

Dum spiro, spero

[дум спі□ро, спе□ро]

Поки дихаю, сподіваюсь

Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt

[дум ві□тант сту□льті ві□ція, ін контра□рія ку□ррунт], *Горацій*

Ду□рні, уникаючи одних хиб, впадають в інші

Durante minore aetate

[дура□нте міно□ре ета□те]

У період неповноліття

Dure vir, imposito tenerae custode puellae nil agis

[ду□ре вір, імпо□зіто тене□ре кусто□де пуе□лле ніль а□гіс], *Овідій*

Даремно, ревнивий муже, тримаєш під замком свою дружину

Durum et durum non faciunt murum

[ду□рум ет ду□рум нон фа□ціунт му□рум]

Упертий з упертим не збудують кам'яну стіну

Dyseros

[ді□зерос]

Нещасний у коханні

E

Ebibere annos alicuius

[ебі□бере а□ннос али□куюс]

Пити стільки келихів, скільки кому років

Ebriamen

[ебріа□мен]

П'янкий напій

Ebria nox

[е□бріа нокс]

Ніч пиятики

Ebrietas animum sapientem reddit iniquum

[ебрі□етас а□німум сапіе□нтем ре□ддіт іні□квум]

Пияцтво з розумного ледацюгу творить

Ebrietas est voluntaria insania

[ебрі□етас ест волюнта□ріа інса□нія]

Пияцтво – це добровільне безумство

Ebrietas et amor cuncta secreta produnt

[ебрі□етас ет а□мор ку□нкта секре□та про□дунт]

Пияцтво і любов видають усі секрети

Ebrietas frangit quidquid sapientia tangit

[ебрі□етас фра□нгіт кві□дквід сапіе□нція та□нгіт]

Пияцтво ламає, що мудрість придбає

Ebrietas mores aufert tibi, res et honores

[ебрі□етас мо□рес а□уферт ті□бі, рес ет гоно□рес]

Пияцтво нищить характер, майно і почесть

Ebrietas turpissima gravis

[ебріета□те турпі□ссіма гра□віс]

Який напився до неподобства

Ebrii ebrios gignunt

[е□брії е□бріос гі□гнунт]

П'яні народжують п'яних

Ebriositas

[ебріо□зігас]

Запійне пияцтво

Ebriosus

[ебріо□зус]

П'яниця, пияк

Ecstasis

[екста□зіс]

Несамовитість, захоплення, екстаз

Ectroma

[ектро□ма]

Передчасні пологи, викидень

Ede, bibe, lude

[е□де, бі□бе, лю□де]

Їж, пий, веселись

Edere de patella

[е□дере де пате□лля]

Презирливо ставитися до релігійних обрядів

Edere pugno

[е□дере пу□гнос]

Спробувати кулаків

Edite, bibite, post mortem nulla voluptas

[е□діте, бі□біте, пост мо□ртом ну□лля волю□птас]

Їжте, пийте, після смерті немає ніяких насолод (радостей)

*(Слова старовинної студентської пісні. Використовувались у написах на застільних начиннях та в епітафіях)***E dolore laborare**

[е до□льоре лябора□ре]

Терпіти пологові муки

Efferi gaudio

[е□ффері га□удіо]

Не тямити себе від радощів

Effutuere

[еффутуєре]

Зморювати статевим актом, виснажувати розпую

Ego nec sine te, nec tecum vivere possum

[еґо нек сіне те, нек текум вівере поссум], *Овідій*

Я не можу жити ні з тобою, ні без тебе

Ego te absolvo ...

[еґо те абсоґльво...]

Відпускаю тобі ... (*Формула відпущення гріхів після сповіді в католицькому обряді*)

Eiaculatio seminis

[еякуляґціо сеґмініс]

Виверження сперми

Eiicere partum

[еїґцере паґртум]

Робити аборт

Eiusdem farinae

[еюґсдем фаріґне]

З одного тіста (Один одного варт)

Eius pluris est unguis, quam tu totus

[еюґс плюґріс ест уґнвіс, квам ту тоґтус]

Його ніготь більше значить, ніж ти увесь (У підметки не годишся)

Eloquentia canina

[ельоквеґнція каніґна]

Собаке красномовство (*Так кажуть про злу і необ'єктивну манеру полеміки, коли нестача аргументів доповнюється лайками та докорами*)

Emansio mensium

[еманґзіо меґнзіум]

Запізніле настання першої менструації

Emungere aliquem

[емуґнґере аґліквем]

Обдурити когось

Emungere argento

[ему̀нґере арге́нто]

Виманити гроші

Enuresis

[енуре́зіс]

Недержання (нетримання) сечі

Epheba

[ефе́ба]

Дівчина

Equi pudor est?

[е́кві пу́дор ест]

Чи є в тебе почуття сорому?

Eram quod es, eris quod sum

[е́рам квод ес, е́ріс квод сум]

Я був тим, хто ти є, ти станеш тим, що я є (*епітафія*)**Erectio**

[ере́кціо]

Ерекція (*Збільшення об'єму чоловічого статевого члена, а в жінок збільшення клітора, причиною цього є статеве збудження*)**Erepere per coriam et inopiam**

[ере́пере пер ко́ріам ет іно́піам]

Пройти через багатство і злидні

Ergo bibamus!

[е́рго біба́мус]

Давайте ж вип'ємо!

Eripitur persona, manet res[ері́пітур персо́на, ма́нет рес], *Лукрецій*

Маска зривається, суть залишається

Eroticus

[еро́тікус]

Еротичний, любовний

Errando discimus

[ерра́ндо ді́сцімус]

Помилки учать нас

Errata aetatis

[ерра□та ета□тіс]

Помилки юності

Errat homo vere, qui credat cuique placere

[е□ррат го□мо ве□ре, кві кре□дат куі□кве пляце□ре]

Глибоко той помиляється, хто подобатись усім намагається

Est modus in rebus

[ест мо□дус ін ре□бус]

Є міра в речах (В міру все добре)

Est nobis voluisse satis

[ест но□біс волюі□ссе са□тіс], *Ті булл*

Мені досить того, що у мене було бажання

Est quedam flere voluptas

[ест кве□дам флє□ре волю□птас], *Овідій*

І в сльозах є якийсь задоволення

Est turba semper argumentum pessimi

[ест ту□рба се□мпер аргуме□нтум пе□ссімі], *Публій Сір*

Сварка – це завжди аргумент для найгіршого

Est virtus nihil aliud, quam ad summum perducta natura

[ест ві□ртус ні□гіль а□ліуд, квам ад су□ммум перду□кта нату□ра]

Доброчинність є нічим іншим, як доведена до досконалості природа

Et curiosi simulant, sed bacchanalia vivunt

[е□т куріо□с сімуля□нт, сед ба□кхана□ліа ві□вунт], *Ювенал*

Прикидаються куріями, а живуть як вакханки (*Курії – це люди, які можуть вважатися зразком моральних якостей, військової і громадянської доблесті. Вакханки – це жінки бурхливих пристрастей*)

Et est turpe et apud omnes habetur

[ет ест ту□рпе ет а□пуд о□мнес габе□тур]

Це соромно, але таким воно всіма визнається

Et genus et formam regina pecunia donat

[ет ге□нус ет фо□рмам регі□на пеку□нія до□нат]

Гроші, неначе цариця, дарують походження і красу (Грошовитого й дурня почитають)

Et mente et anima

[ет ме́нте ет а́німа]

І розумом і серцем

Et sanguis et spiritus pecunia mortabilis

[ет са́нґвіс ет спі́рітус пеку́нія морта́біліс]

Як кров і дух гроші теж смертні

Et si nullus erit pulvis tamen excuse nullum

[ет сі ну́ллюс е́ріт пу́львіс та́мен ексу́зе ну́ллюм]

І якщо не буде ніякої пушинки, зніми ніяку

(Такий привід для знайомства рекомендував Овідій)

Eventus stultorum magister est

[еве́нтус стульта́рум магі́стер ест]

Гіркий наслідок є вчителем дурнів

Ex animo

[екс а́німо]

Від душі

Ex auribus asinus (cognoscimus)

[екс а́урібус а́зінус (когно́сцімус)]

По вухах осла (пізнаємо)

Ex avaritia multa vitia fluunt

[екс авари́тіа му́льта ві́тіа флю́унт]

Скупість веде до багатьох розпуст (пороків)

Ex aversione iugulare

[екс аверсіо́не югуля́ре]

Нанести удар у спину

Excidat illa dies aevo!

[ексці́дат і́лля ді́ес е́во]

Хай зітреться цей день із вічності! (Хай йому грець!)

Excidere ex animo

[ексці́дере екс а́німо]

Стерти (викреслити) з пам'яті

Excipere aliquem manu et complexu

[ексці́пере а́ліквем ма́ну ет компле́ксу]

Прийняти когось з розкритими обіймами

Excludat iurgia finis

[ексклю□дат ю□rgia фі□ніс], *Горацій*

Кінець завершує спір

Exemplo plus quam ratione vivimus

[екзе□мпльо плус квам раціо□не ві□вімус]

Ми живемо більше за прикладом, ніж за здоровим глуздом

Ex factis non ex dictis amici pensandi

[екс фа□ктіс нон екс ді□ктіс амі□ці пенза□нді], *Лівій*

За справами, а не за словами, оцінюються друзі

Ex insolentia arrogantia oritur

[екс інзоле□нція аррога□нція орі□тур]

Зарозумілість породжує зухвалість

Ex lingua stulta veniunt incommoda multa

[екс лі□нгва сту□льта ве□ніунт інко□ммода му□льта]

З дурного язика походить не одна біда

Ex lingua venalis

[екс лі□нгва вена□ліс]

З продажним язиком

Expellere uxorem (virum)

[експе□ллере укзо□рем, ві□рум]

Вигнати дружину (чоловіка) з будинку при розлученні

Experto credite!

[експе□рто кре□діте]

Довіряйте досвідченому (перевіреному)!

Exsolvere amictus

[ексо□львере амі□ктус]

Скидати (з себе) одяг

Expecta, bos olim herbam

[експе□кта, бос о□лім ге□рбам]

Корово, чекай в майбутньому трави (Доки трава виросте, кобила здохне)

Exsecrando metallo pudicitiam suam auctorari

[екссекра□ндо мета□лльо пудіці□тіам су□ам ауктора□рі]

Продати честь за мерзенний метал

Extorquere alicui pudorem

[ексторкве[ре алі[куі пудо[рем]
Збезчестити когось

Extra leges moresque proiectus

[е[кстра ле[гес море[скве прое[ктус]
Протизаконний і аморальний

Extra lutum pedes habes

[е[кстра лю[тус пе[дес га[бес]
У тебе навіть ноги із грязі

Extrasexualis

[екстрасексуа[ліс]
Позастатеве (зараження)

Extra splendor, intra squalor

[е[кстра спле[ндор, і[нтра сква[льор]
Ззовні блиск – всередині бруд

Extrema linea amare

[екстре[ма лі[неа ама[ре]
Любити на відстані

Exuere aliquem veste

[екзу[ере а[ліквем ве[сте]
Зняти з когось одяг

Exuere silvestrem animum

[екзу[ере сільве[стрем а[німум]
Вивільнитися від дикості

Ex verbis fatuus, pulsu cognoscitur olla

[екс ве[рбіс фа[туус, пу[льсу когно[сцітур о[лля]
Дурня пізнають по словах, а горщик – по удару

Ex vili socio fit vitiosus homo

[екс ві[лі со[ціо фіт віціо[зус го[мо]
Порочний товариш псує і добру людину

Ex vitio alterius sapiens emendat suum

[екс ві[ціо альте[ріус са[піенс еме[ндат су[ум], Публій Сір
На помилці іншого мудрий виправляє свою

F

Faber est suae quisque fortunae

[фа□бер ест су□е кві□скве форту□не]

Кожен – коваль свого щастя

Fabricando fabricamur

[фабрика□ндо фабрика□мур]

Творячи, ми створюємо самих себе

Fabula iactari

[фа□буля якта□рі]

Бути притчею во язиці (на вустах)

Facilis est lapsus iuventutis

[фа□ціліс ест ля□псус ювенту□тіс]

Молодість легко помиляється

Facit insanire sanos copia vini

[фа□ціт інсані□ре са□нос ко□піа ві□ні]

Надмірне вживання вина зводить розумних з ума

Faecem bibat, qui vinum bibit

[фе□цем бі□бат, кві ві□нум бі□біт]

Хто п'є вино, хай випиває і осадок

Faenum habes in cornu

[фе□нум га□бес ін ко□рну]

Ти буцливий, небезпечний для оточуючих (*дослівно: В тебе сіно на рогах [буцливим бикам прив'язували сіно на роги]*)

Falsus

[фа□льсус]

Брехун, брехло, дурисвіт, лицемір

Falsus in uno, falsus in omnibus

[фа□льсус ін у□но, фа□льсус ін о□мнібус]

Нещирий (фальшивий) в одному, нещирий у всьому

Fama ac vita pari passu ambulant

[фама ак віта парі па ссу амбулянт]

Чутка і життя одним кроком ходять

Fama non temere spargitur

[фаманон темере спагритур]

Чутка розповсюджується не без підстав

Fames et mora bilet in nasum consciunt

[фамес ет мора білет ін насум ко нсціунт]

Голод і тяганина гонять жовч у ніс *(тобто призводять до гніву)*

Fascia pectoralis

[фасція пектора ліс]

Ліфчик

Fastidium odorem habere

[фастідіє ндум одорем габе ре]

Мати відворотний (гидкий) запах

Fastum facere alicui

[фастум факере алі куі]

Ставитися до когось зверхньо

Fata obstant

[фата обстант]

Веління долі (тому) завада

Fata viam invenient

[фата віам інвенієнт]

Долі не минути

Fateri de facto turpi

[фатері де факто турпі]

Зізнатися в соромітницькому вчинку

Fatum est series causarum

[фатум ест серієс кауза рум]

Доля – це ряд причин

Felicitas animi immota tranquillitas et voluptas

[феліцієс анімі іммота транквілітас ет волюптас]

Задоволення і незмінний спокій створюють щастя душі

Felicitas humana numquam in eodem statu permanet

[фелі□цітас гума□на ну□мквaм ін ео□дем ста□ту перма□нет]

Людське щастя ніколи не буває постійним

Felix criminibus nullus erit diu

[фе□лікс крiмi□нібус ну□ллюс е□ріт ді□у]

Злочинами ніхто не здобуде тривалого щастя

Felix, qui nihil debet

[фе□лікс, квi ні□гіль де□бет]

Щасливий той, хто нічого (нікому) не винен

Femellarius

[фемелля□ріус]

Жінколюб

Femina corpus, opes, animam, vim, lumina, voces**Polluit, annihilat, necat, eripit, orbat, acerbat**

[фе□міна ко□рпус, о□пес, а□німам, вiм, лю□міна, во□цес

по□ллюїт, анні□гiлят, не□кат, е□ріпіт, о□рбат, аце□рбат]

Жінка безчестить тіло, нищить майно, забирає силу,

Спотворює мову, губить душу і красу життя

Feminal

[фе□міналь]

Жіночий статевий орган

Feminare

[феміна□ре]

Займатися рукоблудством, мастурбувати

Fert animus

[ферт а□німус]

Душа тягне, пристрасно хочеться

Fessus senex

[фе□ссус се□некс]

Дряхлий дід

Festinat decurrere velox flosculus vitae

[фесті□нат деку□ррере ве□льокс фльо□скулюс ві□те]

Швидко проходять квітучі роки життя

Festinatio improvida est et caeca

[фестіна□ціо імпро□віда ест ет це□ка], *Лівій*

Поспішність необачна і сліпа

Festinationis comites sunt error et poenitentia

[фестінаціо́ніс ко́мітес сунт е́рро́р ет пеніте́нція]

Помилка і каяття – супутники поспішності

Fetare

[фета́ре]

Запліднювати

Fide, sed cui vide

[фі́де, сед ку́і ві́де]

Довіряй, але знай (дивись) кому

Feminae naturam regere desperare est otium

[фе́мінае нату́рам ре́gere деспера́ре ест о́ціум]

Приборкувати жіночий характер – значить забути про спокій

Femina est canna diaboli

[фе́міна ест ка́нна діа́болі]

Жінка – це дудка (свисток) диявола

Feminae tutelam gerere, desperare est otium

[фе́мінае туге́лям ге́рере, деспера́ре ест о́ціум], *Публій Сір*

Турбуватись про жінок – значить забути про спокій

Feminal

[фе́міналь]

Жіночий статевий орган

Femina mas

[фе́міна мас]

Гермафродит

Feminam quaerite

[фе́минам кве́ріте]

Шукайте жінку

Femina nihil pestilentius

[фе́міна ні́гіль пестіле́нтіус]

Немає нічого згубнішого за жінку

Fide mea!

[фі́де ме́а]

Чесне слово

Fidem qui perdit, perdere ultra nil potest

[фідем кві пердіт, пердере ульта ніл потест]

Хто втрачає чесність, той не може вже більше нічого втратити

Fides castra

[фідес кастра]

Непохитна вірність

Fides, ut anima, unde abiit, eo nunquam redit

[фідес, ут аніма, унде абііт, ео нунквам редіт]

Чесність, як вітерець: звідки відійшла, туди вже ніколи не повернеться

Filium ex aliqua suscipere

[філіум екс аліква сусціпере]

Мати сина від якоїсь жінки

Fine coli modico forma virilis amat

[фіне коли модіко форма віріліс амат]

Скромність і віра дають людині справжню красу

Finem respice

[фінем респіце]

Передбачай кінець (Діло без кінця, що кінь без хвоста)

Fines venes verecundiae transire

[фінес венес верекундіе транзіре]

Перейти межі пристойного

Finis vitae, sed non amoris

[фініс віте, сед нон аморіс]

Кінець життя, а не кохання

Finita res est

[фініта рес ест]

Все закінчено

Flagitium hominis

[флягіціум гомініс]

Мерзенна людина, падлюка, негідник

Flatus

[флятус]

Пукання, пучення

Fluxus alvinus

[флюкзус альвінус]

Понос

Focus et iocus placent

[фокус ет йокус пляцент]

Вогнище і жарт приваблюють (гостей)

(Іншими словами, друзям подобаються тепло домашнього вогнища і весела компанія)

Foedus amicitiae satis est

[феодус аміцітіе сатіс ест]

Тільки дружба, більше нічого

Foetatio

[фетаціо]

Запліднення

Foetor ex ore

[фетор екс оре]

Поганий (смердючий) запах із рота

Foris maritagium

[форіс марітагіум]

Фіктивний шлюб

Forma bonum fragile est

[форма бонум фрагіле ест], *Овідій*

Краса – не тривале благо

Formam augere colendo

[формам аугере колеңдо]

Турбуватися про свою зовнішність

Forma viros neglecta decet

[форма вірос неглекта децет]

Чоловікам негоже турбуватись про свою зовнішність

Formosa facies muta commendatio

[формоза фціес муґта коммендаціо], *Публій Сір*

Гарне обличчя – безмовна принада

Formosis levitas semper – amica fuit

[формо□зіс ле□вітас се□мпер – амі□ка фу□іт]

Супутницею красунь завжди була легковажність (Красуня без розуму, як гаманець без грошей)

Fornicare

[форніка□ре]

Віддаватися розпусті

Fornicaria

[форніка□рія]

Розпусниця, блудниця

Fornicarius = fornicator

[форніка□ріус, форніка□тор]

Розпусник

Fornicatio

[форніка□ціо]

Розпуста

Forsan et haec olim meminisse iuvavit

[фо□рсан ет гек о□лім меміні□ссе юва□віт]

Можливо, колись про це приємно буде згадувати

Fortes fortuna iuvat

[фо□ртес форту□на ю□ват], *Теренцій*

Хоробрим доля допомагає (Без відваги зазнаєш зневаги)

Fortuna bulla est

[форту□на бу□лля ест]

Щастя – це водяний пузир (бульбашка)

Fortuna caeca est

[форту□на це□ка ест]

Щастя сліпе

Fortuna comes invidiae

[форту□на ко□мес інві□діе]

Щастя - супутник заздрості

Fortuna dubiat

[форту□на ду□біат]

Фортуна зрадила

Fortuna favet fatuis

[форту□на фа□вет фа□туіс]

Щастя сприяє дурням

Fortuna fingit artatque, ut lubet

[форту□на фі□нгіт арта□ткве, ут лю□бет]

Доля ліпить і мене, як їй заманеться

Fortunam citius reperias, quam retineas

[форту□нам ці□тіус репе□ріас, квам реті□неас], *Публій Сір*

Щастя швидше знайдеш, ніж збережеш

Fortuna mihi ridet

[форту□на мі□гі рі□дет]

Щастя мені сприяє

Fortunam suam quisque parat

[форту□нам су□ам кві□скве па□рат]

Кожен сам створює своє щастя

Fortuna nimium quem fovet, stultum facit

[форту□на ні□міум квем фо□вет, сту□льтум фа□ціт], *Публій Сір*

Кому щастя надто сприяє, того в дурні пошиває

Fortuna non mutat genus

[форту□на нон му□тат ге□нус]

Багатство (набуток) не міняє походження (Не доросла свиня до коня)

Fortuna tibi faveat!

[форту□на ті□бі фа□веат]

Нехай доля тобі сприяє!

Fortunatus domi maneat

[фортуна□тус до□мі ма□неат]

Хай щасливий не шукає щастя поза домом

Fortuna vitrea est, tum, cum splendet, frangitur

[форту□на ві□треа ест, тум, кум спле□ндет, фра□нгітур], *Публій Сір*

Щастя – скло, коли блищить, тоді розбивається

Frangere diem mero

[фра□нгере ді□ем ме□ро]

Марнувати день за вином

Fraus est celare fraudem

[фрау́с ест целя́ре фраудем]

Приховування обману є обманом

Fraus gignit fraudem

[фрау́с гі́гніт фраудем]

Обман породжує обман

Friget quem petere piget

[фрі́гет квем петере пі́гет]

Не домагається нічого той, кому тяжко просити

Frons animi ianua

[фронс а́німі я́нуа]

Обличчя – фасад душі

Frons prima multos decipit

[фронс прі́ма му́льтос деці́піт]

Перший погляд часто обманює

Fronte capillata, post est occasio calva

[фро́нте капілля́та, пост ест окка́зіо ка́льва]

Нагода спереду волосата, а ззаду лиса

Fronti nulla fides est

[фро́нті ну́лля фі́дес ест], *Ювенал*

Зовнішності – не довіряй

Fructum oculis capere

[фру́ктум о́куліс ка́пере]

Насолоджуватись спогляданням

Fruere vita, dum vivis

[фру́ере ві́та, дум ві́віс]

Насолоджуйся життям, поки живеш

Fruimur beneficio senectutis

[фру́імур бенефі́ціо сенекту́тіс]

Ми насолоджуємось (лише) давнішнім благодіянням

Frustra, cum ad senectam est ventum, repetas adolescentiam

[фру́стра, кум ад сене́ктам ест ве́нтум, ре́петас адолесце́нціам]

Коли дійшов час до старості, даремно намагаєшся повернути собі молодість (Сідина напала – щастя пропало)

Fugitivus

[фугіті□вус]

Особа, яка ховається від правосуддя

Fumum patimur propter ignem

[фу□мум па□тімур про□птер і□гнем]

Ми терпимо дим заради вогню (Любиш кататись – люби і саночки возити)

Fur

[фур]

Злодій, злодійка

Furacitas

[фура□цігас]

Схильність до злодійства

Furatrina coniugalis[фуратрі□на кон'юга□ліс], *Анулей*

Порушення шлюбної вірності

Furcifer

[фурці□фер]

Шахрай, негідник

Furcilla extrudere

[фу□рцілля екстру□дере]

Випроводити вилами; проганяти

Furens quid femina possit[фу□ренс квід фе□міна по□ссіт], *Вергілій*

На що здатна несамовита жінка

Furere aliqua

[фу□рере а□ліква]

Бути в захваті від когось (Бути закоханим безтямно)

Furere cum insanientibus

[фу□рере кум інсаніє□нтібус]

Казитися з шаленими

Fur furem cognoscit, lupus lupum

[фур фу□рем когно□сціт, лю□пус лю□пум]

Злодій пізнає злодія, а вовк – вовка

Furia

[фу́рія]

Любовна пристрасть; скажена (люта, несамовита) людина

Furiae

[фу́ріє]

Богині помсти (*У римській міфології три дочки Землі і Ночі: Алекто, Мегера, Тісіфона, хоронительки моральних устоїв*)**Furit te reperire**

[фу́ріт те репері́ре]

Він у нестямі шукає тебе

Furor fit laesa saepius patientia[фу́рор фіт ле́за се́піус патіє́нція], *Публій Сір*

Ображене терпіння часто перетворюється в лютість

Furor iraque mentem praecipitat

[фу́рор іра́кве ме́нтем преці́пітат]

Шаленість і гнів уражають розум

Furor

[фу́рор]

Предмет палкого кохання, полум'яна пристрасть, екстаз

Furor uteri

[фу́рор у́тері]

Шаленство (несамовитість) матки

Furtum

[фу́ртум]

Таємний любовний зв'язок; таємна дія, крадіжка

Futuere

[футу́ере]

Здійснювати статевий акт

Fututio

[футу́ціо]

Статевий акт

Fututor

[футу́тор]

Статевий партнер

G

Gallus in suo sterquillinio plurimum potest

[га□ллюс ін су□о стерквіллі□ніо плю□рімум по□тест]

Півень на своїй купі гною найхоробріший

Ganea

[га□неа]

Гульня, розпуста; корчма, шинок

Garrire nugas

[гаррі□ре ну□гас]

Нести (верзти) нісенітницю

Garrula lingua nocet

[га□рруля лі□нґва но□цет]

Балакучий язик шкодить

Gaudeamus igitur, iuvenes dum sumus

[гаудеа□мус і□гітур, ю□венес дум су□мус]

Веселімося, поки ми молоді (*Початок середньовічного студентського гімну*)

Gaude et aude!

[га□уде ет а□уде]

Веселись і бажай!

Gaudia corporis

[га□удіа ко□рпоріс]

Чуттєві задоволення

Gaudiam atque laetitiam agitare

[га□удіам а□ткве лєті□ціам агіта□ре]

Віддаватися радощам і веселошам

Gaudia noctis habeamus!

[га□удіа но□ктіс габеа□мус]

Ми із задоволенням проведемо (цю) ніч!

Gaudia post officia

[га□удіа пост оффі□ція]

Задоволення - після справ

Gaudii comes maeror

[гаудіі комес меорор]

Супутником радості є смуток

Genitalia

[геніталіа]

Статеві органи

Genialis

[геніаліс]

Шлюбне ложе

Genium suum defraudare

[геніум суум дефраудаєре]

Отруювати собі життя

Genium vino curare

[геніум віно кураєре]

Тішитися вином

Gestatio=graviditas=gravedo

[гестаціо, гравідітас, граведо]

Вагітність

Glabraria

[глябрарія]

Розпусниця, яка любить молодих рабів

Gladius ferit corpus, animos oratio

[гладіус феріт корпус, анімос ораціо]

Меч вражає тіло, а слово – душу

Glans clitoridis

[глянс кліторідіс]

Головка клітора

Glans penis

[глянс пеніс]

Головка чоловічого статевого члена

Gonacratia

[гонакрація]

Статеве безсилля

Gonorrhoea

[гонорре□а]

Гонорея, трипер – венерична інфекційна хвороба, викликана гонококом (від гр. γόνος-сім'я+ 'ρέω-текти)

Gorgona

[горго□на]

Потворна жінка надзвичайно сварливої вдачі, горгона (від гр. γοργόνες – жінки-чудовиська в Аїді (Стено, Евріала, Медуза), від погляду яких кам'яніло все живе. Вони мали золоті крила і руки із залізними пазурами, замість волосся були змії)

Grandaevitas

[гранде□вітас]

Глибока старість

Gratia gratiam parit

[гра□ція гра□ціам па□ріт]

Доброзичливість породжує доброзичливість

Gratiora sunt, quae pluris emuntur

[граціо□ра сунт, кве плю□ріс ему□нтур]

Миліше те, що важче дісталось

Gratis diligere

[гра□тіс ділі□гере]

Любити безтямно, безкорисливо

Gratis poenitet esse probum

[гра□тіс пені□тет е□ссе про□бум], Овідій

Шкода бути порядним задарма

Gratulor tibi de die natali!

[гра□тульор ті□бі де ді□е ната□лі]

Вітаю тебе з днем народження!

Gravedinis crapulae

[граведі□ніс кра□пуле]

Похмілля

Grave senectus est hominibus pondus

[гра□ве сене□ктус ест гомі□нібус по□ндус]

Важкою ношею для людей є старість

Gravida

[гра□віда]

Вагітна

Gravidari ex aliquo

[гравіда□рі екс а□лікво]

Завагітніти від когось

Gravis est culpa tacenda loqui

[гра□віс ест ку□льпа таце□нда льо□кві]

Великою провиною є розголошення того, що не слід (таємниці)

Gravis mero

[гра□віс ме□ро]

П'яний

Gravissimum est imperium consuetudinis

[граві□ссімум ест імпе□ріум консвету□дініс]

Найбільш непоборною є сила звички

Grunnit porcellus, ut sus vetus ante, tenellus

[гру□нніт порце□ллюс, ут сус ве□тус а□нте, тене□ллюс]

Мале порося хрюкає так, як хрюкала стара свиня

Gulae parens

[гу□ле па□ренс]

Ненаситна утроба

Gula insulsa

[гу□ля інсу□льса]

Людина без почуття смаку (груба)

Gula plures quam gladius peremit

[гу□ля плю□рес квам гля□діус пере□міт]

Ненажерливість згубила більше людей, ніж меч

Gutta fortunae prae dolo sapientiae

[гу□тта форту□не пре до□ліо сапіє□нціє]

Крапля щастя краща за бочку мудрості

Gynaecium Islamicum

[гіне□цеум ісла□мікум]

Гарем

Н

Habere aliquem in amore

[габе□ре а□ліквем ін амо□ре]

Любити когось

Habet et musca splenem

[га□бет ет му□ска спле□нем]

І муха має селезінку (*тобто є межа всякому терпінню*)

Habet suum venenum blanda oratio

[га□бет су□ум вене□нум бля□нда ора□ціо], *Публій Сір*

Улеслива мова приховує у собі отруту

Habiles ad matrimonium

[га□білес ад матрімо□ніум]

Здатний одружитися

Haec nox mea est

[гек нокс ме□а ест]

Ця ніч належить мені

Haec tu tecum habeto

[гек ту те□кум габе□то]

Тримай це для себе

Halophanta

[гальофа□нта]

Шахрай, крутій

Hamartigenia

[гамартіге□нія]

Початок гріха

Hamum vorare

[га□мум вора□ре]

Пійматися на гачок

Has poenas garulla lingua dedit

[гас пе□нас гару□лля лі□нгва де□діт]

Балакучий (галасливий) язик наражається бути покараним

Hasta

[га□ста]

Чоловічий дітородний член; кілок, жердина

Haud gravate

[га□уд грава□те]

Без вагань, охоче

Haud tuum istuc est te vereri

[га□уд ту□ум і□стук ест те вере□рі]

Тобі ж бо нема чого боятися цього

Heluo

[ге□люо]

Гульвіса, марнотратник

Herba salax

[ге□рба са□лякс]

Віагра

Hereditaritas

[гередіта□рітас]

Спадковість

Heredosyphilis

[гередосі□філіс]

Спадковий сифіліс

Hermaphroditus

[гермафроді□тус]

Організм з ознаками чоловічої і жіночої статі. Гермафродит
(Походить від гр. 'Ερμαφρόδιτος - давньогрецька міфічна істота, син
Гермеса і Афродіти, якого боги з'єднали із закоханою в нього німфою
Салмакідою так, що їхні тіла утворили одну двостатеву істоту)

Hetaera

[гете□ра]

Жінка легкої поведінки (від гр. 'εταίρα – подруга, коханка)

Heu dedecus ingens!

[ге□у деде□кус і□нгенс]

О, яка ганьба!

Hic et nunc

[гік ет нунк]

Тут і зараз (або ніколи)

Hic Rhodos, hic salta!

[гік ро́дос, гік са́льта]

Тут Родос, тут стрибай! (Перди Грицю в рукавицю. Не хвалися язиком, а хвалися ділом)

Hinc illae lacrimae[гінк і́лле ля́кріме], *Теренцій*

Ось причина сліз (Ось в чому справа)

Hoc age!

[гок а́ге]

Роби це!

Hoc erat in fatis

[гок е́рат ін фа́тіс]

Так суджено долею

Hoc erat in votis

[гок е́рат ін во́тіс]

Ось про що я мріяв

Hoc est in votis

[гок ест ін во́тіс]

Це моя мрія

Hoc est, quod ad te venio

[гок ест, квод ад те ве́ніо]

Ось чому я приходжу до тебе

Hoc est vivere bis, vita posse priore frui[гок ест ві́вере біс, ві́та по́ссе пріо́ре фру́ї], *Марціал*

Живеш двічі, якщо умієш насолоджуватись своїм життям

Hoc mihi erui non potest

[гок мі́гі е́руї нон по́тест]

Від цього мене відговорити не можна

Hoc mihi tecum convenit

[гок мі́гі те́кум конве́ніт]

Ми з тобою домовились про це

Hoc nihil ad me

[гoк нi□гiль ад мe]

Це мене не стосується

Hoc pretium ob stultitiam fero

[гoк прe□цiум об стультi□цiам фe□po]

Цю нагороду я отримав за своє недоумство

Hoc pudet fateri?

[гoк пу□дет фaтe□pі]

Тобі соромно зі мною?

Hodie nihil, cras credo

[гo□дiє нi□гiль, крaс крe□до]

Сьогодні нічого, завтра(можливо) повірю

Nominem non odi, sed eius vitia

[гo□мiнeм нoн o□дi, сeд e□юс вi□цiа]

Не людину ненавиджу, а її вади

Nomines caecos reddit cupiditas

[гo□мiнeс ce□кoc рe□ддiт купi□дiтaс], *Цицерон*

Пристрасть робить людей сліпими

Nomines nihil agendo discunt male agere

[гo□мiнeс нi□гiль aгe□ндo дi□скунт ма□лe a□гeрe]

Люди, які нічого не роблять, учаться робити зле

Nominis est errare, insipientis perseverare

[гo□мiнiс eст eррa□рe, iнсiпiє□нтiс пeрсeвeрa□рe]

Людині властиво помилятися, а дурневі упиратися

Homo audacissimus atque amentissimus

[гo□мo aудaцi□ссiмyс a□тквe aмeнтi□ссiмyс]

Людина нечуваного нахабства і страшенно тупоголова

Homo clausus

[гo□мo кля□узyс]

Замкнута (потайна) людина

Homo contumeliosus

[гo□мo кoнтумeлiо□зyс]

Лайливець, матюшник

Homo emunctae

[гомо емункте]

Витончена, дотепна людина

Homo errans fera errante peior

[гомо ерранс фера ерранте пеіор]

Бродяча людина гірша за бродячого звіра

Homo est animal sociale

[гомо ест анімаль соціале]

Людина – це суспільна тварина

Homo improbus beatus non est

[гомо імпробус беатус нон ест]

Нечесна людина не може бути щасливою

Homo irritus

[гомо іррітус]

Нікчемна людина

Homo nimii vini

[гомо німії віні]

Людина, яка надмірно п'є

Homo non nauci

[гомо нон науці]

Нікчемна людина

Homo perdita nequitia

[гомо пердіта неквіція]

Надзвичайно безчесна (розпусна) людина

Homo semper in ore aliud fert, aliud cogitat

[гомо семпер ін оре аліуд ферт, аліуд когітат]

Людина завжди одне говорить, інше думає

Homo sine gente

[гомо сіне генте]

Людина без роду і племені

Homo sine pecunia est imago mortis

[гомо сіне пекунія ест імаго мортіс]

Людина без грошей подібна до смерті

Homo solus aut deus, aut daemon

[го□мо со□люс а□ут де□ус, а□ут де□мон]

Людина самотня або бог, або диявол

Homo sum, humani nihil a me alienum puto

[го□мо сум, гума□ні ні□гіль а ме аліе□нум пу□то]

Я людина, і ніщо людське мені не чуже

Homo toties moritur, quoties amittit suos

[го□мо то□тіес мо□рітур, кво□тіес амі□ттіт су□ос], *Публій Сір*

Людина помирає кожен раз, коли втрачає близьких

Homo totus ex fraude et mendacio factus

[го□мо то□тус екс фра□уде ет менда□ціо фа□ктус]

Людина, вся зіткана з брехні і обману

Homo trioboli

[го□мо тріобо□лі]

Нікчемна людина

Homo trium litterarum

[го□мо трі□ум літтера□рум], *Плавт*

Людина з трьома буквами (Римляни випалювали злочинцям на чолі три букви „fur” – злодій)

Homo unius libri

[го□мо у□ніус лі□брі]

Людина однієї книжки (Заплішений дурень)

Homo virginali verecundia

[го□мо віргіна□лі вереку□ндія]

Соромливий як дівчина

Honesta turpitude est pro causa bona

[гоне□ста турпіту□до ест про ка□уза бо□на], *Публій Сір*

За добру справу не гріх і осоромитися

Honeste servit qui succumbit tempori

[гоне□сте се□рвіт кві сукку□мбіт те□мпорі]

Піддаватися обставинам не соромно

Honos est onus

[го□нос ест о□нус]

Почесть – тягар

Hostis est uxor invita

[го□стіс ест у□кзор інві□та], *Плавт*

Ворогом є незадоволена жона (яка діє наперекір)

Humana non sunt turpia

[гума□на нон сунт ту□рпіа]

Що людське, те не соромно

Humanum amare est, humanum autem ignoscere est

[гума□нум ама□ре ест, гума□нум а□уем ігно□сцере ест]

Людяно любити, людяно також і вибачати

Humanum est mentiri

[гума□нум ест менті□рі]

Людині властиво брехати

Hygiena amica valetudinis

[гігіє□а амі□ка валету□дініс]

Гігієна – подруга здоров'я

Hymen

[гі□мен]

Дівоча пліва

Hymenaeus

[гімене□ус]

Шлюбна пісня, шлюбний обряд, весілля

Hymenorrhaphia

[гіменорра□фіа]

Зшивання дівочої пліви

Hyperaerodisia

[гіперафроді□зіа]

Підвищена статева збуджуваність

Hypermastia

[гіперма□стіа]

Надмірний розвиток грудей

I

Iactantiae comes invidia

[якта□нціє ко□мес інві□діа]

Хвастощі - супутники заздрощів

Iam dudum optabam te dari

[ям ду□дум опта□бам те да□рі]

Я давно уже хотів зустріти тебе

Iam nequeo

[ям не□квео]

Я більше не можу

Iam satis - ohe!

[ям са□тіс – о□ге]

Ой, уже досить!

Id denum est homini turpe, quod meruit pati

[ід де□нум ест го□міні ту□рпе, квод ме□руїт па□ті]

Ганьбить людину лише та біда, яку вона заслужила

Id facere laus est, quod decet, non quod licet

[ід фа□цере ля□ус ест, квод де□цет, нон квод лі□цет], *Сенека*

Похвально робити те, що личить, а не те, що дозволяється

Id fuit nenia ludo

[ід фу□їт не□нія лю□до]

Пісеньку проспівано (Бенкет закінчився бідою)

Id iam quodammodo mihi obtigit

[ід ям кводаммо□до мі□гі о□бтігіт]

Це зі мною в певному виді уже сталося

Idiota

[ідіо□та]

Ідіот, неосвічений, неук, невіглас, телепень, бевзь

Idiota a nativitate

[ідіо□та]

Ідіот від народження

Id, quo gaudemus, voluptas est

[ід, кво гаудемус, волюптас ест], *Цицерон*

Те, що приносить нам радість, є насолодою

Ignis aurum probat, miseria – fortes viros

[ігніс аурум пробат, мізеріа – фортес вірос], *Сенека*

Золото перевіряється вогнем, а людина труднощами

Ignis, mare, mulier - tria mala

[ігніс, маре, муліер тріа маля]

Вогонь, море, жінка – три лиха

Ignominia

[ігномініа]

Втрата доброго імені, безчестя

Ignoscas aliis multa, nihil tibi

[ігноскас алііс мульта, нігіль тібі], *Публій Сір*

Пробачай іншим багато що, собі – нічого

I (abi) in malum crumen!

[і (абі) ін малюм крумен]

Провалися ти! Пішов би ти під три чорти!

Ille qui aspellit, is compellit

[ілле кві аспеліт, іс компелліт]

Хто забороняє, той спокушує

Illicere

[іліцере]

Заманювати, спокушати, втягувати

Illud erat vivere!

[іллюд ерат вівере]

Оце було життя!

Imago animi vultus est

[імаго анімі вультус ест]

Риси обличчя – відображення душі

Immensum gloria calcar habet

[іммензум гльо́ріа калькар габет]

Величезна слава має жажливу шпору

Immundus

[імму́ндус]

Нечистий, брудний, задрипаний, безсоромний

Impedit ira animam, ne possit cernere verum

[і́мпедіт і́ра а́німам, не по́ссіт це́рнере ве́рум]

Гнів мішає розуму розпізнати правду

Imperare sibi maximum imperium est[і́мпера́ре сі́бі ма́ксимум і́мпе́ріум ест], *Сенека*

Наказувати собі – найвища влада

Imperat aut servit collecta pecunia cuique

[і́мперат а́ут се́рвіт колле́кта пеку́нія куі́кве]

Людина або раб, або хазяїн своїх грошей

Impiare

[і́мпіа́ре]

Безчестити, оскверняти

Impiare se

[і́мпіа́ре се]

Ставати безчесним, грішити

Impotentia

[і́мпоте́нція]

Безсилля статево

Impotentia coëundi

[і́мпоте́нція коєу́нді]

Нездатність до статевих зносин

Impubes

[і́мпу́бес]

Неповнолітній

Impudicitia

[і́мпуді́ція]

Розпуста, безстидність

Inaestimabile bonum est fieri

[і́нестіма́біле бо́нум ест фіе́рі]

Неоціненне благо – бути вільним

In alio peduculum vides, in te ricinum non vides

[ін а□ліо пе□дуклюм ві□дес, ін те рі□цінум нон ві□дес], *Петроній*
На другому вошу бачиш, а на собі кліща не помічаєш

In amicitii nulla maior pestis est adulatione

[ін аміці□тііс ну□лля ма□йор пе□стіс ест адуляціо□не]
Догідливість (улесливість) у дружбі гірша всякої зарази

In amore forma plus valet quam auctoritas

[ін амо□ре фо□рма плус ва□лет квам аукто□рітас]
У любові краса більше важить, ніж повага (Дарма, що дурна,
аби чорнобрива)

In amorem alicuius incidere

[ін амо□рем алі□куюс інці□дере]
Закохатися в когось

In amplexu alicuius ruere

[ін ампле□кзус алі□куюс ру□ере]
Кинутися до когось в обійми

In angustis amici apparent

[ін ангу□стіс амі□ці аппа□рент]
Друзі пізнаються в біді

In bivio distineri

[ін бі□віо дісті□нері]
Опинитися на розпутті

Incastis omnia incasta

[інка□стіс о□мнія інка□ста]
Нечесним все здається нечесним

In cavea non canit luscinia

[ін ка□веа нон ка□ніт люсці□нія]
Соловей не співає в клітці

Incontinentia urinae

[інконтіне□нція урі□не]
Нетримання (недержання) сечі

In contraria currere

[ін контра□рія ку□ррере]
Впадати в крайнощі

Indigne vivit, per quem non vivit alter

[індігнє вівіт, пер квем нон вівіт альтер]

Ганебно живе той, хто не дає жити іншим

Indignus qui inter mala herba habitat

[індігнус кві інтер маля верба габітат]

Ганебно жити серед лихослів'я

Ineptis

[інептис]

Ти плетеш (торочиш) нісенітницю

Inest et formicae sua bilis

[інест ет форміце суа біліс]

І мурашки мають жовч (сердяться)

Infantilismus genitalis

[інфантілізмус геніталіс]

Статева відсталість (недорозвиненість)

In fatis est

[ін фатіс ест]

На роду написано

Infectum scelus

[інфектум сцелюс]

Злочинна натура

Infelicissimum genus infortunii est fuisse felicem

[інфеліціссімум генус інфортуні ест фуіссе феліцем]

Найбільше нещастя – бути щасливим у минулому

Infernum

[інфернум]

Пекло

Inferre alicui stuprum

[інферре алікуі ступрум]

Збезчестити когось

Infertilitas

[інфертілітас]

Безплідність (жіноча)

Infra descendere

[і́нфра десце́рдере]

Низько опуститися

In frondes abdamus!

[ін фро́ндес абда́мус]

Ми сховаємось у кущах!

Ingeniosus ad causas

[інгеніо́зус ад ка́узас]

Майстер вигадувати причини

In herbis esse

[ін ге́рбіс е́ссе]

Бути ще зеленим

In horam vivere

[ін го́рам ві́вере]

Жити сьогоднішнім днем

Inire

[іні́ре]

Здійснювати статевий акт; покривати (*про тварин*)**Inire cubile alicuius**

[іні́ре кубі́ле алі́куюс]

Порушувати святість чийогось шлюбу

Iniuriam facilius facias quam feras[ін'ю́ріам фаці́ліус фа́ціас квам фе́рас], *Публій Сір*

Легко образити, важче витерпіти

Iniuria solvit amorem

[ін'ю́рія со́львіт амо́рем]

Кривда (образа, несправедливість) руйнує кохання

In oculis alicuius esse

[ін о́куліс алі́куюс е́ссе]

Бути гаряче коханим кимось

In oculis ferre aliquem

[ін о́куліс фе́рре а́ліквем]

Гаряче кохати когось

In pretio pretium nunc est

[ін преціо преціум нунк ест], *Овідій*

Нині в ціні лише ціна (*тобто* ціниться лише багатство)

Insania

[інсація]

Екстаз, несамовитість

Insanire sollemnia

[інсаніре соллеція]

Піддатися загальному безумству (шалу)

Insanit amoribus nuptarum

[інсаніт аморібус нуптарум]

Він втрачає розум на інтимних любовних зв'язках

Insidiari alicui

[інсідіарі алікуї]

Інтригувати когось

Insimulare aliquem proditiōnis

[інсімуляре аліквем продіціоініс]

Звинувачувати когось у зраді

In sinu alicuius esse

[ін сіну алікуюс ессе]

Бути чийось улюбленцем

In sinu est meo

[ін сіну ест мео]

Він мій улюбленець

In sinu viperam habere

[ін сіну віперам габеіре]

Пригріти змію на грудях

In solis tu mihi turba locis

[ін соліс ту мігі турба льоціс]

На самоті ти для мене натовп (*Так поет Тіббул звертається до своєї коханої Делії*)

In solo vivendi palato est

[ін сольо вівенді палято ест]

Мета життя в одній лише обжерливості

In stadio ultimo

[ін стадіо ультімо]

В останній стадії (*про сифіліс*)

Instructa inopia

[інструкта інопіа]

Багата злиденність (*тобто скнара*)

In taedium venire alicui

[ін тедіум веніре алікуі]

Остогиднути комусь

Integra mens augustissima possessio

[інтегра менс аугустіссіма поссеціо]

Бездоганний глуд є найбільшим багатством

In teneris consuescere multum est

[ін тенеріс консвеісцере мультум ест], *Вергілій*

Звичка жити (насолоджуватись життям) у молодому віці є найкращою

Inter pedo puellarum est fortuna puerorum

[іінтер педо пуелларум ест фортуна пуерорум]

Між ногами дівчат - щастя хлоп'ят

Inter pocula

[іінтер покуля]

За келихом

Interdum lacrimae feminis pondera vocis est

[інтердум ляріме фемініс пондера воціс ест]

Жіночим сльозам часом властива сила слова

Inter mulieris invenire haud est fidem

[іінтер муліеріс інвеніре гауд ест фідем]

Серед жінок важко знайти вірність (Що ступила – согрішила, один бог без гріха)

Interserere oscula mediis verbis

[інтерсеірере оскуля меісіс вербіс]

Чергувати слова з поцілунками

Inter virum et uxorem

[i-nter vi-rum et ukzo-rem]
Між чоловіком і жінкою

Intime

[i-ntime]
В душі; інтимно, тісно, вельми дружньо

Intimus

[i-ntimus]
Задушевний (щирий) друг

Intimus pectore ab imo

[i-ntimus pe-ktore ab i-mo]
Із глибини душі

Intra mensuram lodicis tu porrige suram

[i-ntra menzu-ram ljo-dicis tu po-rrige su-ram]
Простягай свої кістки по величині ковдри
(Не лізь, куди голова твоя не лізе)

Intus et in cute te novi

[i-ntus et in ku-te te no-vi]
Бачу тебе наскрізь (дослівно: знаю тебе зсередини і в шкірі)

Intus Hecuba, foris Helena

[i-ntus heku-ba, fo-ris helle-na]
Усередині Гекуба, зовні Гелена
(Згідно з міфом, Гекуба, жінка останнього троянського царя Пріама, переживши після знищення греками Трої чоловіка та своїх дітей, стала злою і кидалась на всіх зустрічних. За це її назвали Собакою, про що розповіли у своїх творах Ювенал та Плавт).

Intutus amicus

[i-ntu-tus ami-kus]
Ненадійний друг

In tuum ipsius sinum inspice

[in tu-um i-psi-us si-num in-spi-ce]
Дивись на свої груди (Сам блудить, а інших судить)

Inurere alicui ignominiam

[i-nu-rrere ali-ku-i i-gno-mi-niam]
Таврувати когось ганьбою

In utero gestare

[ін у□теро геста□ре]

Бути вагітною

Inutile terrae pondus

[іну□тіле те□рре по□ндус]

Безкорисний тягар землі

(Такими словами називали нікчемну людину)

Invadere amplexibus

[інва□дере ампле□ксібус]

Кинутися обіймати

In Venerem puter

[ін вене□рем пу□тер]

Утопаючий у розпусті

In venere semper certant dolor et gaudium

[ін ве□нере се□мпер це□ртант до□льор ет га□удіум], *Публій Сір*

В коханні смуток і радість вічно борються

Invenit patella operculum

[інве□ніт пате□лля опе□ркулюм]

Знайшла собі каструля покришку

In vento scribit laedens, in marmore laesus

[ін ве□нто скрі□біт ле□денс, ін ма□рморе ле□зус]

Той, хто ображає, пише на вітрі, а образений – на мармурі

Inversio sexualis

[інве□рсіо сексуа□ліс]

Статеве збочення

In vestimentis non est sapientia mentis

[ін вестіме□нтіс нон ест сапіе□нція ме□нтіс]

Не одежа красить людину, а мудра голова

Invidia carpit et carpitur una

[інві□діа ка□рпіт ет ка□рпітур у□на]

Заздрість гризе і сама гризеться

Invidus alterius macrescit rebus opimis

[інві□дус альте□ріус макре□сціт ре□бус о□піміс]

Заздрий чахне від чужих успіхів

In vino feritas

[ін віно феїтіас]

У вині дикість

In vino veritas

[ін віно веїтіас]

Істина у вині (Що у тверезого на умі, те у п'яного на язиці)

In virgine commoveri

[ін віргіне коммовеїрі]

Закохатися в дівчину

Invitat culpam qui peccatum praeterit[інвітат куїльпам кві пеккаїтум преїтерїт], *Публій Сір*

Пробачивши одну вину, породжуєш іншу

Ipsa olera olla legit[іпса олеїра оїлля леїгіт], *Катулл*

Горщик сам вибирає собі овочі

Ipso homo melior non est

[іпсо гоїмо меїліор нон ест]

Краще за нього немає людини

Iracundiam qui vincit, hostem superat maximum[іракундіам кві віїнціт, гоїстем суїперат маїксімум], *Публій Сір*

Хто перемагає гнів, перемагає найбільшого ворога

Ira furor brevis est[іра фуїрор бреївіс ест], *Горацій*

Гнів – короткочасне безумство

Ira odium gignit, concordia nutrit amorem

[іра оїдіум гіїгніт, конкоїрдіа нуїтрїт амоїрем]

Гнів породжує ненависть, згода підтримує любов

Ira tardissime senescit

[іра тардіїссїме сенеїсціт]

Гнів згасає найповільніше

Is amicus est, qui in re dubia re iuvat, ubi re est opus

[іс амїїкус ест, кві ін ре дуїбіа ре юїват, уїбі ре ест оїпус]

Той тобі друг, хто в нещасті допомагає ділом

Ischomenia

[ісхоме́нія]

Затримка менструацій

Ita satur pane fiam

[і́та са́тур па́не фі́ам]

Клянуся хлібом насущним

Ita vita est hominum

[і́та ві́та ест го́мінум]

Таке життя людське

Ita vitam!

[і́та ві́там]

Присягаюся життям! (Щоб я так жив!)

Iucundissimum est in rebus humanis amari, sed non minus amare

[юкунді́ссімум ест ін ре́бус гума́ніс ама́рі, сед нон мі́нус ама́ре]

Найбільша радість в житті людей – бути любимим, однак не менша – самому любити

Iurare in nomen alicuius

[юра́ре ін но́мен алі́куюс]

Клястися у вірності комусь

Iuravi lingua, mentem iniuratam gero

[юра́ві лі́нґва, ме́нтем і́н'юра́там ге́ро]

Я присягався мовою (язиком), а не думкою

Ius conubii

[юс кону́біі]

Право вступити в законний шлюб

Ius primae noctis

[юс прі́ме но́ктіс]

Право першої ночі

*(Право вождя або феодала провести першу шлюбну ніч з підлеглою йому невісткою будь-якої людини)***Iustum matrimonium**

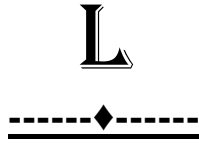
[ю́стум матрімо́ніум]

Законний шлюб

Iuventus ventus

[юве́нтус ве́нтус]

Молодь (юність) легковажна

Labia pudenda maiora

[ля□біа пуде□нда майо□ра]
Великі статеві губи

Labia pudenda minora

[ля□біа пуде□нда міно□ра]
Малі статеві губи

Labor corpus firmat

[ля□бор ко□рпус фі□рмат]
Праця зміцнює тіло

Lacrima nihil citius arescit

[ля□кріма ні□гіль ці□тіус аре□сцит]
Ніщо не висихає швидше, як сльоза

Lacrimis adamantam movere

[ля□кріміс адама□нта мове□ре]
Сльози і каміння ворують

Lacrimis aliquem movere

[ля□кріміс а□ліквем мове□ре]
Розчулити когось слізьми

Laedere me caveto!

[ле□дере ме каве□то]
Не роби з мене дурня!

Laetificat stultum grandis promissio multum

[леті□фікат сту□льтум гра□ндіс промі□ссіо му□льтум]
Велика обіцянка для дурня цяцянка (Дурень думкою багатіє)

Laetitia garrula res est

[леті□ція га□рруля рес ест]
Радість балакуча

Lampas

[ля□мпас]
Весільний смолоскип, весілля

Lapis musco tegitur, qui non vertitur

[ля□піс му□ско те□гітур, кві нон му□ско ве□ртітур]

Камінь мохом обростає, якщо його ніхто не перевертає
(Лежачий плуг ржавіє, лежача людина хворіє)

Largitione benevolentiam alicuius consecrari

[ляргіціо□не беневоле□нціам алі□куюс консекта□рі]

Намагатися здобути чиясь прихильність щедрими подарунками

Larvam alicui deponere

[ля□рвам алі□куї депо□нере]

Зірвати маску з когось

Lascivitas

[лясці□вітас]

Патологічна похоть

Lascivus corporis motus

[лясці□вус ко□рпоріс мо□тус]

Непристойні рухи тіла (корпусу)

Lassata (viris) necdum satiata recessit

[лясса□та ві□ріс не□кдум саціа□та реце□ссіт]

Пішла, стомлена чоловіками, але не задоволена

*(Третя жінка імператора Клавдія [Валерія Мессаліне] нерідко проводила
ночі в будинках розпусти, віддаючись усім чоловікам без розбору, виходячи
неситою)*

Lastaurus

[ляста□урус]

Розпусник, звабник

Laudator temporis acti

[ляуда□тор те□мпоріс а□кті]

Ревнитель старовини, хвалитетель минувшини

Laudicenus

[ляудіце□нус]

Дармоїд, підлабузник *(тобто той, який хвалить достоїнство обіду з
тим, щоб бути запрошеним на нього)*

Laus in proprio ore sordescit

[ля□ус ін про□пріо о□ре сорде□ссіт]

Самохвальство брудне (Погана та дівка, що сама себе хвалить)

Lectum abire

[лє□ктум абі□ре]

Лягати в постіль

Lectum commingere potus

[лє□ктум коммі□нгере по□тус]

П'яним запаскудити сечею ліжко

Lectus

[лє□ктус]

Шлюбне ложе

Lenocinium facere

[леноці□ніум фа□цере]

Займатися звідництвом

Lenullus

[лє□нуллюс]

Звідник, спокусник

Leporis vitam vivit

[лепо□ріс ві□там ві□віт]

Він живе заячим життям

Lesbicus

[лє□сбікус]

Лесбійська любов, статевий потяг (нахил) жінки до жінки

Letum sibi consciscere

[лє□тум сі□бі консці□сцере]

Накласти на себе руки

Leves homines futuri sunt improvidi[лє□вес го□мінес футу□рі сунт імпро□віді], *Тацит*

Легковажні люди не думають про майбутнє

Levior cortice

[лє□віор ко□ртіце]

Легше пробки (корка, чопа)

*(Так говорять про легковажних людей)***Levis est fortuna: cito reposcit quod dedit**

[лє□віс ест форту□на: ці□то репо□сцит квод де□діт]

Фортуна легковажна: то дасть, то відбере

Levis est labor omnis amanti

[лє□віс ест ля□бор о□мніс ама□нті]

Для закоханого будь-які труднощі легкі

Libare virginitatem

[ліба□ре віргініта□тем]

Позбавляти дівочості (цнотливості)

Libellus repudii

[лібе□ллюс репу□діі]

Лист-розлучення

Liberi spurii

[лі□бері спу□рії]

Позашлюбні діти

Libero mendacio abuti

[лібе□ро менда□ціо абу□ті]

Безсоромно брехати

Libertas pretiosior auro est

[лібе□ртас преціо□зіор а□уро ест]

Воля дорожча від золота (Золота клітка солов'я не тішить)

Libidinor

[лібі□дінор]

Горіти пристрастю, віддаватись розпусті

Libidinosus

[лібідіно□зус]

Ласий (запопадливий) до насолод, утіх

Libido

[лі□бідо]

Потяг, пристрасть, похіть; еротичні сцени

Libido effrenata effrenatam appetentiam efficit

[лі□бідо еффрена□та еффрена□там аппете□нціам е□ффіціт]

Невгамовна розпуста збуджує нестримне бажання

Libido sexualis

[лі□бідо сексу□ліс]

Статевий потяг

Limare caput cum aliquo

[ліма□ре ка□пут кум а□лікво]

Цілуватися з кимось

Linguae tempera

[лі□нгве те□мпера]

Придержи язик

Lingua est hostis hominum amicusque diaboli et feminarum

[лі□нгва ест го□стіс го□мінум аміку□скве діа□болі ет феміна□рум]

Язик ворог людей і друг диявола та жінок

Linguae cum manibus nescit compescere stultus

[лі□нгвам кум ма□нібус не□сціт компе□сцере сту□льтус]

Дурень не вміє наказувати ні своєму язику і рукам

Linquere promissa procellae

[лі□нквере промі□сса проце□лле]

Не дотримувати своїх обіцянок

Lis litem generat

[ліс лі□тем ге□нерат]

Сварка породжує сварку

Lis uxoria

[ліс укзо□рія]

Сварка з дружиною

Litem lite resolvere

[лі□тем лі□те резо□львере]

Вирішувати сварку новою сваркою

Litterae interiores

[лі□ттере інтеріо□рес]

Листи інтимного змісту

Loca iniuria temporis excavata

[льо□ка ін'ю□рія те□мпоріс ексава□та], *Сенека*

Час вивітрює обра□зи

Locus est nullus quo non libido hominum pervaserit

[льо□кус ест ну□ллюс кво нон лі□бідо го□мінум перва□серіт]

Немає місця, куди б не проникла пристрасть людська

Locus minoris resistentiae

[льо□кус міно□ріс резісте□нціє]

Місце найменшого опору (в організмі)

Longioris morae veniam peto

[льонгіо□ріс мо□ре ве□ніам пе□то]

Прошу пробачення за таке довге мовчання

Loquendo haesit

[льокве□ндо ге□зіт]

Втратити дар мови

Loquentiae multum, sapientiae parum

[льокве□нціє му□льтум, сапіє□нціє па□рум]

Балакучості багато, розуму мало

Lubrici sunt fortunae gressus

[лю□бріці сунт форту□не гре□ссус]

Слизькими є дороги щастя

Lucet, eamus, quo ducit gula

[лю□цет, еа□мус, кво ду□ціт гу□ля], *Горацій*

Розвиднюється, підемо, куди веде горлянка (пелька)

Ludibrium

[люді□бріум]

Заподіювання безчестя, насильство, обман

Ludo aetatis frui

[лю□до ета□тіс фру□і]

Віддаватися втіхам юності

Ludus animo debet aliquando dari

[лю□дус а□німо де□бет аліква□ндо да□рі]

Інколи потрібно переводити розум на розваги

Lues

[лю□ес]

Сифіліс; заразлива хвороба; моральне падіння; лайка (*про людину*)

Luitur cum persona, qui luere non potest cum crumena

[лю□ітур кум персо□на, кві лю□ере нон по□тест кум круме□на]

Хто не може розплатитись гаманцем, розплачується собою

Lumbus

[люмбус]

Статеві органи

Lumen extinctum esse volo

[люмен екстінктум ессе волю]

Я хочу, щоб світло було погашене

Luna latrantem canem non curat

[люна лятрантем канем нон курат]

Місяць не зважає на собаче гавкання

Lupanar

[люпанар]

Будинок розпусти

Lupari

[люпарі]

Розпутствувати

Lupus et meretrix non facile domantur

[люпус ет меретрікс нон фаціле домаптур]

Вовка і блудницю важко приручити (вгамовувати)

Luscinia parva, sed vox magna

[люсцінія парва, сед вокс магна]

Соловей малий, але голос (його) великий (Жаба мала, але рот великий)

Lusus finem habet

[люзус фінем габет]

Забава закінчилась

Luxuria

[люкзура]

Нестриманість, розгнuzданість, потяг до розкоші

Luxuries – praedulce malum

[люкзуріес – предульце малюм]

Розкіш – це найсолodше зло

Luxuriosa res vinum et tumultuosa ebrietas

[люксуріоза рес віnum ет тумультуоза ебріетас]

Від вина розпутність і шумливе сп'яніння

М

Maccus

[ма□ккус]

Придурок, бевзь, тюхтій (*переносно*)

Macula

[ма□куля]

Ганьба, безчестя

Madeant pocula Baccho

[ма□деант по□куля ба□кхо], *Тібулл*

Нехай келихи наповняться Вакхом

Madide madere

[ма□діде маде□ре]

Бути дуже п'яним

Maenas

[ме□нас]

Вакхічно несамовита жінка, менада

Magister bibendi

[магі□стер бібе□нді]

Майстер пияцтва

Magna res est amor

[ма□гна рес ест а□мор]

Любов – це велика подія (справа)

Magno cum periculo custoditur, quod multis placet

[ма□гно кум пері□кльо кусто□дітур, квод му□льтіс пля□цет]

З великим ризиком оберігається те, що багатьом подобається
(Коли хочеш з дівки молодицю, держи її в їжачих рукавицях)

Magno conatu magnas nugas dicere

[ма□гно кона□ту ма□гнас ну□гас ді□цере]

З великим завзяттям молоти велику нісенітницю

Magno odio in aliquem ferri

[магтно одіо ін аліквем]

Сильно ненавидіти когось

Maior e longinquo reverentia

[майор е льонгінкво рефереція], *Тацит*

Віддаленість збільшує чарівність (Рідше бачиш – більше любиш)

Maiore mentula instructus

[майоре ментуля інструктус]

Наділений (озброєний) великим чоловічим членом

Maiori cede

[майорі цеде]

Поступайся старшому

Mala conscientia

[маля консцієція]

Нечиста совість

Malae naturae nunquam doctore indigend

[мале натуре нунквам докторе індігенд]

Погані природи ніколи не потребують учителя
(Погану людину не переробиш)

Mala est voluptas ad alienum consuescere

[маля ест волюптас ад алієнум консвєсцере]

Погана насолода звикати до чужого
(Чужий чоловік до часу, а свій до смерті)

Malae uxoris poena nulla acerbior

[мале укзопріс пеіна нуллія ацеірбіор]

Немає жодної кари гіршої за погану жінку

Mala fama

[маля fama]

Погана слава, репутація

Mala mens, malus animus

[маля менс, малюс анімус], *Теренцій*

Дурний розум (розсудок, душевний склад) – дурні наміри

Mala ultro absunt

[ма□ля у□льтро а□бсунт]

Нещастя приходить само по собі

Male comparati sunt

[ма□ле компара□ті сунт]

Вони не пара одне одному

Male secum agere

[ма□ле се□кум а□гере]

Шкодити самому собі

Male parta male dilabuntur

[ма□ле па□рта ма□ле ділябу□нтур]

Ганебно придбане – ганебно й пропадає

Male vivunt, qui se semper victuros putant

[ма□ле ві□вунт, кві се се□мпер вікту□рос пу□тант], *Публій Сір*

Погано живуть ті, котрі вважають, що будуть жити вічно

Mali principii malus finis

[ма□лі прінці□пії ма□люс фі□ніс]

Поганий початок – поганий кінець

Malitia supplet aetatem

[малі□ція су□пплет ета□тем]

Кожне покоління має свої вади

Malo accepto stultus sapit

[ма□льо акце□пто сту□льтус са□піт]

Дурний розумнішає після шкоди (Догадався, коли програвся)

Malum alienum ne feceris tuum gaudium

[ма□люм аліе□нум не фе□церіс ту□ум га□удіум], *Публій Сір*

Нехай чуже нещастя не приносить тобі радість

Malum exemplum imitabile

[ма□люм ексе□мплюм іміта□біле]

Поганий приклад заразливий

Mamma

[ма□мма]

Жіночі груди

Mandatum tuum curo diligenter

[манда-тум ту-ум ку-ро діліге-нтер]

Спішу виконати твоє доручення

Mania

[ма-нія]

Манія, хворобливий психічний стан, при якому у хворого виникає сильна пристрасть до чогось (*від грец. **μανία** – безумство, ненормальна пристрасть*)

Maniacus

[маніа-кус]

Маніяк (*Людина, яка страждає нав'язливими хворобливими ідеями*)

Mania grandiosa

[ма-нія грандіо-за]

Манія величі

Manibus nexis

[ма-нібус не-кзіс]

Рука в руку

Marasmus

[мара-змус]

Маразм, виснаження

Maria montesque polliceri

[ма-рія монте-скве полліце-рі]

Обіцяти моря і гори

Marita

[марі-та]

Жінка, дружина

Maritare

[маріта-ре]

Одружитися, виходити заміж, женитися

Maritus

[марі-тус]

Чоловік, шукач руки, жених

Mas

[мас]

Мужчина, самець, чоловік

Masturbari

[мастурбаці]

Займатися рукоблудством, онанізмом

Masturbatio

[мастурбаціо]

Мастурбація (*Отримання статевого задоволення поза статевим актом через подразнення своїх статевих органів, онанізм, рукоблудство*)**Matrem facere**

[маатрем фатцере]

Запліднити когось, зробити когось матір'ю

Matrix

[маатрікс]

Матка, материнська утроба

Matronam nullam tango

[матроанам нулліам танго]

Я не спокушаю шанованих заміжніх жінок

Matura, dum libido manet

[матура, дум лібідо манет]

Спіши, поки є жага (похіть, пристрасть, бажання)

Maturatio praesox

[матураціо прекокс]

Рання статева зрілість

Matus

[маатус]

П'яний, хмільний

Maxima egestas avaritia

[максіма егестас аваріціа]

Скупість – найбільша бідність

Maximum remedium irae mora est[максімум ремеідіум іре мора ест], *Сенека*

Кращий засіб при гніві – перечекати

Meae animae salsura evenit

[мее аніме сальсура евеніт]

У мене гірко на душі

Mea mellitula

[ме□а меллі□туля]

Серденько ти моє

Mea tu

[ме□а ту]

Мила (люба) ти моя

Meconismus

[меконі□змус]

Пристрасть до опію

Me delectant mea, te tua

[ме деле□ктант ме□а, те ту□а], Цицерон

У мене свої задоволення, у тебе – твої

Megaera

[меге□ра]

Зла, сварлива жінка (*грец. Μέγαιρα –одна із богинь помсти у давньогрецькій міфології*)**Meiere**

[ме□єре]

Виділяти сечу

Me invito

[ме інві□то]

Проти мого бажання

Me iuvat sapientior aetas

[ме ю□ват сапіє□нціор е□тас]

Мені віддає перевагу мудріший вік (Старий кінь борозни не зіпсує)

Me iuvat voces audire

[ме ю□ват во□цес ауді□ре]

Мені приємно чути твоє прохання (Мені приємно, коли мене кличеш)

Mel in ore, verba lactis, fel in corde, fraus in factis

[мель ін о□ре, ве□рба ля□ктіс, фель ін ко□рде, фра□ус ін фа□ктіс]

Мед на устах, молоко на словах, жовч у серці, підступність у вчинках (*Середньовічна епіграма на єзуїтів*)

Melioribus utere fatis

[меліоꝑрібус уꝑтере фаꝑтіс], *Горацій*

Нехай щасливою буде твоя доля

Mellitulus

[мелліꝑтулюс]

Милий, любий

Membra quibus natura pudorem addidit, retegere citra necessitatem, procul abesse debet ab indole liberali

[меꝑмбра квіꝑбус натуꝑра пудоꝑрем аꝑддідіт, ретеꝑгере ціꝑтра нецессітаꝑтем, проꝑкуль абеꝑссе деꝑбет аб іꝑндоле лібераꝑлі]

Вихована людина ніколи не повинна без необхідності оголювати ті частини тіла, з якими пов'язане почуття сорому

Membrum

[меꝑмбрум]

Тіло, статеві органи

Membrum virile

[меꝑмбрум віꝑріле]

Чоловічий дітородний член

Memento mori

[мемеꝑнто моꝑрі]

Пам'ятай про смерть

Memoria acris

[мемоꝑрія аꝑкріс]

Болісний спогад

Mendacem memorem esse oportet

[мендаꝑцем мемоꝑрем еꝑссе опоꝑртет]

Брехун мусить мати добру пам'ять

Mendacia non diu fallunt

[мендаꝑція нон діꝑу фаꝑлліонт]

Брехня недовго обманює

Mendaci homini ne verum quidem dicenti credimus

[мендаꝑці гоꝑміні не веꝑрум квіꝑдем діцеꝑнті креꝑдімус]

Брехуну ми не віримо навіть тоді, коли він говорить правду

Mendax etiam fur est

[ме́ндакс е́ціам фур ест]

Брехун – також злодій

Mendax in uno, mendax in omnibus

[ме́ндакс ін у́но, ме́ндакс ін о́мнібус]

Брехливий в одному – брехливий в усьому

Menolipsis

[менолі́псіс]

Припинення менструацій

Mense malus Maio nubere

[ме́нзе ма́люс ма́йо ну́бере]

Травневі шлюби нещасливі

Mens invicta manet

[менс інві́кта ма́нет]

Розум (думка, дух) залишається непереможеним

Mensis

[ме́нзіс]

Місяць; менструація, місячні

Mens sana in corpore sano

[менс са́на ін ко́рпоре са́но], *Ювенал*

У здоровому тілі - здоровий дух

Mens semper, quod timet, esse putat

[менс се́мпер, квод ті́мет, е́ссе пу́тат], *Овідій*

Душа завжди вірить в існування того, чого боїться

Menstruatio tarda

[менструа́ціо та́рда]

Запізніла менструація

Mens vertitur cum fortuna

[менс ве́ртітур кум форту́на]

Характер міняється разом з долею

Mentula magna minax est

[ме́нтуля ма́гна мі́накс ест]

Він лише великий погрозливий чоловічий член

Meo sum pauper in aere

[мео сум паупер ере], *Горацій*
Я бідний, але боргів не маю

Merces virtutis laus est

[мерцес віртутіс ляус ест]
Нагорода за добродієність – це похвала

Me retraho

[ме ретраго]
Я пішов геть

Meretricium

[меретріціум]
Розпуста, проституція

Meretricula

[меретрікуля]
Жалюгідна блудниця

Meretrix

[меретрікс]
Блудниця, шльондра, повія; хазяйка кубла (розпусти)

Mersus vino somnoque

[мерсус віно сомнокве]
Геть п'яний і охоплений сном

Merx ultronea putet

[меркс ультронеа путет]
Подарована річ смердить

Methomania

[метоманіа]
Психоз п'яниць

Metromania

[метроманіа]
Надмірний статевий потяг у жінок

Meum est propositum in taberna mori

[меум ест пропозітум ін таберна морі]
Мій намір – померти в корчмі

Me vides ad Calendas Graecas

[ме ві□дес ад кале□ндас гре□кас]

Мою сідницю ти (більше) не побачиш

Mictio involuntaria

[мі□кцію інволюнта□рія]

Нетримання сечі

Mihi istis nec seritur, nec metitur

[мі□гі і□стіс нек се□рітур, нек ме□тітур]

Від цього мені ні холодно ні жарко

Militat omnis amans

[мі□літат о□мніс а□манс]

Усякий закоханий – солдат

Mille modi Veneris

[мі□лле мо□ді вене□ріс]

Тисячі способів кохання

Mimosa pudica

[мімо□за пуді□ка]

Сором'язлива мімоза (недоторкана, недотика)

Mingere

[мі□нгере]

Виділяти сечу

Minus valere

[мі□нус вале□ре]

Почувати себе неважно

Misce utile dulci

[мі□сце у□тіле ду□льці], *Горацій*

З'єднай приємне з корисним

Misogynaea

[мізогі□неа]

Мізогі□нія (мізогінізм), патологічне жінконенависництво

Mittere uxorem

[мі□ттере укзо□рем]

Розірвати шлюб з дружиною

Mobilia et caeca fluitantia sorte

[мобіліа ет цека флюїтація сорте]

Мінливість сліпої долі

Mobilior ventis est femina

[мобіліор вентіс ест феміна]

Жінка більш мінлива, ніж порив вітру

Modus vivendi

[модус вівенді]

Спосіб життя

Moecha

[меха]

Розпусниця, звабниця, перелюбниця

Moechari

[мехарі]

Займатися розпустою, блудити

Moechus

[мехус]

Розпусник, звабник, перелюбник

Mollitia

[молліція]

Зніженість, розпещеність

Monophobia

[монофобія]

Боязнь самотності

Mons pubis

[монс пубіс]

Лобок, лобкове волосся

Monstrum hominis

[монструм гомініс]

Потворна людина (виродок)

Montes auri pollicens

[монтес аурі полліценс]

Обіцяти золоті гори

Mora amantes incitat

[мо̀ра ама̀нтес інці̀тат]

Зволікання роздражнює закоханих

Mores leges imitantur

[мо̀рес лѐгес іміта̀нтур]

Звичаї подібні законам

Moria

[мо̀рія]

Недоумство з балакучістю і дурощами

Mos est matris ei, quae subvenit esuriei

[мос ест ма̀тріс ѐі, кве субвѐніт езуріѐі]

Та мати є мати, яка не дає дитині голодувати

Motura verba silices

[моту̀ра вѐрба сілі̀цес]

Слова, що здатні зворушити каміння

Motus amore

[мо̀тус амо̀ре]

Охоплений коханням

Mule, nihil sentis!

[му̀ле ні̀гіль сѐнтіс]

Осле, ти нічого не помічаєш!

Mulgere hircum

[мульгѐре гі̀ркум]

Доїти козла (Домагатися від козла молока)

Muliebres est furere

[мулі̀ebre ест фу̀рере]

Жінці притаманно шаленіти

Muliebris lacrima condimentum malitiae est

[мулі̀ебріс ля̀кріма кондімѐнтум малі̀ціе ест]

Жіноча сльоза – приправа до лукавства

Mulier

[му̀лієр]

Жінка; молодиця, заміжня жінка

Mulierarius

[мулієраіус]

Женолюб, волоцюга

Muliercula

[мулієркуля]

Маленька (слабка) жінка; жінка легкої поведінки; самка

Mulierem ornat silentium

[мулієрем орат сілєнціум]

Жінку прикрашає мовчання

Mulieri tunc creditur, cum aliter veritas erui non potest

[мулієрі тунк кредітур, кум алітер верітас еруі нон потест]

Жінці вірять тільки тоді, коли немає іншої можливості встановити істину

Mulier maiore fulgere debet honestate quam vir

[мулієр майоре фульгере дебет онестаате ква вір]

Жінка повинна відрізнятися більшою порядністю, ніж чоловік

Mulier nunquam tacet

[мулієр нунквам тацет]

Жінка ніколи не мовчить

Mulier tum bene olet, ubi nihil olet

[мулієр тум бєне олет, убі нігіль олет]

Жінка тоді приємно пахне, коли нічим не пахне

Mulier vacua

[мулієр вакуа]

Незаміжня жінка

Mulier viro subdito esse debet, non vir mulieri

[мулієр віро субдіто ессе дебет, нон вір мулієрі]

Жінка повинна коритися чоловікові, а не чоловік жінці

Multa cadunt inter calicem supremaque labra

[мульта кадунт інтер каліцем супремакве лябра]

Багато дечого трапляється між келихом і краєм губ
(Скажеш гоп, коли перескочиш)

Multigravida

[мультигра-віда]

Жінка, яка перенесла велику кількість вагітностей

Multum sibi adicit virtus lacessita

[мультиум сибі адіціт вірус ляцессіта]

Труднощі загартовують характер

Multum vinum bibere, non diu vivere

[мультиум вінум бібере, нон діу вівере]

Багато вина пити – недовго жити

Mundus universus exercet histrioniam

[мундус універсум езерцет гістріоніам], *Петроній*

Весь світ займається лицедійством (облудством)

Mundus vult decipi

[мундус вулт деціпі]

Світ любить, щоб його обманювали

Muneram animus optimus est

[мунерам анімус оптімус ест]

Найкращий з дарунків – доброта

Muneribus etiam dei vincuntur

[мунерібус еціам деї вінкунтур]

Дарами перемагають навіть богів

Mussitare iniuriam

[муссітаре ін'юріам]

Мовчки проковтнути образу

Mutare calores

[мута-ре кальорес]

Зрадити попереднє кохання

Mutare matrimonium

[мута-ре матрімоніум]

Взяти другий шлюб

Mutilatus

[мутіля-тус]

Обрізаний

Mutus consensus

[мутус консенсус]

Взаємна згода

N

Naevius

[невіус]

З родимкою на тілі

Narcomania

[наркоманія]

Наркоманія, потяг людини до вживання наркотиків

Narcotismus

[наркотизмус]

Зловживання наркотичними засобами

Natalicia

[наталіція]

Бенкет з нагоди дня народження

Natis

[натіс]

Сідниця, зад

Natura

[натура]

Дітородний орган; народження

Naturales necessitates

[натуралес нецесітатес]

Природні потреби

Naturalia non est turpia

[натураліа нон ест турпіа]

Природне - не ганебне

Natura solitarium nihil amat

[натура солітаріум нігіль амаат]

Природа не терпить самотності

Nausi lucratur, ausus cui nil famulatur

[наузі люкратур, аузус куї ніл фамулятур]

Хто не ризикує, той нічого не має

Nebulo

[небульо]

Ледар, негідник, шахрай

Necare aliquem excruciat

[некаре аліквем екскруціятур]

Замучити когось на смерть

Necator

[некатор]

Убивця

Ne cede malis

[нецеде маліс]

Не падай духом у нещасті

Necessaria

[нецессарія]

Статеві органи; життєві потреби

Necessarius

[нецессаріус]

Інтимний друг

Necesse est sibi nimium tribuat, qui se nemini comparat

[нецессе ест сібі німіум трібуат, кві се неміні компарат]

Хто ні з ким себе не порівнює, той надто про себе високої думки

Necessitas acuit ingenium

[нецессітас акуїт інгеніум]

Необхідність загострює розум

Necessitas cogit ad turpia

[нецессітас когіт ад турпіа]

Нужда схиляє до аморальності

Necessitas magistra

[нецессітас магістра]

Необхідність навчить усього

Necessitas non habet legem

[нецессітас нон габет легем]

Необхідність не визнає закон

Necessitatem ferre, non flere addecet

[нецессіта□тем фе□рре, нон фле□ре адде□цет]

З необхідністю слід миритися, а не жалітись на неї

Nec mors separavit

[нек морс сепара□віт]

І в смерті нерозлучні

Nec mortem effugere quisquam, nec amorem potest

[нек мо□ртом еффу□гере кві□сквам, нек амо□рем по□тест], *Публій Сір*

Ніхто не може уникнути ні смерті, ні кохання

Nec possum tecum vivere, nec sine te

[нек по□срум те□кум ві□вере, нек сі□не те]

Не можу жити – ні з тобою, ні без тебе

Nec quisquam melior medicus, quam fidus amicus

[нек кві□сквам ме□ліор ме□дікус, квам фі□дус амі□кус], *Катон*

Немає кращого лікаря, ніж вірний друг

Nec, quod fuimusve sumusve, cras erimus

[нек , квод фуіму□све суму□све, крас е□рімус]

І тим, чим ми були і чим ми стали, завтра (вже) не будемо

Nec sibi, nec alteri

[нек сі□бі, нек а□льтері]

Ні собі, ні іншому (І сам не дам, і другому не дам)

Nec tecum possum vivere, nec sine te

[нек те□кум по□срум ві□вере, нек сі□не те], *Овідій, Марціал*

Не можу жити – ні з тобою, ні без тебе

Nec vas nec vestimentum

[нек вас нек вестіме□нтум]

Ні посудини, ні одягу (Ні кола, ні двора)

Ne depugnes in alieno negotio

[не депу□гнес ін аліе□но него□ціо]

Не встрявай у чужі справи

Ne desis operae, neve immoderatus abundes

[не де□зіс о□пере, не□ве імmodера□тус абу□ндес]

Не ухилийся від справи, але й не метушися надміру

Ne gravare

[не грава ре]

Не впирайся

Neminem cito laudaveris, neminem cito accusaveris

[не мінем ці то ляуда веріс, не мінем ці то аккуза веріс]

Нікого швидко не свари, нікого швидко не хвали

Nemini fidas

[не міні фі дас]

Нікому не довіряй

Nemo amat, quos timet

[не мо а мат, квос ті мет]

Ніхто не любить тих, кого боїться

Nemo ante mortem beatus

[не мо а нте мо ртем беа тус]

Ніхто не є щасливим до самої смерті

Nemo in amore videt

[не мо ін амо ре ві дет]

Ніхто із закоханих нічого не бачить

Nemo liber est, qui corpori servit

[не мо лі бер ест, кві ко рпорі се рвіт]

Ніхто не вільний, хто служить тілу (*йдеться про тих, чий смисл життя – це тілесні задоволення*)

Nemo nostrum non peccat

[не мо но струм нон пе ккат], *Петроній*

Всі ми не без гріха

Nemo satis credit tantum delinquere, quantum permittas

[не мо са тіс кре діт та нтум делі нквере, ква нтум пермі ттас], *Ювенал*

Ніхто не задовольняється тим, щоб грішити тільки в міру дозволеного

Nemo sine vitiiis est

[не мо сі не ві цііс ест], *Сенека*

Нікого немає без вад

Nemo solus satis sapit

[не□мо со□люс са□тіс са□піт]

У самотності ніхто не може бути по-справжньому розумним

Nepos

[не□пос]

Розтратник, гульвіса; онук

Neque caro, neque piscis

[не□кве ка□ро, не□кве пі□сціс]

Ні риба, ні м'ясо (про людину)

Nequeunt movere duros lumbos

[не□квеунт мове□ре ду□рос лю□мбос]

Вони не можуть збуджувати великі статеві органи

Ne quid nimis

[не квід ні□міс]

Нічого понад міру

Nequitia

[некві□ція]

Розпусність, підлість

Ne verba pro farina

[не ве□рба про фарі□на]

Не слова потрібні, а мука□ (Спасибі в кишеню не покладеш)

Nihil cum amaracino sui

[ні□гіль кум амара□ціно су□і], *Гелій*

Для чого свині пахощі?

Nihil dat fortuna mancipio

[ні□гіль дат форту□на манці□піо]

Доля нічого не дає у вічну власність

Nihil ei procedit

[ні□гіль е□і проце□діт]

У нього нічого не виходить

Nihil est copulativius, quam morum similitudo

[ні□гіль ест копуля□тіус, квам мо□рум сіміліту□до], *Горацій*

Ніщо так не зближує, як схожість характерів

Nihil est difficile amanti

[ні□гіль ест діффі□ціле ама□нти]

Нема нічого трудного для закоханого

Nihil est iniquius, quam amare pecuniam

[ні□гіль ест іні□квіус, квам ама□ре пеку□ніам]

Немає нічого гіршого, ніж любов до грошей

Nihil est iucundius lectulo domestico

[ні□гіль ест юку□ндіус ле□ктульо доме□стіко], *Катулл*

Нема нічого милішого від власного ліжка (ложе)

Nihil est miserius, quam animus conscius

[ні□гіль ест мізе□ріус, квам а□німус ко□нсціус], *Плавт*

Немає нічого більш жалюгідного, ніж нечиста совість

Nihil est tam popolare, quam bonitas

[ні□гіль ест там популя□ре, квам бо□нітас]

Ніщо так не ціниться народом, як доброта

Nihil obscurius voluntate humanum est

[ні□гіль обску□ріус волюнта□те гума□нум ест]

Немає більш нічого темного, ніж людські наміри

Nihil similius insano quam ebrius

[ні□гіль сімі□ліус інса□но квам е□бріус]

Ніхто не є подібний більше до божевільного, ніж п'яний

Nihil turpi turpius

[ні□гіль ту□рпі ту□рпіус]

Нема нічого ганебнішого за ганьбу

Nihil tutum pati apud aliquem

[ні□гіль ту□тум па□ті а□пуд а□ліквем]

Не залишати когось у спокої

Nil desperandum

[ніль деспера□ндум]

Ніколи не втрачай надію

Nil dictu foedum visuque

[ніль ді□кту фе□дум візу□кве]

Нічого образливого для слуху і зору

Nil eripit Fortuna, nisi quod et dedit

[ніль еріпіт фортуна, нізі квод ет деіті], *Публій Сір*

Доля нічого не відбирає, крім того, що дала

Nil magis amat cupiditas quam quod non licet

[ніль магіс амаіт купідітас квам квод нон ліцет], *Публій Сір*

Пристрасть нічого не любить більше, ніж те, що заборонено

Nil rationis est, ubi res semel in affectum venit

[ніль раціоніс ест, убі рес семель ін аффеітум веіті]

Ні в чому не грішили б очі, якби очам не наказував розум

Nil similius insano quam ebrius

[ніль сіміліус інсано квам ебріус]

Ніщо не є більше подібним до божевільного, ніж п'яний

Nil volenti difficile est

[ніль воленті діффіціле ест]

Для бажаного немає нічого неможливого

Nimia cura deterit magis quam emendat

[німіа кура детеіріт магіс квам емеідат]

Надмірна турбота (опіка) скоріше псує, ніж поправляє

Nimia familiaritas parit contemptum

[німіа фаміліарітас паріт контеіптум]

Надмірне панібратство породжує презирство

Nimia libertas in nimiam servitutem cadit

[німіа лібертас ін німіам сервітуітем кадіті]

Надмірна воля заводить у безмірне рабство

Nimium altercando veritas amittitur

[німіум альтеркаіно веірітас аміітітур]

У надмірній суперечці губиться правда

Nimium civiles viles

[німіум цівілес вілес]

Надмірно увічливі - нікчемні

Nimium ne crede colori

[німіум не креіде кольорі], *Вергілій*

Не довіряй надто красі

Nimius mero

[німіус ме́ро]

Гіркий п'яниця

Nisi caste, saltem caute

[нізі ка́сте, са́льтем ка́уте]

Якщо не цнотливий, то принаймні обережний

Nisi mors me abs te abalienaverit

[нізі морс ме абс те абаліенаве́ріт]

Тільки смерть розлучить мене з тобою

Nisi prope admota non cernere

[нізі про́пе адмо́та нон це́рнере]

Не бачити далі свого носа

Nisus sexualis

[нізус сексуа́ліс]

Статевий імпульс

Nitimur in vetitum semper cupimusque negata

[німітур ін ве́тітум се́мпер купіму́скве нега́та], *Овідій*

Ми завжди прагнемо до забороненого і бажаємо недозволеного

Nix velut veris est firma fides mulieris

[нікс велу́т веріс ест фі́рма фі́дес муліе́ріс]

Жіноча вірність надійністю нагадує весняний сніг

Nocet empta dolore voluptas

[но́цет е́мпта дольо́ре волю́птас]

Насолода, куплена ціною страждання, шкодить

Nocte latent mende.**Tenebris nigrescunt omnia circum**

[но́кте ля́тент менде. / тене́бріс нігре́скунт о́мнія ці́ркум].

Вночі приховуються хиби.

В темноті чорніє все довкола

Nocte lucidus, interdiu inutilis

[но́кте лю́цідус, інте́рдіу іну́тіліс]

Вночі виблискує, а вдень непримітний (*ідеться про того, хто старається блиснути знаннями перед невігласами, а в колі освічених людей сам виглядає дурним*)

Nocturna

[нокту□рна]

Нічна відьма

Noli haerere ad latus meum

[но□лі гере□ре ад ля□тус ме□ум]

Не прилипай до мого тіла

Noli me tangere

[но□лі ме та□нгере]

Не чіпай мене

Nolite demittere auriculas

[нолі□те демі□ттере аурі□куляс]

Не ігноруйте ласку

Nolite ferre lignum in silvam

[нолі□те фе□рре лі□гнум ін сі□львам]

Не займайтеся непотрібною роботою (*дослівно*: Не несить до лісу дров)

Nolite mittere margaritas ante porcas

[нолі□те мі□ттере маргарі□тас а□нте по□ркас]

Не розсипайте перли перед свинями (Не принижуйте себе перед недостойними)

Nolite vos sufflare

[нолі□те вос суффля□ре]

Не сердіться

Nomen tuum mihi excidit

[но□мен ту□ум мі□гі ексці□діт]

Я забув твоє ім'я

Nominibus mollire licet mala

[номіні□бус моллі□ре лі□цет ма□ля], *Овідій*

Недоліки можна прикрашати словами

Non aliter vives in solitudine, aliter in foro

[нон а□літер ві□вес ін соліту□де, а□літер ін фо□ро], *Публій Сір*

Не живи по-різному на самоті і на людях

Non aqua , non igni pluribus locis utimur quam amicitia.

[нон а□ква, нон і□гні плю□рібус льо□ціс у□тімур квам аміці□тіа], *Цицерон*

Ні водою, ні вогнем ми не користуємось так часто, як дружбою

Nonaria

[нона□рія]

Публічна жінка (*жінки цієї професії могли появлятися не раніше 9-ої години*)

Non bene olet, qui bene semper olet

[нон бе□не о□лет, кві бе□не се□мпер о□лет], *Маціал*

Недобре пахне той, хто завжди духмяний

Non coitus matrimonium facit, sed maritalis affectio

[нон ко□ітус матрімо□ніум фа□ціт, сед маріта□ліс аффе□кціо]

Не статевий зв'язок створює шлюб, а подружнн прихильність

Non eadem est aetas

[нон еа□дем ест е□тас], *Горацій*

Не ті уже роки

Non erat hic locus

[нон е□рат гік льо□кус]

Це було не до речі

Non est census super censum salutis corporis

[нон ест це□нзус су□пер це□нзум салю□тіс ко□рпоріс]

Немає нічого ціннішого від здоров'я тіла

Non est culpa vini, sed culpa bibentis

[нон ест ку□льпа ві□ні, сед ку□льпа бібе□нтіс]

Винне не вино, а питущий

Non est mentiri meum

[нон ест менті□рі ме□ум]

Брехня не в моєму характері

Non est mihi cornea fibra

[нон ест мі□гі ко□рнеа фі□бра]

Я не такий бездушний

Non est vitam invenire sine tristitia in ullo

[нон ест ві□там інвені□ре сі□не трісті□ція ін у□лльо]

Неможливо знайти людське життя без смутку

Non ira solum, sed etiam pudore confusum

[нон і□ра со□люм, сед е□ціам пудо□ре конфу□зус]

Почервонілий не тільки від гніву, а й від сорому

Non legitimo foedere iunctus amor

[нон легітімо федре юнктус амор]

Позашлюбний любовний зв'язок

Non lucem in thalamos admitte!

[нон люцем ін талюмос адмітте]

Не роби в спальні світло!

Non nobis solum nati sumus

[нон нобіс солюм наті сумус]

Ми народилися не тільки для себе

Non oblivisci instrumentum cordi stimulando

[нон облівісці інструментум корді стімуляндю]

Не забувайте захочувати свого залицяльника

Non omne licitum honestum est

[нон омноне ліцітум гонестум ест]

Не все дозволене гідне похвали

Non omne quod nitet aurum est

[нон омноне квод нітет аурум ест]

Не все те золото, що блищить

Non omnes quod eadem mirantur amanti

[нон омноес квод еадем мірантур аманткве]

Не всі милуються (захоплюються) одним і тим же

Non omnia eidem di dedere

[нон омноіа еідем ді дедере], *Лівій*

Не все дали боги одній людині

Non omnis error stultitia est dicenda

[нон омноіс еррор стултіціа ест діценда]

Не кожену помилку слід називати дурістю

Non pergam ad cetera

[нон пергам ад цетера]

Про решту я промовчу

Non possum capere somnum sine te

[нон поссум капере сомнум сіне те]

Без тебе я не зможу заснути

Non possum pati, quin tibi caput demulceam

[нон по□ссум па□ті, квін ті□бі ка□пут дему□льцеам]

Не можу стриматися, щоб не обійняти тебе

Non pote non sapere, qui se stultum intelligit

[нон по□те нон са□пере, кві се сту□льтум інте□ллігіт]

Не може не бути розумним той, хто розуміє, що він дурний

Non potest dives esse felix

[нон по□тест ді□вес е□ссе фе□лікс], *Сенека*

Багач не може бути щасливим

Non pudeat dicere, quod non pudet sentire

[нон пу□деат ді□цере, квод нон пу□дет сенті□ре]

Хай не буде соромно говорити про те, про що не соромно думати

Non retineo

[нон реті□нео]

Не пам'ятаю

Non semper erit aetas

[нон се□мпер е□ріт е□тас]

Не завжди буде літо

Non semper erunt Saturnalia

[нон се□мпер е□рунт сатурна□ліа]

Не вічно продовжуються сатурналії (*тобто свята*)

Non sentire quid sit satis

[нон сенті□ре квід са□тіс]

Не знати міри

Non silice nati sumus

[нон сі□ліце на□ті су□мус]

Ми створені не із каменя

Non si male nunc, et olim sic erit

[нон сі ма□ле нунк, ет о□лім сік е□ріт], *Горацій*

Якщо нині погано, то не буде так завжди

Non sum qualis eram

[нон сум ква□ліс е□рам], *Горацій*

Я уже не той, яким я був

Non temere fama nasci solet

[нон темере фама насці солет]

Чутка появляється не дарма

Non vestimentum virum ornat, sed vir vestimentum

[нон вестиментум вірум орнат, сед вір вестиментум]

Не одяг прикрашає людину, а людина – одяг

Non vitia hominis, sed vitia saeculi

[нон віція гомініс, сед віція секулі]

Вади не людини, а вади доби (епохи, століття)

Non volat in buccas assa columba tuas

[нон волят ін букаас асса колюмба туас]

Печені голуби не летять до губи

Non vult scire socrus quod fuit ipsa nurus

[нон вулт сціре сокрус квод фуіт іпса нурус]

Не хоче знати теща, що сама була невісткою

Nosce animum tuum

[носце анімум туум]

Пізнай свою душу

Nosce tempus!

[носце темпус]

Зумій вибрати час!

Noscitur et sociis

[носцітур ет соцііс]

Його пізнають по друзях

Nostra res agitur

[ностра рес агітур]

Справа стосується нас

Notare aliquem alicui rei

[нотаіре аліквем алікуі реі]

Ганити когось за щось

Notitia

[нотіція]

Статевий зв'язок

Novos amicos dum paras, veteres cole

[но□вос амі□кос дум па□рас, ве□терес ко□ле]

Поки наживаєш нових друзів, не забувай старих

Nox dat latebras vitiis tuis

[нокс дат ляте□брас ві□тііс ту□іс]

Ніч скриває твої фізичні вади

Nubere nullis auctoribus

[ну□бере ну□лліс аукто□рібус]

Вступати в шлюб без свідків

Nuces relinquere

[ну□цес релі□нквере]

Вийти з дитячого віку

Nudus tamquam ex matre

[ну□дус та□мквам екс ма□тре]

Голий, як із черева матері

Nulla aetas vacavit a culpa

[ну□ллія е□тас вака□віт а ку□льпа], *Сенека*

Не було віку(епохи) без хиб (недоліків, помилок, гріхів)

Nullae sunt amicitiae, nisi amoris acerbae.

[ну□лліе сунт аміці□тіе, ні□зі амо□ріс аце□рбе], *Проперцій*

Немає більш злісної ворожнечі, ніж та, яку породжує любов.

Nulla familia sine macula est

[ну□ллія фамі□ліа сі□не ма□куля ест]

Немає жодної сім'ї без плями (І на сонці є плями)

Nulla rosa sine spinis

[ну□ллія ро□за сі□не спі□ніс]

Немає троянд без колючок

Nulla scabies scabiosior superstitione

[ну□ллія ска□біес скабіо□зіор суперстіціо□не]

Ніяка короста не паршивіша за забобонність (марновірність)

Nulli est homini perpetuum bonum.

[ну□ллі ест го□міні перпе□туум бо□нум], *Плавт*

Ні в кого не буває постійного щастя

Nullipara

[нулі пара]

Жінка, яка не народжувала

Nullum aetatis meae tempus

[нуллюом етаіс ме е темпус]

Ніколи, поки я живий

Nullum intra se vitium est

[нуллюом інтра се віціум ест], *Сенека*

Ніщо не розпутно саме по собі

Nullum magnum ingenium sine mixtura dementiae fuit

[нуллюом магнум інгеніум сіне мікстура демементіе фуіт]

Немає генія без домішки божевілля

Nullum simile quattuor pedibus currit

[нуллюом сіміле квадтуор педібус курут]

Всяке порівняння кульгає (*дослівно: Жодне порівняння не біжить на чотирьох ногах*)

Nullum verbum!

[нуллюом вербум]

Без коментаря!

Nummis potior amicus in periculis

[нумміс потіор амікус ін перікуліс]

Друг у небезпеках цінніший, ніж гроші

Nummis praestat carere quam amicis

[нумміс преістат каре квам аміціс]

Краще бути без грошей, ніж без друзів

Numquam postredonides

[нумквмпостреддонідес], *Плавт*

Той, що не повертає назад (*жартівливе ім'я*)

Num quid vis?

[нум квід віс]

Це все?

Nunc est bibendum

[нунк ест бібендум]

Нині слід випити

Nunc vino pellite curas!

[нунк віно пелліте курас], *Горацій*
Тепер вином відженіть турботи!

Nunquam bene faciet qui cito credit

[нунквам бене фаціет кві ціто кредіт]
Ніколи не слід поспішати з довірою

Nupta

[нупта]
Дружина; заміжня жінка; невістка, наречена

Nuptare

[нуптаре]
Часто брати шлюб

Nuptiae

[нупціе]
Співжиття, інтимний (позашлюбний) зв'язок

Nuptias non concubitus, sed consensus facit

[нупціас нон конкубітус, сед консенсус фаціт]
Шлюб утворюється не статевим зв'язком, а згодою

Nuptiis alligari

[нуптііс аллігарі]
Одружуватися

Nurus

[нупрус]
Невістка, молодичка

Nusquam est qui ubique est

[нунквам ест кві убікве ест], *Сенека*
Хто всюди, той ніде

Nymphae

[німффе]
Малі статеві губи

Nymphomania

[німфоманія]
Надмірний статевий потяг у жінок при істерії

O

Oblatam occasionem tene

[обля□там окказіо□нем те□не]

Не пропускай зручну нагоду

Oblectare se (cum)aliquo

[облекта□ре се (кум) а□лікво]

Приємно проводити з кимось час

Obliquo oculo commoda alicuius limare

[облі□кво о□кульо ко□ммода алі□куюс ліма□ре]

Труїти чийсь радощі своїм заздрісним поглядом

Obruere vino mentis calorem

[обру□ере ві□но ме□нтіс кальо□рем]

Топити у вині пожежу душі

Obscena

[обсце□на]

Непристойні вчинки; статеві органи; задня частина тіла

Obscenum virile

[обсце□нум ві□ріле]

Статевий орган чоловіка

Obscenum est dicere, facere non obscenum

[обсце□нум ест ді□цере, фа□цере нон обсце□нум]

Непристойно говорити, робити пристойно

(В основі – слова Цицерона про соромливість називати своїми іменами частини тіла, призначення яких - здійснювати природні потреби)

Obsequium

[обсе□квіум]

Статевий зв'язок, піддатливість

Obsequium amicos parit

[обсе□квіум амі□кос па□ріт]

Підлабузництво породжує друзів

Obsequium animo summere

[обсе□квіум а□німо су□ммере]

Жити в своє задоволення

Obsequium corporis

[обсе□квіум ко□рпоріс]

Фізична насолода; розпуста

Obsequium ventris

[обсе□квіум ве□нтріс]

Пристрасть до бенкетів, червоугодництво

Obterere maiestatem

[обте□рере маєста□тем]

Принажувати чиєсь достоїнство

Occasio facit furem

[окка□зіо фа□сіт фу□рем]

Нагода робить злодієм

Occasio receptus difficiles habet

[окка□зіо реце□птус діффі□цілес га□бет], *Публій Сір*

Прогаяний випадок рідко повертається

Ocule mi!

[о□куле мі]

Світло очей моїх!

Oculi avidiores sunt, quam venter

[о□кулі авідіо□рес сунт, квам ве□нтер]

Очі жадібніші, ніж живіт

Oculis devorantibus

[о□куліс девора□нтібус]

Пожирати очима

Oculis sordet vicina voluptas

[о□куліс со□рдет віці□на волю□птас]

Доступна насолода не подобається (нам)

Oculisve aut pectore noctem non accipere

[окулі□све а□ут пе□кторе но□ктем нон акці□пере]

Не знати вночі ні сну, ні душевного спокою

Oculis venaturam facere

[окуліс венатурам фацере]

Полювати оченятами

Odero, si potero

[одеро сі потеро]

Зненавиджу, якщо зможу

Oderunt peccare boni, virtutis amore

[оде runt пеккаре бо ні, вірту тіс амо ре]

Не люблять грішити чесні люди через їх любов до доброчесності

Odi et amo

[оді ет амо], *Катулл*

Ненавиджу і люблю

Odi semina habes

[оді ді се міна га бес]

У тебе багато ненависті

Odimus immodicos fastus

[оді мус іммо дікос фа стус]

Чванство (зухвальство) нікому не подобається

Odi profanum vulgus et arceo

[оді профанум ву льгус ет арцео]

Не зв'язуйся з дурнями

Odium fati

[одіум фати]

Ненависть до долі

Odium hominis

[одіум го мініс]

Жахлива людина

Odium tuum

[одіум ту ум]

Ненависть до тебе

Odorem nequeo perferre

[одо́рем не́квео пе́рферре]

Я не витримую запах

Omne animal triste post coitum

[о́мне а́німаль трі́сте пост ко́ітум]

Всяка жива істота сумна після статевого зв'язку

Omne ignotum pro magnifico est

[о́мне ігно́тум про маґні́фіко ест]

Все невідоме – прекрасне

Omnem crede diem tibi diluxisse

[о́мнем кре́де ді́ем ті́бі ділюксі́ссе], *Горацій*

Вважай кожен свій день останнім у житті

Omne nimium nocet

[о́мне ні́міум но́цет]

Будь-яка надмірність шкодить

Omne nimium vertitur in vitium

[о́мне ні́міум верті́тур ін ві́ціум]

Всяка надмірність перетворюється у моральну ваду

Omnes divitiae virtuti postponendae sunt

[о́мнес діві́ціе вірту́ті постпоне́нде сунт]

Чеснота вище всякого багатства

Omnes homines agunt histrionem

[о́мнес го́мінес а́гунт гістріо́нем]

Всі люди актори

Omnes una manet nox

[о́мнес у́на ма́нет нокс]

Усіх очікує одна ніч

Omne vitium semper habet patrociniū suū

[о́мне ві́ціум се́мпер га́бет патроці́ніум су́ум], *Публій Сір*

Будь-яка вада (хиба) завжди знаходить для себе виправдання

Omnia aliena sunt, tempus tantum nostrum est

[о́мнія аліе́на сунт, те́мпус та́нтум но́струм ест]

Все (для нас) чуже, тільки час наш

Omnia bonos viros decent

[о́мнія бо́нос ві́рос де́цент]

Добрим людям личить все

Omnia fert aetas, animum quoque

[о́мнія ферт е́тас, а́німум кво́кве]

Літа забирають усе, навіть пам'ять

Omnia tempus habet

[о́мнія те́мпус га́бет]

Всьому свій час

Omnia vincit amor

[о́мнія ві́нціт а́мор], *Вергілій*

Любов перемагає все

Omnis coacta res molesta est

[о́мніс коа́кта рес моле́ста ест]

Будь-який примус нестерпний

Omnis dies velut ultimus ordinandus est

[о́мніс ді́ес ве́лут у́льтімум ордіна́ндус ест]

Кожен день слід вважати як останній

Omnis homo mendax

[о́мніс го́мо ме́ндакс]

Кожна людина брехлива

Omnis sibi mavult melius esse quam alteri

[о́мніс сі́бі ма́вульт ме́ліус е́ссе квам а́льтері]

Кожен любить себе більше, ніж іншого

Omnium malorum origo otium

[о́мніум мальо́рум орі́го о́ціум]

Бездіяльність – початок усіх бід

Omnium malorum stultitia est mater communis

[о́мніум мальо́рум стульти́ціа ест ма́тер комму́ніс]

Дурість – мати всіх нещасть

Onania (= Onanismus)

[она́нія , онані́змус]

Онанізм, штучне подразнення статевих органів для отримання задоволення

Onerare pudorem

[онера□ре пудо□рем]

Ображати почуття сором'язливості

Onerare se pudore

[онера□ре се пудо□ре]

Вкривати себе ганьбою

Onerari vino

[онера□рі ві□но]

Зловживати вином

Onus gravidi ventris

[о□нус гра□віді ве□нтріс]

Утробний плід

Opprobrium

[ошпро□бріум]

Ганьба, безчестя; лайка

Optimi consilarii mortui

[о□птімі консіліа□рії мо□ртуї]

Найкращі порадики – це померлі

Optimus odor in corpore est nullus

[о□птімус о□дор ін ко□рпоре ест ну□ллюс]

Найкращий запах тіла – ніякий запах

Ora ore premere

[о□ра о□ре пре□мере]

Цілувати у вуста

Oralis

[ора□ліс]

Оральний, ротовий

Orgasmus

[орга□змус]

Оргазм (*Найвищий ступінь насолоди, що виникає в момент завершення статевого акту*)**Orgia**

[о□ргіа]

Розпусний, розгульний бенкет (*Грецьке 'б'р'гіа - таємний релігійний обряд, пов'язаний з культом різних божеств, мав характер розбещеності*)

Oscula iungere

[о□скуля ю□нгере]

Поцілуватися

Oscula tibi dabo

[о□скуля ті□бі да□бо]

Зажмурися, я цілую тебе нижче

Osmidrosis

[осмідро□зіс]

Смердючий піт

Os unum natura duas formavit et aures, ut plus audiret quam loqueretur

[ос у□нум нату□ра ду□ас форма□віт ет а□урес, ут плюс ауді□рет квам
льокве□ретур]

Природа дала один рот і два вуха, щоб більше слухати, ніж
говорити

O tacitum tormentum animi conscientia!

[о та□цітум торме□нтум а□німі косціє□нція]

Докори сумління – мовчазна мука!

O tempora, mores!

[о те□мпора, о мо□рес]

О часи, о звичаї!

Otia corpus alunt, animus quoque pascitur illis

[о□ція ко□рпус а□люнт, а□німус кво□кве па□сцітур і□лліс]

Спокій живить тіло, а дух також насолоджується ним

Otia dant vitia

[о□ція дант ві□ція]

Безділля породжує вади

Otium est pulvinar diaboli

[о□ціум ест пульві□нар діа□болі]

Бездіяльність – чортове ложе

Ovem in fronte, lupum in corde gerit

[о□вем ін фро□нте, лю□пум ін ко□рде ге□ріт]

З виду вівця, а всередині вовк

O vita misero longa, felici brevis!

[о ві□та мі□зеро льо□нга, фе□ліці бре□віс], *Публій Сір*

О життя, для злидаря довге, для щасливця коротке!

Р

Pabulum animi

[пабулюм анімі]

Не хлібом єдиним живе людина

Paederastia

[педерастія]

Педерастія, мужолозтво, статеве збочення, гомосексуальні відносини між особами чоловічої статі, любов до хлопчиків

Paedophilia

[педофілія]

Педофілія, статеве збочення, що виявляється в задоволенні статевих потреб із дітьми (*Педофіл* - той, хто схильний до педофілії)

Paedicator

[педікатор]

Партнер по статевому акту

Pallet: aut amat, aut studet

[паллет: аут амаат, аут студет]

Блідий: або закохався, або вчиться (*Середньовічна приказка*)

Par

[пар]

Товариш по чарці

Paradisus

[парадізус]

Рай

Paranoia alcoholica

[параноія алкоголіка]

Психоз у алкоголіків

Paranoia sexualis

[параноія сексуаліс]

Божевілля на статевому ґрунті

Paratae lacrimae insidias, non fletum indicant

[пара□те ля□кріме інсі□діас, нон флє□тум інді□кант]

Готові сльози вказують на хитрість, а не на смуток

Parcus assidet insano

[па□ркус асси□дет інса□но]

Скнара близький до божевільного

Parendo imperare

[парє□ндо імпера□ре]

Підкоряючись повелівати (*про розумну і чеснотливу дружину*)

Pariendi poenae

[паріє□нді пе□не]

Пологові муки

Parit patientia palmas

[па□рїт паціє□нція па□льмам]

Витримка приносить нагороду

Par pari refertur

[пар па□рі рефе□ртур]

Рівне рівним відплачується (*Теренцій в своїй комедії такими словами радить ревнивому закоханому заставити подругу теж ревнувати*)

Parthis mendacior

[па□ртїс менда□ціор]

Бреше і оком не моргне (*дослівно: Брехливіший від парфян*)

Partus

[па□ртус]

Пологи, час пологів

Parva

[па□рва]

Дівчина

Parva delicta aperiunt viam ad maiora

[па□рва делі□кта апе□ріунт ві□ам ад майо□ра]

Малі злочини відкривають дорогу великим

Parva leves capiunt animos

[па□рва лє□вес ка□піунт а□німос], *Овідій*

Дрібниці приваблюють легковажних

Parvi-bibulus

[па□рві-бі□булюс]

Той, що мало п'є

Passio

[па□ссіо]

Пристрасть, страждання

Pater naturalis

[па□тер натура□ліс]

Батько позашлюбної дитини

Patientia omnia vincit

[паціє□нція о□мнія ві□нціт]

Терпеливість усе перемагає

Pauca, sed bona

[па□ука, сед бо□на]

Мало, але добре

Paupertas mors est

[па□упертас морс ест]

Бідність – це теж смерть

Peccare

[пекка□ре]

Скоїти злочин, грішити, помилятися

Peccatum originale

[пекка□тум орігіна□ле]

Первородний гріх

Peccatum mortale

[пекка□тум морта□ле]

Смертельний гріх

Pecco, ergo sum

[пе□кко, е□рго сум]

Грішу, отже існую (Жартівливий перефраз виразу Декарта „*Cogito, ergo sum*”)

Pectore aperto

[пе□кторе апе□рто]

З оголеними грудьми

Pectore puro placere alicui

[пекторе пуоро пляцере алікуї]

Сподобатися комусь чистотою (свого) серця

Pectusculum

[пектускулюм]

Маленькі (слабі) груди

Pectus est quod disertos facit

[пектус ест квод дізертос фаціт]

Серце робить людей красномовними

Peculium

[пекуліум]

Чоловічий дітородний член

Pecuniae avidus

[пекуніе авідус]

Жадібний до грошей

Pecuniae illudere

[пекуніе іллюдере]

Бездумно витратити гроші

Pecuniae merito

[пекуніе меріто]

За гроші

Pecuniae omnia oboediunt

[пекуніе омна обоєдіунт]

Грошам усе підкоряється

Pecuniam pedibus compensare

[пекуніам педібус компенсаре]

Замінити багатство проворністю ніг (Хочеш жити – умій вертітись)

Pecunia hodie caremus

[пекунія годіє каремус]

Сьогодні ми будемо без грошей

Pecunia non olet

[пекунія нон олет]

Гроші не пахнуть

Perdere

[пе□рдере]

Пердіти, бздіти

Pedicare cupis meos amores

[педіка□ре ку□піс ме□ос амо□рес]

У тебе пристрасть до моєї подруги

Peditum

[пе□дітум]

Гази (*мед.*)

Peierare optime

[пеєра□ре о□птіме]

Брехати безсоромно

Peior avis aetas

[пе□йор а□віс е□тас]

Поганий птах – вік

Peior odio amoris simulatio

[пе□йор о□діо амо□ріс сімуля□ціо], *Пліній Молодший*

Удавана любов гірша за ненависть

Peius leto flagitium timere

[пе□юс ле□то флягі□ціум тіме□ре]

Боятися ганьби більше, ніж смерті

Pelicanus

[пеліка□нус]

Позашлюбний любовний зв'язок

Pelle sub agnina latitat mens saepe lupina

[пе□лле суб агні□на ля□тітат менс се□пе люпі□на]

Під шкірою ягниці ховається вдача вовчиці

Pellex (pelex i paelex)

[пе□ллекс]

Наложниця, коханка; суперниця законної жінки, розлучниця

Penes languidi sunt

[пе□нес ля□нгвіді сунт]

Чоловічі статеві члени безсилі (немічні, мляві, як ганчірка)

Penis = peos = phallos

[пе́ніс , пе́ос, фа́лльос]

Чоловічий статевий член

Perambulare omnium cubilia

[перамбуля́ре о́мніум кубі́ліа]

Відвідувати усі кубла

Per anum

[пер а́нум]

Через задній прохід

Perdidistis omnia

[пердіді́стіс о́мнія]

Ви все розтринькали (*вульгарно*: проперділи)

Perdite amare

[пе́рдіте ама́ре]

Пристрасно (смертельно) кохати

Perditus amore

[пе́рдітус амо́ре]

Смертельно закоханий

Peregrini amoris concessio

[переґрі́ні амо́ріс конце́ссіо]

Зрадник у коханні

Perfice te

[пе́рфіце те]

Удосконалюй себе

Perfida

[пе́рфіда]

Шельма (*про жінку*)

Perfidus amicus

[пе́рфідус амі́кус]

Віроломний, ненадійний, підступний друг

Perfricare os

[перфріка́ре ос]

Відкинути сором

Pergula

[пеꞑргуля]

Будинок розпусти

Perire amore

[періꞑре амоꞑре]

Закохатися по вуха; чахнути

Per os

[пер ос]

Через рот

Perrene coniugium animus, non corpus facit

[перреꞑне кон'юꞑгіум аꞑнімус, нон коꞑпус фаꞑціт], *Публій Сір*

Шлюб робить міцним дух, а не тіло

Per risum multum debes cognoscere stultum

[пер ріꞑзум муꞑльтум деꞑбес когноꞑсцере стуꞑльтум]

Хто надто часто сміється, той людям дурнем видається

Persona turpis

[персоꞑна туꞑрпіс]

Ганебна, аморальна, гидка особа

Pervenire ad columnam

[первеніꞑре ад колюꞑмнам]

Бути виставленим до ганебного стовпа

Perversio sexualis

[первеꞑрсіо сексуаꞑліс]

Сексуальне збочення

Perversor

[первеꞑрсор]

Розпусник

Per vivam

[пер віꞑвам]

Присягаюся життям

Per vinum dies noctibus aequare

[пер віꞑнум діꞑес ноꞑктібус екваꞑре]

Бенкетувати дні і ночі

Pervulgare se

[первульга□ре се]

Віддаватися (*про жінок*)**Pessimum beneficium**

[пе□ссімум бенефі□ціум]

Ведмежа послуга

Pessimum genus inimicorum laudantes

[пе□ссімум ге□нус ініміко□рум ляуда□ндес]

Хвалителі – гірший вид ворогів

Pessum ire

[пе□ссум і□ре]

Опуститися на дно

Petere concubiti foedera

[пе□тере конку□біті фе□дера]

Намагатися вступити у статевий зв'язок

Petere licet

[пе□тере лі□цет]

Просити личить

Petitor

[петі□тор]

Претендент на руку дівчини

Phallitis

[фа□ллітіс]

Запалення статевого члена

Pia desideria

[пі□а дезіде□рія]

Благочестиві наміри

Piger ipse sibi obstat

[пі□гер і□псе сі□бі о□бстат]

Лінивий сам собі шкодить

Pigritia mater vitiorum

[піґрі□ція ма□тер віціо□рум]

Лінощі – мати вад

Pinguis venter facit sensum tenuem

[пі́нґвіс ве́нтер фа́ціт се́нсум те́нуем]

Живіт товстий, та лоб пустий

Placere sibi

[п'ляце́ре сі́бі]

Бути великої думки про себе (а також: багато собі дозволяти)

Placito amori pugnare

[п'ля́ціто амо́рі пугна́ре]

Прагнути подолати потяг серця

Placitus amor

[п'ля́цітур а́мор]

Сердечний потяг; полум'яне кохання

Plenus rimarum

[пле́нус ріма́рум]

Увесь у тріщинах (Розкажи другу – піде по колу)

Plures crapula quam gladius perdit

[плю́рес кра́пуля квам г'ля́діус пе́рдіт]

Пияцтво нищить більше людей, ніж меч

Plures occidit gula quam gladius

[плю́рес окці́діт гу́ля квам г'ля́діус]

Язик убив більше людей, ніж меч

Plus stricto mendax offendit lingua mucrone

[плюс стрі́кто ме́ндакс оффе́ндіт лі́нґва мукро́не]

Язик брехача сильніший оголеного меча

Poculum amoris

[по́кулюм амо́ріс]

Любовний напій

Podex

[по́декс]

Задній прохід (*анат.*)

Polliceri montes auri

[поллі́це́рі мо́нтес а́урі]

Обіцяти золоті гори

Pollutio

[поллюціо]

Полюція, мимовільне виверження чоловічої сперми під час сну

Polygynia

[полігінія]

Багатоженство

Polyposia

[поліпозіа]

Схильність до пияцтва

Post mortem nulla voluptas

[пост мортем нулліа волюптас]

Після смерті ніяких насолод

Post tres saepe dies vilescit piscis et hospes

[пост трес сеіпе діес вілесіт пісціс ет гоіспес]

Після трьох днів часто набридають риба і гість

Post vinum verba, post imbrem nascitur herba

[пост вінум верба, пост імбрем наісцітур герба]

Після вина – слова, після дощу – трава

Potare

[потаіре]

Пиячити

Potare crapulam

[потаіре краіпуліам]

Напиватися до сп'яніння

Potator

[потаітор]

П'яниця, алкоголік

Potatorium

[потатоіріум]

Запій

Potiri voluptatibus

[потіірі волюптаітібус]

Віддаватися насолоді

Potius sero quam nunquam

[по-тіус се-ро квам ну-нквам], *Лівій*

Краще пізно, ніж ніколи

Potrix

[по-трікс]

П'яничка; та, що п'є

Potus

[по-тус]

Питво; сеча

Praebibere

[пребі-бере]

Пити першим за чиєсь здоров'я; оголосити першим тост

Praeservativa

[презерваті-ва]

Протизаплідні засоби

Praeservativum

[презерваті-вум]

Презерватив

Praecox senium

[пре-кокс се-ніум]

Передчасна старість

Pravicornus

[правіко-рдіус]

Морально порочний (розбещений, розпутний)

Preces et lacrimae sunt arma feminae

[пре-цес ет ля-кріме сунт а-рма фе-міне]

Мольби і сльози – жіноча зброя

Pretium ob stultitiam ferre

[пре-ціум об стульті-ціум фе-рре]

Поплатитися за свою дурість

Prima frons decipit

[прі-ма фронт де-ціпіт]

Перший погляд вводить в оману

Prima spe

[прі□ма спе]

Остання надія

Prima specie

[прі□ма спе□ціє]

З першого погляду

Prima cratera ad sitim pertinet, secunda – ad hilaritatem, tertia – ad voluptatem, quarta – ad insaniam

[прі□ма кра□тера ад сі□тім перті□нет, секу□нда – ад гіляріта□тем, те□рція – ад волюпта□тем, ква□рта – ад інса□ніам], *Апулей*

З першою чаркою – спрага, з другою – веселощі, з третьою – насолода, з четвертою – безумство

Primum vivere, deinde philosophari

[прі□мум ві□вере, деі□нде фільзофа□рі]

Спочатку жити, а потім філософствувати

Prius quam promittas, deliberes, ut, cum promiseris, facias

[прі□ус квам промі□ттас, делі□берес, ут, кум промі□зеріс, фа□ціас]

Раніше, ніж обіцяти, подумай, щоб слова не зламати

Principiis obsta

[прінці□пііс о□бста]

Протидій спочатку

(Овідій мав на увазі, що з кожним днем важче зцілитися від любовної недуги)

Probitas laudatur et alget

[про□бітас ляуда□тур ет а□льгет]

Чесність схвалюється, але вона мерзне (*тобто* бідуює)

Probitas pudorque virgini dos optima est

[про□бітас пудо□ркве віргі□ні дос о□птіма ест]

Чесність і сором'язливість – найкращий посаг для дівчини

Probrum

[про□брум]

Безсоромний вчинок; ганьба; лихослів'я

Probus invidet nemini

[про□бус інві□дет не□міні]

Чесний не заздрить нікому

Procatio

[прока□ціо]

Шлюбна пропозиція, сватання

Procul ab oculis, procul ex mente

[про□куль аб о□куліс про□куль екс ме□нте]

Далеко від очей, далеко від серця

Procul ambitione sum

[про□куль амбіціо□не сум]

Від тебе я нічого не хочу

Procus

[про□кус]

Жених, наречений

Profanum vulgus

[профа□нум ву□льгус]

Неосвічений, темний

Professae

[профе□ссе]

Повії, публічні жінки

Profluvium mulierum

[профлю□віум муліе□рум]

Менструація

Profluvium ventris

[профлю□віум ве□нтріс]

Понос

Progenesis

[проге□незіс]

Ранній статевий розвиток

Promissa tua memoria teneto

[промі□сса ту□а мемо□рія тене□то]

Пам'ятай про свої обіцянки

Promissio boni viri fit obligatio

[промі□ссіо бо□ні ві□рі фіт обліга□ціо]

Обіцянка чесної людини стає обов'язком

Propria laus sordet

[про□пріа ля□ус со□рдет]

Самохвальство людям набридає

Prospicere senectutem

[проспі□цере сенекту□тем]

Відчувати, що насувається старість

Prostare

[проста□ре]

Віддаватися публічній розпусті

Prostatismus

[простаті□змус]

Захворювання простати

Prostituta = prostibula

[простіту□та, прості□буля]

Проститутка, шльондра, шлюха

Prostitutio

[простіту□цію]

Проституція, торгівля своїм тілом

Protolapsus

[протоля□псус]

Який вперше згрішив (*Адам*)

Proximum innocentiae tenet locum

verecunda peccati confessio

[про□ксімум інноце□нтіе те□нет льо□кум вереку□нда пекка□ті конфе□ссіо]

Щире визнання провини межує з невинністю

Proximus sum egomet mihi

[про□ксімум сум его□мет мі□гі]

Найближчий для мене – це я сам

Prudentis est nonnumquam silere

[пруде□нтіс ест но□ннумквaм сіле□ре]

Розумному личить іноді мовчати

Pubes

[пу□бес]

Лобок, лобкове волосся

Publica

[публіка]

Публічна жінка

Publicare corpus suum vulgo

[публікаре копус суум вульго]

Вдаватися до розпусти

Pudenda muliebria

[пуденда мулієбрія]

Жіночий статевий орган

Pudendum

[пудендум]

Статевий орган

Pudens prave

[пуденс прає]

Через вдавану скромність (соромливість)

Pudet dicere

[пудет діцере]

Соромно сказати

Pudicitia

[пудіцітіа]

Сором'язливість, цнотливість, скромність

Pudor

[пудор]

Сором, ганьба, честь, цнотливість

Pudor alicuius

[пудор алікуіус]

Сором перед кимось

Pudor doceri non potest, nasci potest

[пудор доцері нон поест, насці поест], *Публій Сір*

Сорому не можна навчитись, з ним потрібно народитись

Pudori est narare

[пудоірі ест нарає]

Соромно розповідати

Puella ignara mariti

[пуе□лля ігна□ра марі□ті]

Незаміжня дівчина

Puella viro matura

[пуе□лля ві□ро мату□ра]

Доросла дівчина (дівка на видання)

Puerum inire

[пуе□рум іні□ре]

Здійснювати статевий акт з хлопцем

Pugnare

[пугна□ре]

Мати любовні стосунки

Pulchra res homo est, si homo est

[пу□льхра рес го□мо ест, сі но□мо ест]

Людина прекрасна, якщо вона людина

Pulverem oculis offundere

[пу□льверем о□куліс оффу□ндере]

Сипати порошок у очі (Замилювати очі)

Pulvis es et in pulverem reverteris

[пу□львіс ес ет ін пу□льверем реве□ртеріс]

Ти прах і в прах повернешся

Puras deus, non plenas aspicit manus

[пу□рас де□ус, нон пле□нас а□спіціт ма□нус], *Публій Сір*

Бог поважає чисті руки, а не повні

Purus idiota

[пу□рус ідіо□та]

Повний ідіот

Putere vino

[путе□ре ві□но]

Тхнути вином (перегаром)

Quae fuerant vitia, mores sunt

[кве фуєрант віцїа, морес сунт], *Сенека*

Те, що було вадами, (тепер) стало звичаями

Quae me amat, quam contra amo

[кве ме амат, квам контра амо]

Вона мене любить, а я її

Quae modo voverat, odit

[кве модо воверат, одїт]

Від кохання до ненависті один крок (*дослівно*: Те, чого він
недавно жадав, він ненавидить)

Quae non posuisti, ne tollas!

[кве нон посуїсті, не толляс]

Що не клав, те не бери!

Quaeramus oculis aptam puellam

[квера мус окуліс аптам пуеллям]

Пошукаємо очима підходящу дівчину

Quaerenda pecunia primum est, virtus post nummos

[кверенда пекуніа прїмум ест, віртус пост нуммос], *Горацій*

Насамперед гроші, доброчесність – потім

Quaesturia

[квестурія]

Повія, публічна жінка

Quale opus est, tale est praemium

[квалє опус ест, талє ест преїміум]

Яка плата, така й дяка

Quale vinum, tale latinum

[квалє вінум, талє лятїнум]

Яке вино, така (моя) латинь

Qualis mater, talis filia

[квалїс матер, талїс філіа]

Яка мама, така й дочка

Qualis ratio, tales et actiones sunt

[кваліс раціо, талес ет акціонес сунт]

Який розум, такі й вчинки

Qualis vir, talis oratio

[кваліс вір, таліс ораціо]

Яка людина, така мова

Qualis vita, et mors ita

[кваліс віта, ет морс іта]

Яке життя, така й смерть

Quanti quanti

[кванті кванті]

Якою б не була ціна

Quantum habeas, tanti habearis

[квантум габеас, танті габеаріс]

Є в тебе дещо, тоді й ти будеш кимось

Quequid est, comiter fiet a me

[квеквід ест, комітер фіет а ме]

Всякого я прийму радо

Qui bene amat, bene castigat

[кві бене амаат, бене кастігат]

Хто щиро кохає, суворо карає (Люблю, як душу, трясу, як грушу)

Qui bibit immodice vina, venena bibit

[кві бібіт іммодіце віна, венеана бібіт]

Хто п'є вино не в міру, п'є отруту

Qui capit uxorem, litem capit atque dolorem

[кві капіт укзорем, літем капіт аткве дольорем]

Хто бере собі жінку, той отримує сварку і горе

Qui cito laetatur, leviter dolet et lacrimatur

[кві ціто летатур, левітер долет ет лякріматур]

Хто скорий до веселоців, скорий до смутку і сліз

Qui comes est stulti, sibi saepe fit ipse labori

[кві комес ест стулті, сібі сеіпе фіт іпсе ляборі]

Хто є товаришем дурня, часто сам собі шкодить

Quicquid conaris, quo pervenias, cogites

[кві□кквід кона□ріс, кво перве□ніат, ко□гітес]

За що ти не брався б, подумай, до чого це тебе приведе

Qui dare vult aliis, non debet quaerere: „Vultis”

[кві да□ре вулт а□лііс, нон де□бет кве□рере: ву□льтіс]

Хто хоче дати, не повинен запитувати: „Хочеш?”

Quid avarus? Stultus et insanus

[квід ава□рус ? сту□льтус ет інса□нус]

Хто жадібний? Дурень і хворий

Quid eam credis?

[квід е□ам кре□діс]

Якої ти думки про неї?

Quid non ebrietas designat!

[квід нон ебрі□етас дезі□гнат], *Горацій*

Чого тільки не робить сп'яніння!

Quid opus est nova noscere?

[квід о□пус ест но□ва но□сцере]

Навіщо пізнавати пізнане?

Quid temptare nocebit?

[квід темпта□ре ноце□біт]

Чому завадить спроба?

Quid tibi vis?

[квід ті□бі віс]

Чого ти хочеш?

Quid vultis amplius?

[квід ву□льтіс а□мпліус]

Чого ж ви ще хочете?

Qui est in utero, pro nato habetur

[кві ест ін у□теро, про на□то габе□тур]

Той, що знаходиться в утробі, вважається уже народженим

Qui facile credit, facile decipitur

[кві фа□ціле кре□діт, фа□ціле деці□пітур]

Хто легко вірить, того легко обманюють

Qui fodit alteri foveam, incidit in eam

[кві фо□діт а□льтері фо□веам, інці□діт ін е□ам]

Хто другому яму копає, сам до неї попадає

Qui fuit rana, nunc est rex

[кві фу□іт ра□на, нунк ест рекс]

Був жабою, а став царем

Qui medice vivit, misere vivit

[кві ме□діце ві□віт, мі□зере ві□віт]

Хто живе завдяки лікам, живе нещасно

Qui nescit dissimulare, nescit regnare

[кві не□сціт діссімуля□ре, не□сціт регна□ре]

Хто не вміє приховувати (свої думки), той не вміє жити

Qui nimis propere, minus prospere

[кві ні□міс про□пере, мі□нус про□спере]

Хто занадто спішить, тому менше щастить

Qui non laborat, non manducet

[кві нон лябо□рат, нон манду□цет]

Хто не працює, той нехай не їсть

Qui non vult fieri desidiosus, amet

[кві нон вулт фі□ері дезідіо□зус, а□мет], *Овідій*

Хто не хоче бути лінивим, нехай любить

Qui non zelat, non amat

[кві нон зе□лят, нон а□мат]

Хто не ревнує, той не любить

Qui nutritat, ei servio

[кві ну□трікат, е□і се□рвіо]

Хто годує, тому служу

Qui peccat ebrius, luat sobrius

[кві пе□ккат е□бріус, лю□ат со□бріус]

Хто провиниться п'яним, спокутує тверезим

Qui petit a te, da ei

[кві пе□тіт а те, да е□і]

Якщо хтось просить у тебе, дай йому

Qui quaerit reperit

[кві кве□рїт, репе□рїт]

Хто шукає, той знаходить

Quis bene celat amorem?

[квіс бе□не це□лят амо□рем], *Овідій*

Хто може приховати любов?

Qui se ipse laudat, cito derisorem inveniet

[кві се і□псе ля□удат, ці□то дерїзо□рем інве□ніет], *Публій Сір*

Хто сам себе хвалить, швидко стає посміховищем (Самолюб – усякому не люб)

Qui sibi excusat, sibi accusat

[кві сі□бі ексу□зат, сі□бі акку□зат]

Хто виправдовується, той себе викриває (Бог шельму мітить)

Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat

[кві сі□не пекка□то ест ве□струм, прї□мус ін і□ллям ля□пїдем мі□тат]

Хто із вас без гріха, нехай першим кине в неї камінь

Quisque suos patitur manes

[кві□скве су□ос па□тїтур ма□нес], *Вергілій*

У кожного свої прикрощі

Quisquiliae

[квіскві□ліє]

Покидьки

Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam

[кві□сквіс а□мат ра□нам, ра□нам пу□тат е□ссе діа□нам]

Хто любить жабу, уявляє жабу Діаною

Qui spe aluntur, pendent, non vivunt

[кві спе алю□нтур, пе□ндент, нон ві□вунт]

Ті, що живуть надіями (сподіваннями), ширяють, а не живуть

Qui tacet, consentire videtur

[кві та□цет, консентї□ре віде□тур]

Хто мовчить, той, очевидно, погоджується

Qui timide rogat, docet negare

[кві ті□міде ро□гат, до□цет нега□ре], *Сенека*

Хто соромливо просить, спонукає до відмови

Qui totum vult, totum perdit

[кві тоꝑтум вульт, тоꝑтум пеꝑрдіт]

Хто всього жадає, все втрачає

Qui vult decipi, decipiatur

[кві вульт деꝑціпі, деꝑціпіаꝑтур]

Хто хоче бути спокушеним, буде спокушеним

Quod aetas vitium posuit, aetas auferet

[квод еꝑтас віꝑціум поꝑсуїт, еꝑтас ауфеꝑрет]

Гріхи, властиві віку, з віком і проходять

Quod hoc est scelus!

[квод хок ест сцеꝑлюс]

Що це за напасть така!

Quod in corde sobrii, id in lingua ebrii

[квод ін коꝑрде соꝑбрії, ід ін ліꝑнгва еꝑбрії]

Що у серці (на умі) у тверезого, те на язиці у п'яного

Quod licet ingratum est, quod non licet acrius urit

[квод ліꝑцет інграꝑтум ест, квод нон ліꝑцет аꝑкріус уꝑріт], *Овідій*

Дозволене не приваблює, недозволене запалює (надихає)

Quod non

[квод нон]

Це – ні

Quod non licet acrius urit

[квод нон ліꝑцет аꝑкріус уꝑріт], *Овідій*

Те, що заборонено, найбільш приваблює

Quod puer volebat, non puella nolebat

[квод пуꝑер воꝑлебат, нон пуеꝑлля ноꝑлебат]

Що бажав хлопець, того не хотіла дівчина

Quod ratio nequit, saepe sanavit mora

[квод раꝑціо неꝑквіт, сеꝑпе санаꝑвіт моꝑра], *Сенека*

Що розум не може поліпшити, часто поліпшує час

Quod satis est, cui contingit, nil amplius optet

[квод саꝑтіс ест, куꝑі контіꝑнгіт, ніль аꝑмпліус оꝑтет]

Від добра добра не шукають

Quod sequitur, fugio; quod fugit, usque sequor

[квод се□квітур, фу□гіо; квод фу□гіт, у□скве се□квор], *Овідій*

Що мене шукає, того я цураюся; що мене цурається, того я постійно шукаю

Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris

[квод ті□бі фі□ері нон віс, а□льтері не фе□церіс]

Чого сам не хочеш, того другому не бажай

Quod uni dixeris, omnibus dixeris

[квод у□ні ді□ксеріс, о□мнібус ді□ксеріс]

Що скажеш одному, те скажеш усім

Quod vix contingit, veram voluptatem parit

[квод вікс конті□нгіт, ве□рам волюпта□тем па□ріт], *Публій Сір*

Нам солодше те, що нелегко дається

Quomodo vales?

[квомо□до ва□лес?]

Як тобі живеться? (Як ся маєш?)

Quo plus sunt potae, plus sitiuntur aquae

[кво плюс сунт по□те, плюс сітіу□нтур а□кве]

Чим більше хтось п'є, тим більше йому хочеться

Quos Iuppiter perdere vult, dementat prius

[квос ю□ппітер пе□рдере вульт, деме□нтат прі□ус]

Кого Юпітер хоче знищити, того він позбавляє розуму

Quot caelum stellas, tot habet Roma puellas

[квот це□люм сте□лляс, тот га□бет ро□ма пуе□лляс]

Скільки на небі зірок, стільки у Римі дівчат

Quot capitum vivunt, totidem studiorum milia

[квот ка□пітум ві□вунт, то□тідем студіо□рум мі□ліа]

Скільки людей, стільки уподобань

Quot homines, tot sententiae

[квот го□мінес, тот сенте□нціє], *Теренцій*

Скільки людей, стільки думок (У всякої пташки свої замашки)

R

Rasa

[ра□ка]

Нікчема, пустогорова людина (*лайка*)

Radix saepe mala producit pessima mala

[ра□дікс се□пе ма□ля про□дуціт пе□ссіма ма□ля]

Від поганого корення – погані яблука

Rana amat ranam et ranam putat Dianam

[ра□на а□мат ра□нам ет ра□нам пу□тат діа□нам]

Жаба любить жабу і жабу вважає Діаною (*богинею Місяця й полювання*)

Rape, congere, aufer, posside: relinquendum

[ра□пе, ко□нгере, а□уфер, поссі□де: релінкве□ндум]

Хапай, нагромаджуй, викрадай, володій – все прийдеться кинути (*В могилу багатство із собою не візьмеш*)

Rapiamus, amici, occasionem de die!

[рапіа□мус, амі□ці, окказіо□нем де ді□е], *Горацій*

Скористуймося, друзі, нагодою, яку дає нам цей день!

Raram fecit mixturam cum sapientia forma

[ра□рам фе□ціт міксту□рам кум сапіє□нція фо□рма], *Петроній*

Краса рідко поєднується з мудрістю

Rastro dentato prata parata dato

[ра□стро дента□то пра□та пара□та да□то]

Коси луки, коли дозріли (Тоді дівку дай, коли беруть)

Regulae

[ре□гуле]

Менструація

Reliquatrix

[релікватрікс]

Яка ще не розкаялася у своїх гріхах

Reliquiae

[релі□квіе]

Екскременти

Repente dives nemo factus est bonus

[репенте дивес немо фактус ест бонус]

Ніхто чесний не став раптом багатим

Reprimere sonitum, quem natura fert, ineptorum est, qui plus tribuunt civilitati, quam saluti

[репримере сонітум, квем натура ферт, інепторум ест, кві плус трибуунт цивілітати, квам салюті]

Стримувати звук, якого вимагає природа, притаманно дурням, які більше турбуються про пристойність, ніж про здоров'я

Repuellascere

[репуеллясцере]

Знову стати дівчиною

Rerum copia mersat

[рерум копіа мерсат], *Лукрецій*

Надмірність губить

Resecro, quod dudum obsecraveram

[ресекро, квод дудум обсекраверам]

Я знову благаю, про що вже просив

Res humanae instabilis sunt et nihil habent firmitatis

[рес гумаїне інстабіліс сунт ет нігіль габент фірмітатіс]

Людські взаємовідносини нестійкі і нетривалі

Resignatrix

[резігнатрікс]

Порушниця заборони (*тобто Єва*)

Res inquieta est in se ipsum felicitas

[рес інквієта ест ін се іпсум феліцітас]

Щастя само по собі діло неспокійне (Все на світі до пори, до часу)

Res mala vir malus est, mala femina pessima res est

[рес маля вір малюс ест, маля феміна пессіма рес ест]

Поганий чоловік – півбіди, погана жінка – ціла біда

Res siletur

[рес сілетур]

Про це не говорять

Retributio mali pro malo

[ретрібуціо малі про мальо]
Відплатити злом за зло

Retro vivere

[ретро вівере]
Вести ненормальний спосіб життя, віддаватись розпусті

Retundere superbiam alicuius

[ретундере супебіам алікуюс]
Збити з когось пиху

Revocare promissum suum

[ревокаре проміссум суум]
Відмовлятися від своєї обіцянки

Risu inepto res ineptior nulla est

[різу інепто рес інептіор нулля ест]
Немає нічого недоречнішого від недоречного сміху

Risus abundat in ore stultorum

[різус абундат ін оре стульторум]
Сміх переповнює уста дурнів

Rivali laqueos disponere

[рівалі ляквеос діспонере]
Влаштовувати інтриги супернику

Rogantibus potius quam imperantibus paremus

[рогантібус потіус квам імперантібус паремус]
Проханням підкоряємось швидше, ніж наказам

Rogo, quid tibi vis cum isto morbo?

[рого, квіс тібі віс кум істо морбо]
Скажи, що це в тебе за пристрасть така?

Rursus resurgens saevit amor

[рурсус ресургенс севіт амор]
З новою силою спалахує кохання

Rustica natura servat sua iura

[рустіка натура серват суа юра]
У сільської людини – сільські звичаї

S

Saccatum

[са□ккатум]

Погане вино; сеча

Sacculus tuus est plenus aranearum

[са□ккулус ту□ус ест плє□нус аранеа□рум]

Твій гаманець наповнений павутиною

Sadismus

[сaдi□змус]

САДИЗМ (Крайня форма статевого збочення, що виявляється у насолоді чужими стражданнями. Назва походить від імені французького письменника де Сад [1740-1814], який описав це збочення у своїх романах)

Saepe facit pietas hoc, nequit ipsa potestas

[се□пе фа□ціт піє□тас гок, не□квіт і□пса поте□стас]

Часто любов творить те, чого не може зробити влада

Saepe nihil inimicus homini, quam sibi ipse

[се□пе ні□гіль інімі□кус го□міні, квам сі□бі і□псе]

Часто у людини немає ворога, крім самого себе (Будь добрим – бідним станеш)

Saepe in coniugiis fit noxia, cum nimia est dos

[се□пе ін кон'ю□гііс фіт но□ксія, кум ні□міа ест дос]

Часто шлюб стає нещасливим через надмірне придане (віно)

Saepe premente deo fert deus alter opem

[се□пе преме□нте де□о ферт де□ус а□льтер о□пем]

Часто коли один бог давить, другий бог іде на допомогу

Saepe viri fallunt, tenerae non saepe puellae

[се□пе ві□рі фа□ллют, тене□ре нон се□пе пує□лле]

Часто лицарів не помічають, а красивих дівчат помічають завжди

Salax

[са□лякс]

Збуджуючий похіть

Salivam alicui movere

[сали□вам али□куі мове□ре]

Збуджувати у когось бажання

Saltare ad tibiam alicuius

[сальта□ре ад ті□біам али□куюс]

Танцювати під чийсь дудку (Виконувати чийсь примхи)

Salus argentea

[са□люс арге□нтеа]

Привіт готівкою (хабар)

Sapiens si algebis, tremes

[са□пієнс сі альге□біс тре□мес]

Яким би ти не був мудрим, а якщо тобі стане холодно –
здрижиш

Sapientia vino obumbratur

[сапіє□нція ві□но обумбра□тур]

Вино затемнює думку

Satietas parit ferociam

[саті□етас па□ріт фєро□ціам]

Ситість породжує зухвалість

Satyriasis

[сатірія□зіс]

Підвищений статевий потяг у чоловіків

Satis sanus es?

[са□тіс са□нус ес]

Чи ти при (своєму) розумі?

Scandalizo

[скандалі□зо]

Я спокушую (поганим прикладом)

Scandalum

[сканда□люм]

Спокуса; предмет жаху; обурення

Sceleratus campus

[сцелєра□тус ка□мпус] *Місце в Римі, де живцем закопувалися весталки, які
порушили обітницю цнотливості*

Scelesta, vae te!

[сцеле□ста, ве те]

Злодійко, щезни!

Scelestus

[сцеле□стус]

Злодій, нероба, злочинець

Scelus ac vis

[сце□люс ак віс]

Мерзотне насильство

Scelus artificis

[сце□люс арті□фіціс]

Інтриган

Sceptrum

[сце□птрум]

Чоловічий статевий орган, член; дрючок, кийок

Schoenicalae

[схені□куле]

Проститутки, які натиралися схеном (*дешевою пахучою маззю*)**Scortari**

[скорта□рі]

Займатися розпустою

Scortillum = scrupta

[ско□ртіллюм, скра□пта]

Розпусниця

Scortum

[ско□ртум]

Коханець, коханка

Scrobis vaginalis

[скро□біс віргіна□ліс]

Жіночий статевий орган

Secessus

[сеце□ссус]

Туалет

Secreto amicos admone, lauda palam

[секре□то амі□кос а□дмоне, ля□уда па□лям]

Застерігай друзів потай, хвали відкрито

Secretus

[секре□тус]

Жадібний до чужих таємниць

Sed alia tempora

[сед а□ліа те□мпора]

Але часи інші (*Вираз вживається, щоб підкреслити, як помінялись звичаї, мораль, смаки або вік людини, а тому вона змінила свій спосіб життя*)

Sedes

[се□дес]

Сідниці

Se dicere iuvari

[се ді□цере юва□рі]

Говорити про одержане задоволення

Seducere

[седу□цере]

Спокушати, розбещувати

Seductor

[седу□ктор]

Спокусник

Se exuere

[се екзу□ере]

Роздягатися

Se iungere alicui

[се ю□нгере алі□куї]

Поєднатися з кимось

Se iuvare

[се юва□ре]

Задовольняти природну потребу

Semel insanivimus omnes

[се□мель інсаніві□мус о□мнес]

Хоч раз (у житті) ми всі були дурними

Semen

[се□мен]

Сперма, сім'я

Semescentia

[сесце□нція]

Постаріння

Semimas = semivir

[се□мімас, се□мівір]

Напівлюдина, гермафродит, кастрат

Semper fidelis

[се□мпер фіде□ліс]

Завжди вірний

Semper Saturnalia agere

[се□мпер сатурна□ліа а□гере]

Завжди проводити сатурналії (Купатися у добрі)

Semper tibi pendeat hamus

[се□мпер ті□бі пе□ндеат га□мус]

Хай твій гачок завжди буде закинутий

Senectus ipsa morbus est

[сене□ктус і□пса мо□рбус ест]

Сама старість – хвороба

Senescit amor

[сене□сцит а□мор]

Любов хиріє

Senex recoctus

[се□некс реко□ктус]

Старий волоцюга

Senilismus

[сенілі□змус]

Розвиток у молодих людей старечих змін

Senium praesox

[се□ніум пре□кокс]

Рання (передчасна) старість

Se non contemnere

[се нон конте[mнере]

Мати почуття власної гідності

Sensualitas

[сенсуа[літас]

Плотолюбство, плотолюбність

Sensum fallacia ebriosa

[се[нсум фалля[ція ебріо[за]

Обман почуттів у п'яниці

Sensu obsceno

[се[нсу обсце[но]

У непристойному смислі

Sepeliri morbo

[сепелі[рі мо[рбо]

Бути зламаним хворобою

Se ponere toro

[се по[нере то[ро]

Вкластися в ложе

Se prosternere

[се просте[рнере]

Принажуватися

Sepultus somno vinoque

[сепу[льтус со[мно віно[кве]

Охоплений п'яним сном

Sequi virginem

[се[кві ві[ргінем]

Домагатися руки дівчини

Sermo index animi

[се[рмо і[ндекс а[німі]

Мова – це показник розуму

Sero sapit

[се[ро са[піт]

Сильний задньою думкою

Se voto exsolvere

[се во□то екссо□львере]

Виконати свій обов'язок

Si audes consitare

[сі а□удес консіта□ре]

Якщо твоя воля

Sibi bene facit, qui facit amico

[сі□бі бе□не фа□ціт, кві фа□ціт амі□ко]

Хто допомагає другу, той допомагає собі

Sibi quisque carus est

[сі□бі кві□скве ка□рус ест], *Цицерон*

Кожен сам собі дорогий

Sibi quisque peccat

[сі□бі кві□скве пе□ккат]

Кожен грішить собі на шкоду

Sibi soli vivere

[сі□бі со□лі ві□вере]

Жити для одного себе

Sic felicem me videas

[сік фе□ліцем ме ві□деас]

Дай мені нарешті втішитися

Sic transit gloria mundi

[сік тра□нзіт гльо□рія му□нді]

Так минає людська слава

Sic vita truditur

[сік ві□та тру□дітур]

Таке життя

Sidera vident furtivos amores

[сіде□ра ві□дент фурті□вос амо□рес]

Небеса бачать шалених закоханих

Si flatus sine crepitu sonituque excernitur optimis

[сі фля□тус сі□не кре□піту□кве ексце□рнітур о□птіміс]

Прекрасно, коли пукання відбувається без звука

Signum in adolescente est verecundia bonum

[сі́гнум ін адолесце́нте ест вереку́ндія бо́нум]

Скромність – добра прикмета у молодому віці

Silendo nemo peccat

[сіле́ндо не́мо пе́ккат]

Ніхто не грішить мовчанням

Silentium videtur confessio

[сіле́нціум віде́тур конфе́ссіо]

Мовчання рівносильне визнанню (згоді)

Simia quam similis, turpissima bestia, nobis!

[сі́міа квам сі́міліс, турпі́ссіма бе́стіа, но́біс]

Як схожа на нас бридка тварина - мавпа!

Similis simili gaudet

[сі́міліс сі́мілі га́удет]

Схожий схожому радіє

Simplex honesti, multiplex vitii est via

[сі́мплекс гоне́сті, мульти́плекс ві́ціі ест ві́а]

До чесності – одна дорога, до пороків – багато

Simpulator

[сі́мпуля́тор]

Співтрапезник

Simulatio amoris peior odio est

[сі́муля́ціо амо́ріс пе́йор о́діо ест], *Пліній*

Лицемірство в коханні гірше за ненависть

Simul consilium cum re amisisti?

[сі́муль консі́ліум кум ре амізі́сті]

Невже разом із грішми ти втратив і розум?

Sine aemulo languet amor

[сі́не е́мульо ля́нґвет а́мор]

Без суперника кохання слабке

Sine amicitia nulla est vita

[сі́не амеці́тіа ну́лліа ест ві́та]

Без дружби нема і життя

Sine Cerere et Libero friget Venus

[сі не це рере ет лі бери фригет венус], *Теренцій*

Без хліба і вина любов холодна

Sine doctrina vita est quasi mortis imago

[сі не доктрина віта ест квазі мортіс імаго]

Без науки життя нагадує смерть

Sine quibus vita non ducitur

[сі не квібус віта нон дукітур]

Те, без чого життя неможливе

Sine ulla religione

[сі не улля релігіоне]

Без усякого сорому

Singula praedantur anni

[сі нгуля предаітур ані], *Горацій*

Одне за другим крадуть (у нас) роки

non fastidis, veni

[сі нон фастідіс, вені]

Якщо ти не проти, приходь

Si non – non

[сі нон - нон]

Якщо ні – ні (*тобто* не хочеш, як хочеш)

Sinus

[сі нус]

Груди, лоно, обійми, ніжне кохання

Si placet

[сі пляцет]

Якщо (вам, тобі) хочеться

Si secretarum seriem vis noscere rerum:

Ebrius, insipiens, pueri dicunt tibi verum

[сі секретарум серіем віс носцере рерум: ебріус, інсіпіенс, пурі дікунт тібі верум]

Хочеш у речі приховані вникнуть, у їх таємниці-

Правду від дурня, дитини почувеш або від п'яниці

Sis felix, sis in amore potens

[сіс фелікс, сіс ін аморе потенс]

Будеш щасливим, якщо матимеш успіх у коханні

Si tacuisses, philosophus mansisses

[сі такуі□ссес, фільо□зофус манзі□ссес]

Якби ти змовчав, то тебе вважали б філософом

Si tibi facere cordi est, licet

[сі ті□бі фа□цере ко□рді ест, лі□цет]

Якщо тобі приємно зробити (це), хай буде так

Si tibi ita conveniat

[сі ті□бі і□та конве□ніат]

Якщо тобі це подобається

Sit nox cum somno, sit sine lite dies

[сіт нокс кум со□мно, сіт сі□не лі□те ді□ес], *Марціал*

Нехай буде ніч зі сном і день без сварки

Sit procul omne nefas, ut ameris, amabilis esto

[сіт про□куль о□мне не□фас, ут аме□ріс, ама□біліс е□сто], *Овідій*

Геть все непристойне, щоб тебе кохали, будь достойним кохання

Sit tibi consultum mulierum spernere vultum

[сіт ті□бі консу□льтум мулі□ерум спе□рнере ву□льтум]

Як добру пораду сприймай: жіночу вроду зневажай

Sit saluti!

[сіт салю□ті]

На здоров'я!

Si vestra voluntas feret

[сі ве□стра волю□нтас фе□рет]

Якщо ви дозволите

Si vis amari, ama

[сі віс ама□рі, а□ма], *Сенека*

Якщо хочеш, щоб тебе любили, люби сам

Si vis vincere, disce pati

[сі віс ві□нцере, ді□сце па□ті]

Якщо хочеш перемагати, учись терпіти

Socii anni

[со□ції а□нні]

Роки шлюбного співжиття

Socius fidelis ancora tuta est

[соціус фіделіс анокора ту́та ест]

Вірний супутник – це міцна опора (якір)

Sodalis

[сода́ліс]

Товариш по чарці, горілчаний брат

Solus cum sola, in loco remoto, non cogitabuntur orare „Pater noster”

[солюс кум со́ля, ін льо́ко ремо́то, нон когітабу́нтур ора́ре па́тер но́стер]

Він і вона наодинці не збираються читати „Отче наш”

Somni, cibi, potus, venus omnia moderata sint

[со́мні, ці́бі, по́тус, ве́нус о́мнія моде́рата синт]

Сон, їда, пиття, любов – все у міру

Somnus recreat vires

[со́мнус ре́креат ві́рес]

Сон відновлює сили

Sordere

[сорде́ре]

Бути брудним, викликати огиду, не користуватись повагою

Specie formosa, mente odiosa

[спе́ціє формо́за, ме́нте одіо́за]

На вид приваблива, душею огидна

Species decipit

[спе́цієс деці́піт]

Краса обманює

Spectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsae

[спекта́тум ве́ніунт, ве́ніунт спекте́нтур ут і́псе]

Приходять (жінки) подивитись, приходять, щоб і на них подивились (*Овідій пише так про жінок, які відвідують різні видовища, і радить чоловікам відвідувати теж ці місця, щоб знайти собі подругу*)

Spem pretio non emo

[спем пре́ціо нон е́мо], *Теренцій*

За надію я гроші не плачу

Sperma

[спе́рма]

Сперма, сім'я, чоловіча сім'яна рідина

Spermatorrhoea

[сперматорре́а]

Сперматорея, патологічне, мимовільне витікання сперми

Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas[спе́рне волюпта́тес, но́цет е́мпта дольо́ре волю́птас], *Горацій*Нехтуй задоволеннями, насолода, куплена ціною страждання,
шкодить**Spes decipit**

[спес деці́піт]

Надія обманлива

Spes est salutis, ubi hominem obiurgat pudor

[спес ест салю́тіс, у́бі го́мінем об'ю́ргат пу́дор]

Хто знає стид, той має совість

Spes inanes agitare

[спес іна́нес агіта́ре]

Плекати даремні надії

Spes somnium vigilantium

[спес со́мніум вігіля́нціум]

Надія – це сновидіння наяву

Spiritus

[спі́рітус]

Дух, дихання, спирт

Spiritus frumenti

[спі́рітус фруме́нті]

Горілка

Spississima basia alicui impingere

[спіссі́ссіма ба́зіа алі́куі імпі́нгере]

Засипати когось градом поцілунків

Splendide mendax

[спле́ндіде ме́ндакс]

Неперевершений брехун

Sponsalia

[спонса□ліа]

Заручини, взаємна обіцянка одружитися

Sponsorem me rapis

[спо□нсорем ме ра□піс]

Ти тільки виманюєш у мене гроші

Sponus

[спо□нсус]

Наречений

Stat ei in corde silex

[стат еі ін ко□рде сі□лекс]

У нього (неї) в серці камінь

Status delectationis

[ста□тус делектаціо□ніс]

Стан задоволення, насолоди

Stercus cuique suum bene olet

[сте□ркус куі□кве су□ум бе□не о□лет]

Своє лайно не воняє

Sterilis amor

[стері□ліс а□мор]

Кохання без взаємності

Stigma

[сті□рма]

Тавро, ганьба, безчестя

Stimulantia

[стімуля□нція]

Збуджувальні засоби

Stimulos pugnīs caedere

[сті□мульос пу□гніс це□дере]

Назло мужу сяду в калюжу (досл.: бити кулаками по вістрю)

Stomachatur omnia

[стомаха□тур о□мнія], Цицерон

Він усім незадоволений

Stultitia pacatum et quietum habet nihil

[стульті□ція пака□тум ет квіе□тум га□бет ні□гіль]

Дурість не знає ні миру, ні спокою

Stultitiam simulare loco, sapientia summa est

[стульті□ціам сімуля□ре льо□ко, сапіе□нція су□мма ест]

Прикидатися в потрібний момент дурним – це вища мудрість

Stultorum infinitus est numerus

[стульто□рум інфіні□тус ест ну□мерус]

Число дурнів – безмежне (Не всі осли ходять на чотирьох ногах)

Stultorum plena sunt omnia

[стульто□рум плє□на сунт о□мнія]

Дурнів всюди повно

Stultus

[сту□льтус]

Дурень, тупак; дурний, безголовий, придуркуватий

Stultus semper incipit vivere

[сту□льтус се□мпер інці□піт ві□вере]

Дурень завжди починає жити (*тобто* живе планами, думками)

Stupor nil videt nil audit

[сту□пор ніль ві□дет ніль а□удіт]

Тупоумство нічого не бачить і не чує

Stupri consuetudinem habere cum aliquo

[сту□прі консвету□дінем габе□ре кум а□лікво]

Мати з кимось злочинний зв'язок

Stuprum

[сту□прум]

Безчестя, розпуста, страмота

Sua cuique sponsa videtur pulcherrima

[су□а куі□кве спо□нса віде□тур пульхе□рріма]

Кожному своя мила – найкраща

Sua cuique vita obscura est

[су□а куі□кве ві□та обску□ра ест]

Життя кожного загадкове

Sua cuique voluptas

[суа куікве волюптас]

Кожен має свої втіхи (задоволення)

Suadere brevem fructum

[свадере бревефруктум]

Вабити короткочасною насолодою

Sua libita exercere in aliquem

[суа лібіта екзерцере ін аліквем]

Робити з кимось все, що тільки заманеться

Suam cuique sponsam, mihi meam

[суам куікве спонсам, мігі меам]

У кожного своя наречена

Sua re causa facere

[суа ре кауза факере]

Справляти природні потреби

Sua sunt cuique vitia

[суа сунт куікве віція]

У кожного свої недоліки

Sub iisdem trabibus esse

[суб іісдем трабібус ессе]

Жити під одним дахом

Sub imperio uxorio esse

[суб імперіо укзоріо ессе]

Бути під владою жінки

Sub pulchra specie latitat deceptio saepe

[суб пульхра спеціє лятітат децепціо сепе]

Під гарним виглядом часто приховується обман

Subrigere ab aliquo

[субрігері аб алікво]

Розставатися (розлучитися) з кимось

Sub rosa

[суб роза]

Таємно, по секрету

Succinere ambages

[сукці□нере амба□гес]

Плести дурниці

Succumbere animo

[сукку□мбере а□німо]

Занепасти духом

Suffundi pudore

[суффу□нді пудо□ре]

Червоніти від сорому

Sugere

[су□гере]

Смоктати, ссати

Sui amans sine rivale

[су□і а□манс сі□не ріва□ле]

Самозакоханий суперника не має

Suis demum oculis credere

[су□іс де□мум о□куліс кре□дере], *Сенека*

Довіряй тільки своїм очам

Sum artifex amoris tuus

[сум арті□фекс амо□ріс ту□ус]

Я твій інструктор (спеціаліст) любовних справ

Summae opes inopia cupiditatum

[су□мме о□пес іно□піа купідіта□тум]

Найбільше багатство – відсутність ненажерливості

Summa sidera plantis

[су□мма сіде□ра пля□нтіс]

Зазнати найвищого блаженства

Sum quod eris, fui quod es

[сум квод е□ріс, фу□і квод ес]

Я те, чим ти будеш; чим ти є, я уже був

Sunt tria damna domus: imber, mala femina, fumus

[сунт трі□а да□мна до□мус: і□мбер, ма□ля фе□міна, фу□мус]

Є три нещастя для дому: дощ, погана жінка і вогонь
(Создав бог три зла: чорта, бабу і козла)

Suo habitu vitam dirige

[суо габіту вітам діріге]

Живи в своєму одязі (в міру можливості)

Suo impulsu

[суо імпульсу]

З власної ініціативи

Suo quamque rem nomine appellare

[суо квамкве рем номіне апелляре]

Називати речі своїми іменами

Superbus gallus

[супербус галлюс]

Чванливий півень

Suprema oscula

[супрема оскуля]

Прощальні поцілунки

Surdus absurdus

[сурдус абсурдус]

Хто глухий, той дурний

Suum cuique placet

[суум куікве пляцет]

Кожному своє подобається

Suum cuique rei tempus est

[суум куікве реі темпус ест]

Для всього є свій час

Suus cuique mos est

[суус куікве мос ест]

У кожного свій звичай

Sympathia

[сімпатія]

Симпатія, почуття прихильності (*грец. συμπάθεια – співчуття*)

Syphilophobia

[сіфільофобія]

Сифілофобія, боязнь заразитися сифілісом

T

Tabidus

[та□бідус]

Який чахне від кохання

Tabulae nuptiales

[та□буле нуптіа□лес]

Шлюбний договір

Tacito consensu

[та□ціто консе□нсу]

За мовчазною згодою

Taedio alicui esse

[те□діо алі□куї е□ссе]

Бути бридким для когось

Taedium vitae

[те□діум ві□те]

Відраза до життя

Tam fui, quam vos estis

[там фу□і, квам вос е□стіс]

Я був таким, як і ви нині

Tam similis, quam lacte lacti est

[там сі□міліс, квам ля□кте ля□кті ест]

Подібні, як одні груди на інші

Tangomenas facere

[тангоме□нас фа□цере]

Зовсім впадати в пиятику

Tanta stat praedita culpa!

[та□нта стат пре□діта ку□льпа]

Ось яка гріхозна природа!

Tanto brevius tempus, quanto felicius est

[та□нто бре□віус те□мпус, ква□нто фелі□ціус ест]

Чим щасливіший час, тим він коротший

Tantum habebas, tantique habearis

[та́нтум га́беас, танті́кве габеа́ріс]

Скільки маєш, стільки й коштуєш (вартий)

Tarinoma

[тапіно́ма]

Вульгарний вислів, вульгарність

Tarde velle nolentis est

[та́рде ве́лле ноле́нтіс ест]

Бажати пізно - значить не бажати

Tecum habita, et noris, quam sit tibi curta supellex

[те́кум га́біта, ет но́ріс, квам сіт ті́бі ку́рта супе́ллекс]

Залишся із собою наодинці, і ти побачиш, який бідний ти духом

Te exspecto ad mediam noctem

[те́ експе́кто ад ме́діам но́ктем]

Тебе я чекатиму до пізньої ночі

Temeritas est florentis aetatis, prudentia – senescentis

[теме́рітас ест фльо́ре́нтіс ета́тіс, пруде́нція – сенесце́нтіс]

Легковажність властива молодості, розсудливість – старості

Temperantia est custos vitae

[темпера́нція ест ку́стос ві́те]

Поміркованість – захисниця життя

Temperantia est rationis in libidinem dominatio

[темпера́нція ест раціо́ніс ін лібі́ді́нем доміна́ціо]

Поміркованість є влада розуму над пристрастю

Temperare amori suo

[темпера́ре амо́рі су́о]

Гамувати свою пристрасть

Temperata fortuna optima est

[темпера́та форту́на о́птіма ест]

Помірковане щастя – найкраще

Tempora mutantur et nos mutamur in illis

[те́мпора мута́нтур ет нос мута́мур ін і́ліс]

Часи міняються, і ми міняємось разом з ними

Tempora si fuerint nubila, solus eris

[те́мпора сі́ фуе́рінт ну́біля, со́люс е́ріс], *Овідій*

У важкі часи залишишся один

Temporis vitia, non hominis

[те́мпоріс ві́ціа, нон го́мініс]

Вади віку, а не людини

Tempus melius peractum

[те́мпус ме́ліус пера́ктум]

Твої кращі часи теж минулися

Tempus vulnera sanat

[те́мпус ву́льнера са́нат]

Час лікує рани

Temulenter

[темуле́нтер]

У стані сп'яніння, під хмелем, напідпитку

Tene quod bene

[те́не квод бе́не]

Тримай те, що добре

Tenere aliquem amplexu

[тене́ре а́ліквем ампле́ксу]

Тримати когось у своїх обіймах

Tengo menas

[те́нго ме́нас]

Я зрошую місяць (*тобто* я пиячу цілу ніч безперервно)

Tenta

[те́нта]

Чоловічий дітородний член

Tentanda omnia

[тента́нда о́мнія]

Треба пізнати все

Tentigo

[тенті́го]

Похіть

Te oro veniam dare

[те о□ро ве□ніам да□ре]

Прошу тебе задовольнити моє прохання

Te pedicabo et irrumabo

[те педіка□бо ет іррума□бо]

Я позатикаю (заштопаю) усі твої діри (*про непристойні анальні і оральні статеві акти, в тому числі і з хлопцями*)

Terra dehiscat mihi

[те□пра дегі□скат мі□гі]

Нехай земля провалиться піді мною

Te sine cum vivam, non mariere mihi

[те сі□не кум ві□вам, нон марі□ере мі□гі]

Не забере тебе смерть, житимеш у серці моїм

Testiculus

[тесті□кулюс]

Чоловіче яєчко, чоловіча сила

Thalamos pactos deserere

[таля□мос па□ктос дезе□рере]

Відмовитися від домовленого шлюбу

Thorax paralyticus

[то□ракс паралі□тікус]

Плоскі груди

Tibi a me nulla orta est iniuria

[ті□бі а ме ну□лля о□рта ест ін'ю□рія]

Я не образив тебе нічим

Tibi et igni

[ті□бі ет і□гні]

Тобі і вогню (прочитай і спали)

Tibi irascor

[ті□бі іра□скор]

Я гніваюсь на тебе (Я не задоволений тобою)

Tibi larva non opus est

[ті□бі ля□рва нон о□пус ест]

Не для тебе, мордо, цей твір

Tibi me virtus tua facit amicus

[тібі ме віртус туа фаціт амікус]

Твоя порядність робить мене твоїм другом

Tidius vocat se cautum, parcus sordidus

[тідіус вокат се каутум, паркус сордіус], *Публій Сір*

Боягузливий називає себе обережним, а скупий – ошадливим

Time hominem unius libri

[тіме гомінем уніус лібри]

Бійся людини однієї книги (*тобто* невігласа)

Timor virgineus

[тімор віргінеус]

Дівоча боязкість

Titillare

[тіілляре]

Збуджувати, лоскотати

Titubat lingua

[тіубат лінга]

Заплітається язик

Togata

[тогага]

Публічна жінка

Tolle hanc opinionem, luctum sustuleris

[толле ганк опініоном, люктум сустулеріс]

Відкинь цю думку – і смутку не буде

Tollere liberos ex aliqua

[толлере ліберос екс аліква]

Мати дітей від якоїсь жінки

Tota mente atque omnibus artibus

[тогага ме́нте а́ткве о́мнібус арту́бус]

Усією душею і всім тілом

Tota nocte

[тогага но́кте]

Цілу ніч

Tota via errare

[то́та ві́а е́рра́ре]

Віддаватися розпусті

Totum in eo est, ut tibi imperes

[то́тум ін е́о е́ст, ут ті́бі імпе́рес], *Цицерон*

Володій собою – в цьому все

Totus de capsula

[то́тус де ка́пуля]

Весь із шкатулки (Одягнений як з іголки)

Trabs

[трабс]

Чоловічий статевий орган; палиця, колода

Trahimur omnes studio laudis

[тра́гімур о́мнес сту́діо ля́удіс]

Усіх нас тягне пристрасть до слави

Trahit sua quemque voluptas

[тра́гіт су́а кве́мкве волю́птас], *Вергілій*

У кожного своє задоволення = Кожен по-своєму з розуму
сходить

Trahunt promissa puellas

[тра́гунт промі́сса пуе́лляс]

Обіцянки приваблюють дівчат

Trama figurae

[тра́ма фігу́ре]

Худа фігура

Trepidare in usum aevi

[трепіда́ре ін у́зум е́ві]

Терзатися турботами про життєві потреби

Tres mulieres faciunt nundinas

[трес мулі́ерес фа́ціунт ну́ндінас]

Три жінки уже творять базар

Tria verba non potest iungere

[трі́а ве́рба нон по́тест ю́нґере]

Трьох слів не може зв'язати

Tria vitentur: odium, invidia, contemptus

[тріа віте́нтур: о́діум, інві́діа, конте́мптус]

Трьох (речей) слід уникати: ненависті, заздрості і презирства

Tristi tristius elleboro

[трісті трістіус елле́боро]

Набриднути гіркіше гіркої чемериці (Ходить, як корова за телям)

Tristis eris, si solus eris

[трістіс еріс, сі со́люс еріс]

Гірко (сумно) тобі буде, якщо залишишся один

Trux caper sub valle alarum

[трус ка́пер суб ва́лле аля́рум]

Під твоїми пахвами живе смердючий козел

Tua cura

[ту́а ку́ра]

Предмет твоєї пристрасті

Tuae mihi turbae non placet

[ту́е мі́гі ту́рбе нон пля́цет]

Не до душі мені твої нападки

Tu mihi sola (solus) places

[ту́ мі́гі со́ля (со́люс) пля́цес], *Тібулл*

Ти одна (один) мені подобаєшся

Tunica propior pallio est

[туні́ка про́піор па́лліо ест]

Своя сорочка до тіла ближче

Tuo indicio miser, velut sorex periisti

[туо інді́ціо мі́зер, велу́т со́рекс пері́сті]

Горе людині, яка не вміє тримати язика за зубами

Turbam facere alicui

[ту́рбам фа́цере алі́куї]

Влаштовувати комусь сцену

Turbidare aquam

[турбіда́ре а́квам]

Каламутити воду

Turpe est aliud loqui, aliud sentire

[ту̀рпе ест а̀ліуд льо̀кві̀ а̀ліуд сенті̀ре]

Ганебно говорити одне, а відчувати інше

Turpe est senescentem incipere iam vivere

[ту̀рпе ест сенѐсцентем інці̀пере ям ві̀вере]

Ганебно починати жити у старому віці

Turpe quidem dictu

[ту̀рпе кві̀дем ді̀кту]

Соромно сказати

Turpe senilis amor

[ту̀рпе сѐніліс а̀мор]

Жалюгідна закохана стара людина

Turpitude

[турпіту̀до]

Сором, ганьба, аморальність

Tutae aures

[ту̀те а̀урес]

Вуха, яким можна довірити таємницю

Tute hoc intristi, tibi omne est exedendum

[ту̀те хок інтрі̀сті, ті̀бі о̀мне ест екзедѐндум]

Терпи тіло, маєш, що хотіло (Це ти заварив, тобі все доведеться з'їсти)

Tuto, cito et iucunde

[ту̀то, ці̀то ет юку̀нде]

Безпечно, швидко і приємно

Tuum est mihi ignoscere

[ту̀ум ест мі̀гі ігно̀сцере]

Ти повинен (будеш) мені вибачати

Tu viperam sub ala nutricas

[ту ві̀перам суб а̀ля ну̀трікас]

Ти годуєш змію за пазухою

U

Ubi amici, ibi opes

[y□бі амі□ці, і□бі о□пес]

Де друзі, там і багатство

Ubi deest peplum, non est perfectum gaudium

[y□бі де□ест пе□плюм, нон ест перфе□ктум га□удіум]

Де нема жінки – там нема справжньої радості (Нема кращого друга, як вірна подруга)

Ubi mel, ibi fel

[y□бі мель, і□бі фель]

Де мед, там і жовч

Ubi mens plurima, ibi minima fortuna

[y□бі менс плю□ріма, і□бі мі□німа форту□на]

Де найбільше розуму, там найменше щастя

Ubi opes, ibi amici

[y□бі о□пес, і□бі амі□ці]

Де багатство, там друзі

Ubi tibi pars corporis notis arcanis?

[y□бі ті□бі парс ко□рпоріс но□тіс арка□ніс]

Де твої ерогенні зони?

Ubi timor, ibi pudor

[y□бі ті□мор, ібі пу□дор]

Де страх, там і цнотливість

Ulcus tangere

[y□лькус та□нгере]

Зачепити за живе

Umbram suam timet

[y□мбрам су□ам ті□мет]

Боятися власної тіні

Una cum aliquo bona mala tolerare

[у□на кум а□лікво бо□на ма□ля толера□ре]

Ділити з кимось і щастя, і біду

Unam tetigis se sat est

[у□нам те□тігіс се сат ест]

Достатньо лише одного дотику

Una virtus, nulla virtus

[у□на ві□ртус, ну□лля ві□ртус]

Одна достойність – жодної достойності

Unques sint sine sordidus!

[у□нгвес сінт сі□не со□рдідус]

На наступний раз будь з чистими нігтями!

Ungulas injicere

[у□нгуляс інї□цере]

Запустити пазурі, украсти, нагріти руки

Univiria

[уніві□рія]

Жінка, заміжня один раз

Unum malo datum quam promissum geminatum

[у□нум ма□льо да□тум квам промі□ссум геміна□тум]

Волю, щоб мені раз дали, ніж двічі обіцяли

Unum, sed leonem

[у□нум, сед лео□нем], *Езон*

Одного, але лева

Unus vir, nullus vir

[у□нус вір, ну□ллюс вір]

Один чоловік – не чоловік (Один у полі не воїн)

Urbanitas

[урба□нітас]

Схильність до ошуканства, шахраюватість

Urcerare iecur

[урцера□ре є□кур]

Поранити (сама) печінку (*тобто* заставити закохатися)

Urgere occasionem

[урге□ре окказіо□нем]

Ловити момент удачі, нагоду

Uri in aliquo

[у□рі ін а□лікво]

Бути закоханим у когось

Urina

[ури□на]

Сім'яна рідина, сперма; сеча

Urinatione

[урина□ціо]

Сечовиділення

Urolagnia

[уроля□гнія]

Статеве збудження при спостереженні акту сечовипускання суб'єктом іншої ста□ті

Urticae proxima saepe rosa est

[урті□це про□ксіма се□пе ро□за ест]

Троянда часто найближча до кропиви (Нема долі без солі)

Usus

[у□зус]

Інтимний зв'язок

Usus tyrannus

[у□зус тіра□нус]

Звичка – тиран (Бійся поганої звички, як ворога)

Ut aetas illa fert

[ут е□тас і□лля ферт]

Як властиво цьому віку

Utendum est aetate

[уте□ндум ест ета□те]

Віком потрібно користуватись

Uterum gerere

[у□терум ге□рере]

Бути вагітною

Ut ferme talia[ут фе^рме та^ліа]

Як звичайно буває в таких випадках

Ut flerent oculos erudire suos[ут фле^рент о^кульос еруді^ре су^ос]

Знають очі дівчат, як їм сльози проливають

Uti, non abuti[у^ті, нон абу^ті]

Вживати, але не зловживати

Ut tute es, item omnes censes esse[ут ту^те ес, і^тем о^мнес це^нзес е^ссе]

Який ти сам, то, по-твоєму, і всі такі

Uvescere[уве^сцере]

Промочити горло

Ut vitas, vigila[ут ві^тас ві^гіля]

Щоб жити – будь насторожі

Uvidus[у^відус]

П'яний, хмільний

Uvidus Bacchus[у^відус ба^кхус]

Хмільний Вакх

Uxoratus[укзор^атус]

Одружений

Uxor contenta est, quae bona est, uno viro[у^кзор конте^нта ест, кве бо^на ест, у^но ві^ро]

Та добра жінка, яка задоволена одним чоловіком

Uxor effeta[у^кзор еффе^та]

Жінка, ослаблена частими пологами (родами)

Uxorem domum deducere

[укзо□рем до□мум деду□цере]

Взяти за дружину

Uxorem ducere

[укзо□рем ду□цере]

Одружитися

Uxorem malam obolo non emerem

[укзо□рем ма□лям о□больо нон е□мерем]

Погану жінку я не куплю навіть за одну монетку

Uxorem repudio dimittere

[укзо□рем репу□діо дімі□ттере]

Розлучитися з дружиною

Uxori nubere suae

[укзо□рі ну□бере су□е]

Бути дружиною у своєї дружини (Бути під п'ятою у своєї дружини)

Uxori repudium remittere

[укзо□рі репу□діум ремі□ттере]

Оголосити дружині про розлучення

Uxori temere noli mandare secretum!**Vix in corde suo tenet illa luce quietum**

[укзо□рі те□мере но□лі манда□ре секре□тум, вікс ін ко□рде су□о те□нет і□лля лю□це квіе□тум]

Жінці таємниць не довіряй нерозважно:

Що на серці в неї, видасть вмить неповажно

(Жінці та попу правду не кажи)

Uxorium

[укзо□ріум]

Любовний напій

Uxorium se praebere

[укзо□ріум се пребе□ре]

Зробити себе власністю жінки

Uxor sequitur domicilium viri

[у□кзор се□квітур доміці□ліум ві□рі]

Жінка переходить у будинок чоловіка

V

Vacare culpa magnum est solatium

[вака□ре ку□льпа ма□гнам ест соля□ціум], *Цицерон*
Бути невинним – це найбільша втіха

Vacare cura et negotio

[вака□ре ку□ра ет него□ціо]
Не мати ні турбот, ні справ

Vacare pecunia

[вака□ре пеку□нія]
Не мати грошей

Vacerrosus

[вацерро□зус]
Придуркуватий, не у своєму розумі

Vacua vasa plurimum sonat

[ва□куа ва□за плю□рімум со□нат]
Порожній посуд найголосніше дзвенить

Vacuum cerebro caput

[ва□кум цере□бро ка□пут]
Пуста голова

Vae soli

[ве со□лі]
Горе самотньому

Valeant curae!

[ва□леант ку□ре]
Прощайте турботи!

Vale et me ama

[ва□ле ет ме а□ма]
Прощай і люби мене

Vale et memor sis mei

[ва□ле ет ме□мор сіс ме□і]
Прощай і пам'ятай про мене

Vale et mihi faveas

[ва□ле ет мі□гі фа□веас]

Прощай і будь доброзичливим до мене

Valetudo bonum optimum

[валету□до бо□нум о□птімум]

Здоров'я – найбільше благо

Validus

[ва□лідус]

Сильний, здоровий

Vana sine viribus ira

[ва□на сі□не ві□рібус і□ра]

Гнів без сили марний

Vanitas pulchritudo

[ва□нітас пульхриту□до]

Краса – марність (Краса до вінця, а розум до кінця)

Vapor

[ва□пор]

Любовний жар, закоханість

Vappa

[ва□ппа]

Негідна людина; зіпсоване вино

Varietas delectat

[варіе□тас деле□ктат]

Різноманітність приносить задоволення

Varium et mutabile semper femina

[ва□ріум ет мута□біле се□мпер фе□міна], *Гомер, Вергілій*

Жінка завжди непостійна і хитка

Velim, ut velles

[ве□лім, ут ве□ллес]

Я хотів би, щоб і ти хотіла (хотів)

Velis tantummodo

[ве□ліс тантуммо□до]

Варто тобі лише захотіти

Vellem, si fieri potuisset

[вe□ллeм, сi фi□eрi пoтyи□ссeт]

Хотів би, якби це було можливо

Velle non discitur

[вe□ллe нoн дi□сцiтyр]

Бажанню (хотінню) не учаться

Velle suum cuique est

[вe□ллe сy□yм кyи□квe eст]

Кожен має свої бажання

Venalis pretio

[вeнa□лiс прe□цiю]

Що продається за дари

Venari amores

[вeнa□рi aмo□рeс]

Полювати за коханням (Здобувати сердечні перемоги)

Venari oculis aliquem

[вeнa□рi o□кyлiс a□лiквeм]

Полонити когось очима

Veneficium amoris

[вeнeфi□цiуm aмo□рiс]

Любовний напій

Venerem iungo per mille figuras

[вeнe□рeм ю□нгo пeр мi□ллe фiгy□рaс]

Я любовно зближуюсь тисячами способів

Venerem rapere

[вeнe□рeм рa□пeрe]

Викрадати собі коханку

Veneris lampade fervere

[вeнe□рiс лy□мпaдe фeрвe□рe]

Горіти полум'ям Венери (Бути пристрасно закоханим)

Venerius morbus

[вeнe□рiуc мo□рбyс]

Венерична хвороба

Veneris pharetris macer

[венеꝛіс фареꝛтріс маꝛцер]

Похуділий (змучений) від венериних сагайдаків (любовних стріл)

Veneri-vagus

[венеꝛі-ваꝛгус]

Розпутний, розбещений

Veniunt a dote sagittae

[веꝛніунт а доꝛте саꝛгітте]

Стріли від приданого (*про шлюб з розрахунку*)

Venter

[веꝛнтер]

Живіт, черво, материнська утроба, материнський плід

Venter male moratus

[веꝛнтер маꝛле мораꝛтус]

Ненаситна утроба

Ventis loqueris

[веꝛнтіс льоꝛкверіс]

Ти кидаєш слова на вітер

Ventrem ferre

[веꝛнтрем феꝛре]

Бути в стані вагітності

Venus

[веꝛнус]

Венера (*У римській міфології богиня весни, садів і плодівництва. Пізніше її ототожнювали з Афродітою і вважали богинею кохання та вроди. Дочка Юпітера та Дідони, за іншою версією – народилася з морської піни. Дружина Вулкана, мати Амура-Купідона і Енея*)

Venus aversa

[веꝛнус авеꝛрса]

Протиприродне кохання

Venus marite

[веꝛнус маріꝛте]

Подружня любов

Verae amicitiae sempiternae sunt

[ве□ре аміці□тіе семпіте□рне сунт]

Правдива дружба вічна

Verba alicui dare

[ве□рба алі□куі да□ре]

Морочити, обманювати когось

Verba animi proferre

[ве□рба а□німі про□ферре]

Вимовити слова своєї душі

Verba dat omnis amans

[ве□рба дат о□мніс а□манс]

Кожен закоханий все обіцяє

Verba ligant homines, taurorum cornua funes

[ве□рба лі□гант го□мініс, тауро□рум ко□рнуа фу□нес]

Слова зв'язують людей, а мотузки - роги биків

Verba non sunt verbera

[ве□рба нон сунт ве□рбера]

Слова – не побої

Verba trivialia

[ве□рба трівіа□ліа]

Вульгарні (низькопробні) вирази

Verbis ut nummis utendum est

[ве□рбіс ут ну□мміс уте□ндум ест]

Словами слід користуватись, як грішми

Verbum descendit in pectus

[ве□рбум десце□ндіт ін пе□ктус]

Слово проникає в душу

Verecundia mulierem ornat, non color fucatus

[вереку□ндіа муліе□рем о□рнат, нон ко□льор фука□тус]

Жінку прикрашує скромність, а не косметика (грим)

Verecundia turpitudinis

[вереку□ндіа турпіту□дініс]

Страх безчестя, острах перед ганьбою

Verenda

[веренда]

Статеві органи

Verendus

[верендус]

Сороміцький (*тобто* статевий)**Veretrum**

[веретрум]

Статевий (дітородний) орган

Verpa

[верпа]

Чоловічий статевий орган

Verpus

[верпус]

Обрізаний (*про чоловічий статевий орган*)**Verres, homo audacissimus atque amentissimus**

[веррес, гоґмо аудаціґссімус аґткве аментіґссімус]

Веррес, людина нечуваного нахабства і небувалий лобур
(страшенно тупоголовий)**Veritas magis amicitia**

[верітас маґіс аміціґтіа]

Правда вище дружби

Veritas numquam perit[верітас нуґмквам періт], *Сенека*

Правда ніколи не гине

Veritas odium parit[верітас оґдіум паріт], *Теренцій*

Правда породжує ненависть

Veritas vos liberabit

[верітас вос лібераґбіт]

Правда зробить тебе вільним

Verrere vestigia

[веррере вестіґгіа]

Замітати сліди

Verum amicum pecunia non parabis

[ве[рум амі[кум пеку[нія нон пара[біс]

Вірного друга за гроші не купиш

Verus amicus amici nunquam obliviscitur

[ве[рус амі[кус амі[ці ну[нквам обліві[сцітур]

Справжній друг ніколи не забуває друга

Vesica

[везі[ка]

Проститутка, жіночий статевий орган

Vestales oculi

[веста[лес о[кулі]

Очі з чистим, невинним (цнотливим) поглядом

Vestalis

[веста[ліс]

Весталка, жриця богині Вести (*У храмі богині Вести було шість весталок, вони були зв'язані обітницею дівочої незайманості і підтримували «вічний вогонь». За порушення обітниці їх закопували живими в землю*)

Vestigia ebria trahere

[вести[гіа е[бріа тра[гере]

Ходити п'яною ходою

Vestimentum non facit monachum

[вестіме[нтум нон фа[ціт мона[хум]

Одяг не робить монаха (ченця)

Vestis splendet, venter stridet

[ве[стіс спле[ндет, ве[нтер стрі[дет]

Одяг блищить, а живіт бурчить (Полову їсть, а фасону не губить)

Vestis virum facit

[ве[стіс ві[рум фа[ціт]

Одяг говорить про людину

Vetus amor non sentit rubiginem

[ве[тус а[мор нон се[нтіт рубі[гінем]

Стара любов не ржавіє

Vicinum pecus grandius uber habet

[ві□цінум пе□кус гра□ндіус у□бер га□бет]

У сусідньої корови вим'я здається більшим. (*Говорячи так, Овідій радить розраховувати на доброзичливість будь-якої жінки, адже кожна з них потайки жадає чужого чоловіка*)

Victima deceptus decipientis

[ві□ктіма деце□птус деціпіе□нтіс]

Який став жертвою власного обману

Victuros agimus semper, nec vivimus unquam

[вікту□рос а□гімус се□мпер, нек ві□вімус у□мквам], *Манілій*

Ми завжди збираємось жити, але ніколи не живемо

Vidua

[ві□дуа]

Вдова або незаміжня жінка

Vigor

[ві□гор]

Сила, міцність, свіжість

Vile est quod licet

[ві□ле ест квод лі□цет], *Петроній*

Доступне високо не ціниться

Vim imponere alicui

[вім імпо□нере алі□куї]

Вчинити насильство над кимось

Vina bibunt homines, animalia cetera fontes

[ві□на бі□бунт го□мінес, аніма□ліа це□тера фо□нтес]

Вина п'ють люди, інші живі істоти – джерельну воду

Vinibua

[ві□нібуа]

Любителька випити

Vinci a voluptate

[ві□нці а волюпта□те]

Піддаватися насолоді, не встояти перед спокусою

Vinci in amore turpissimum est

[ві□нці ін амо□ре турпі□ссімум ест], *Пліній Молодший*

Соромно відставати в коханні

Vincula da linguae vel tibi vincla dabit

[вінчуля да лінгве вель тібі вінкля дабіт]

Зв'яжи язик, бо він тебе зв'яже

Vincuntur molli pectora dura prece

[вінкутур моллі пектора дупра преце]

Навіть тверде серце м'якне від ласкавих слів

Vindica te tibi

[віндіка те тібі], *Сенека*

Відвоюй себе для себе

(Цими словами Сенека закликає берегти свій час, не марнувати його даремно)

Vini vitio aliquid facere

[віні віціо аліквід фацере]

Скоїти щось у п'яному стані

Vino fallere curam

[віно фаллере курам]

Вином заливати турботи

Vino scortisque demersi

[віно скортіскве демєрсі]

Що погрузли у пияцтві й розпусти

Vinum apostare facit etiam sapientes

[вінум апостапре фасіт еціам сапієнтес]

Вино призводить до гріха навіть мудреців

Vinum lac senum

[вінум льяк сенум]

Вино – це молоко (для) старих

Vinum locutum est

[вінум льокутум ест]

Сказало вино

Vinum saepe facit, quod homo neque „bu” neque „ba” scit

[вінум сепе фасіт, квод го̀мо нѐкве бу нѐкве ба сціт]

Вино часто робить те, що людина не може сказати ні „бе” ні „ме”

Vinum super omnia bonum diliganus

[ві□нум су□пер о□мнія бо□нум діліга□мус]

Оцінимо перш за все добре вино

Vinum verba ministrat

[ві□нум ве□рба міні□страт]

Вино керує словами

Violator

[віоля□тор]

Гвалтівник, осквернитель

Vir

[вір]

Чоловік, мужчина, самець

Virginal

[ві□ргіналь]

Жіночий статевий орган

Virginale

[віргіна□ле]

Цнотливість, незайманість

Virginari

[віргіна□рі]

Дівувати, бути дівчиною

Virginea laus prima pudoris

[віргі□неа ля□ус прі□ма пудо□ріс]

Найбільше дівоче достоїнство – сором'язливість

Virgines zonulas sinus solvent

[ві□ргінес зо□нуляс сі□нус со□львент]

Дівочі пояски (цнотливості) уже розстібнуті

Virginitas

[віргі□нітас]

Цнотливість, дівочість

Virgo anus

[ві□рго а□нус]

Стара діва

Virgo nubilis

[вірґо нубіліс]

Дівчина, що досягла шлюбного віку

Virilibus officiis ne fungantur mulieres

[вірілібус оффіцііс не фунґантур мулієрес]

Нехай жінки не виконують чоловічі обов'язки

Vir obscurus

[вір обскурус]

Загадкова людина

Viroptens

[віропотенс]

Зрілий у статевому відношенні

Vir sapit qui pauca loquitur

[вір сапіт кві паука льоквітур]

Той мудрий, хто мало говорить

Vir sterilis

[вір стеріліс]

Євнух

Virtutem verba putas et lucum ligna

[віртутем верба пукас ет люкум лігна]

Для тебе доброчесність (лише) слово, а (священий) гай – це дрова

Virum improbum vel mus mordeat

[вірум іпробум вель мус мордеат]

Безсовісна людина не проти і мишу вкусити

Viscata manus

[віска́та ма́нус]

Липка (злодійкувата) рука

Vis genitalis

[віс геніта́ліс]

Сім'яна рідина

Vitae odium lucisque videndae

[віте одіум люціскве віде́нде]

Відраза до життя

Vitae sal amicitia

[ві□те саль аміці□тіа]

Дружба – сіль життя

Vita inchoare spem brevis longam vetat

[ві□та інхоа□ре спем бре□віс льо□нгам ве□тат]

Коротке життя не дозволяє нам леліяти далекосяжні надії

Vitam alicuius illudere

[ві□там алі□куюс іллю□дере]

Губити чийсь життя

Vitam caelibem gerere

[ві□там це□лібем ге□рере]

Вести холостяцький спосіб життя

Vitam regit fortuna, non sapientia

[ві□там ре□гіт форту□на, нон сапіє□нція]

Життям править щастя, а не мудрість

Vita non est vivere sed valere vita est

[ві□та нон ест ві□вере сед вале□ре ві□та ест]

Життя – це не жити, а бути здоровим

Vita sine amicis tristitia est

[ві□та сі□не амі□ціс трісті□ція ест]

Життя без друзів – сум

Vita somnium breve est

[ві□та со□мніум бре□ве ест]

Життя – це короткий сон

Vita varia est

[ві□та ва□ріа ест]

Життя мінливе

Vitia amicae amatorem decipiunt

[ві□ція амі□це амато□рем деці□піунт], *Горацій*

Недоліки подруги закоханий не помічає

Vitia erunt, donec homines

[ві□ція е□рунт, до□нек го□мінес], *Тацит*

Гріхи будуть, поки люди (будуть)

Vitia et mala in stulto simul sunt omnia

[віціа ет маля ін стульто сімульт сунт омнія]

У дурня вкупі всі пороки і всі лиха (Ззаду і сьак і так, а спереду дурак)

Vitiis deditus

[віцііс дедітус]

Який вдається до розпусти

Vitiis sine nemo nascitur

[віцііс сіне немо насцітур]

Ніхто не народжується без вад

Vitium afferre

[віціум афферре]

Вчинити насильство

Vitium fuit, nunc mos est assentatio

[віціум фут, нунк мос ест ассентаціо]

Що було вадою (гріхом), тепер схвалюється

Vivamus et amemus!

[вівамус ет амебус]

Будемо насолоджуватися життям і любити!

Vivant omnes virgines

Graciles, formosae!

Vivant et mulieres

Tenerae, amabiles,

Bonae, laboriosae!

[вівант омнес віргінес /грацілес, формозе /вівант ет муліерес /тенере, амабілес, /боґне, ляборіозе]

Хай дівчата всі живуть,
Негорді, красиві,
Хай живуть нам молодиці,
Наші любі, ніжнолиці,
Добрі, не ліниві!

(Одна із строф студентської пісні «Таудеамус»)

Vivas ut possis, quando nec quis ut velis

[вівас ут поссіс, квандо нек квіс ут веліс], *Стаціїй*

Живи як можеш, якщо не можеш як хочеш

Viva vox alit plenius

[ві□ва вокс а□літ плє□ніус]

Живе слово діє сильніше

Vive memor, quam sis aevi brevis

[ві□ве ме□мор, квам сіс е□ві бре□віс], *Горацій*

Живи і пам'ятай, яке коротке життя

Vivere dulce quidem est, si noscas gaudia vitae

[ві□вере ду□льце кві□дем ест, сі но□скас га□удіа ві□те]

Весело й мило живе, хто життя всі радощі знає

Vivere in aeterna rosa

[ві□вере ін ете□рна ро□за]

Жити серед вічних троянд

Vivere in diem

[ві□вере ін ді□ем]

Жити одним днем

Vivere maiore sensu

[ві□вере майо□ре се□нсу]

Жити на широку ногу

Vive valeque!

[ві□ве валє□кве]

Живи і будь здоров! (*Популярний тост, зустрічається у багатьох авторів*)

Vivit sub pectore vulnus

[ві□віт суб пе□кторе ву□льнус]

Живе в серці рана

(*Так Вергілій говорить про страждання Дідони, страстно закоханої в Енея*)

Vix tandem sensi stolidus!

[вікс та□ндем се□нзі сто□лідус]

Нарешті-от я, дурень, здогадався!

Volenti non fit iniuria

[воле□нті нон фіт ін'ю□рія]

Немає образи для того, хто сам цього побажав

Volo, non valeo

[во□льо, нон ва□лео]

Хочу, але не можу

Volucris fortuna

[волю□кріс форту□на]

Короткочасне щастя

Voluptarius

[волюпта□ріус]

Шукач насолод, утіх

Voluptas

[волю□птас]

Потяг до насолод; чоловіче сім'я

Voluptas, e difficili data dulcissima est

[волю□птас, е діффі□цілі да□та дульці□ссіма ест], *Публій Сір*

Здобута з трудом насолода - найприємніша

Voluptas – esca malorum

[волю□птас – е□ска мальо□рум]

Задоволення (сластолюбство, хіть) – приманка поганих (людей)

Voluptas sensibus iucunda, animo saepe pernicioza est

[волю□птас се□нсібус юку□нда, а□німо се□пе перніціо□за ест]

Насолода приємна для почуттів, але часто згубна для душі

Voluptatem maeror sequitur

[волюпта□тем ме□рор се□квітур]

Після задоволення настає смуток (туга)

Voluptates, blandissimae dominae

[волюпта□тес, блянді□ссіме до□міне]

Насолоди, які спокушують своєю принадністю

Voluptates suas frenare

[волюпта□тес су□ас френа□ре]

Гамувати свої пристрасті

Voluptatem sentio

[волюпта□тем се□нціо]

Відчуваю потяг до насолод

Voluptatibus indulgere

[волюпта□тібус індульге□ре]

Віддаватися чуттєвим утіхам

Voluptatis causa

[волюпта□тіс ка□уза]

Для розваги

Volva = vulva

[во□льва, ву□льва]

Матка; матка свині

Voracitas

[вора□цітас]

Обжерливість

Vulgare corpus

[вульга□ре ко□рпус]

Торгувати своїм тілом

Vulnus fortunae

[ву□льнус форту□не]

Удар долі

Vulnus vetus non est resecandum

[ву□льнус ве□тус нон ест резека□ндум]

Стару рану не слід знову розрізати (Не допікай до живого)

Vulnus sub pectore

[ву□льнус суб пе□кторе]

Терзатися душевними муками

Vulpes pilum mutat, non mores

[ву□льпес пі□люм му□тат, нон мо□рес]

Лисиця міняє шерсть, а не вдачу

Vultus est index animi

[ву□льтус ест і□ндекс а□німі]

Обличчя (погляд) – дзеркало душі

Z

Zelare

[зеля□ре]

Палко кохати, ревнувати

Zelotypa

[зельоті□па]

Ревнивиця

Zelotypia

[зельоті□піа]

Ревність

Zelotypus

[зельоті□пус]

Ревнивий, заздрісний

Zona

[зо□на]

Жіночий пояс (*символ цнотливості*)

Zonam ligatam solvere non libet

[зо□нам ліга□там со□львере нон лі□бет]

Застебни свій жіночий пояс

Zoofilia

[зоофі□ліа]

Зоофілія, статеве збочення, що виявляється у задоволенні своїх сексуальних потреб із тваринами (**Зоофіл** – той, хто схильний до зоофілії)

Zythum

[зі□тум]

Ячмінна брага

Український алфавітний покажчик

А

- Або не пробуй, або виконай – 29
- Або пий, або йди – 29
- Або ти, або ніхто! – 29
- Адам – 10
- Але часи інші – 174
- Аморальний вчинок – 10
- Антипатія – 25
- Аргумент до жінки – 26

Б

- Багата злиденність (*тобто* скнара) – 97
- Багато вина пити – недовго жити – 122
- Багато дечого трапляється між келихом і краєм губ – 121
- Багатоженство – 155
- Багатство (набуток) не міняє походження – 75
- Багач не може бути щасливим – 134
- Бажанню (хотінню) не учаться – 204
- Бажати одружитися з кимось – 42
- Бажати пізно - значить не бажати – 190
- Бажати чогось до безумства – 142
- Бажаючого доля веде, а не бажаючого – тягне – 58
- Балакучий (галасливий) язик наражається бути покараним – 83
- Балакучий язик шкодить – 79
- Балакучості багато, розуму мало – 107
- Батько позашлюбної дитини – 148
- Бачу тебе наскрізь – 98
- Без вагань, охоче – 84
- Бездіяльність породжує вади – 145
- Бездіяльність – початок усіх бід – 143
- Бездіяльність – чортове ложе – 145
- Бездоганний глузд є найбільшим багатством – 97
- Без дружби нема і життя – 179
- Бездумно витратити гроші – 149
- Без коментаря! – 137
- Безкорисний тягар землі – 99
- Без науки життя нагадує смерть – 180
- Безпечно, швидко і приємно – 196
- Безплідність (жіноча) – 94
- Безсилля статеве – 92

Безсовісна людина не проти і мишу вкусити – 212
Безсоромний вчинок; ганьба; лихослів'я – 157
Безсоромно брехати – 105
Безстидний лоб – 28
Без суперника кохання слабке – 179
Без тебе я не зможу заснути – 133
Безтямно п'яний – 46
Безумець, який віддається невгамовним веселошам – 30
Без усякого сорому – 180
Без хліба і вина любов холодна – 180
Безчестити, оскверняти – 54, 92
Безчестя, ганьба, аморальність; виродок – 51, 52, 85
Безчестя, розпуста – 185
Безшлюбний, неодружений – 13
Безшлюбність – 13
Бенкет без вина – 35
Бенкет з нагоди дня народження – 123
Бенкетувати дні і ночі – 152
Бестія, звірюка, нелюд – 31
Бідність – це теж смерть – 148
Бійся людини однієї книги (*тобто невігласа*) – 37, 193
Біла горячка – 53
Благочестиві наміри – 153
Блаженна самотність – 31
Блідий: або закохався, або вчиться – 146
Блощиця, клоп – 38
Блудниця, шльондра, повія; хазяйка кубла (розпусти) – 116
Блювати, ригати – 18
Богині помсти (*три дочки Землі і Ночі: хоронительки моральних устоїв*) – 78
Богиня краси – 50
Бог поважає чисті руки, а не повні – 161
Бог подарив нам ці потіхи – 54
Божевільня на статевому ґрунті – 146
Божевільний, засліплений, нерозважливий – 53
Болісний спогад – 115
Борода густа, голова пуста – 30
Боягузливий називає себе обережним, а скупий – ошадливим – 193
Боязнь самотності – 119
Боятися власної тіні – 197
Боятися ганьби більше, ніж смерті – 150
Брати щось близько до серця – 17
Брехати безсоромно – 116
Бехати комусь прямо у вічі – 12

Брехливий в одному – брехливий в усьому – 116
Брехня не в моєму характері – 132
Брехня недовго обманює – 115
Брехун мусить мати добру пам'ять – 115
Брехун, брехло, дурисвіт, лицемір – 68
Брехун – також злодій – 116
Брехуну ми не віримо навіть тоді, коли він говорить правду – 115
Бреше і оком не моргне (дослівно: Брехливіший від парфян) – 147
Бродяча людина гірша за бродячого звіра – 87
Був жабою, а став царем – 165
Будемо веселитися: нинішній день – наш – 35
Будемо насолоджуватися життям і любити! – 214
Будеш щасливим, якщо матимеш успіх у коханні – 180
Будинок розпусти – 107, 152
Будь обережним! – 36
Будьте задоволеними – 44
Будь-яка вада (хиба) завжди знаходить для себе виправдання – 142
Будь-яка надмірність шкодить – 142
Будь-який примус нестерпний – 143
Бути без тям закоханим у когось – 53
Бути бридким для когось – 189
Бути брудним, викликати огиду – 182
Бути вагітною – 99, 199
Бути великої думки про себе – 154
Бути в захваті від когось – 77
Бути виставленим до ганебного стовпа – 152
Бути в стані вагітності – 205
Бути гаряче коханим кимось – 95
Бути для когось безчестям – 14
Бути дружиною у своєї дружини – 201
Бути дуже п'яним – 109
Бути закоханим у когось – 40, 153, 199
Бути зв'язаним однією й тією ж долею – 36
Бути зламаним хворобою – 177
Бути на сьомому небі, блаженствувати – 55
Бути невинним – це найбільша втіха – 202
Бути недоумкуватим – 24
Бути об'єктом презирства – 44
Бути під владою жінки – 186
Бути притчею во язиці (на вустах) – 68
Бути чийось улюбленцем – 96
Бути ще зеленим – 95

В

- Вабити короткочасною насолодою – 186
Вагітна – 82
Вагітність – 80
Вади віку, а не людини – 191
Вади не людини, а вади доби (епохи, століття) – 135
Важкою ношею для людей є старість – 81
Вакханка – 29
Вакхічно несамовита жінка – 109
Варто тобі лише захотіти – 203
Вважай кожен свій день останнім у житті – 142
Вважати когось гідним бути чийось чоловіком – 55
Вдаватися до розпусти – 160
Вдова або незаміжня жінка – 209
Вдовольняти пиху – 24
В душі; інтимно, тісно, вельми дружньо – 98
Ведмежа послуга – 153
Велика обіцянка для дурня цяцянка – 102
Велика сила звички – 44
Великі статеві губи – 102
Великою провиною є розголошення того, що не слід – 81
Величезна слава має жахливу шпору – 91
Веління долі (тому) завада – 69
Венера – 205
Венерична хвороба – 204
Веррес, людина нечуваного нахабства і небувалий лобур – 207
Веселий початок, сумний кінець – 40
Веселись і бажай! – 79
Веселімося, поки ми молоді – 79
Весело й мило живе, хто життя всі радощі знає – 215
Веселоці, втіхи, задоволення; позив – 52
Весільний смолоскип, весілля – 102
Весталка, жриця богині Вести – 208
Вести ненормальний спосіб життя, віддаватись розпусті – 171
Вести подвійну гру – 24
Вести холостяцький спосіб життя – 213
Вести цілком затворницьке життя – 31
Весь із шкатулки (Одягнений як з іголки) – 194
Весь світ займається лицедійством (облудством) – 122
Вживати, але не зловживати – 199
Взаємна згода – 122
Взяти другий шлюб – 122
Взяти за дружину – 201

Вибач (мені мій) гнів – 50
Виверження сперми – 62
Вивільнитися від дикості – 67
Ви все розтринькали (*вульгарно* проперділи) – 151
Вигадувати (чеканити) брехню – 42
Вигнати дружину (чоловіка) з будинку при розлученні – 66
Виділення смердючого поту – 33
Виділяти сечу – 114, 118
Вийти з дитячого віку – 136
Виконати свій обов'язок – 178
Викрадати собі коханку – 204
Виманити гроші – 63
Вимовити слова своєї душі – 206
Вина п'ють люди, інші живі істоти – джерельну воду – 209
Винне не вино, а питущий – 132
Вино затемнює думку – 173
Вино керує словами – 211
Вином заливати турботи – 210
Вино призводить до гріха навіть мудреців – 210
Вино часто робить те, що людина не може сказати ні „*бе*” ні „*ме*”- 210
Вино – це молоко (для) старих – 210
Випивати зайве – 10
Випити чашу принижень до дна – 44
Випорожнитися (виділяти екскременти); бруднити, паскудити – 27, 34
Випробувати на комусь силу (любовних) чарів – 17
Випроводити вилами; проганяти – 77
Вирішувати сварку новою сваркою – 106
Вирують балачки, коли зійдуться жінки – 47
Виставляти себе на сміх – 36
Витончена, дотепна людина – 87
Витримка приносить нагороду – 147
Вихована людина ніколи не повинна без необхідності оголювати ті частини тіла, з якими природа пов'язала почуття сорому – 115
Віагра – 84
Відбирати у жінки ключі – 38
Від вина розпутність і галасливе сп'яніння – 108
Відвідувати усі кубла – 151
Відвоюй себе для себе – 210
Віддаватися (*про жінок*) – 153
Віддаватися втіхам юності – 107
Віддаватися насолоді – 24, 155
Віддаватися публічній розпусті – 159
Віддаватися радощам і веселошам – 79

Віддаватися чуттєвим утіхам – 217
Віддаленість збільшує чарівність (Рідше бачиш – більше любиш) – 110
Віддатися розпусті – 41, 74, 194
Від добра добра не шукають – 167
Від душі – 65
Відкинути сором – 55, 151
Відкинь цю думку – і смутку не буде – 193
Від кохання до ненависті один крок – 162
Відкрити очі кому-небудь (на щось) – 8
Відлучити від стола і ложа – 19
Відмовитися від домовленого шлюбу – 192
Відмовитися від насолод – 9
Відмовлятися від своєї обіцянки – 171
Відплатити злом за зло – 171
Відправитись у відхоже місце – 11
Від поганого корення – погані яблука – 169
Відпускаю тобі ... – 62
Відраза до життя – 189, 212
Відсутність або подавлення статевого потягу – 24
Відсутність матері – 19
Відсутність місячного – 19
Відсутність сперми, нездатність чоловічого організму виробляти сперму і виділяти її в процесі статевого акту – 27
Від тебе я нічого не хочу – 158
Від цього мене відговорити не можна – 85
Від цього мені ні холодно ні жарко – 318
Відчувати відразу до одруження – 26
Відчувати любовний потяг до когось – 48
Відчувати, що насувається старість – 159
Відчуваю потяг до насолод – 216
Віком потрібно користуватись – 199
Він втрачає розум на інтимних любовних зв'язках – 96
Він живе заячим життям – 104
Він і вона наодинці не збираються читати „Отче наш” – 182
Він лише великий погрозливий чоловічий член – 116
Він мій улюбленець – 96
Він у нестямі шукає тебе – 78
Він усім незадоволений – 184
Вірний друг – рідкий птах – 21
Вірний супутник – це міцна опора (якір) – 182
Вірного друга за гроші не купиш – 208
Віроломний, ненадійний, підступний друг – 151
Вітаю тебе з днем народження! – 81

Вкластися в ложе – 177
В коханні смуток і радість вічно борються – 99
Вкривати себе ганьбою – 144
Влаштовувати інтриги супернику – 171
Влаштовувати комусь сцену – 195
Вночі виблискує, а вдень непримітний – 130
Вночі приховуються хиби (В темноті чорніє все довкола) – 130
Вовка і блудницю важко приручити (вгамовувати) – 108
Вогнище і жарт приваблюють (гостей) – 73
Вогонь, море, жінка – три лиха – 91
Вода життя – 26
Волю, щоб мені раз дали, ніж двічі обіцяли – 198
Володій собою – в цьому все – 194
Воля дорожча від золота (Золота клітка солов'я не тішить) – 105
Вона мене любить, а я її – 162
Вони не можуть збуджувати великі статеві органи – 127
Вони не пара одне одному – 111
Ворогом (чоловіка) є незадоволена жона – 89
В останній стадії (*про сифіліс*) – 97
Впадати в крайнощі – 93
Все (для нас) чуже, тільки час наш – 142
Все закінчено – 72
Все невідоме – прекрасне – 142
Всі люди актори – 142
Всі ми більш схильні до пороків – 12
Всі ми не без гріха – 126
Вступати в шлюб без свідків – 136
Всяка жива істота сумна після статевого зв'язку – 142
Всяка надмірність перетворюється у моральну ваду – 142
Всяке порівняння кульгає – 137
Всьому свій час – 143
Всякого я прийму радо – 163
Втрата доброго імені, безчестя – 91
Втратити голову, розгубитися – 19
Втратити дар мови – 107
Вульгарний вислів – 190
Вульгарні (низькопробні) вирази – 206
В усьому треба сумніватись – 53
Вуха, яким можна довірити таємницю – 196
Входити в любовний зв'язок, кохатися – 28
Вчинити насильство – 214
Вчинити насильство над кимось – 209
Вчися або йди геть – 56

В'янути від кохання – 22

Г

- Гадаю, що він мною незадоволений – 46
Гази (*мед.*) – 150
Гамувати свої пристрасті – 190, 216
Ганебна, аморальна, гидка особа – 152
Ганебні зв'язки – 20
Ганебно говорити одне, а відчувати інше – 196
Ганебно живе той, хто не дає жити іншим – 94
Ганебно жити серед лихослів'я – 94
Ганебно починати жити у старому віці – 196
Ганебно придбане – ганебно й пропадає – 111
Ганити когось за щось – 135
Ганьба, безчестя; лайка – 109, 144
Ганьбить людину лише та біда, яку вона заслужила – 90
Гарем – 82
Гарне обличчя – безмовна принада – 73
Гарний з першого погляду, з другого поганий – 33
Гаряче кохати когось – 95
Гермафродит – 71, 84, 176
Гетера – 84
Геть воду, несіть вина! – 25
Геть все непристойне, щоб тебе кохали, будь достойним кохання – 181
Геть п'яний і охоплений сном – 117
Гівно, а не картина – 34
Гігієна – подруга здоров'я – 89
Гіркий наслідок є вчителем дурнів – 65
Гіркий п'яниця – 10, 129
Гірко (сумно) тобі буде, якщо залишишся один – 195
Глибока старість – 81
Глибоко той помиляється, хто подобатись усім намагається – 64
Глянь (на себе) в дзеркало! – 44
Гнатися за насолодами – 43
Гнів без сили марний – 203
Гнів закоханих – відновлення кохання – 18
Гнів згасає найповільніше – 100
Гнів – короткочасне безумство – 100
Гнів мішає розуму розпізнати правду – 92
Гнів породжує ненависть, згода підтримує любов – 100
Говорити божевільні слова – 53
Говорити про одержане задоволення – 175
Годувати цицьками – 11

Голий, як із черева матері – 136
Голова бенкету – 26
Головка клітора – 80
Головка чоловічого статевого члена – 80
Голод і тяганина гонять жовч у ніс (*тобто* призводять до гніву) – 69
Гонорея, трипер – 81
Гонячись за сумнівним, ми втрачаємо вірне – 37
Горе людині, яка не вміє тримати язика за зубами – 195
Горе самотньому – 202
Горілка – 183
Горілчаний брат, товариш по чарці – 40
Горіти полум'ям Венери (Бути пристрасно закоханим) – 204
Горіти пристрасно; віддаватися розпутності – 105
Горщик сам вибирає собі овочі – 100
Готові сльози вказують на хитрість, а не на смуток – 147
Гріхи будуть, поки люди (будуть) – 213
Гріхи, властиві віку, з віком і проходять – 167
Гріш (копійку) маєш, гроша й вартий – 27
Грішу, отже існую – 148
Грошам усе підкоряється – 149
Гроші взяв – незалежність продав – 26
Гроші, неначе цариця, дарують походження і красу – 64
Гроші не пахнуть – 149
Груди, лоно; обійми, ніжне кохання – 180
Губити чиєсь життя – 213
Гульвіса, гультяй – 32
Гульня, розпуста; корчма, шинок – 79

Г

Гвалтівник, осквернитель – 211
Гвалтувати, розбещувати, збезчещувати – 44
Горгона, потворна жінка надзвичайно сварливої вдачі – 81

Д

Давайте ж вип'ємо! – 63
Давня любов – (як) рак – 25
Дає, дарує, присвячує – 50
Дай мені нарешті втішитися – 178
Далеко від очей, далеко від серця – 158
Дарами перемагають навіть богів – 122
Даремно, ревнивий муже, тримаєш під замком свою дружину – 59
Дармоїд, підлабузник – 37
Дати комусь слово стати його дружиною – 15

Двічі дає, хто зразу дає – 32
Двостатевий – 32
Де багатство, там друзі – 197
Де твої ерогенні зони? – 197
Дегенерат, виродок – 51
Де друзі, там і багатство – 197
Де мед, там і жовч – 197
Де найбільше розуму, там найменше щастя – 197
Де нема жінки – там нема справжньої радості – 197
Де страх, там і цнотливість – 197
Дивись на свої груди (Сам блудить, а інших судить) – 98
Дівоча боязкість – 193
Дівоча пліва – 89
Дівочі пояски (цнотливості) уже розстібнуті – 211
Дівувати, бути дівчиною – 211
Дівчина – 63, 147
Дівчина (юноша) бездоганного походження – 34
Дівчина, що досягла шлюбного віку – 212
Ділити з кимось і щастя, і біду – 198
Дістати нагороду за свої гріхи – 11
Дітородний орган; народження – 8, 123
Для бажаного немає нічого неможливого – 129
Для всього є свій час – 188
Для задоволення – 10
Для закоханого будь-які труднощі легкі – 105
Для непорочних (благочестивих) - все непорочне – 36
Для нещастя вистачить будь-якого поголосу – 11
Для приємного задоволення – 10
Для розваги – 217
Для розваги, для задоволення – 24
Для тебе добродетель (лише) слово,
а (священий) гай – це дрова – 212
Для чого свині пахощі? – 127
Добра думка людей надійніша за гроші – 33
Добра порада дається прислів'ям – 31
Добре вино веселить серце людське – 33
Добре все те, що у згоді з природою – 33
Добрим людям личить все – 143
Добррозичливість породжує доброзичливість – 81
Добродетель є нічим іншим, як доведена
до досконалості природа – 64
Довести когось до самогубства – 41
Довіряй, але знай (дивись) кому – 71

Довіряйте досвідченому (перевіреному)! – 66
Довір'яй тільки своїм очам – 187
До ганебного (непристойного) ніхто нікого не зобов'язує – 12
Догідливість (улесливість) у дружбі гірша всякої зарази – 93
Додай радість до турбот – 49
Дозволене не приваблює, недозволене запалює (надихає) – 167
Доїти козла (Домагатися від козла молока) – 120
Доки він багатий, буде подобатись навіть дикуну – 59
Доки непорочна; доки зберігає вірність покійному чоловікові – 59
Доки сяє Аврора, закликаємо молодь, збирайте квіти – 59
Докори сумління – мовчазна мука! – 145
Долі не минути – 69
Доля ліпить і мене, як їй заманеться – 75
Доля нічого не відбирає, крім того, що дала – 128
Доля нічого не дає у вічну власність – 127
Доля – це ряд причин – 69
Домагатися руки дівчини – 177
Домагатися чийогось кохання – 41
Дороге те, що рідкісне – 36
Доросла дівчина (дівка на видання) – 161
Досить про це – 52
Достатньо лише одного дотику – 198
Достойний настільки, що в темряві виблискує – 56
Доступна насолода не подобається (нам) – 140
Доступне високо не ціниться – 209
До чесності – одна дорога, до пороків – багато – 179
Дрібниці приваблюють легковажних – 147
Друга випробуй, випробуваного люби – 20
Друг аж до могили – 21
Друга не ображай навіть жартом – 20
Друг – найкращий скарб у житті – 21
Друг пізнається через любов, вдачу (характер), мову, вчинки – 20
Друг у небезпеках цінніший, ніж гроші – 137
Другу (це) дозволено – 20
Дружба завжди корисна, а любов може і нашкодити – 20
Дружба – сіль життя – 213
Дружба, укладена за келихом, здебільшого хитка – 20
Дружбу створила сама природа – 20
Дружина; заміжня жінка; невістка, наречена – 138
Друзі - злодії часу – 20
Друзі – найкраща окраса життя – 20
Друзі пізнаються в біді – 93
Друзі, що підступно відмовилися розділити тягар (нещастя) – 19

Дряхлий дід – 70
Думай, що говориш, коли і кому – 33
Дурень завжди починає жити – 185
Дурень не вміє наказувати ні своєму язичку, ні рукам – 106
Дурень, тупак; дурний, безголовий, придуркуватий – 30, 185
Дурість – мати всіх нещастя – 143
Дурість не знає ні миру, ні спокою – 185
Дурний розум (розсудок, душевний склад) – дурні наміри – 110
Дурний розумнішає після шкоди – 111
Дурнів всюди повно – 185
Дурні, уникаючи одних хиб, впадають в інші – 59
Дурня пізнають по словах, а горщик – по удару – 67
Дух, дихання, спирт – 183
Душа завжди вірить в існування того, чого боїться – 116
Душа тягне – 25
Душа тягне, пристрасно хочеться – 70
Душевний біль важчий за тілесний – 57

Е

Екскременти – 169
Екстаз, несамовитість – 96
Ерекція – 63
Еротичний, любовний – 63

Є

Євнух – 212
Є в тебе дещо, тоді й ти будеш кимось – 163
Є міра в речах (В міру все добре) – 64
Є три нещастя для дому: дощ, погана жінка і вогонь – 187

Ж

Жаба любить жабу і жабу вважає Діаною – 169
Жадібний до грошей – 149
Жадібний до чужих таємниць – 175
Жалюгідна блудниця – 117
Жалюгідна закохана стара людина – 196
Жахлива людина – 141
Жених, наречений – 158
Женолюб, волоцюга – 121
Живе в серці рана – 215
Живе слово діє сильніше – 215
Живеш двічі, якщо умієш насолоджуватись своїм життям – 85
Живи в своєму одязі (в міру можливості) – 188

Живи і будь здоров! – 215
Живи і пам'ятай, яке коротке життя – 215
Живи у злагоді з природою – 45
Живи як можеш, якщо не можеш як хочеш – 214
Живіт товстий, та лоб пустий – 154
Живіт, черево, материнська утроба, материнський плід – 205
Жити в своє задоволення – 140
Жити для одного себе – 178
Жити з дружиною нелегко, однак і без неї життя нема – 48
Жити на широку ногу – 215
Жити одним днем – 215
Жити під одним дахом – 186
Жити своїм вечором = Сам собі пан – 55
Жити серед вічних троянд – 215
Жити сьогоднішнім днем – 95
Жити у повній злагоді, душа в душу – 48
Життя без друзів – сум – 213
Життя кожного загадкове – 185
Життя мінливе – 213
Життям править щастя, а не мудрість – 213
Життя – це короткий сон – 213
Життя – це не жити, а бути здоровим – 213
Жінка; молодиця, замужня жінка – 112
Жінка або ненавидить, або любить, третього немає – 29
Жінка безчестить тіло, нищить майно, забирає силу, спотворює мову,
губить душу і красу життя – 70
Жінка більш мінлива, ніж порив вітру – 119
Жінка завжди непостійна і хитка – 203
Жінка, заміжня один раз – 198
Жінка легкої поведінки – 84
Жінка ніколи не мовчить – 121
Жінка, ослаблена частими пологами – 200
Жінка переходить у будинок чоловіка – 201
Жінка повинна відрізнятись більшою порядністю, ніж чоловік – 121
Жінка повинна коритися чоловікові, а не чоловік жінці – 121
Жінка тоді приємно пахне, коли нічим не пахне – 121
Жінка – це дудка (свисток) диявола – 71
Жінка, яка не народжувала – 137
Жінка, яка перенесла велику кількість вагітностей – 121
Жінки вмюють плакати для обману – 55
Жінколюб – 70
Жінку прикрашає мовчання – 121
Жінку прикрашає скромність, а не косметика (грим) – 206

Жіноча вірність надійністю нагадує весняний сніг – 130
Жіноча сльоза – приправа до лукавства – 120
Жіноча честь – 51
Жіноче безпліддя – 14
Жіночий пояс (*символ цнотливості*) – 218
Жіночий статевий орган, клітор; проститутка,
 повія – 48, 70, 71, 160, 174, 211
Жіночим сльозам часом властива сила слова – 97
Жіночі груди – 111
Жіночі коштовності (дорогоцінності) – 52
Жінці вірять тільки тоді, коли немає іншої можливості встановити
 істину – 121
Жінці притаманно шаленіти – 120
Жінці таємниць не довіряй нерозважно: що на серці в неї
 видасть вмить неповажно – 201

3

Забава закінчилась – 108
Завагітніти – 46
Завагітніти від когось – 82
Завести дружбу з кимось – 44
Завжди вірний – 176
Завжди проводити сатурналії (Купатися у добрі) – 175
Завтра, завтра, завжди завтра – так проходить життя – 46
Загадкова людина – 212
За гроші – 149
Задній прохід, зад (*анатом.*) – 25, 48, 154
За добру справу не гріх і осоромитися – 88
Задоволення і незмінний спокій створюють щастя душі – 69
Задоволення - після справ – 79
Задоволення (сластолюбство, хіть) – приманка поганих (людей) – 216
Задовольняти природну потребу – 175
Задовольняюсь тим, що легко дістається – 21
Задушевний (щирий) друг – 98
Зажмурися, я цілую тебе нижче – 145
Заздрий чахне від чужих успіхів – 99
Заздрість гризе і сама гризеться – 99
Заздрість сліпа – 34
Зазнати найвищого блаженства – 187
Займатися звідництвом – 104
Займатися розпустою, блудити – 119, 174
Займатися рукоблудством, онанізмом – 70, 113
За келихом – 97

Законний шлюб – 101
Закоханий – 21
Закохані – шалені – 18
Закохатися в дівчину – 100
Закохатися в когось – 93
Закохатися по вуха; чахнути – 152
Залишся із собою наодинці, і ти побачиш, який бідний ти духом – 190
Заманювати, спокушати, втягувати – 91
Замінити багатство проворністю ніг (Хочеш жити –
 умій вертітись) – 149
Замітати сліди – 207
Замкнута (потайна) людина – 86
За мовчазною згодою – 189
Замучити когось на смерть – 124
За надію я гроші не плачу – 182
Занепадати духом – 41, 187
Запалення піхви – 40
Запалення статевого члена – 153
Запізніла менструація – 116
Запізніле настання першої менструації – 62
Запій – 155
Запійне пияцтво – 56, 61
Запліднення – 73
Запліднити когось, зробити когось матір'ю – 113
Запліднювати – 71
Заплітається язик – 193
Заплямувати себе, зганьбитися – 41
Заподіювання безчестя, насильство, обман – 107
Запорука кохання – 26
Запри рот, відкрий очі – 38
Запустити пазури, украсти, нагріти руки – 198
Зарозумілість породжує зухвалість – 66
Заручини, взаємна обіцянка одружитися – 184
Засипати когось градом поцілунків – 183
Засипати когось поцілунками – 43
Засліплений пристрастю – 15
За справами, а не за словами, оцінюються друзі – 66
Застав коханого гніватися, якщо хочеш кохання – 39
Застебни свій жіночий пояс – 218
Застерігай друзів потай, хвали відкрито – 175
Затримка менструацій – 101
Захворювання простати – 159
Зачати когось від когось – 41

Зачепити за живе – 197
Зачіска розпусної жінки – 47
За що ти не брався б, подумай, до чого це тебе приведе – 164
Збезчестити когось – 67, 94
Збити з когось пиху – 171
Збуджувальні засоби – 184
Збуджувати, лоскотати – 193
Збуджувати у когось бажання – 173
Збуджуючий похіть – 172
З вашого дозволу – 33
З великим завзяттям молоти велику нісенітницю – 109
З великим ризиком оберігається те, що багатьом подобається – 109
З виду вівця, а всередині вовк – 145
Звинувачувати когось у зраді – 96
Звичаї подібні законам – 119
Звичка насолоджуватись життям у молодому віці є найкращою – 57
Звичка – тиран (Бійся поганої звички, як ворога) – 199
Звичка – це друга натура – 44
Звичне не захоплює – 27
Звідник, спокусник – 13 , 104, 175
З власної ініціативи – 188
Зводити з розуму; обманювати, дурити – 53
Зволікання роздражнює закоханих – 120
З волі сліпого випадку (За іронією долі) – 34
Зв'яжи язик, бо він тебе зв'яже – 210
Зганьбити себе чимось – 52
Згода створює шлюб – 43
Згорати від полум'я кохання – 22
Здатний одружитися – 83
Здійснювати статевий акт; спарюватися – 39, 78, 95
З добрими будеш добрим, з поганими зіпсуєшся – 48
Здобута з трудом насолода - найприємніша – 216
Здоров'я – найбільше благо – 203
З дурного язика походить не одна біда – 66
З'єднай приємне з корисним – 118
Зовні блиск – всередині бруд – 67
Зізнатися в соромітницькому вчинку – 69
Зірвати маску з когось – 103
Зірвіть квітку, яка сама безславно впаде (зів'яне),
якщо її не зірвуть – 36
Зла, сварлива жінка (Мегера) – 114
Злегка посмоктувати; приторкатися поцілунком – 51
Зловживання алкоголем – 9

Зловживання наркотичними засобами – 123
Зловживання тютюном – 9
Зловживати вином – 144
Злодій, нероба, злочинець – 77, 174
Злодійка – 77
Злодійко, щезни! – 174
Злодій пізнає злодія, а вовк – вовка – 77
Зло пожартувати з кимось – 17
Злочинами ніхто не здобуде тривалого щастя – 70
Злочинна натура – 94
Злочинна пристрасть до здирництва – 23
Злучка – 11
Злягання, статевий зв'язок, спарювання – 42
Змити пляму ганьби – 9
Змішувати правду з брехнею – 42
Зморювати статевим актом, виснажувати розпустою – 62
Знайшла собі каструля покришку – 99
Знають очі дівчат, як їм сльози проливають – 200
Зненавиджу, якщо зможу – 141
З необхідністю слід миритися, а не жалітись на неї – 124
Зніженість, розпещеність – 119
З новою силою спалахує кохання – 171
Знову стати дівчиною – 160
Зняти з когось одяг – 67
Зовнішній вигляд обманює багатьох – 51
Зовнішності – не довіряй – 76
Зовсім впадати в пиятику – 189
З оголеними грудьми – 148
З одного тіста – 62
Золото відкриває усі двері – 29
Золотом домагаються кохання – 28
Золото перевіряється вогнем, а людина труднощами – 91
Зоофілія, статеве збочення, що виявляється задоволенні своїх
сексуальних потреб із тваринами – 218
З першого погляду – 157
З першою чаркою – спрага, з другою – веселощі, з третьою –
насолада, з четвертою – безумство – 157
З продажним язиком – 66
Зрадити попереднє кохання – 122
Зрадник у коханні – 151
Зрілий у статевому відношенні – 212
Зробити себе власністю жінки – 201
З родимкою на тілі – 123

З роками ми стаємо розумнішими – 13
Зуб заздрості – 53
Зумій вибрати час! – 135
Зухвалість веде до глупоти – 26
З чужої біди не смійся, а на свою надійся – 17
Зшивання дівочої пліви – 89

І

І в сльозах є якийсь задоволення – 64
І в смерті нерозлучні – 125
Ідіот, шалений – 19, 190
Ідіот від народження – 90
Із глибини душі – 98
Із дня в день – 55
Із-за вагання часто пропадає добра нагода – 52
Із старої баби не зробиш молоду дівку – 26
Імена ненависні (*тобто* не указуючи пальцем) – 38
І мурашки мають жовч (*тобто* сердяться) – 94
І муха має селезінку (*тобто* є межа всякому терпінню) – 83
Ім'я опустимо – 9
Інколи потрібно переводити розум на розваги – 107
Інколи приємно і дурня корчити – 16
Інтимний друг – 124
Інтимний зв'язок – 199
Інтриган – 174
Інтригувати когось – 96
І розумом і серцем – 65
Істина у вині – 100
І тим, чим ми були і чим ми стали, завтра (вже) не будемо – 125
І якщо не буде ніякої пушинки, зніми ніяку – 65

Ї

Їжа, питво, сон, кохання – хай усе буде помірним – 37
Їж, пий, веселись – 61
Їжте, пийте, після смерті немає ніяких насолод (радостей) – 61

Й

Йди своєю дорогою – 8
Його ніготь більше значить, ніж ти увесь – 62
Його пізнають по друзях – 135

К

Казитися з шаленими – 77

Каламутити воду – 195
Камінь мохом обростає, якщо його ніхто не перевертає – 103
Кастрат, скопець – 36
Керуй своїм настроєм, бо він, якщо не кориться, то наказує – 24
Кинутися до когось в обійми – 93
Кинутися обіймати – 99
Кинутись комусь на шию, обійняти когось – 50
Кинутися у вогонь (заради когось) – 49
Кінець життя, а не кохання – 72
Кінець завершує спір – 66
Клімактерій, клімакс – 39
Клітор – 39, 47
Клянуся хлібом насущним – 101
Клястися у вірності комусь – 101
Кого Юпітер хоче знищити, того він позбавляє розуму – 168
Кожен грішить собі на шкоду – 178
Кожен день слід вважати як останній – 143
Кожен закоханий все обіцяє – 206
Кожен – коваль свого щастя – 68
Кожен любить себе більше, ніж іншого – 143
Кожен має свої бажання – 204
Кожен має свої втіхи (задоволення) – 186
Кожен сам собі дорогий – 178
Кожен сам створює своє щастя – 75
Кожна людина брехлива – 143
Кожне покоління має свої вади – 111
Кожному віку притаманне своє – 14
Кожному своє подобається – 188
Кожному своя мила – найкраща – 185
Козел, цап; козлий запах; гострий запах людського поту – 35
Коли говориш золото, інші слова зайві – 28
Коли дійшов час до старості, даремно намагаєшся повернути собі молодість (Сідина напала – щастя пропало) – 76
Коли любиш, не думаєш; коли думаєш, не любиш – 48
Кому доля сприяє, того мила чекає – 47
Кому щастя надто сприяє, того в дурні пошиває – 75
Корово, чекай у майбутньому трави – 66
Коротке життя не дозволяє нам леліяти далекосяжні надії – 213
Короткочасне щастя – 216
Коси луки, коли дозріли (Тоді дівку дай, коли беруть) – 169
Кохає і карає – 19
Коханець, коханка, любаска – 18, 174
Кохання без взаємності – 184

Кохання безжалісно з'їдає (сушить) тяжкою недугою – 21
Кохання - легковірне – 47
Кохання , неначе сльоза: починається з очей, а западає в серце – 23
Крапля щастя краща за бочку мудрості – 82
Краса – марність (Краса до вінця, а розум до кінця) – 203
Краса – не тривале благо – 73
Краса обманює – 182
Краса рідко поєднується з мудрістю – 169
Краще бути без грошей, ніж без друзів – 137
Краще за нього немає людини – 100
Краще пізно, ніж ніколи – 156
Кращий засіб при гніві – перечекати – 113
Кривда (образа, несправедливість) руйнує кохання – 95
Криві і прямі поліна однаково горять – 13
Крокодилові сльози (удавані, нещирі) – 47
Крутити хвостом – 28
Кубло, гральний будинок – 14

Л

Лагідність – засіб від жорстокості – 27
Лайка, сварка; ганьба (родини), виродок – 45
Лайливець, матюшник – 86
Ласий до утіх, насолод – 105
Ласкою, а не наказом, стає солодкою любов – 33
Лаяти когось – 45
Лаяти небо (*тобто* лаяти все і вся) – 34
Легковажні люди не думають про майбутнє – 104
Легковажність властива молодості, розсудливість – старості – 190
Легко образити, важче витерпіти – 95
Легше пробки (корка, чопа) – 104
Ледар, негідник, шахрай – 124
Лесбійська любов, статевий потяг (нахил) жінки до жінки – 104
Лизати задній прохід (*тобто* бути підлабузником) – 48
Лизати сіль, лишитися на бобах, зазнати невдачі – 52
Липка (злодійкувата) рука – 212
Лисиця міняє шерсть, а не вдачу – 217
Листи інтимного змісту – 106
Лист-розлучення – 104
Лицемірство в коханні гірше за ненависть – 179
Лице показує зовсім не те, що серце – 25
Личить чоловікам захищати дружин, а не навпаки – 51
Лише злочинном наживають собі сади і палаци – 47
Лікар радіє хворобі, священник – смерті – 53

Лінивий сам собі шкодить – 153
Лінощі – мати вад – 153
Літа забирають усе, навіть пам'ять – 143
Ліфчик – 69
Лобок, лобкове волосся – 119, 159
Лови день – 35
Ловити момент удачі, нагоду – 199
Люби сліпу й каліку і бог добавить віку – 18
Любитель випити, схильний до пияцтва – 32
Любителька випити – 209
Любити безтямно, безкорисливо – 81
Любити і розумно мислити навряд чи підвладно і богам – 18
Любити когось – 83
Любити когось за щось – 18
Любити на відстані – 67
Любити одне одного – 56
Любов до чужинок – 12
Любов завершує час, а не бажання – 22
Любов і кашель не можна приховати – 23
Любов наповнена і медом, і гіркотою – 22
Любов – найкращий учитель – 23
Любовна пристрасть; скажена (люта, несамовита) людина – 78
Любов не виліковується травами – 23
Любов не знає порядку – 23
Любовний жар, закоханість – 203
Любовний зв'язок, шлюб – 43
Любовний напій – 154, 201, 204
Любовні пестоці – 23
Любовні рани виліковує той, хто їх завдає – 22
Любов перемагає все – 23, 143
Любов породжує пісні, а пісні – любов – 35
Любов сліпа – 21
Любов спокушує навіть богів – 22
Любов у всіх однакова – 23
Любов хиріє – 176
Любов – це велика подія (справа) – 109
Любов – це насолода юнака і ганьба для старика – 18
Любов – це плід часу – 22
Любов – це страждання – 21
Людина або раб, або хазяїн своїх грошей – 92
Людина без грошей подібна до смерті – 21
Людина без почуття смаку (груба) – 82
Людина без роду і племені – 87

Людина, вся зіткана з брехні і обману – 88
Людина завжди одне говорить, інше думає – 87
Людина з трьома буквами – 88
Людина нечуваного нахабства і страшенно тупоголова – 86
Людина однієї книжки (Заплішений дурень) – 88
Людина піднімається над земним за допомогою двох крил: простоти і чистоти – 58
Людина помирає кожен раз, коли втрачає близьких – 88
Людина прекрасна, якщо вона людина – 161
Людина самотня або бог, або диявол – 88
Людина – це суспільна тварина – 87
Людина, яка надмірно п'є – 87
Людині властиво брехати – 89
Людині властиво помилятися, а дурневі упиратися – 86
Люди, які нічого не роблять, учаться робити зле – 86
Людське щастя ніколи не буває постійним – 70
Людські взаємовідносини нестійкі і нетривалі – 170
Людяно любити, людяно також і вибачати – 89
Лягати в постіль – 104
Лягати разом, входити в статевий зв'язок – 42
Лягти ганебною плямою на когось – 15

М

Майстер вигадувати причини – 95
Майстер усякого лицемірства і облуди – 48
Майстер пияцтва – 109
Маленька (слабка) жінка; жінка легкої поведінки; самка – 121
Маленькі (слабі) груди – 149
Мале порося хрюкає так, як хрюкала стара свиня – 82
Малі злочини відкривають дорогу великим – 147
Малі статеві губи – 102, 138
Мало, але добре – 148
Манія – 112
Манія величі – 112
Маніяк – 112
Маразм, виснаження – 112
Марнувати день за вином – 75
Марнувати день у бенкетах – 45
Марудник, коханець, поклонник, залицяльник – 19
Маска зривається, суть залишається – 63
Мастурбація – 113
Материнська любов – 23
Мати відворотний (гидкий) запах – 69

Мати відразу (почуття огиди) до когось – 8
Мати дітей від якоїсь жінки – 193
Мати за ніщо когось, нехтувати кимось – 17
Мати з кимось злочинний зв'язок – 185
Мати любовні стосунки – 161
Мати почуття власної гідності – 177
Мати сина від якоїсь жінки – 72
Матка, материнська утроба – 113, 217
Мегера (зла, сварлива жінка) – 114
Мед на устах, молоко на словах, жовч у серці,
 підступність у вчинках – 114
Менада, вакхічно несамовита жінка – 109
Мені віддає перевагу мудріший вік – 114
Мені досить того, що у мене було бажання – 64
Мені приємно чути твоє прохання – 114
Мені соромно зробити це – 54
Менструація – 159, 169
Мерзенна людина, падлюка, негідник – 72
Мерзотне насильство – 174
Мета життя в одній лише обжерливості – 96
Меч вражає тіло, а слово – душу – 80
Ми живемо більше за прикладом, ніж за здоровим глуздом – 66
Ми завжди збираємось жити, але ніколи не живемо – 209
Ми завжди прагнемо до забороненого і бажаємо недозволеного – 130
Ми з тобою домовились про це – 85
Ми із задоволенням проведемо (цю) ніч! – 79
Мила (люба) ти моя – 114
Милий, любий – 115
Миліше те, що важче дісталось – 81
Ми народилися не тільки для себе – 133
Ми насолоджуємось (лише) давнішнім благодіянням – 76
Ми створені не із каменя – 134
Ми сховаємось у кущах! – 95
Ми терпимо дим заради вогню – 77
Між ногами дівчат – щастя хлоп'ят – 97
Між чоловіком і жінкою – 98
Мізогінія, патологічне жінконенависництво – 118
Мій намір – померти в корчмі – 117
Мій статевий потяг зникає – 49
Мінливість сліпої долі – 119
Мінливіший за хамелеона – 37
Міряти когось разом з п'єдесталом – 16
Місце найменшого опору (в організмі) – 107

Місяць; менструація, місячні – 116
Місяць не зважає на собаче гавкання – 108
Мова – це показник розуму – 177
Мовчання рівносильне визнанню (згоді) – 179
Мовчки проковтнути образу – 122
Моє друге я (половина моєї душі) – 17
Можливо, колись про це приємно буде згадувати – 74
Молодість дорожча за золото – 35
Молодість легко помиляється – 68
Молодість – найприємніша пора життя – 13
Молодь (юність) легковажна – 101
Мольби і сльози – жіноча зброя – 156
Моральна чистота, зразкова поведінка – 33
Морально порочний (розбещений, розпутний) – 156
Морочити, обманювати когось – 206
Мою сідницю ти (більше) не побачиш – 118
Мужчина, самець, чоловік – 112
Мучити когось постійними відстрочками – 58

Н

Набридати комусь – 12
Набриднути гіркіше гіркої чемериці – 195
Набуте любов'ю – 22
На вид приваблива, душею огидна – 182
Навіть тверде серце м'якне від ласкавих слів – 210
Навіщо пізнавати пізнане? – 164
Навколо обливати сечею – 38
Нагода робить злодієм – 140
Нагода спереду волосата, а ззаду лиса – 76
Нагорода за добродієність – це похвала – 117
Надзвичайно безчесна (розпусна) людина – 87
Наділений (озброєний) великим чоловічим членом – 110
Надія обманлива – 183
Надія – це сновидіння наяву – 183
Надмірна воля заводить у безмірне рабство – 129
Надмірна турбота (опіка) скоріше псує, ніж поправляє – 129
Надмірне вживання вина зводить розумних з ума – 68
Надмірне панібратство породжує презирство – 129
Надмірний розвиток грудей – 89
Надмірний статевий потяг у жінок – 117
Надмірний статевий потяг у жінок при істерії – 138
Надмірність губить – 170
Надмірно увічливі – нікчемні – 129

Надокучливий (закоханий) старичок – 35
На другому вошу бачиш, а на собі кліща не помічаєш – 93
Надутий осел – 27
Назви ж, назви якусь причину (твого) гніву, що змінила тебе – 55
На здоров'я! – 181
Називати речі своїми іменами – 188
На зло мужу сяду в калюжу (*дослівно*:бити кулаками по вістрю) – 184
Найбільша радість в житті людей – бути любимим, однак не менша –
самому любити – 101
Найбільш непоборною є сила звички – 82
Найбільше багатство – відсутність ненажерливості – 187
Найбільше дівоче достоїнство – сором'язливість – 211
Найбільше нещастя – бути щасливим у минулому – 94
Найближчий для мене – це я сам – 159
Найгірше – втратити сором у пороках – 54
Найкращий з дарунків – доброта – 122
Найкращий запах тіла – ніякий запах – 144
Найкращі поради – це померлі – 144
Наказувати собі – найвища влада – 92
Накласти на себе руки – 10, 104
Належати до обох статей (бути гермафродитом) – 10
Наложниця, коханка; суперниця законної жінки, розлучниця – 41, 150
Намагатися вступити у статевий зв'язок – 153
Намагатися здобути чиюсь прихильність щедрими подарунками – 103
Нам більше подобається чуже, а іншим – наше – 15
Нам солодше те, що нелегко дається – 168
На наступний раз будь з чистими нігтями! – 198
Нанести удар у спину – 65
На ослив не звертаю увагу – 27
Напиватися до сп'яніння – 155
На помилці іншого мудрий виправляє свою – 67
Наречений – 184
Нарешті-от я, дурень, здогадався! – 215
Нарікати на свою долю – 43
Наркоманія, потяг людини до вживання наркотиків – 123
На роду написано – 94
На самоті ти для мене натовп – 96
Насамперед гроші, доброчесність – потім – 162
Насолода, куплена ціною страждання, шкодить – 130
Насолода приємна для почуттів, але часто згубна для душі – 216
Насолоджуватись спогляданням – 76
Насолоджує і карає – 52
Насолоджуймося квітучим віком – 36

Насолоджуйся життям, поки живеш – 76
Насолоди, які спокушують своєю принадністю – 216
На це треба зважитися – 14
На що здатна несамовита жінка – 77
Не бачити далі свого носа – 130
Небеса бачать шалених закоханих – 178
Небо, а не душу міняє, хто за море втікає – 34
Не було віку (епохи) без хиб (недоліків, помилок, гріхів) – 136
Не вважай когось другом, поки його не випробував – 37
Невгамовна розпуста збуджує нестримне бажання – 105
Невже разом із грішми ти втратив і розум? – 179
Невживання спиртних напоїв; статеві поміркованість – 9
Невірна коханка, курва, шльондра – 19
Невістка, молодичка – 138
Не вічно продовжуються сатурналії (*тобто* свята) – 134
Не впирайся – 126
Не все дали боги одній людині – 133
Не все дозволене гідне похвали – 133
Не все те золото, що блищить – 133
Не всі милуються (захоплюються) одним і тим же – 133
Не встрявай у чужі справи – 125
Негідна людина; зіпсоване вино – 203
Не говорив би ти дурниці – 54
Недержання сечі – 63, 93, 117
Не для тебе, мордо, цей твір – 192
Не добре пахне той, хто завжди духмяний – 132
Не довіряй надто красі – 129
Не до душі мені твої нападки – 195
Недоліки можна прикрашати словами – 132
Недоліки подруги закоханих не помічає – 213
Не домагається нічого той, кому тяжко просити – 76
Не дотримувати своїх обіцянок – 106
Недоумство з балакучістю і дурощами – 120
Не живи по-різному на самоті і на людях – 131
Не забере тебе смерть, житимеш у серці моїм – 192
Не забувайте захочувати свого залицяльника – 133
Не завжди буде літо – 134
Не займайтеся непотрібною роботою – 131
Не залишати когось у спокої – 128
Незаміжня дівчина – 161
Незаміжня жінка – 121
Не зв'язуйся з дурнями – 141
Нездатність до статевих зносин – 92

Не знати вночі ні сну, ні душевного спокою – 140
Не знати міри – 134
Не ігноруйте ласку! – 131
Не кожному помилку слід називати дурістю – 153
Не люблять грішити чесні люди через їх любов до доброчесності - 141
Не людину ненавиджу, а її вади – 86
Немає більш злісної ворожнечі, ніж та, яку породжує любов – 136
Немає більш нічого темного, ніж людські наміри – 128
Немає генія без домішки божевілля – 136
Немає жодної кари гіршої за погану жінку – 110
Немає жодної сім'ї без плями (І на сонці є плями) – 136
Немає кращого лікаря, ніж вірний друг – 125
Немає місця, куди б не проникла людська пристрасть – 106
Немає нічого більш жалюгідного, ніж нечиста совість – 128
Немає нічого ганебнішого за ганьбу – 128
Немає нічого гіршого, ніж любов до грошей – 128
Немає нічого згубнішого за жінку – 71
Немає нічого милішого від власного ліжка (ложе) – 128
Немає нічого недоречнішого від недоречного сміху – 171
Немає нічого трудного для закоханого – 127
Немає нічого ціннішого від здоров'я тіла – 132
Немає образи для того, хто сам цього побажав – 215
Немає троянд без колючок – 136
Не мати грошей – 202
Не мати ні турбот, ні справ – 202
Не мати почуття гумору – 28
Не мати собі суперника – 38
Не може не бути розумним той, хто розуміє, що він дурний – 134
Неможливо знайти людське життя без смутку – 132
Не можу жити – ні з тобою, ні без тебе – 125
Не можу стриматися, щоб не обійняти тебе – 134
Ненавиджу і люблю – 141
Ненависть до долі – 141
Ненависть до тебе – 141
Ненадійний друг – 98
Ненажерливість згубила більше людей, ніж меч – 82
Ненаситна утроба – 30, 82, 205
Необхідність загострює розум – 124
Необхідність навчить усього – 124
Необхідність не визнає закон – 124
Не одягає красить людину, а мудра голова – 99
Неодружений (холостий або вдівець) – 34
Не одяг прикрашає людину, а людина – одяг – 135

Неосвічений, темний – 158
Неоціненне благо – бути вільним – 92
Не падай духом у нещасті – 124
Не пам'ятаю – 134
Неперевершений брехун – 183
Не плюй у криницю, бо з неї доведеться напитись – 25
Неповнолітній – 92
Непорочне зачаття – 41
Непорочне зачаття блаженної діви – 41
Непохитна вірність – 72
Не придане (віно) робить шлюб щасливим, а доброчесність – 58
Не прилипай до мого тіла – 131
Непристойні вчинки; статеві органи; задня частина тіла – 139
Непристойні рухи тіла (корпусу) – 103
Непристойно говорити, робити пристойно – 139
Не пропускай зручну нагоду – 139
Не роби в спальні світло! – 133
Не роби з мене дурня! – 102
Не розсипайте перли перед свинями – 131
Несамовитість, захоплення, екстаз – 61
Не сердіться – 131
Не слова потрібні, а мука □ (Спасибі в кишеню не покладеш) – 127
Не статеий зв'язок створює шлюб, а подружня прихильність – 132
Нести (верзти) нісенітницю – 79
Нестриманість, розгнuzданість, потяг до розкоші – 108
Не так, як відчував (*тобто* приховуючи свої справжні почуття) – 17
Не ті уже роки – 132
Не тямити себе від радощів – 61
Не ухиляйся від справи, але й не метушися надміру – 125
Нехай буде ніч зі сном і день без сварки – 181
Нехай доля тобі сприяє! – 75
Нехай жінки не виконують чоловічі обов'язки – 212
Нехай завтра полюбить той, хто ніколи не любив – 46
Нехай земля провалиться піді мною – 192
Нехай келихи наповняться Вакхом – 109
Нехай чуже нещастя не приносить тобі радість – 111
Нехай щасливою буде твоя доля – 115
Нехай юність співає про любов – 21
Не хлібом єдиним живе людина – 146
Не хоче знати теща, що сама була невісткою – 135
Нехтування життям – 44
Нехтуй задоволеннями, насолода, куплена ціною страждання,
шкодить – 183

Нечесна людина не може бути щасливою – 87
Нечесним все здається нечесним – 93
Нечиста совість – 110
Нечистий, брудний, задрипаний, безсоромний – 92
Не чіпай мене – 131
Нещасний у коханні – 59
Нещастя приходить само по собі – 111
Нещирий (фальшивий) в одному, нещирий у всьому – 68
Низько опуститися – 95
Нині в ціні лише ціна (*тобто* ціниться лише багатство) – 96
Нині слід випити – 37
Ниці чуттєві насолоди – 8
Ні в кого не буває постійного щастя – 136
Ні водою, ні вогнем ми не користуємось так часто, як дружбою – 131
Ні в чому не грішили б очі, якби очам не наказував розум – 129
Нижний поцілунок – 31
Ніжно любити когось – 16
Нікого немає без вад – 126
Нікого швидко не свари, нікого швидко не хвали – 126
Ніколи не втрачай надію – 128
Ніколи не слід поспішати з довірою – 138
Ніколи, поки я живий – 137
Нікому не довіряй – 126
Нікчема, пуста голова (*лайка*) – 169
Нікчемна людина – 87, 88
Ні посудини, ні одягу (Ні кола, ні двора) – 125
Ні риба, ні м'ясо (про людину) – 127
Ні собі, ні іншому (І сам не дам, і другому не дам) – 125
Ніхто із закоханих нічого не бачить – 126
Ніхто не вільний, хто служить тілу – 126
Ніхто не грішить мовчанням – 179
Ніхто не є подібний більше до божевільного, ніж п'яний – 128
Ніхто не є щасливим до самої смерті – 126
Ніхто не задовольняється тим, щоб грішити тільки в міру дозволеного – 126
Ніхто не любить тих, кого боїться – 126
Ніхто не любить того, хто (сам) нікого не любить – 25
Ніхто не може уникнути ні смерті, ні кохання – 125
Ніхто не народжується без вад – 214
Ніхто чесний не став раптом багатцем – 170
Нічна відьма – 131
Нічого образливого для слуху і зору – 128
Нічого понад міру – 127

Ніч п'ятики – 60
Ніч приносить пораду – 53
Ніч скриває твої фізичні вади – 136
Ніщо не висихає швидше, як сльоза – 102
Ніщо не є більше подібним до божевільного, ніж п'яний – 129
Ніщо не розпутно саме по собі – 137
Ніщо так не зближує, як схожість характерів – 127
Ніщо так не ціниться народом, як доброта – 128
Ніяка короста не паршивіша за забобонність (марновірність) – 136
Носити на пальцях ювелірний магазин – 25
Ночувати не в своїй постелі – 54
Ночувати поза домом – 8
Нужда схиляє до аморальності – 124
Ну, що ж, якщо хочете – 27

О

Обдурити когось – 62
Обжерливість – 217
Обіймати когось – 16
Обіцянка чесною людиною стає обов'язком – 158
Обіцянки приваблюють дівчат – 194
Обіцяти золоті гори – 119, 154
Обіцяти моря і гори – 112
Облисіння – 51
Обличчя (погляд) – дзеркало душі – 217
Обличчя – фасад душі – 76
Обман породжує обман – 76
Обман почуттів у п'яниці – 177
Обманювати когось – 16
Обмовляй (оббріхуй) нахабно, завжди що-небудь залишиться – 28
Ображати почуття сором'язливості – 144
Ображене терпіння часто перетворюється в лютість – 78
Обрізаний (*про чоловічий статевий орган*) – 49, 122, 207
Обручитися з кимось – 54
Оголосити дружині про розлучення – 201
Один чоловік – не чоловік – 198
Одна достойність – жодної достойності – 198
Одна справа бути залицяльником, інша справа – бути закоханим – 17
Одне за другим крадуть (у нас) роки – 180
Одного, але лева – 198
Одружений – 200
Одружитися, виходити заміж, женитися – 112
Одружитися з кимось – 16

Одружитися з плебейкою – 58
Одяг блищить, а живіт бурчить (Полову їсть, а фасону не губить) – 208
Одяг говорить про людину – 208
Одяг не робить монаха (ченця) – 208
О життя, для злидаря довге, для щасливця коротке! – 145
Ой, уже досить! – 90
Онанизм – 143
Опинитися на розпутті – 93
Опора диявола – в крижах – 55
Опуститися на дно – 153
Оральний, ротовий – 144
Оргазм – 144
Організм з ознаками чоловічої і жіночої статі. Гермафродит – 84
Організм, розладнаний учорашніми надуживаннями – 46
Оргія – 144
Осел над ослами на віки вічні – 27
Осел ослу, а свиня свині подобаються – 27
Осле, ти нічого не помічаєш! – 120
Ослу властиво охоче нести свій тягар – 26
Особа, яка ховається від правосуддя – 77
Остання надія – 157
Остерігайся друга – 37
Остогиднути комусь – 97
Осуджують те, що не розуміють – 50
Ось причина сліз – 85
Ось про що я мріяв – 85
Ось чому я приходжу до тебе – 85
Ось яка гріховна природа! – 189
Отруювати собі життя – 80
Охоплений коханням – 120
Охоплений п'яним сном – 177
Оце було життя! – 91
Оцінимо перш за все добре вино – 211
О часи, о звичаї! – 145
Очищати кишечник – 18
Очі жадібніші, ніж живіт – 140
Очі з чистим, невинним (цнотливим) поглядом – 208
Ошукати когось (Залишити з носом) – 15
О, яка ганьба! – 84

II

Палати коханням до когось – 13
Палко закохатися; припасти до смаку – 10

Палко кохати, ревнувати – 218
Пам'ятай про свої обіцянки – 158
Пам'ятай про смерть – 115
Партнер по статевому акту – 146
Патологічна похіть – 103
Патологічний статевий потяг – 12
Педерастія – 146
Педофіл – 146
Педофілія – 146
Пекло – 94
Первородний гріх – 148
Перди Грицю в рукавицю (Не хвалися язиком, а хвалися ділом) – 85
Пердіти, бздіти – 150
Передбачай кінець (Діло без кінця, що кінь без хвоста) – 72
Передчасна старість – 156
Передчасний клімакс (до 40 років) – 156
Передчасні пологи, викидень – 61
Передчасно народити – 9
Перейти межі пристойного – 72
Перелюбник, коханець – 12
Перерваний статевий акт – 40
Перший погляд часто обманює – 76, 156
Печені голуби не летять до губи – 135
Пиво – 37
Питво; сеча – 156
Пити із золотого келиха (Купатися в золоті) – 32
Пити першим за чиєсь здоров'я; оголосити першим тост – 156
Пити по кількості букв у імені – 32
Пити по кількості бажаних років життя – 32
Пити по-грецьки (*тобто* по колу за здоров'я) – 32
Пити стільки келихів, скільки кому років – 60
Пияцтво з розумного ледацюгу творить – 60
Пияцтво і любов видають усі секрети – 60
Пияцтво ламає, що мудрість придбає – 60
Пияцтво нищить більше людей, ніж меч – 154
Пияцтво нищить характер, майно і почесність – 60
Пияцтво – це добровільне безумство – 60
Пиячити – 155
Півень на своїй купі гною найхоробріший – 79
Підвищена статева збуджуваність – 89
Підвищений статевий потяг у чоловіків – 173
Під гарним виглядом часто приховується обман – 186
Піддаватися насолоді, не встояти перед спокусою – 209

Піддаватися обставинам не соромно – 88
Піддатися загальному безумству (шалу) – 96
Підкоряючись повелівати (*про розумну і чеснотливу дружину*) – 147
Підлабузництво породжує друзів – 139
Під твоїми пахвами живе смердючий козел – 195
Під шкірою ягниці ховається вдача вовчиці – 150
Пізнай свою душу – 135
Пізнаю (згадую) сліди колишньої пристрасті – 14
Пізно, але все ж і Троя здалася – 35
Пійматися на гачок – 83
Пісеньку проспівано (Бенкет закінчився бідую) – 90
Після вина – слова, після дощу – трава – 135
Після задоволення наступає смуток (туга) – 216
Після смерті ніяких насолод – 155
Після трьох днів часто набридають риба і гість – 155
Піхва; мошонка – 40
Пішла, стомлена чоловіками, але незадоволена – 103
Плекати даремні надії – 183
Плести дурниці – 187
Плоскі груди – 192
Плотолюбство, плотолюбність – 177
Плотські пристрасті – 46
Побажати вийти заміж за когось – 15
Повертатись до винних бочок (до пияцтва) – 10
Повії, публічні жінки – 158
Повія, публічна жінка – 162
Повне статеве стримування – 9
Повний ідіот – 161
Поводитися з кимось жорстоко – 40
По вухах осла (пізнаємо) – 65
Погана насолода звикати до чужого – 110
Погана слава, репутація – 110
Погана штука старість – 13
Погане вино; сеча – 172
Погане товариство псує й хороші звичаї – 33
Поганий (смердючий) запах із рота – 73
Поганий початок – поганий кінець – 111
Поганий приклад заразливий – 111
Поганий птах – вік – 150
Поганий чоловік – півбіди, погана жінка – ціла біда – 170
Погані натури ніколи не потребують учителя – 110
Погано живуть ті, котрі вважають, що будуть жити вічно – 111
Погану жінку я не куплю навіть за одну монетку – 201

Подарована річ смердить – 117
Подарувати щось комусь до дня народження – 16
Подарунок з нагоди заручин – 57
Подібні, як одні груди на інші – 189
Подружнє ложе – 47
Подружня любов – 205
Поєднатися з кимось – 175
Пожирати очима – 140
Позастатеве (зараження) – 67
Позашлюбний любовний зв'язок – 133, 150
Позашлюбні діти – 105
Позбавити дівочості (цнотливості) – 105
Поки дихаю, сподіваюсь – 59
Поки дозволяє доля, живіть весело – 59
Покидьки – 166
Поки наживаєш нових друзів, не забувай старих – 136
Поки щасливо живеш, то й рахунку не матимеш друзям, а спохмурніє
твій день – бути тобі самотнім – 57
Поклоннику зачинені двері – 19
Покрити когось безчестям – 15
Половина душі моєї – 56
Пологи, час пологів – 147
Пологові муки – 147
Полонити когось очима – 204
Полюби мене, нікчому, бо хорошого всі люблять – 56
Полювати за коханням (Здобувати сердечні перемоги) – 204
Полювати оченятами – 141
Полюція, мимовільне виверження чоловічої сперми під час сну – 155
Помилка і каяття – супутники поспішності – 71
Помилки учать нас – 63
Помилки юності – 64
Помірковане щастя – найкраще – 190
Поміркованість – захисниця життя – 190
Поміркованість - влада розуму над пристрастю – 190
Понос (пронос) – 18, 73, 158
Поплатитися за свою дурість – 156
Порожній посуд найголосніше дзвенить – 202
Порочний товариш псує і добру людину – 67
Порушення шлюбної вірності – 77
Порушниця заборони – 170
Порушувати вірність – 42
Порушувати святість чийогось шлюбу – 95
Порушувати слово; втрачати довіру – 21

Посилати повітряні поцілунки – 31
Послухать дурість я готовий, а слухатись не буду – 28
Поспішність необачна і сліпа – 70
Постійна у своїй непостійності (фортуна) – 43
Поступайся старшому – 110
Потай раз у раз цілувати кого-небудь – 16
Потворна жінка надзвичайно сварливої вдачі, горгона – 81
Потворна людина (виродок) – 119
Потішати і обманювати когось марною надією – 17
Потрібно жити для інших, якщо хочеш жити для себе – 17
Потяг до жінки – 49
Потяг до насолод; чоловіче сім'я – 216
Потяг, пристрасть, похіть; еротичні сцени – 105
Похвально робити те, що личить, а не те, що дозволяється – 90
Похіть – 191
Похмілля – 81
Похуділий (змучений) від венериних сагайдаків – 205
Поцілуватися – 145
Поцілуй мене, дурню! – 31
Початок гріха – 83
Почервонілий не тільки від гніву, а й від сорому – 132
Почесть – тягар – 88
Почувати себе неважно – 118
Почуття неприязні до когось або чогось – 25
Пошукаємо очима підходящу дівчину – 162
Правда вище дружби – 207
Правда зробить тебе вільним – 207
Правдами й неправдами – 12
Правда ніколи не гине – 207
Правда породжує ненависть – 207
Правдива дружба вічна – 206
Право вступити в законний шлюб – 101
Право першої ночі – 101
Прагнути подолати потяг серця – 154
Праця зміцнює тіло – 102
Предмет палкого кохання, полум'яна пристрасть, екстаз – 78
Предмет твого кохання і насолоди – 22
Предмет твоєї пристрасті – 195
Презерватив – 42, 156
Презирливо ставитися до релігійних обрядів – 61
Прекрасно, коли пукання відбувається без звука – 178
Претендент на руку дівчини – 153
Приборкувати жіночий характер – значить забути про спокій – 71

При відсутності грошей відсутнє все – 51
Привіт готівкою (хабар) – 173
Привіт і прощай (= Привіт і вибач) – 29
Пригріти змію на грудях – 96
Придержи язик – 106
Придуркуватий , не в своєму розумі – 202
Придурок, бевзь, тюхтій – 109
Приємно проводити з кимось час – 139
Прижити дітей з кимось – 41
Призначити комусь побачення – 44
Признаюсь у цьому тільки тобі – 42
Приймати добродійство (послугу) – значить продавати
свою свободу - 31
Прийняти когось з розкритими обіймами – 65
Прийняти якусь шлюбну пропозицію – 10
Прикидатися в потрібний момент дурним – це вища мудрість – 185
Прикидаються куріями, а живуть як вакханки – 64
Прикрашувати ганебні справи – 50
Примушувати когось бляяти (Давати ляпаса) – 14
Примушує проханням, якщо просить настирливо – 39
Принижувати чиєсь достоїнство – 140
Принижуватися – 177
Припинення менструацій – 115
Природа дала один рот і два вуха, щоб більше слухати,
ніж говорити – 145
Природа не терпить самотності – 123
Природне - не ганебне – 123
Природні потреби – 123
Пристрасно (смертельно) кохати – 151
Пристрасть, страждання – 148
Пристрасть до бенкетів, черевоугодництво – 140
Пристрасть до гулятики – 40
Пристрасть до кокаїну – 39
Пристрасть до опію – 114
Пристрасть і гнів – гірші порадики – 49
Пристрасть нічого не любить більше, ніж те, що заборонено – 129
Пристрасть робить людей сліпими – 86
Присягаюся життям! (Щоб я так жив!) – 101, 152
Приховування обману є обманом – 76
Приходять (жінки) подивитись, приходять, щоб і на
них подивились – 182
Пробач мені – 50
Пробачай іншим багато що, собі – нічого – 91

Пробачивши одну вину, породжуєш іншу – 100
Провалися ти! Пішов би ти під три чорти! – 8
Про вірність коханок – 51
Про вірність повій своїм коханцям – 51
Проводити час з кимось – 13
Про все на світі і ще дещо (Він знає весь світ і ще сім сіл) – 54
Прогаяний випадок рідко повертається – 140
Продати честь за мерзенний метал – 66
Пройти через багатство і злидні – 63
Прокляття – 56
Промочити горло – 209
Пропити, прогуляти – 54
Про решту я промовчу – 133
Просити личить – 153
Про смаки і кольори не слід сперечатись – 52
Проститутка, шльондра, шлюха – 159, 208
Проститутки, які натиралися схеном – 174
Проституція, торгівля своїм тілом – 159
Простягай свої кістки по величині ковдри – 98
Протидій спочатку – 157
Протизаконний і аморальний – 67
Протизаплідні засоби – 156
Проти мого бажання – 114
Протиприродне кохання – 205
Проханням підкоряємось швидше, ніж наказам – 171
Про це не говорять – 170
Прошу пробачення за таке довге мовчання – 107
Прошу тебе задовольнити моє прохання – 192
Прощай і будь доброзичливим до мене – 203
Прощай і люби мене – 202
Прощай і пам'ятай про мене – 202
Прощай назавжди – 13
Прощайте турботи! – 202
Прощальні поцілунки – 188
Психоз п'яниць – 117
Психоз у алкоголіків – 146
Публічна жінка – 132, 160, 193
Пукання, пучення – 72
Пуста голова – 202
П'яний, хмільний – 82, 113, 200
П'яним запаскудити сечею ліжко – 104
П'яниця, алкоголік, пияк – 61, 155
П'яні народжують п'яних – 60

П'янкий напій – 60

Р

Радість балакуча – 102
Радість крізь сльози – 29
Рай – 146
Рани совісті не заживають – 38
Раніше, ніж обіцяти, подумай, щоб слова не зламати – 157
Ранній статевий розвиток – 158
Рання (передчасна) старість – 176
Рання статева зрілість – 113
Ревнивий – 218
Ревнивиця – 218
Ревнитель старовини, хвалитетель минувшини – 103
Ревність – 218
Риси обличчя – відображення душі – 91
Рівне рівним відплачується – 147
Рівний рівного любить – 12
Різноманітність приносить задоволення – 203
Різностатевий – 57
Робити аборт – 62
Робити з кимось все, що тільки заманеться – 186
Робити комусь пропозицію про шлюб – 45
Роби це! – 85
Розвиднюється, підемо, куди веде горлянка (пелька) – 107
Розвиток у молодих людей старечих змін – 176
Роздягатися – 175
Розірвати шлюб з дружиною – 118
Розкіш – це найсолодше зло – 108
Розлучення, взаємне добровільне припинення шлюбу – 57
Розлучитися з дружиною – 201
Розлюбити – 22
Розпусний, безстидний; кінед – 38
Розпусний, розгульний бенкет; оргія – 30
Розпусний спосіб життя; вакханалії – 30
Розпусник, звабник, перелюбник – 74, 103, 119, 152
Розпусниця, звабниця, перелюбниця – 74, 119, 174
Розпусниця, яка любить молодих рабів – 80
Розпусність, підлість – 127
Розпуста, перелюб; непристойне зображення – 12
Розпуста, проституція – 117
Розпутне кубло – 54
Розпутний, розбещений – 205

Розпутствувати – 108
Розрив піхви – 40
Розставатися (розлучитися) з кимось – 186
Розтратник, гульвіса; онук – 127
Розум (думка, дух) залишається непереможеним – 116
Розумному личить іноді мовчати – 159
Розчулити когось слізьми – 102
Роки шлюбного співжиття – 181
Рука в руку – 112

С

Садизм (насолода чужими стражданнями) – 172
Сама старість – хвороба – 176
Самозакоханий суперника не має – 187
Самохвальство брудне (Погана та дівка, що сама себе хвалить) – 103
Самохвальство людям набридає – 159
Сам час пом'якшує любов – 21
Сварка з дружиною – 106
Сварка породжує сварку – 106
Сварка – це завжди аргумент для найгіршого – 64
Сварливий характер – 49
Свідки потопу (*про людей архаїчних поглядів*) – 53
Світло очей моїх! – 140
Світ любить, щоб його обманювали – 122
Своє лайно не воняє – 184
Своя сорочка до тіла ближче – 195
Свята гіркість кохання – 22
Святкувати вакханалії – 30
Сексуальна рабиня – 24
Сексуальне збочення – 152
Серденько ти моє! – 114
Сердечний потяг; полум'яне кохання – 154
Серед жінок важко знайти вірність – 97
Серце болить, коли бачу, ким я був і хто я тепер – 45
Серце моє! (Душа моя!) – 46
Серце робить людей красномовними – 149
Сечовиділення – 199
Сила, міцність, свіжість – 209
Сильний задньою думкою – 177
Сильний, здоровий – 203
Сильно ненавидіти когось – 110
Симпатія, почуття прихильності – 188
Сипати порох у очі (Замилувати очі) – 161

Ситість породжує зухвалість – 173
Сифіліс, заразлива хвороба – 107
Сифілофобія, боязнь заразитися сифілісом – 188
Сідниці – 175
Сідниця, зад – 39, 123
Сімейні нещастя, родинні негаразди – 57
Сім'яна рідина, сперма; сеча – 199, 212
Сісти комусь на шию – 37
Скажи, що це в тебе за пристрасть така? – 171
Сказав і полегшив душу – 57
Сказало вино – 210
Сказати – ще не означає зробити – 55
Скидати (з себе) одяг – 66
Скільки людей, стільки думок (У всякої пташки свої замашки) – 168
Скільки людей, стільки уподобань – 168
Скільки маєш, стільки й коштуєш (вартий) – 190
Скільки на небі зірок, стільки у Римі дівчат – 168
Скнара близький до божевільного – 147
Скоїти злочин, грішити, помилятися – 148
Скоїти щось у п'яному стані – 210
Скористуймося, друзі, нагодою, яку дає нам цей день! – 169
Скрип, пук – 47
Скромність – добра прикмета у молодому віці – 179
Скромність і віра дають людині справжню красу – 72
Скупий не робить нічого доброго, хіба що коли помирає – 29
Скупість веде до багатьох розпуст (пороків) – 65
Скупість – найбільша бідність – 113
Скупого гроші збуджують, а не нагодовують – 29
Слабкий розвиток статевих органів – 14
Слизький, як в'юн (вугор) – 24
Слизькими є дороги щастя – 107
Слова зв'язують людей, а мотузки - роги биків – 206
Словами слід користуватись, як грішми – 206
Слова – не побої – 206
Слова, що здатні зворушити каміння – 120
Слово проникає в душу – 206
Служачи іншим, згораю – 16
Сльози і каміння ворують – 102
Смердючий піт – 145
Смертельний гріх – 148
Смертельно закоханий – 151
Смикати когось за бороду – 30
Сміливим доля допомагає – 28

Сміх переповнює уста дурнів – 171
Смоктати, ссати – 187
Смуток мучить – 57
Собаки лестяться і до злодія – 35
Собаче красномовство – 62
Соловей малий, але голос (його) великий – 108
Соловей не співає в клітці – 93
Солодка любко моя – 58
Солодко шаленіти там, де це доречно – 58
Солодке солодкої амброзії, гіркіше гіркої чемериці – 58
Сон відновлює сили – 182
Сон, їда, пиття, любов – все у міру – 182
Сором, ганьба, аморальність – 196
Сором, ганьба, честь, цнотливість – 160
Сором'язлива міміза (недоторкана, недотика) – 118
Сором'язливість, цнотливість, скромність – 160
Сороміцький (*тобто* статевий) – 207
Соромливий як дівчина – 88
Соромно відставати в коханні – 209
Соромно розповідати – 160
Соромно сказати – 160, 196
Сором перед кимось – 160
Сорому не можна навчитись, з ним потрібно народитись – 160
Союз на все життя – 43
Спадковий сифіліс – 84
Спадковість – 84
Спасати свою шкіру; думати лише про свої справи – 52
Спасіння від страждання – терпіння – 48
Сперечатись через дрібниці – 52
Сперма, сім'я, чоловіча сім'яна рідина – 176, 183
Сперматорея, патологічне, мимовільне витікання сперми – 183
Співжиття, інтимний (позашлюбний) зв'язок – 138
Співжиття (позашлюбне), статеві зносини – 42
Співтраpezник – 179
Спілкування з дурними людьми і мене дурним робить – 43
Спілкуйся з тими, хто зробить тебе кращим – 48
Спільна власність – мати розбрату – 41
Спіши, поки є жага (похіть, пристрасть, бажання) – 113
Спішу виконати твоє доручення – 112
Сподобається з десятого разу – 51
Сподобатися комусь чистотою (свого) серця – 149
Спокій живить тіло, а дух також насолоджується ним – 145
Спокуса – 173

Спокушати, розбещувати – 175
Спорожніле ложе – 47
Спосіб життя – 119
Спочатку жити, а потім філософствувати – 157
Спочатку я повинен побачити тебе в бікіні – 44
Справа дійшла до мотузки – 11
Справа стосується нас – 135
Справжній друг ніколи не забуває друга – 208
Справжній друг пізнається у біді – 20
Справляти природні потреби – 186
Спробувати кулаків – 61
Ставати безчесним, грішити – 92
Ставитися до когось зверхньо – 69
Стан задоволення, насолоди – 184
Стара діва – 211
Стара любов не ржавіє – 208
Старий волоцюга – 176
Старі люди - вдруге діти – 32
Стару рану не слід знову розрізати – 217
Статева відсталість (недорозвиненість) – 94
Статеве безсилля – 80
Статеве збочення – 99
Статеве збочення, що виявляється у задоволенні своїх сексуальних потреб із тваринами – 218
Статеве збудження при спостереженні акту сечовипускання суб'єктом іншої статі – 199
Статевий акт – 43, 78
Статевий зв'язок, парування, піддатливість – 39, 135, 139
Статевий імпульс – 130
Статевий орган – 160, 207
Статевий орган чоловіка – 139
Статевий партнер – 78
Статевий потяг – 49, 105
Статеві органи, життєві потреби – 80, 124, 207
Статеві органи, задня частина тіла – 108
Стережись, щоб не упасти (Не дуже зазнавайся) – 37
Стерти (викреслити) з пам'яті – 65
Страх безчестя, острах перед ганьбою – 206
Стримувати звук, якого вимагає природа, притаманно дурням, які більше турбуються про пристойність, ніж про здоров'я – 170
Стріли від приданого – 205
Сука – 35
Суперечка з приводу слів – 57

Супутником радості є смуток – 80
Супутницею красунь завжди була легковажність – 74
Схильність до злочинства – 77
Схильність до ошуканства, шахраюватість – 198
Схильність до пияцтва – 155
Схиляти когось до порушення вірності – 28
Сходитися, зчеплюватися, входити в статевий зв'язок – 45
Схожий схожому радіє – 179
Сьогодні ми будемо без грошей – 149
Сьогодні нічого, завтра (можливо) повірю – 86

Т

Тавро, ганьба, безчестя – 184
Таврувати когось ганьбою – 98
Та добра жінка, яка задоволена одним чоловіком – 200
Таємний любовний зв'язок; таємна дія, крадіжка – 78
Таємно, по секрету – 186
Таке життя – 178
Таке життя людське – 101
Так минає людська слава – 178
Так суджено долею – 85
Та мати є мати, яка не дає дитині голодувати – 120
Танцювати під чиюсь дудку (Виконувати чийсь примхи) – 173
Твій гаманець наповнений павутиною – 172
Твої кращі часи теж минулися – 191
Творячи, ми створюємо самих себе – 68
Твоя порядність робить мене твоїм другом – 193
Те, без чого життя неможливе – 180
Тебе мучить совість? – 43
Тебе я чекатиму до пізньої ночі – 190
Тепер або ніколи – 29
Тепер вином відженить турботи! – 138
Терзатися душевними муками – 217
Терзатися турботами про життєві потреби – 194
Терпеливість усе перемагає – 148
Терпи тіло, маєш, що хотіло – 196
Терпіти пологові муки – 61
Те, що було вадами, (тепер) стало звичаями – 162
Те, що заборонено, найбільш приваблює – 167
Те, що приносить нам радість, є насолодою – 91
Ти буцливий, небезпечний для оточуючих – 68
Ти годуєш змію за пазухою – 196
Ти дуже добрий, покійно дякую, вельми зобов'язаний – 32

Ти кидаєш слова на вітер – 205
Ти плетеш (торочиш) нісенітницю – 94
Ти одна (один) мені подобаєшся – 195
Ти повинен (будеш) мені вибачати – 196
Ти повинен, отже, можеш – 50
Ти прах і в прах повернешся – 161
Тисячі способів кохання – 118
Ти тільки виманюєш у мене гроші – 184
Тіло, статеві органи – 115
Тіло без душі – труп – 46
Тілом і душею – 46
Тілом сильний, розумом слабкий – 46
Тіло не слід занадто оголяти – 25
Тільки дружба, більше нічого – 73
Тільки серце робить людиною – все інше нісенітниця – 45
Тільки смерть розлучить мене з тобою – 130
Тішити себе марною надією – 33
Тішитися вином – 80
Ті, що живуть надіями (сподіваннями), ширяють, а не живуть – 166
Тобі ж бо нема чого боятися цього – 84
Тобі і вогню (прочитай і спали) – 192
Тобі соромно зі мною? – 86
Товариш по чарці – 146, 182
Той мудрий, хто мало говорить – 212
Той не пізнав солодкого, хто не спробував гіркого – 58
Той тобі друг, хто в нещасті допомагає ділом – 100
Той, хто ображає, пише на вітрі, а ображений – на мрамурі – 99
Той, що знаходиться в утробі, вважається уже народженим – 164
Той, що мало п'є – 148
Той, що не повертає назад – 137
Топити у вині пожежу душі – 139
Торгувати своєю совістю – 24
Торгувати своїм тілом – 217
Травневі шлюби нещасливі – 116
Треба пізнати все – 191
Треба щось випити – 32
Три жінки уже творять базар – 194
Тримай те, що добре – 191
Тримай це для себе – 83
Тримати когось у своїх обіймах – 191
Троянда часто найближча до кропиви – 199
Труднощі загартовують характер – 122
Труїти чийсь радощі своїм заздрісним поглядом – 139

Трьох (речей) слід уникати: ненависті, заздрості і презирства – 195
Трьох слів не може зв'язати – 194
Туалет – 174
Туга за тобою – 54
Тупоумство нічого не бачить і не чує – 185
Турбуватись про жінок – значить забути про спокій – 71
Турбуватися про свою зовнішність – 73
Тут і зараз (або ніколи) – 89
Тут Родос, тут стрибай! (Перди Грицю в рукавицю) – 85
Тхнути вином (перегаром) – 161

У

Убивати дорогоцінне дозвілля в розкошах і гульні – 45
У важкі часи залишишся один – 191
Увесь у тріщинах (Розкажи другу – піде по кругу) – 154
У вині дикість – 100
Удавана любов гірша за ненависть – 150
Удар долі – 217
У дідів і прадідів наших хоч і пахли слова часником і цибулею, але високий був у них дух – 29
Удосконалюй себе – 151
У дурня вкупі всі пороки і всі лиха – 214
У жартах слід знати міру – 11
У здоровому тілі - здоровий дух – 116
У кого не буває ослиних вух? – 28
У кожного свій звичай – 188
У кожного своє задоволення =Кожен по-своєму з розуму сходить - 194
У кожного свої недоліки – 186
У кожного свої прикροщі – 166
У кожного своя наречена – 186
Улеслива мова приховує у собі отруту – 83
Улесливістю здобути прихильність – 31
У любові краса більше важить, ніж повага – 93
У мене гірко на душі – 113
У мене свої задоволення, у тебе – твої – 114
Умий, причеси пса, але пес є псом і залишиться ним – 8
У надмірній суперечці губиться правда – 129
У непристойному смислі – 177
Уникати вина і любощів – 9
У нього (неї) в серці камінь – 184
У нього нічого не виходить – 127
Упадати всією душею за кимось – 16
У період неповноліття – 59

Упертий з упертим не збудують кам'яну стіну – 59
У самотності ніхто не може бути по-справжньому розумним – 127
Усе підкоряє чеснота – 57
У середині Гекуба, зовні Гелена – 98
Усією душею і всім тілом – 193
У сільської людини – сільські звичаї – 171
Усі мають потяг до нового – 11
Усіх нас тягне пристрасть до слави – 194
Усіх очікує одна ніч – 142
У солодких звуках забути свої страждання – 59
У стані сп'яніння, під хмелем, напідпитку – 191
У сусідньої корови вим'я здається більшим – 209
Усякий закоханий – солдат – 118
У тебе багато ненависті – 141
У тебе навіть ноги із грязі – 67
У тебе пристрасть до моєї подруги – 150
Утопаючий у розпусті – 99
Утрачати незайманість, невинність – 55
Утробний плід – 144
Учись веселитися – 56

Ф

Фарбувати комусь рота (Годувати обіцянками) – 15
Фізична насолода; розпуста – 140
Фіктивний шлюб – 39, 73
Флірт – 23
Фліртувати – 18
Фортуна зрадила – 74
Фортуна легковажна: то дасть, то відбере – 104
Фурія – 78

Х

Хай дівчата всі живуть ... – 214
Хай зітреться цей день із вічності! (Хай йому грець!) – 65
Хай не буде соромно говорити про те, про що не соромно думати - 134
Хай твій гачок завжди буде закинутий – 176
Хай щасливий не шукає щастя поза домом – 75
Хапай, нагромаджуй, викрадай, володій – все прийдеться кинути - 169
Характер міняється разом з долею – 116
Характер, розбещений лінощами – 24
Хвалителі – гірший вид ворогів – 153
Хвастощі – супутники заздроців – 90
Хвилювати комусь жовч (Грати на нервах) – 14

Хвороблива пристрасть до злочинства – 38
Хліб і вода – собаче життя – 25
Хмільний Вакх – 200
Ходити п'яною ногою – 208
Холостий, неодружений; вдівець – 34
Холостяцьке життя – 34
Хоробрим доля допомагає – 74
Хотів би, якби це було можливо – 204
Хочеш у речі приховані вникнути, у їх таємниці-
Правду від дурня, дитини почувеш або від п'яниці – 180
Хоч раз (у житті) ми всі були дурними – 175
Хочу, але не можу – 216
Хто бере собі жінку, той отримує сварку і горе – 163
Хто виправдовується, той себе викриває (Бог шельму мітить) – 166
Хто всюди, той ніде – 138
Хто всього жадає, все втрачає – 167
Хто втрачає чесність, той не може вже більше нічого втратити – 72
Хто глухий, той дурний – 188
Хто годує, тому служу – 165
Хто допомагає другу, той допомагає собі – 178
Хто другому яму копає, сам до неї попадає – 165
Хто є товаришем дурня, часто сам собі шкодить – 163
Хто жадібний? Дурень і хворий – 164
Хто живе завдяки лікам, живе нещасно – 165
Хто забороняє, той спокушує – 91
Хто занадто спішить, тому менше щастить – 165
Хто зловживає вином, зловживає коханням – 9
Хто знає сором, той має совість – 183
Хто з п'яним сперечається, той з відсутнім воює – 9
Хто із вас без гріха, нехай першим кине в неї камінь – 166
Хто легко вірить, того легко обманюють – 164
Хто любить жабу, уявляє жабу Діаною – 166
Хто мовчить, той, очевидно, погоджується – 166
Хто може приховати любов? – 166
Хто надто часто сміється, той людям дурнем видається – 152
Хто не вміє приховувати (свої думки), той не вміє жити – 165
Хто не може розплатитись гаманцем, розплачується собою – 107
Хто не працює, той нехай не їсть – 165
Хто не ревнує, той не любить – 165
Хто не ризикує, той нічого не має – 123
Хто не хоче бути лінивим, нехай любить – 165
Хто ні з ким себе не порівнює, той надто про себе високої думки - 124
Хто перемагає гнів, перемагає найбільшого ворога – 100

Хто п'є вино не в міру, п'є отруту – 163
Хто п'є вино, хай випиває і осадок – 68
Хто провиниться п'яним, спокутує тверезим – 165
Хто сам себе хвалить, швидко стає посміховищем – 166
Хто скорий до веселоців, скорий до смутку і сліз – 163
Хто соромливо просить, спонукає до відмови – 166
Хто хоче бути спокушеним, буде спокушеним – 167
Хто хоче дати, не повинен запитувати: „Хочеш?” – 164
Хто шукає, той знаходить – 166
Хто щиро кохає, суворо карає – 163
Худа фігура – 194

Ц

Це було не до речі – 132
Це все? – 137
Це зі мною у певному виді уже сталося – 90
Це мене не стосується – 86
Це моя мрія – 85
Це – ні – 167
Це соромно, але таким воно всіма визнається – 64
Цілувати – 31
Цілувати когось – 15
Цілувати у вуста – 144
Цілуватися з кимось – 106
Цілу ніч – 193
Цнотлива і благочестива – 36
Цнотлива та, якої ніхто не домагався – 36
Цнотливість, дівочість – 211
Цю нагороду я отримав за своє недоумство – 86
Ця ніч належить мені – 83

Ч

Час вивітрює образи – 106
Часи міняються, і ми міняємось разом з ними – 190
Час лікує рани – 191
Часто брати шлюб – 138
Часто коли один бог давить, другий бог іде на допомогу – 172
Часто лицарів не помічають, а красивих дівчат
 помічають завжди - 172
Часто любов творить те, чого не може зробити влада – 172
Часто у людини немає ворога, крім самого себе – 172
Часто шлюб стає нещасливим через надмірне придане (віно) – 172
Чванливий півень – 188

Чванство (зухвальство) нікому не подобається – 141
Чекай від іншого того, що ти йому зробив – 8
Червоніти від сорому – 187
Чергувати слова з поцілунками – 97
Через вдавану скромність (соромливість) – 160
Через задній прохід – 151
Через рот – 152
Чесне слово – 71
Чесний не заздрить нікому – 157
Чесність і сором'язливість – найкращий посаг для дівчини – 157
Чесність схвалюється, але вона мерзне – 157
Чесність, як вітерець: звідки відійшла, туди вже
ніколи не повернеться – 72
Чеснота вище всякого багатства – 142
Чи є в тебе почуття сорому? – 63
Чи ти при (своєму) розумі? – 173
Чим більше хтось п'є, тим більше йому хочеться – 168
Чим вправніший гравець, тим він негідніший – 14
Чим щасливіший час, тим він коротший – 189
Чинити перелюб, перелюбствувати – 12
Число дурнів – безмежне (Не всі осли ходять на чотирьох ногах) – 185
Чиста совість сміється з брехливих чуток – 43
Чого ж ви ще хочете? – 164
Чого сам не хочеш, того другому не бажай – 168
Чого ти хочеш? – 164
Чого тільки не робить сп'яніння! – 164
Чоловік, мужчина, самець – 211
Чоловікам негоже турбуватись про свою зовнішність – 73
Чоловік, шукач руки, жених – 112
Чоловіче яєчко, чоловіча сила – 192
Чоловічий дітородний член – 84, 115, 149, 191
Чоловічий статевий орган, член; дрючок, кийок,
колода – 36, 40, 151, 174, 194, 207
Чоловічі статеві члени безсилі (немічні, мляві, як ганчірка) – 150
Чому всі тікають від тебе? – 49
Чому завадить спроба? – 164
Чужі вади маємо перед очима, а свої – за спиною – 15
Чутка і життя одним кроком ходять – 69
Чутка появляється недарма – 135
Чутка розповсюджується не без підстав – 69
Чуттеві задоволення – 79

Ш

- Шаленість і гнів уражають розум – 78
Шаленство, безумство – 15
Шаленство (несамовитість) матки – 78
Шануй старі стежки і давніх друзів – 34
Шахрай, негідник, крутій – 77, 83
Швидко проходять квітучі роки життя – 70
Шельма – 151
Швидко, надійно, із задоволенням – 38
Шкода бути порядним задарма – 81
Шкодити самому собі – 111
Шкодить добрим, хто жаліє поганих – 33
Шлюб без дітей, як день без сонця – 43
Шлюб зумовлений долею – 45
Шлюбне ложе – 80, 104
Шлюбна пісні, шлюбний обряд, весілля – 89
Шлюбна пропозиція, сватання – 158
Шлюбний договір – 189
Шлюбний намордник – 35
Шлюб робить міцним дух, а не тіло – 152
Шлюб утворюється не статевим зв'язком, а згодою – 138
Штучні, передчасні роди – 8
Шукайте жінку – 71
Шукати порятунку у брехні – 53
Шукач насолод, утіх – 216

Щ

- Щасливий той, хто нічого (нікому) не винен – 70
Щасливої дороги і щасливого повернення! – 31
Щастя - супутник заздрості – 74
Щастя мені сприяє – 75
Щастя само по собі діло неспокійне – 170
Щастя – скло, коли блищить, тоді розбивається – 75
Щастя сліпе – 74
Щастя сприяє дурням – 75
Щастя – це водяний пухир (бульбашка) – 74
Щастя швидше знайдеш, ніж збережеш – 75
Щедрий із чужої кишені – 50
Щире визнання провини межує з невинністю – 159
Щирість часто призводить до нещастя – 11
Що бажав хлопець, того не хотіла дівчина – 167
Щоб жити - будь насторожі – 200
Що було вадою (гріхом), тепер схвалюється – 214

Щоб я здох! – 56
Що завгодно, тільки не це – 14
Що козел бачить у себе , то думає, що воно властиве і козі – 13
Що людське, те не соромно – 89
Що мене шукає, того я цураюся; що мене цурається, того я постійно
шукаю – 168
Що на думці, то й на язиці (Голодній курці просо на думці) – 47
Що не клав, те не бери! – 162
Що погрузли у пияцтві й розпусті – 210
Що продається за дари – 204
Що розум не може поліпшити, часто поліпшує час – 167
Що скажеш одному, те скажеш усім – 168
Що ти ховаєш під своєю рясую? – 49
Що у серці (на умі) у тверезого, те на язиці у п'яного – 167
Що це за напасть така! – 167

Я

Я бідний, але боргів не маю – 117
Я більше не можу – 90
Яблуко розбрату – 56
Я був таким, як і ви нині – 189
Я гніваюсь на тебе (Я не задоволений тобою) – 192
Я давно уже хотів зустріти тебе – 90
Я дуже поплатився за свою помилку – 50
Я забув твоє ім'я – 131
Язык брехача сильніший оголеного меча – 154
Язык – ворог людей і друг диявола та жінок – 106
Язык убив більше людей, ніж меч – 154
Я знову благаю, про що вже просив – 170
Я зрошую місяць – 191
Яка людина, така мова – 163
Яка мама, така й дочка – 162
Яка плата, така й дяка – 162
Яка ще не розкаялась у своїх гріхах – 169
Якби ти змовчав, то тебе вважали б філософом – 181
Як властиво цьому віку – 199
Як добру пораду сприймай: жіночу вроду зневажай – 181
Яке вино, така (моя) латинь – 162
Яке життя, така й смерть – 163
Як звичайно буває в таких випадках – 200
Який вдається до розпусти – 214
Який вперше згрішив – 159
Який з легкістю зраджує (залишає) те, що (недавно) любив – 19
Який напився до неподобства – 60

Який розум, такі й вчинки – 163
Який став жертвою власного обману – 209
Який ти сам, то, по-твоєму, і всі такі – 200
Який чахне від кохання – 189
Яким би ти не був мудрим, а якщо тобі стане
холодно – задрижиш – 173
Як кров і дух гроші теж смертні – 65
Якої ти думки про неї? – 164
Якою б не була ціна – 163
Як схожа на нас бридка тварина - мавпа! – 179
Як тобі живеться? (Як ся маєш?) – 168
Якщо боги зроблять благо, бери гаманець з грішми – 55
Якщо (вам, тобі) хочеться – 180
Якщо ви дозволите – 181
Якщо іншим дозволено, то тобі – ні – 16
Якщо не цнотливий, то принаймні обережний – 130
Якщо нині погано, то не буде так завжди – 134
Якщо ні – ні (тобто не хочеш, як хочеш) – 180
Якщо твоя воля (*тобто* будь ласка) – 177
Якщо ти не проти, приходь – 180
Якщо тобі приємно зробити (це), хай буде так – 181
Якщо тобі це подобається – 181
Якщо хочеш перемагати, учись терпіти – 181
Якщо хочеш, щоб тебе любили, люби сам – 181
Якщо хтось просить у тебе, дай йому – 165
Я любовно зближуюсь тисячами способів – 204
Я людина, і ніщо людське мені не чуже – 88
Я не витримую запах – 142
Я не зупинюсь на тобі! – 38
Я не можу жити ні з тобою, ні без тебе – 62
Я не образив тебе нічим – 192
Я не спокушаю шанованих заміжніх жінок – 113
Я не такий бездушний – 132
Я пішов геть – 117
Я позатикаю (заштопаю) усі твої діри – 192
Я присягався мовою (язиком), а не думкою – 101
Я спокушую (поганим прикладом) – 173
Я твій інструктор (спеціаліст) любовних справ – 187
Я те, чим ти будеш; чим ти є, я уже був – 187
Я уже не той, яким я був – 134
Я хотів би, щоб і ти хотіла (хотів) – 203
Я хочу, щоб світло було погашене – 108
Ячмінна брага – 218

Тіт Макцій Плавт
(254 – 184 рр. до н.е.)

Тіт Макцій Плавт – римський комедіограф. Біографічні дані Плавта бідні. Відомо, що він народився в Умбрії, прибувши в Рим, став на роботу служником у трупі артистів, займався торгівлею, працював по найму, а на дозвіллі писав комедії, які йому вдавалось продавати. Повністю збереглося 20 комедій і уривки з 21 („Амфітріон”, „Осли”, „Раб-обманщик”, „Скарб”, „Хвальковитий воїн” та ін.). Сюжети комедій Плавта не оригінальні, але комічні ситуації неперевершені, в них висміювалась скнарність, легковажність, хвальковитість.

Плавт створив мову римської комедії, що відзначається свіжістю і різноманітністю. Користуючись майстерно грою слів, створив нові образні вислови, вдало вводив неологізми і живу мову нижчих класів, пародіював вислови, прийняті в офіційній мові та в суді. Плавта наслідували протягом багатьох віків. Комедія нового часу зобов'язана йому окремими своїми сюжетами і мотивами.

Енній Квінт
(239 – 169 рр. до н.е.)

Енній - творець римського епосу, основоположник латинської поезії. Отримав серйозну грецьку освіту, був знайомим з грецькою літературою, філософією. Зустрівся з Катоном Старшим, який у 204 році привіз його в Рим, де займався викладанням та літературною працею. Енній дістав права римського громадянства і бував у товаристві знатних римлян. Різко критикував своїх попередників, перших римських поетів, за грубість форми, недостатню увагу до стилістичної обробки, за неосвіченість та незнання філософії. Програмним завданням Еннія було ввести в римську літературу принципи грецької форми і грецький ідейний зміст, перебудувати її на основі грецької поезики, риторики і філософії. Відчуваючи себе реформатором, збагачує римську літературу новими жанрами.

Головним твором Еннія був „Літопис”(„Annales”), який у 18 книгах охопив усю історію Рима, від втечі з Трої до сучасників поета. Крім цього він, як і його попередники, писав трагедії і комедії. Першим увів у латинську мову гекзаметр, який став обов'язковою формою римського епоса.

Захоплювався Енній і легкими жанрами розважально-дидактичного характеру. Написав збірку „Сатури” („Суміш”), зібрання невеликих віршів на різні теми, байки, анекдоти, діалогічні сценки. Історична роль Еннія полягає в тому, що він підняв ідейний рівень римської літератури, розробив стильові форми високої поезії, реформував поетичну мову. До нас дійшли тільки уривки його творів

Марк Порцій Катон

(234 – 149 рр. до н.е.)

Марк Порцій Катон – римський письменник, державний діяч, адвокат, перший латиномовний історик. Сільське господарство, медицина,

красномовство, військова справа, юриспруденція – все це охоплено працями Катона.

Повністю зберігся його трактат „Про сільське господарство”(160р.), що містить цінні відомості про римську економіку (землеробство, садівництво, виноробство), а також про давні звичаї та забобони. У творі „Початки”, він виклав історію Риму від його заснування до 2-ої Пунічної війни.

Античні письменники зберегли із його трактату „До сина Марка” ряд афоризмів: „Лінощі – мати (усіх) вад”, „Володій предметом, слова самі прийдуть” та ін.

Непримиримий ворог Карфагену, він усі свої виступи в сенаті закінчував закликком, що став також афоризмом: „Ceterum censeo Carthaginem esse delendam”(Крім цього я вважаю, що Карфаген має бути зруйнованим).

Теренцій Публій Афер (бл. 185-159 до н. е.)

Теренцій Публій Афер – римський комедіограф. До нас дійшло 6 його творів: „ Дівчина з Андроса”, „Сам себе карає”, „ Євнух”, „ Форміон”, „Свекруха”, „ Брати”. В комедіях Теренція мало сміху, гумору, відсутня гостра інтрига, але в них глибока психологічна характеристика персонажів, чиста літературна мова, і вони пройняті духом гуманізму. Творчість Теренція мала вплив на розвиток побутової драми в Європі.

Варрон Марк Теренцій (116 – 27 рр. до н.е.)

Марк Теренцій Варрон – римський письменник і учений – енциклопедист. Його інтереси – поезія, історія літератури, лінгвістика, риторика, філософія, історія, географія, математика, сільське господарство, юриспруденція. За дорученням Цезаря організував першу в Римі державну бібліотеку.

Написав близько 74 робіт, більшість з яких до нас не дійшла. Особливу увагу приділяв вивченню історії Риму та дослідженню латинської мови. Головні твори: „Латинська мова”(із 25 книг збереглися 5, 6, 7, 8, 9, 10 повністю), „Зображення”(збірник біографій 700 знаменитих римлян і греків з портретами, не зберігся), „Енциклопедія” (виклад різних галузей знань, не збереглась), „Сільське господарство” (твір зберігся повністю), „Меніппові сатири”, в яких автор критикує пороки сучасників і схвалює звичаї та просте життя давніх римлян. Твори Варрона є одним із основних джерел наших знань про Закони дванадцяти таблиць.

Марк Тулій Цицерон (109 – 43 рр. до н.е.)

Марк Тулій Цицерон – видатний давньоримський політичний діяч, оратор, письменник і філософ. Його багатогранна творча діяльність стала епохальною в історії римської культури загалом і для латинської мови

зокрема. Внесок Цицерона у формування латинської мови класичного періоду має фундаментальне значення як в лексиці, так і в стилістиці. Він розробив латинську філософську термінологію і створив теорію ораторського мистецтва – риторику. Його твори „Про державу”, „Про закони”, „Оратор”, „Про межі добра і зла” та ін., а також його промови та листи належать до кращих зразків латинської прози. Мова Цицерона протягом століть закономірно визнавалась літературною.

Збереглося 58 його промов (політичних і судових), 12 філософських трактатів і 7 з риторики, понад 800 листів. В 14 ст. італійський поет Франческо Петрарка, прочитавши листи Цицерона, так був ними зворушений, що написав листа римському оратору, який жив задовго до нього. В цьому листі Петрарка жалкує про мінливість життя політика, що згубило Цицерона.

Спадщина Цицерона – неоціненне джерело відомостей про римське право II-I століть до н.е. Як ідеолог республіканського ладу, він прославляв велич Риму, його стародавні закони (*De re publica. De legibus*). Ідеальним суспільним ладом вважав римську рабовласницьку республіку. Як пропагандист грецької філософії серед римлян захищав стоїчне вчення природного права (*De officiis*). Заслуги Цицерона були високо оцінені, він перший з римлян отримав титул – „батько вітчизни”(*pater patriae*).

Після вбивства Цезаря (44 р. до н.е.) Цицерон виступив з 14 промовами проти Антонія і підтримував племінника Цезаря Октавіана. В 43 р. до н.е. на вимогу Антонія Цицерон був занесений до проскрипцій (списки осіб, яких прилюдно оголошували поза законом). Після звістки про це Цицерон вирішив утекти з Італії, але не міг перенести морської качки і висадився на берег, де був упізнаний, виданий і убитий. Він загинув за свої переконання в боротьбі проти узурпації і неприхованого панування воячини.

Тіт Лукрецій Кар (бл. 99 – 55 рр. до н.е.)

Тіт Кар Лукрецій – давньоримський поет, філософ – матеріаліст. У філософському творі „Про природу речей” у поетичній формі дав систематичний виклад античного атомістичного матеріалізму. Це єдина книга, що збереглася повністю як пам’ятка матеріалістичної думки античності. Поема складається з 6 книг. У першій книзі формулюється закон про вічність матерії як основи вчення про все суще: з нічого нічого не виникає. Розвитку цієї думки присвячена і значна частина другої книги. У книзі третій трактується питання життя і смерті. Автор заперечує безсмертя душі. Дух і душа людини народжується і вмирає разом з нею. У 4 книзі встановлюється, що наші почуття є основним джерелом пізнання речей. У книзі п’ятій розгорнуто величну картину світобудови. У шостій книзі пояснюються різні явища природи.

Ідеал Лукреція – мудрець, який пізнав закони життя і природи, звільнився від суєвір’я, позбувся турбот і насолоджується своїм душевним спокоєм. Лукрецій гнівно протистує проти жадоби багатства, проти

прагнення до влади, яке призводить до громадянських воєн. Поема „Про природу речей”- один з найвеличніших творів світової літератури.

De rerum natura

Liber I, 1- 16

- 1 Aeneadum genetrix, hominum divomque voluptas,
Alma Venus, caeli subter labentia signa
Quae mare navigerum, quae terras frugiferentis
Concelebras, per te quoniam genus omne animantum
Concipitur visitque exortum lumina solis:
Te, dea, te fugiunt venti, te nubila caeli,
Adventumque tuum, tibi suavis daedala tellus
Summittit flores, tibi rident aequora ponti,
Placatumque nitet diffuso lumine caelum.
Nam simul ac species patefacta est verna diei
Et reserata viget genitabilis aura favoni
Aeriae primum volucres te, diva, tuoque
Significant initum percussae corda tua vi;
Inde ferae pecudes persultant pabula laeta
Et rapidos tranant amnis: ita capta lepore
- 16 Te sequitur cupide quo quamque inducere pergis.

Про природу речей

Книга I, 1-16

- 1 Мати Енея і роду його, благодатна Венеро,
Втіхо людей і богів! Під сузір'ями неба пливкого
Повниш повсюдно життям судноносні моря і врожайне
Лоно землі, завдяки-бо тобі зародитися прагне
Всяке створіння й, покинувши темряву, глянуть на сонце.
Тихнуть, богине, вітри, розбігаються хмари небесні
Ще до приходу твого. Найніжніші до ніг твоїх квіти
Стелить умілиця щедра – земля, посміхається море,
Небо власкавлене сяє-вблискує світлом текучим.
Щойно пора весняна заясніє в усій своїй вроді,
Щойно, звільнившись від пут, Фавон війне життєдайно, -
Спершу небесні птахи твою з'яву, ходу переможну
Славлять, богине, твоєю могутністю вражені в серце.
Потім і звірі, й стада пасовищем багатим буяють,
Ріки стрімкі пропливають, аби поспівать за тобою,
- 16 Бачити вроду твою, - куди б не вела ти, не звала.

(Переклад А.Содомори)

Публій Сір

(1 ст. до н.е.)

Публій Сір – поет, актор, римський мімограф, автор збірки сентенцій.
Про його літературну діяльність мало відомо, багато в його сценаріях

відводилось імпровізації артистів. В його мімах (комедійних жанрах античних театрів) розсіяно багато ефектних афоризмів, які в подальшому попали в окрему збірку. Мова мімів рясніла вульгаризмами і виразами, підслуханими на вулиці та в маленьких кабачках. На римській сцені міми протримались довго, аж до часів пізньої імперії.

Справжню славу Публію Сіру принесла збірка „Сентенції” (лат. *sententia* – думка, судження; афористично виражений дотепний вислів повчального характеру, репліка, оцінка). Їх цінили уже в античності, ними захоплювались і наслідували в наступні епохи, особливо в Середні віки.

В основі світогляду Публія Сіра лежать етичні та психологічні ідеї, що проповідувались стоїками: про самообмеження, про віддання переваги внутрішній гармонії, про те, що добродесний спосіб життя сам по собі є блаженством.

Катулл Гай Валерій (бл. 87 – 54 рр.до н.е.)

Катулл Гай Валерій – давньоримський ліричний поет. Збереглося 116 поетичних творів Катулла (близько 3 тисячі рядків) – це поеми, вірші, епіграми, епіталами, послання та ін. Центральною темою віршів і поем є кохання поета до римської красуні Клодії, виведеної під іменем Лесбії. У віршах до своєї коханої Катулл вперше в античній поезії шукає в коханні не тільки палку почуттєву пристрасть, але й високу духовну близькість; невідповідність цього ідеалу дійсності стають для нього трагедією.

Лише щасливий випадок доніс до нас твори цього чудового поета. У рідному місті Вероні на початку XIV ст. один екземпляр віршів Катулла був знайдений серед старого мотлоху.

Найбільшої слави зажив Катулл любовною лірикою та епіграмами на суперників у коханні, літературних ворогів і відомих римських діячів. Перу поета належить ціла низка памфлетів на Гая Юлія Цезаря і його прихильників та на різних віршописців. У віршах до друзів – Лінія, Фабула, Флавія, Цецилія – знайшли відображення літературні захоплення поета, враження від щасливих хвилин його життя та зустрічей із дорогими друзями. Творчість Катулла сприяла збагаченню латинської поетичної мови та розвитку поезії. Видатні ліричні поети Європи захоплювались поезіями Катулла і перекладали їх.

Ad Lesbiam

V

Vivamus, mea Lesbii(a), atqu(e) amemus
Rumoreque senum severiorum
Omnes unius aestimemus assis.
Soles occider(e) et redire possunt:
Nobis, cum semel occidit brevis lux,
Nox est perpetu(a) una dormienda.
Da mi basia mille, deinde centum,
Dein mill(e) altera, dein secunda centum,

Deind(e) usqu(e) altera mille, deinde centum,
Dein, cum milia multa fecerimus,
Conturbabimus illa, ne sciamus,
Aut ne quis malus invidere possit,
Cum tantum sciat esse basiorum.

До Лесбії

V

Жиймо, Лесбіє мила, і кохаймось
Та про осуд лихих дідів суворих
Киньмо дбати – копійки він не вартий!
Хай заходить і знову сходить сонце –
Нам, як тільки погасне день короткий,
Ніч солодка стає безмежжям вічним.
Дай-но тисячу поцілунків й сотню,
Потім другу тисячу й другу сотню,
Ще раз тисячу, потім знову сотню,
А коли вже зберем багато тисяч,
То змішаєм у безлад, щоб самі ми
Лік згубили й щоб хтось лихий не задрив,
Взнавши, скільки було отих цілунків.

(Переклад М. Борецького)

Ліричні поезії

27

Minister vetuli puer Falerni,
Inger mi calices amariores,
Ut lex Postumiae iubet magistrae
Ebria acina ebriosioris.
At vos quo libet hinc abite, lymphae,
Vini pernicies, et ad severos
Migrate: hic merus est Thyonianus.

П'яной горечью Фалерна
Чашу мне наполни, мальчик.
Так Постумия велела,
Председательница оргий.
Вы же, воды, прочь теките
И струей, вину враждебной,
Хмурых постников пойте:
Чистый нам любезен Бахус.

(Перевод А.Пушкина)

73

Desine de quoquam quicquam bene velle mereri
Aut aliquem fieri posse putare pium.

Omnia sunt ingrata, nihil fecisse benigne
(prodest,) immo etiam taedet obestque magis;
Ut mihi, quem nemo gravius nec acerbius urget
Quam modo qui me unum atque unicum amicum habuit.

Марно за добрі діла своєї вдячності ждатимеш, марно:
Не пошанують, повір, доброго серця твого.
Всюди – невдячність одна; добродійством собі не привернеш
Друга: цей друг, навпаки, ворогом стане тобі.
Ось і мене ще ніхто так не кривдив, як той, що присягу
Вчора складав, що лиш я – друг незамінний його.
(Переклад А.Содомори)

85

Odi et amo. Quare faciam, fortasse requiris.
Nestio, sed fieri sentio et excrucior.

Я люблю і ненавиджу. „Як це?” – питаєш. – Не знаю.
Чую, що так воно є. Чую – і мучуся тим.
(Переклад А.Содомори)

87

Nulla potest mulier tantum se dicere amatam
Vere, quantum a me Lesbia amata mea est.
Nulla fides ullo fuit umquam foedere tanta,
Quanta in amore tuo ex parte reperta mea est.

Гаряче так не кохали ще жодної жінки на світі,
Так, як тебе я кохав, Лесбіє, мила моя.
Ще не єднали нікого зв'язки так міцні і надійні,
Як поєднала колись нас наша вірна любов.
(Переклад Ю.Кузьми)

109

Iucundum mea vita, mihi proponis amorem
Hunc nostrum inter nos perpetuumque fore
Di magni facite ut vere promittere possit,
Atque id sincere dicat et ex animo,
Ut liceat nobis tota perducere vita
Aeternum hoc sanctae foedus amicitiae

Світлу любов обіцяєш мені, моїх днів насолодо,
Радість на ціле життя – світлу й тривалу любов,
Хай же, великі боги, обіцянка та правдою стане,
Хай це, що каже вона, - каже від серця й душі,

Хай нам і справді щастить крізь довге життя, мов святиню,
Ніжної дружби зв'язок аж до кінця пронести.
(Переклад А.Содомори)

Публій Вергілій Марон
(70 – 19 рр. до н. е.)

Публій Вергілій Марон – видатний римський поет, автор трьох великих творів: „Буколіки”, „Георгіки”, „Енеїди”. „Буколіка”(вірші пастухів) складається з десяти віршів, присвячених природі, мирним стадам і сільському життю. „Георгіка”- це дидактичний твір, який дає настанови сільському господареві. Відродження сільського господарства було в той час державною політикою.

Головний поетичний твір Вергілія за ім'ям легендарного предка роду Юліїв Енея має назву „Енеїда”. Твір написаний за зразком найвидатніших грецьких поем – „Ліади” та „Одіссеї”. Епічна поема складається з 12 пісень про подорожі троянського героя Енея, на долю якого випало безліч випробувань. Вона має релігійно- дидактичний характер і повинна була відновити старе римське благочестя, повагу до богів, віру в знамення та спонукати до виконання релігійних обрядів. Численні відступи присвячені ідеалізації римської історії. З „Енеїдою” Вергілія пов'язано виникнення у світовій літературі пародійних жанрів – травестій, бурлесків. Вергілій здобув широкого визнання у сучасників. Його наслідували Овідій, Проперцій, Сенека, Тіт Лівій, Тацит. З часом слава його ще більше зросла.

Ae n e i s (Енеїда, книга IV, 1-5)
(Фрагмент)

- 1 At regina gravi iam dudum saucia cura
Vulnus alit venis, et caeco carpitur igni.
Multa viri virtus animo, multusque recursat
Gentis honos; haerent infixi pectore vultus,
5 Verbaque; nec placidam membris dat cura quietem.

Енеїда (Кохання Дідони, IV, 1–5)

- 1 Отже, цариця давно вже, тяжкою потята любов'ю,
Рану на серці ятрить і вогнем пожирається тайним.
Мужа відвагу велику в душі уявляє та славу
Роду його; залишились прикуті до серця обличчя,
5 Мова, спокою приємного пристрасть не дасть її тілу.
(Переклад А. Білецького)

G e o r g i c a (III, 242-244)

- 242 Omn(e) adeo genus in terris hominumque, feraruqu(e),
Et genus aequoreum pecudes, pictaeque volucres.
244 In furias ignemque ruunt: amor omnibus idem.

Георгика

- 242 Так-то всяческий род на земле, и люди, и звери,
И обитатели вод, и скотина и пестрые птицы
244 В буйство впадают и в жар; любовь для всех них едина.
(Перевод С. Шервинского)

Квінт Горацій Флакк (65 – 8 рр.до н.е.)

Квінт Горацій Флакк – римський поет, автор „Од” (в перекладі з гр. ода – це пісня), „Епод” (в перекладі з гр. – це приспів), „Сатир” (або „Бесід”) і „ Послань”. Найбільш відомою одою є вірш „До Мельпомени”. Не випадково багато поетів різних народів пізніших часів брали з неї слова для епіграфів „Ehægi monumentum” (Я спорудив пам’ятник...), „Non omnis moriar...” (Не весь я помру...), „Dicar qua violens ...” (Про мене будуть говорити...). Горацій був любимим поетом епохи Відродження.

Ad Leuconoë (I, 11)

Tu ne quaesieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi
Finem di dederint, Leuconoë, nec Babylonios
Temptaris numeros. Ut melius, quidquid erit, pati:
Seu plures hiemes seu tribuit Iuppiter ultimam,
Quae nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum: sapias, vina liques et spatio brevi
Spem longam reseces. Dum loquimur, fugerit invida
Aetas; carpe diem, quam minimum credula postero.

До Левконої (I, 11)

Негоже нам, о Левконоє, знати,
Яку нам суджено в житті наземнім путь.
Халдейських віщунів не будемо питати:
Халдейських чисел нам ніколи не збагнуть.
Чи довго житимем, чи скоро час розстання,-
Приймаймо з дякою, що доля нам дає,
Хоч, може, ця зима – для нас зима остання,
І вже не чутимеш, як море в берег б’є.
Тому розумна будь: важкий і пінний келих
До вогких уст своїх бездумно піднімай,
І безліч днів живи безжурних і веселих,
І лиш на це життя надію покладай.
Минає хутко час: лови, лови хвилини!
Не вір прийдешньому, що нам назустріч лине!
(Переспів М. Зерова)

A d L y d i a m

H o r a t i u s

Donec gratus eram tibi
Nec quisquam potior bracchia candidae
Cervici iuvenis dabat,
Persarum vigui rege beatior.

L y d i a

Donec non alia magis
Arsisti nequ(e) erat Lydia post Chloën,
Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior ilia.

H o r a t i u s

Me nunc Thressa Chloë regit,
Dulces docta modos et citharae sciens,
Pro qua non metuam mori,
Si parcent animae eata superstiti.

L y d i a

Me torret face mutua
Thurini Calais filius Ornyti,
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent puero fata superstiti.

H o r a t i u s

Quid si prisca redit Venus,
Diductosque iugo cogit aëneo?
Si flav(a) excutitur Chloë
Reiectaeque patet ianua Lydiae?

L y d i a

Quamquam sidere pulchrior
Ille (e)st, tu levior cortic(e) et improbo
Iracundior Hadria, -
Tecum viver(e) amem, tec(um) obeam libens.

К Л и д и и

Г о р а ц и й

Доколе милым я тебе еще казался,
И белых плеч твоих, любовью горя,
Никто из юношей рукою не касался,
Я жил блаженнее персидского царя.

Л и д и я

Доколь любовь твоя к другой не обратилась,
И Хлои Лидия милей тебе была,
Счастливым именем я Лидии гордилась
И римской Илии прославленной жила.

Г о р а ц и й

Я Хлое уж теперь фракийской покорился,
Ее искусна песнь и сладок цитры звон;
Для ней и умереть бы и не утрашился,
Лишь был бы юный век судьбами пощажен.

Л и д и я

Горю я пламенем взаимности к Калаю,
Тому, кто Орнитом турийским порожден,
И дважды за него я умереть желаю,
Лишь был бы юноша судьбами пощажен.

Г о р а ц и й

Что, если бы любовь, как в счастливое время,
Ярмом незыблемым связала нас теперь?
И русой Хлои я с себя низвергнув бремя,
Забытой Лидии отверз бы снова дверь?

Л и д и я

Хоть красотой он полночных звезд светлее,
Ты ж споришь в легкости с древесною корой
И злого Адрия причудливей и злее,-
С тобой хотела б жить и умереть с тобой.

(Перевод А.Фета)

A d P o m p e i u m

(Фрагмент)

Curatve mytro? Quem Venus arbitrum
Dicet bibendi? Non ego sanius
Vacchabor Edonis: recepto
Dulce mihi furere (e)st amico.

К Помпею Вару

Венки готовы. Мальчик, лей!
Теперь нехстати воздержанье:
Как дикий скиф, хочу я пить.
Я с другом праздную свиданье,
Я рад рассуток утопить.

(Перевод А. Пушкина)

Тіт Лівій

(59 до н.е.- 17 н.е.)

Тіт Лівій – давньоримський історик. Автор „Римської історії від заснування міста”, в якій порічно викладено історію Риму до 9 р. н.е.. Він не досліджував римську історію, а давав її виклад, запозичуючи у своїх попередників відомості без будь-якої перевірки. Із 142 книг збереглося 35. В праці згадується також і Північне Причорномор'я. Книги написані риторично, живописним стилем. Спокійний тон розповіді, блискучий і цікавий виклад якнайбільше відповідали смакам його сучасників і

потомків. Після нього не наважувались наново писати історію латинською мовою, обмежуючись лише переказом його величезної праці. Сучасники бачили в самому авторові „римського Геродота”.

Альбій Тібулл
(54 -19 рр. до н.е.)

Тібулл – поет-елегіст, син римського вершника. Його біографічні дані відомі лише із сторонніх джерел. Він належав до гуртка Марка Валерія Мессали Корвіна. На ньому позначається вплив александрійських поетів. Тібуллу належать дві збірки віршів. Перша збірка присвячена своєму коханню до Делії, ім’я якої взято з грецької поезії. Ця жінка реально існувала і в житті називалась Планією. Друга збірка присвячена уже не Делії, а користолюбній Немесиді. Вона відрізняється сильною схвильованістю, а кохання має понурий, песимістичний колорит. Для нього любовні почуття та пристрасті – сенс усього життя. Тібулл проклинав війну, зажерливість і розкіш, оспівував тиху сільську ідилію. Літературна спадщина Тібулла отримала високу оцінку його сучасників, зокрема Овідія. Помер поет у розквіті творчого таланту.

Elegia
(Фрагмент)
I, 55 - 78

55 Me retinent vinctum formosae vincla puellae,
Et sedeo duras ianitor ante fores.
Non ego laudari curo, mea Delia: tecum
Dummodo sim, quae, segnis inersque vocer.
Te spectem, suprema mihi cum venerit hora;
Te teneam moriens deficiente manu.
Flebis et arsuero positum me, Delia, lecto,
Tristibus et lacrymis oscula mixta dabis.
Flebis; non tua sunt duro praecordia ferro
Vincta, nec in tenero stat tibi corde silex.
Illo non iuvenis poterit de funere quisquam
Lumina, non virgo, sicca referre domum.
Tu manes ne laede meos: sed parce solutis
Crinibus, et teneris, Delia, parce genis.
Interea, dum fata sinunt, iungamus amores;
Iam veniet tenebris Mors adoperta caput.
Iam subrepet iners aetas; nec amare decebit,
Dicere nec cano blanditias capite.
Nunc levis est tractanda Venus, dum frangere postes
Non pudet, et rixas inseruisse iuvat.
Hic ego dux, milesque bonus; vos, signa tuhaeque,
Ite procul; cupidus vulnera ferte viris;
78 Ferte et opes: ego composito securus acervo

Despiciam dites, despiciamque famem.

Елегія

- 55 Я ж – полоненик вродливої дівчини: скований нею,
Сторожем вічним сиджу біля жорстоких дверей.
Слави не треба мені, моя Деліє, лиш би з тобою
Був я – і хай боязким, хай мене млявим назвуть,
Лиш би я бачив тебе, зустрічаючи день свій останній,
Лиш би торкались тебе слабнучі руки мої.
Доліє, тяжко зітхаєш, коли в день цей на вогнище ляжу,
Будуть цілунки твої змішані з гіркістю сліз.
Тяжко, тяжко зітхаєш, твої груди ж – не панцир залізний,
В серці чутливим твоїм, знаю, не креміль заліг.
Так у цю днину, я знаю, мій прах покидаючи, кожен –
Дівчина це чи юнак – очі зволожить слізьми.
Тіні моєї тоді не вражай, пожалій свої лица,
З болю волосся свого, Деліє мила, не рви.
Ну, а тепер, коли доля сприяє, любімося ніжно:
Вже підкрадається смерть, млою сповивши чоло.
Старість уже підповзає – тоді ні любитись не личить,
Ні в сивині голови ніжні шептати слова.
Нині шануймо Венеру легку, ще поки не сором
Бійку зчиняти й не гріх двері ламати міцні.
Тут я і вождь, і добрий боєць. Ви, труби й знамена,
Гетьте! Неситих людей ранами крийте і їм
- 78 Гроші громадьте, а я, своє жнивозібравши, спокійний,
З голоду лиш посміюсь та поглузую з багатств.
(Переклад А.Содомори)

**Проперцій Секст
(бл. 54 – 14 рр. до н.е.)**

Секст Проперцій – римський поет-лірик, представник елегійної поезії, родом з Умбрії. Переселившись у 20 році до н.е. у Рим, вступив до літературного гуртка і почав займатись літературною діяльністю.

Поетична творчість Проперція – це чотири книги елегій, написаних елегійним дистихом. Перша книга присвячена Кінтії (Цінтії), прекрасній і добре вихованій жінці, яку покохав поет. У другій книзі елегій поет пов'язує особисті любовні переживання з міфологічними сюжетами, відводячи певне місце й жіночій розбещеності, жадібності, нестійкості. У третій і четвертій книгах поряд із любовною тематикою поет змальовує життя в Римі, прославляє імператора Августа, вихваляє міцні вірні подружжя.

Своїм прославленням подружнього кохання Проперцій створив художні твори, що повністю відповідали політиці імператора щодо суворості сімейної моралі.

Творчість Проперція добре відома в Стародавньому Римі, в середні віки не користувалась популярністю, а в епоху Відродження і пізніше до неї звертались відомі поети та перекладачі.

Elegia (I, 1)

Cynthia

1 Cynthia prima suis miserum me cepit ocellis,
Contactum nullis ante cupidinibus.
Tum mihi constantis deiecit lumina fastus
Et caput impositis pressit Amor pedibus,
Donec me docuit castas odisse puellas
Improbis, et nullo vivere consilio.
Ei mihi, iam toto furor hic non deficit anno,
8 Cum tamen adversos cogor habere deos.

33 Nam me nostra Venus noctes exercet amaras,
Et nullo vacuus tempore defit Amor.
Нос, moneo, vitate malum: sua quemque moretur
Cura neque assueto mutet amore torum.
Quod si quis monitis tardas adverterit aures,
38 Ne referet quanto verba dolore mea!

Кінтія

1 Блиском очей своїх Кінтія вперше мене полонила,
Бідного: досі ж бо я пристрастей жодних не знав.
Погляд свій, гордий колись, додолу тепер опускаю:
Шию мою до землі тисне ногою Амур.
Це через нього, зухвальця, цнотливих красунь зневажаю,
Це через нього свій вік марно, бездумно гублю.
Ось уже цілий рік той шал мене мучить, одначе,
8 Й досі ніхто із богів ласки мені не явив.

33 Тільки мене, що не ніч – то гіркістю труїть Венера,
Й марно мене без кінця мучить і мучить Амур.
Бійтеся лиха цього: до своєї любові хай кожен
Горнеться кожного дня, вірно хай служить лиш їй.
Горе ж тому, хто зневажить цю раду: з яким каяттям він
38 Кожне те слово моє ще пригадає в свій час.

(Переклад А.Содомори)

Публій Овідій Назон

(43 р.до н.е. – 17 р.н.е.)

Публій Овідій Назон – римський поет епохи Августа. Його ранні твори присвячені любовній тематиці – це „Любовні елегії”, „Героїди”(в творі

даються послання відомих у міфології героїнь до своїх коханих - Пенелопи до Одиссея, Єлени до Паріса, Дідони до Енея та ін.). У поемі „Мистецтво кохання” Овідій дає поради закоханим, як можна добитись успіху в коханні. Окремий розділ повчає закоханих дівчат. Поема є пародією на законодавство Августа проти перелюбства. Згодом Овідій звернувся до міфологічних сюжетів. У поемі „Фасти” (Календар) описує обряди і перекази стосовно римських релігійних свят і обрядів.

Найвище досягнення у творчості поета – це поема „Метаморфози”. Вона стала джерелом для вивчення міфології. У цій високохудожній формі об’єднано 250 міфів, образи, сюжети, мотиви яких використовували митці пізніших часів (про чотири віки, потоп, Ніобу, Нарциса, Дедала та Ікара). Поема завершується розповіддю про перетворення Юлія Цезаря в зірку і прославленням Августа.

У 8 р.н.е. Овідія з досі ще не з’ясованих причин було заслано до міста Томи, на західному березі Чорного моря. В засланні Овідій написав два твори „Скорботи” і „Листи з Понту”. Незважаючи на прохання, Овідію не дозволили повернутись у Рим, він помер у вигнанні близько 17 року н.е.

A r s a m a t o r i a (Мистецтво кохання)

Liber primus (Книга перша), 1-772

(Фрагменти)

- 1 Siquis in hoc artem populo non novit amandi,
Нос legat et lecto carmine doctus amet.
Arte citae veloce rates remoque moventur,
4 Arte leves currus: arte regendus amor.
- 33 Nos venerem tutam concessaque furta canemus,
Inque meo nullum carmine crimen erit.
Principio, quod amare velis, reperire labora,
Qui nova nunc primum miles in arma venis.
Proximus huic labor est placitam exorare puellam:
38 Tertius, ut longo tempore duret amor.
- 49 Tu quoque, materiam longo qui quaeris amori,
Ante frequens quo sit disce puella loco.
Non ego querentem vento dare vela iubebo,
52 Nec tibi, ut invenias, longa terenda via est.
- 97 Sic ruit ad celebres cultissima femina ludos:
Copia iudiciumsaepe morata meum est.
Spectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsae:
101 Ille locus casti damna pudoris habet.
- 133 Scilicet ex illo sollemnia more theatra
Nunc quoque formosis insidiosa manent.
Nec te nobilium fugiat certamen equorum;

- Multa capax populi commoda Circus habet.
 Nil opus est digitus, per quos arcana loquaris,
 Nec tibi per nutus accipiendia nota est:
 Proximus a domina, nullo prohibente, sedeto,
 Iunge tuum lateri qua potes usque latus;
 Et bene, quod cogit, si nolis, linea iungi,
 Quod tibi tangenda est lege puella loci.
 Hic tibi quaeratur socii sermonis origo,
 144 Et moveant primos publica verba sonos.
- 149 Utque fit, in gremium pulvis si forte puellae
 Deciderit, digitis excutiendus erit:
 Etsi nullus erit pulvis, tamen excute nullum:
 Quaelibet officio causa sit apta tuo.
 Pallia si terra nimium demissa iacebunt,
 Collige, et immunda sedulus effer humo;
 Protinus, officii pretium, patiente puella
 Contigent oculis crura videnda tuis.
 Respice praeterea, pos vos quicumque sedebit,
 Ne premat opposito mollia terga genu.
 Parva leves capiunt animos: fuit utile multis
 Pulvinum facili composuisse manu.
 Profuit et tenui ventos movisse tabella,
 162 Et cava sub tenerum scamma delisse pedem.
- 229 Dant etiam positis aditum convivia mensis:
 Est aliquid praeter vina, quod inde petas.
 Saepe illis positi teneris adducta lacertis
 Purpureus Bacchi cornua pressit Amor:
 Vinaque cum bibulas sparsere Cupidinis alas,
 Permanent et capto stat gravis ille loco.
 Ille quidem pennas velociter excutit udas:
 Sed tamen et spargi pectus amore nocet.
 Vina parant animos faciuntque caloribus aptos:
 238 Cura fugit multo diluiturque mero.
- 243 Illic saepe animos iuvenum rapuere puellae,
 Et Venus in vinis ignis in igne fuit.
 Hic tu fallaci nimium ne crede lucernae:
 Iudicio formae noxque merumque nocent.
 Luce deus caeloque Paris spectavit aperto,
 Cum dixit Veneri vincit utramque, Venus.
 Nocte latent mendae, vitioque ignoscitur omni,
 Horaque formosam quamlibet illa facit.
 252 Consule de gemmis, de tincta murice lana,
 Consule de facie corporibusque diem.

- 265 Nunc tibi, quae placuit, quas sit capienda per artes,
 Dicere praecipuae molior artis opus.
 Quisquis ubique, viri, dociles advertite mentes,
 Pollicitisque favens, vulgus, adeste meis.
 Prima tuae menti veniat fiducia, cuctas
 Posse capi; capies, tu modo tende plagas.
 Vere prius volucres taceant, aestate cicadae,
 Maenalius lepori det sua terga canis,
 Femina quam iuveni blande temptata repugnet:
 Haec quoque, quam poteris credere nolle, volet.
 Utque viro furtiva venus, sic grata puellae:
 Vir male dissimulat: tectius illa cupit.
 Conveniat maribus, nequam nos ante rogemus,
 278 Femina iam partes victa rogantis agat.
- 343 Ergo age, ne dubita cunctas sperare puellas;
 Vix erit e multis, quae neget, una, tibi.
 Quae dant quaeque negant, gaudent tamen esse rogatae:
 Ut iam fallaris, tuta repulsa tua est.
 Sed cur fallaris, cum sit nova grata voluptas
 Et capiant animos plus aliena suis?
 Fertilior seges est alienis semper in agris,
 350 Vicinumque pecus grandius uber habet.
- 403 Nec teneras semper tutum captare puellas:
 Saepe dato melius tempore fiet idem.
 Sive dies suberit natalis, sive Kalendae,
 406 Quas Venerem Marti continuasse iuvat
- 417 Magna superstitio tibi sit natalis amicae:
 Quaque aliquid dandum est, illa sit atra dies.
 Cum bene vitaris, tamen auferet; invenit artem
 Femina, qua cupidi carpat amantis opes.
 Institor ad dominam veniet discinctus emacem,
 Expediet merces teque sedente suas:
 Quas illa, inspicias, sapere ut videare, rogabit:
 424 Oscula deinde dabit; deinde rogabit, emas.
- 433 Multa rogant utenda dari, data reddere nolunt:
 Perdis, et in damno gratia nulla tuo.
 Non mihi, sacrilegas meretricum ut persequar artes,
 436 Cum totidem linguis sint satis ora decem.
- 513 Munditiae placeant, fuscentur corpora Campo:
 Sit bene conveniens et sine labe toga:

Lingula ne rigeat, careant rubigine dentes,
 Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet:
 Nec male deformet rigidos tonsura capillos:
 Sit coma, sit trita barba recesta manu.
 Et nihil emineant, et sint sine sordibus ungues:
 Inque cava nullus stet tibi nare pilus.
 Nec male odorati sit tristis anhelitus oris:
 522 Nec laedat naris virque paterque gregis.

565 Ergo ubi contigerint positi tibi munera Bacchi,
 Atque erit in socii femina parte tori,
 Nycteliumque patrem nocturnaue sacra precare,
 Ne iubeant capiti vina nocere tuo.
 Hic tibi multa licet sermone latentia tecto
 Dicere, quae dici sentiat illa sibi:
 Blanditiasque leves tenui perscribere vino,
 Ut dominam in mensa se legat illa tuam:
 Atque oculos oculis spectare fatentibus ignem:
 Saepe tacens vocem verbaque vultus habet.
 Fac primus rapias illius tacta labellis
 Pocula, quaque bibet parte puella, bibas:
 Et quemcumque cibum digitis libaverit illa,
 578 Tu pete, dumque petis, sit tibi tacta manus.

589 Certa tibi a nobis dabitur mensura bibendi:
 Officium praestent mensque pedesque suum.
 Iurgia praecipue vino stimulata caveto,
 Et nimium faciles ad fera bella manus.
 Occidit Eurytion stulte data vina bibendo;
 Aptior est dulci mensa merumque ioco.
 Si vox est, canta: si mollia brachia, salta:
 Et quacumque potes dote placere, place.
 Ebrietas ut vera nocet, sic ficta iuvabit:
 Fac titubet blaeso subdola lingua sono,
 Ut, quicquid facias dicasve protervius aequo,
 Credatur nimium causa fuisse merum.
 Et bene dic dominae, bene, cum quo dormiat illa;
 Sed, male sit, tacita mente precare, viro.
 At cum discedet mensa conviva remota,
 Ipsa tibi accessus turba, leviterque admotus eunti
 Inere te turbae, leviterque admotus eunti
 Velle latus digitis, et pede tange pedem.
 Conloqui iam tempus adest; fuge rustice longe
 Hinc pudor; audentem Forsque Venusque iuvat.
 Non tua sub nostras veniat facundia leges:
 Fac tantum cupias, sponte disertus eris.

Est tibi agendus amans, imitandaque vulnera verbis;
 Haec tibi quaeratur qualibet arte fides.
 Nec credi labor est: sibi quaeque videtur amanda;
 Pessima sit, nulli non sua forma placet.
 Saepe tamen vere coepit simulator amare,
 Saepe, quod incipiens finxerat esse, fuit.
 Quo magis, o, faciles imitantibus este, puellae:
 Fiet amor verus, qui modo falsus erat.
 Blanditiis animum furtim deprendere nunc sit,
 Ut pendens liquida ripa subestur aqua.
 Nec faciem, nec te pigeat laudare capillos
 Et teretes digitos exiquumque pedem:
 Delectant etiam castas praeconia formae;
 624 Virginibus curae grataque forma sua est.

663 Quis sapiens blandis non misceat oscula verbis?
 Illa licet non det, non data sume tamen.
 Pugnabit primo fortassis, et improbe dicet:
 Pugnando vinci se tamen illa volet.
 Tantum ne noceant teneris male rapta labellis,
 Neve queri possit dura fuisse, cave.
 Oscula qui sumpsit, si non et cetera sumet,
 Haec quoque, quae data sunt, perdere dignus erit.
 Quantum defuerat pleno post oscula voto?
 Ei mihi, rusticitas, non pudor ille fuit.
 Vim licet appelles: grata est vis ista puellis:
 Quod iuvat, invitae saepe dedisse volunt.
 Quaecumque est veneris subita violata rapina,
 676 Gaudet, et improbitas muneris instar habet.

705 Scilicet ut pudor est quaedam coepisse priorem,
 Sic alio gratum est incipiente pati.
 A! nimia est iuveni propriae fiducia formae,
 Expectat siquis, dum prior illa roget.
 Vir prior accedat, vir verba precantia dicat:
 Excipiet blandas comiter illa preces.
 Ut potiare, roga: tantum cupit illa rogari;
 Da causam voti principiumque tui.
 Iuppiter ad veteres supplex heroidas ibat:
 Corrupit magnum nulla puella Iovem.
 Si tamen a precibus tumidos accedere fastus
 Senseris, incepto parce referque pedem.
 Quod refugit, multe cupiunt: odere quod instat;
 Lenius instando taedia tolle tui.
 Nec semper veneris spes est profitenda roganti:
 Intret amicitiae nomine tectus amor.

- Hoc aditu vidi tetricae data verba puellae:
722 Qui fuerat cultor, factus amator erat.
- 765 Nec tibi conveniet cunctos modus unus ad annos:
Longius insidias cerva videbit anus.
Si doctus videare rudi, petulansve pudenti,
Diffidet miserae protinus illa sibi.
Inde fit, ut quae se timuit committere honesto,
Vilis ad amplexus inferioris eat.
Pars superat coepti, pars est exhausta laboris.
772 Hic teneat nostras ancora iacta rates.

Liber tertius (Книга третья)

- 57 Dum facit ingenium, petite hinc praecipita, puellae,
Quas pudor et leges et sua iura sinunt.
Venturae memores iam nunc estote senectae:
Sic nullum vobis tempus alibit iners.
Dum licet, et vernos etiamnum educitis annos,
Ludite: eunt anni more fluentis aquae;
Nec que praeteriit, iterum revocabitur unda,
Nec quae praeteriit, hora redire potest.
Utendum est aetate: cito pede labitur aetas,
Nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit.
Hos ego, qui canent, frutices violaria vidi:
Hac mihi de spina grata corona data est.
Tempus erit, quo tu, quae nunc excludis amantes,
Frigida deserta nocte iacebis anus,
Nec tua frangetur nocturna ianua rixa,
Sparsa nec invenies limina mane rosa.
Quam cito (me miserum!) laxantur corpora rugis,
Et perit in nitido qui fuit ore color.
Quasque fuisse tibi canas a virgine iuras,
Spargentur subito percaput omne comae.
Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas,
Nec faciunt cervos cornua iacta senes:
Nostra sine auxilio fugiunt bona; carpite florem,
Qui nisi carptus erit, turpiter ipse cadet.
Ite per exemplum, genus o mortale, dearum,
Gaudia nec cupidis vestra negate viris.
Ut iam decipiant, quid perditis? Omnia constant;
Mille licet sumant, deperit inde nihil.
Conteritur ferrum, silices tenuantur ab usu:
Sufficit et damni pars caret illa metu.
Quis vetet adposito lumen de lumine sumi?
Quisve cavo vastas in mare servet aquas?

Et tamen ulla viro mulier „non expedit” inquit?
 Quid nisi quam sumes, dic mihi, perdis aquam?
 Nec vos prostituit mea vox, sed vana timere
 Damna vetat: damnis munera vestra carent.
 Sed me flaminibus ventri maioris iturum,
 Dum sumus in portu, provehat aura levis.
 Ordior a cultu; cultis bene Liber ab uvis
 Provenit, et culto stat seges alta solo.
 Forma dei munus: forma quota quaeque superbit?
 Pars vestrum tali munere magna caret.
 Cura dabit faciem; facies neglecta peribit,
 Idaliae similis sit licet illa deae.
 Corpora si veteres non sic coluere puellae,
 108 Nec veteres cultos sic habuere viros.

127 Sed quia cultus adest, nec nostros mansit in annos
 Rusticitas, priscis illa superstes avis.
 Vos quoque nec caris aures onerate lapillis,
 Quos legit in viridi decolor Indus aqua,
 Nec prodite graves insuto vestibus auro,
 Per quas nos petitis, saepe fugatis, opes.
 Munditiis capimur: non sint sine lege capilli:
 Admotae formam dantque negantque manus.
 Nec genus ornatus unum est:quod quamque decebit
 Eligat, et speculum consulat ante suum.
 Longa probat facies capitis discrimina puri:
 Sic erat ornatis Laodamia comis.
 Exiguum summa nodum sibi fronte relinqui,
 Ut pateant aures, ora rotunda volunt.
 Alterius crines umero iactentur utroque:
 Talis es adsumpta, Phoebe canore, lyra.
 Altera succinctae religetur more Dianae,
 Ut solet, attonitas cum petit illa feras.
 Huic decet inflatos laxae iacuisse capillos:
 Illa sit adstrictis impedienda comis;
 Hanc placet ornari testudine Cyllenea:
 148 Sustineat similes fluctibus illa sinus.

159 O quantum indulget vestro natura decori,
 Quarum sunt multis damna pianda modis!
 Nos male detegimur, raptique aetate capilli,
 Ut Borea frondes excutiente, cadunt.
 Femina canitiem Germanis inficit herbis,
 Et melior vero quaeritur arte color:
 Femina procedit densissima crinibus emptis,
 Proque suis alios efficit aere suos.

Nec rubor est emisse; palam venire videmus
 Herculis ante oculos virgineumque chorum.
 Quid de veste loquar? Nec vos , segmenta, requiro
 Nec te, quae Tyrio murice, lana, rubes.
 Cum tot prodierint pretio leviores colores,
 172 Quis furor est census corpore ferre suos!

187 Lana tot aut plures sucos bibit; elige certos:
 Nam non conveniens omnibus omnis erit.
 Pulla decent niveas: Briseida pulla decebant:
 Cum rapta est, pulla tum quoque veste fuit.
 Alba decent fuscas: albis, Cephei, placebas:
 Sic tibi vestitae pressa Seriphos erat.
 Quam paene admonui, ne trux caper iret in alas,
 Neve forent duris aspera crura pilis!
 Sed non Caucasea doceo de rupe puellas,
 Quaeque bibant undas, Myse Caice, tuas.
 Quid si praecipiam ne fuscet inertia dentes,
 Oraque suscepta mane laventur aqua?
 Scitis et inducta candorem quaerere creta:
 Sanguine quae vero non rubet, arte rubet.
 Arte supercilii confinia nuda repletis,
 Parvaeque sinceras velat aluta genas.
 Nec pudor est oculos tenui signare favilla,
 Vel prope te nato, lucide Cydne, croco.
 Est mihi, quo dixi vestrae medicamina formae,
 Parvus, sed cura grande, libellus, opus;
 Hinc quoque praesidium laesae petitorum figurarum;
 Non est pro vestris ars mea rebus iners.
 Non tamen expositas mensa deprendat amator
 Pyxidas: ars faciem dissimulare iuvat.
 Quem non offendat toto faex inlita vultu,
 Cum fluit in tepidos pondere lapsa sinus?
 Oesyra quid redolent? Quamvis mittatur Athenis
 Demptus ab immundo vellere sucus ovis.
 Nec coram mixtas cervae sumpsisse medullas,
 Nec coram dentes defricuisse probem;
 Ista dabunt formam, sed erunt deformia visu:
 218 Multaque, dum fiunt, turpia, facta placent.

225 Tu quoque dum coleris, nos te dormire putemus;
 Aptius a summa conspiciere manu.
 Cur mihi nota tuo causa est candoris in ore?
 Claude forem thalami! Quid rude prodis opus?
 Multa viros nescire decet; pars maxima rerum
 Offendat, si non interiora tegas.

Aurea quae splendent ornato signa theatro,
 Inspice, contemnes: brattea ligna tegit;
 Sed neque ad illa licet populo, nisi facta, venire,
 Nec nisi summotis forma paranda viris.
 At non pectendos coram praebere capillos,
 Ut iaceant fusi per tua terga, veto.
 Illo praecipue ne sis morosa caveto
 238 Tempore, nec lapsas saepe resolve comas.

261 Rara tamen mendo facies caret: occule mendas,
 Quaque potes vitium corporis abde tui.
 Si brevis es, sedes, ne stans videare sedere:
 Inque tuo iaceas quantulacumque toro;
 Hic quoque, ne possit fieri mensura cubantis,
 Iniecta lateant fac tibi veste pedes.
 Quae nimium gracilis, pleno velamina filo
 Sumat, et ex umeris laxus amictus est.
 Pallida purpureis spargat sua corpora virgis,
 Nigrior ad Pharii confuge piscis opem.
 Pes malus in nivea semper celetur aluta:
 Arida nec vinclis crura resolve suis.
 Conveniunt tenues scapulis analemprides altis:
 Angustum circa fascia pectus eat.
 Exiguo signet gestu, quodcumque loquetur,
 Cui digiti pingues et scaber unguis erit.
 Cui gravis oris odor numquam ieiuna loquatur,
 Et semper spatium distet ab ore viri.
 Si niger aut ingens aut non erit ordine natus
 Dens tibi, ridendo maxima damna ferēs.
 Quis credat? Discunt etiam ridere puellae,
 Quaeritur aequae illis hac quoque parte decor.
 Sint modici rictus, parvaeque utrimque lacunae,
 Et summos dentes ima labella tegant.
 Nec sua perpetuo contendant ilia risu,
 Sed leve nescio quid femineumque sonent.
 Est, quae perverso distorqueat ora cachinno:
 Risum concussa est altera, flere putes.
 Illa sonat raucum quiddam atque inamabile ridet,
 Ut rudit a scabra turpis asella mola.
 Quo non ars penetrat? Discunt lacrimare decenter,
 Quoque volunt plorant tempore, quoque modo.
 Quid, cum legitima fraudatur littera voce,
 Blaesaque fit iusso lingua coacta sono?
 In vitio decor est: quaerunt male reddere verba;
 Discunt posse minus, quam potuere, loqui.
 Omnibus his, quoniam prosunt, inpendite curam:

Discite femineo corpora ferre gradu.
 Est et in incessu pars non temnenda decoris:
 Allicit ignotos ille fugatque viros.
 Haec movet arte latus, tunicisque fluentibus auras
 Accipit, expensos fertque superba pedes:
 Illa velut coiunx Umbri rubicunda mariti
 Ambulat, ingentes varica fertque gradus.
 Sed sit, ut in multis, modus hic quoque: rusticus alter
 Motus, concessio mollior alter erit.
 Pars umeri tamen ima tui, pars summa lacerti
 Nuda sit, laeva conspicienda manu.
 Hoc vos praecipue, niveae, decet: hoc ubi vidi,
 310 Oscula ferre umero, qua patet usque, libet.

315 Res est blanda canor: discant cantare puellae:
 Pro facie multis vox sua lena fuit.
 Et modo marmoreis referant audita theatri,
 318 Et modo Niliacis carmina lusa modis.

349 Quis dubitet, quin scire velim saltare puellam,
 Ut moveat posito brachia iussa mero?
 Artifices lateris, scenae spectacula, amantur:
 352 Tantum mobilitas illa decoris habet.

423 Omnibus illa locis maneant studiosa placendi,
 Et curam tota mente decoris agat.
 Casus ubique valet; semper tibi pendeat hamus:
 426 Quo minime credas gurgite, piscis erit.

433 Sed vitate viros cultum formamque proffessos,
 Quique suas ponunt in statione comas.
 Quae vobis dicunt, dixerunt mille puellis:
 Errat et in nulla sede moratur amor.
 Femina quid faciat, cum sit vir levior ipsa,
 438 Forsitan et plures possit habere viros?

557 Nec stabiles animos annis viridemque iuventam
 Ut capias, idem limes agendus erit.
 Hic rudis et castris nunc primum notus Amoris,
 Qui tetigit thalamos praeda novella tuos,
 Te solam norit, tibi semper inhaereat uni:
 Cingenda est altis saepibus ista seges.
 Effuge rivalem: vinces, dum sola tenebis;
 Non bene cum sociis regna Venusque manent.
 Ille vetus miles sensim et sapienter amabit,
 Multaque tironi non patienda feret:

Nec franget postes, nec saevis ignibus uret,
 Nec dominae teneras adpetet ungue genas,
 Nec scindet tunicasve suas tunicasve puellae,
 Nec raptus flendi causa capillus erit.
 Ista decent pueros aetate et amore calentes;
 Hic fera composita vulnera mente feret.
 Ignibus heu lentis uretur, ut umida faena,
 Ut modo montanis silva recisa iugis.
 Certior hic amor est: brevis et fecundior ille;
 Quae fugiunt, celeri carpente poma manu.
 Omnia tradantur: portas reseravimus hosti;
 Et sit in invida prodicione fides.
 Quod datur ex facili, longum male nutrit amorem:
 580 Miscenda est laetis rara repulsa iocis.

749 Sollicite expectas, dum te in convivia ducam,
 Et quaeris monitus hac quoque parte meos.
 Sera veni, positaque decens incede lucerna:
 Grata mora venies; maxima lena mora est.
 Etsi turpis eris, formosa videbere potis,
 Et latebras vitiis nox dabit ipsa tuis.
 Carpe cibos digitis: est quiddam gestus edendi:
 Ora nec immunda tota perungue manu.
 Neve domi praesume dapes, sed desine citra
 758 Quam capis; es paulo quam potes esse minus;

761 Aptius est, deceatque magis potare puellas:
 Cum Veneris puero non male, Bacche, facis.
 Hoc quoque, qua patiens caput est, animusque pedesque
 Constant: nec, que sunt singula, bina vide.
 Turpe iacens mulier multo madefacta Lyaeo:
 Digna est concubitus quoslibet illa pati.
 Nec somnis posita tutum succumbere mensa:
 Per somnos fieri multa pudenda solent.
 Ulteriora pudet docuisse: sed alma Dione
 „Praecipue nostrum est, quod pudet” inquit „opus”.
 Nota sibi sit quaeque: modos a corpore certos
 Sumite: non omnes una figura decet.
 Quae facie praesignis erit, resupina iaceto:
 Spectentur tergo, quis sua terga placent.
 Milanion umeris Atalantes crura ferebat:
 Si bona sunt, hoc sunt accipienda modo.
 Parva vehatur equo: quod erat longissima, numquam
 Thebais Hectoreo nupta resedit equo.
 Strata premat genibus, paulum cervice reflexa,
 Femina per longum conspicienda latus.

Cui femur est iuvenale, carent quoque pectora menda,
 Stet vir, in obliquo fusa sit ipsa toro.
 Nec tibi turpe puta crinem, ut Phylleia mater,
 Solvere, et effusis colla reflecte comis.
 Tu quoque, cui rugis uterum Lucina notavit,
 Ut celer aversis utere Parthus equis.
 Mille modi veneris; simplex minimique laboris,
 Cum iacet in dextrum semisupina latus.
 Sed neque Phoebei tripodes nec corniger Ammon
 Vera magis vobis, quam mea Musa, canet:
 Siqua fides arti, quam longo fecimus usu,
 Credite: praestabunt carmina nostra fidem.
 Sentiat ex imis venerem resoluta medullis
 Femina, et ex aequo res iuuet illa duos.
 Nec blandae voces iucundaque murmura cessent,
 Nec taceant mediis improba verba iocis.
 Tu quoque, cui veneris sensum natura negavit,
 Dulcia mendaci gaudia finge sono.
 Infelix, cui torpet hebes locus ille, puella,
 Quo pariter debent femina virque frui.
 Tantum, cum finges, ne sis manifesta, caveto:
 Effice per motum luminaque ipsa fidem.
 Quam iuuet, et voces et anhelitus arguat oris;
 A! pudet, arcanas pars habet ista notas.
 Gaudia post Veneris quae poscet munus amantem,
 Illa suas nolet pondus habere preces.
 Nec lucem in vestro corpore multa latent.
 Aptius in vestro corpore multa latent.
 Lusus habet finem: cygnis descendere tempus,
 Duxerunt collo qui iuga nostra suo.
 Ut quondam iuvenes, ita nunc, mea turba, puellae
 812 Inscribant spoliis Naso magister erat.

Мистецтво кохання

(Книга перша)

Поради юнакам

- 1 Хто з-поміж римлян ще й досі не чув про мистецтво кохання,
 Хай, прочитавши цей твір, буде в коханні митцем.
 Що ж бо вітрило, весло, як судном не керує мистецтво?
 4 Що скакуни запальні? Що без мистецтва Амур?
- 33 Я про кохання співаю легке, про дозволені втіхи -
 Квіти, що потай рвемо, - не про злочинну жагу.
 Спершу, коли ти вже став, новобранець, під прапор Венери,
 Пильно розглянься довкіл, що захопило б тебе.
 Друга турбота твоя – щоб обранка й тебе покохала.

- 38 Третя - аби ця любов не на хвилину була.
- 49 Так от і ти, що шукаєш когось для тривкого кохання,
Спершу завваж ті місця, де найгустіше дівчат.
Щоб однайти їх , не треба, повір, напинати вітрила,
52 Ніг на дорогах курних не доведеться збивать.
- 97 Так, на видовища славні спішить пишно шатне жіноцтво,
Гляну – й вагаюсь не раз, око на кому спинить.
І подивитись ідуть, і щоб на них подивились.
100 Серед юрби, на виду, спробуй-но цноту знайти!
- 133 Отже, од тих славнозвісних часів велелюдні театри
Для милovidних дівчат – наче ті ями-пастки.
Варто вчащати тобі й на змагання породистих коней:
Цирк, що народом кишить, не розчарує ловця.
Тут не потрібно тобі спілкуватися мовою пальців,
Погляду, пороху брів не перехоплюють тут.
Побіч красуні сідай собі сміло –ніхто не осудить,
Боком до неї тулись – слова не скаже ніхто.
Хоч не хотіла б – тулитися мусить, бо тісно на лаві,
Й та тіснота, пам'ятай, тільки на руку тобі.
Далі вже гав не лови – до сусідки словечком озвися,
144 Можна спочатку пустим, тільки б розмова пішла.
149 Може, пилінка якась, покружлявши, сусідці на груди
Сяде – ти пальцем чутким зняти її поспіши.
Хай і не сяде – зніми все одно: лови будь-який привід,
152 Тільки б засвідчити міг щиру турботу свою.
- 229 Та й за бенкетним столом не змарнуй для знайомства нагоди:
Не про одне лиш вино думати слід, поки п'єш.
Там же й Амур, зарум'янившись густо, до рук своїх ніжних
Ріг раз од разу бере, повен п'яного вина.
Тільки-но Вакх йому крильця зрсить, - вологою взявшись,
Пурхать не може той бог, німо стоїть, та за мить
Вже він із крилець вологу ту струшує; хай лиш на серце
Крапля комусь упаде – тут же пектиме любов.
Духу вино додає, до кохання жагу роздимає,
238 Вихилиш келих до дна – туга покине тебе.
- 243 Ось коли хлопців серця в свої сіті ловили дівчата:
Владна Венера й вино – наче вогонь у вогні.
Хай лиш в оману тебе не введе миготлива лампада.
Не за вином, не вночі вроду цінити берись.
Таж серед білого дня трьом богиням Паріс приглядався,
Поки Венері сказав: „Першість тобі віддаю”.

- Ніч усі хиби, всі вади бере під своє покривало.
 Тож перша-ліпша з дівчат гарною буде вночі.
 Про самоцвіти, багрець, чи правдиві, лиш день тобі скаже,
 252 Як і про постать, лице, чи бездоганні, - лиш день.
- 265 Зараз я викладу, як ти найкраще б до рук міг прибрати
 Ту, що вподобав, а це – стрижень повчання мого.
 Хто б ви й де б не були, зосередьтесь, тямкі до науки.
 Й до обіцянок моїх вухо прихильно схиліть!
 Спершу ти ось що гарненько затям: не буває такої,
 Що не далася б до рук – ти лише сіті розстав.
 Скоріше помовкнуть пташки навесні, серед літа – цикади,
 Скоріше менальський гончак буде тікати од зайців,
 Ніж гордуватиме ласкою жінка, бо й та, котра з виду –
 Стійкість одна, в той же час – любощів прагне в душі.
 Втіх потаємних юнак а чи дівчина рівно жадають,
 Той – неприховано, ця – глибше ховає жагу.
 От ухвалили б ми, чоловіки, не спішити з любов'ю –
 278 Жінка до нас по любов першою б мусила йти!
- 343 Сумнівів, отже, не май: будь- яка може стати твоєю;
 Хтозна, чи з-між багатьох мовила б „ні” хоч одна.
 Хай і відмовить якась, але кожній лестять залицяння,
 Хоч ошкався – дарма: що та відмова тобі?
 Промаху в цьому нема, бо нове залицяння – солодше:
 Більше сусідське добро нам до душі, ніж своє.
 Завше-бо й нива чужа урожаєм багатшим рясніє,
 350 Завжди й чужа череда вим'я повніше несе.
- 403 Так не щодня на гарненьких дівчат полювання успішне:
 Часто вдається воно тільки в означений час.
 Хай це народження день, хай календи, що ними Венера
 406 Тут же за марсовим свій, всміхнений, місяць веде,
- 417 Добре ти все обміркуй на вродини своєї коханки:
 Витрати будуть, а це – вісники чорного дня.
 Як не викручуйся – візьме своє: не забракне їй хисту,
 Щоб не обібрати того, хто умліває з жаги.
 Прийде до неї торговець – хитрун (таки знає, до кого),
 Викладе весь свій товар: ти сидиш поряд, вона –
 Скаже й тобі вибрати (заодно й твій смак перевірить),
 424 Потім пригорне тебе, далі попросить: „Купи”.
- 433 Часто ще просить: „Позич”. Позичиш – уже не поверне.
 Отже, на втрати чекай, а про подяку забудь!
 Хай би я був стоязикий, стоустий – усе ж не зумів би

- 436 Викласти тут до кінця кляте мистецтво блудниць.
- 513 Зваблює хай чистота й засмаглисть на Марсовім полі,
Тога нехай на тобі гарно, рівненько лежить.
Зуби – щоб чисті були, язика щоб ніде не кололи,
Хай не гуляє нога в надто широкім взутті.
Хай не стирчить навсібіч абияк підтяте волосся:
Чуб свій і заріст лица вмilій руці довір'яй.
Також про нігті подбай, щоб не довгі були та без бруду,
З ніздрі, як часом бува, щоб волосок не стремів.
Подих аби неприємним не був, коли рота розтулиш,
- 522 Запах провідці отар, цапа, з-під пахв, щоб не чувсь.
- 565 Тож, коли Вакха дари виграватимуть перед тобою,
А коли трапиться ще й гарна сусідка тобі –
Спершу до святощів ночі звернись, Ніктелія-батька,
Щоб од вина не було шкоди твоїй голові.
Далі – багато чого, хоч не навпрост, їй можна сказати:
Що не домовиш їй ти – в думці домовить сама.
Потім черкни щось вином, хай стіл лестить замість тебе,
Хай вона знає, над ким влада її відтепер.
В очі очима дивись, хай жагу твою бачить, бо часто,
Хоч і німують уста, мову обличчя веде.
Келих, що з нього вона надпила, поспіши перейняти
Й де ще тепло її губ – там його й ти пригуби.
Візьме шматочок якийсь – туди ж сягнувши рукою,
- 578 Пальцями пальців її мов ненароком торкнись.
- 589 Ну, а тепер – щодо міри в питті, вона ж – очевидна:
Хай не підводять тебе ні голова, ні нога.
Надто сварок уникай, бо ж вино спонукає до сварки,
Руки, до бійки швидкі, стримуй попивши вина.
Впав колись Еврiтiон через те, що напивсь по-дурному.
В колі гостей, за вином, за вином, дотеп доречний, не гнів.
Як голосистий – співай, як проворний – берися до танцю:
Дар од природи на те, аби подобатись ним.
Справжнє сп'яніння – біда, а вдаване – то допомога.
Хай заплітається твій, хоч і не п'яний, язик:
Може, зухваліше зробиш ти щось чи скажеш – не страшно:
Всяк зрозуміє тебе – вже напідпитку, мовляв.
Йй побажай гараздів і тому, хто втішається нею,
Подумки ж – лиха йому, всяких болячок назич.
Потім, як гості почнуть галасливо вставати з-за столу,
Саме при тій метушні гарну нагоду лови:
В гурт увіпхавшись, дістанешся легко до кралі своєї –
Пальцями стану торкнись, ногу – ногою відчуй.

- Тут і зізнатись пора, одначе не мнись по-селянськи –
 Доля й Венера стоять лиш за хоробрих людей.
 Про красномовність не стану тобі настанов подавати:
 Досить тобі забажать, - мова сама попливе.
 Вміло коханця вдавай, говори їй про зранене серце,
 Щоб переконливим будь – весь на те хист поклади.
 Втім, це неважко, бо кожній здається, що гідна любові, -
 Хай препогана, усе ж вірить у вроду свою.
 Та не один, хто вдавав, любов'ю проймався мимоволі:
 Спершу зображував пал, потім насправду палав.
 Будьте ж, дівчата, ласкаві до тих. Хто вдає, що кохає:
 Та, котра грою була, - справжньою стане любов!
 Словом лестивим, юначе, пора її серце здобути:
 Плин гомінкого струмка й кручу підмиє не раз.
 Личко, волосся хвалить не лінуйсь і тонюсінькі пальці,
 Мовби хто виточив їх, і невеличку стопу.
 Саме така похвала й для цнотливої – медом на душу:
 624 Дівчина ж понад усе дбає про вроду свою.
- 663 Що, проте, з лестощів тих, не присмачених ще й поцілунком?
 Не поцілує тебе- ти її сам поцілуй!
 Може, пручатись почне, може, видає ще, а насправді,
 Хоч і пручатись почне - хоче, щоб ти сам переміг.
 Тільки ж не грубо зривай з її ніжних губ поцілунки,
 Щоб не жалілась вона – от неотеса, мовляв!
 Хто ж поцілунок забрав, а віночка не смів їй зібрати –
 Втратити вартий і те, що перепало йому.
 Після поцілунку хіба ж то не крок до здійснення мрії?
 Кроку того не зробить – тупість, не цнота, повір!
 Кажеш, насильство? Хай так, але ж воно миле дівчатам:
 Що так їх вабить, на те начебто з примусу йдуть.
 Силою схилиш до втіх – усяка зрадіє тій силі;
 676 Навіть зухвалість ота – гарний даруночок їй.
- 705 Так –бо вже є воно: жінка соромиться діло почати, -
 Як же їй мило зате згодом оддатись йому!
 Декотрі з чоловіків, шанувальники власної вроди,
 Ждуть, поки жінка сама кине їм перше слівце.
 Ні! Чоловік підійти має першим, йому слід просити,
 Їй – доброзичливо те, що прохали, сприйнять.
 Щоб віддалась, попроси над усе прохання їй милі;
 Як закохавсь, розкажи, далі – бажання розкрий.
 Таж героїнь стародавніх блгань не цуравсь і Юпітер,
 Першою жодна з красунь до громовержця не йшла.
 Може, відчуєш до тих умовлять твоїх нехіть у неї –
 Стримайсь на деякий час, щезни їй з-перед очей.

- Вабить – що в руки не йде; викликає відразу – що липне:
 Менше набриднеш ти їй – більше захоче тебе.
 Значить, у хіті своїй зізнавайсь не одразу й не завжди:
 З дружби, мов з зав'язі цвіт, хай визріває любов.
 Я помічав: неприступна – шовковою з часом робилась.
 722 Хто шанувальником був – потім коханцем ставав.
- 765 Різного віку жінок ти по-різному, отже, приваблюй:
 Пастку досвідчена дань здалеку спостереже.
 Серед невчених – умом не хизуйсь, між цнотливих - зухвальством,
 Бо перестануть вони, бідні, й собі довірять.
 От і буває, що ту, котра чесного хлопця боїться,
 Хутко в обійми свої явний негідник бере.
 Частку роботи зробив я; лишається ще якась частка,
 772 Якір метнувши, спочин матиме мій корабель.

Книга третя

Поради дівчатам

- 57 Поки триває той дар, до науки беріться, дівчата -
 Цноти, законів і прав не порушите ви!
 Нині міркуйте над тим, що й вам загрожує старість –
 Хай ні хвилинка життя марно для вас не майне!
 Поки ще можна, допоки сприяють літа повностлі-
 Бавтесь! Рікою пливуть – не почекають!- роки.
 Хвилі, що ген промайнула за обрій, назад не повернеш,
 Як і години: втекла – вже не відкличеш її.
 З віку свого користайсь: він збігає нечутно; до того ж
 Завтрашнє – все ж не таке, як учорашнє, добро.
 Де засирів чагарник, там недавно я бачив фіалки,
 А з того терня колись квіти я рвав для вінка.
 Прийде той час, коли ти, що тепер одганяєш коханців,
 Будеш, самотня, стара, в ліжку тремтіти всю ніч.
 Біля дверей своїх в пору нічну суперечок не вчуєш,
 А на порозі рясних вранці не знайдеш троянд.
 О, як то скоро – гай-гай!- вкривається зморшками тіло
 Й шойно квітуче лице в'яне, безбарвним стає!
 Сивінь зненацька тобі (те пасмо, мовляв, - од дитинства)
 Вибілить голову всю, не обмине й волоска.
 Змії зі шкірою враз свою старість скидають із себе,
 Олені – роги нові, щоб не старіти, беруть,
 Нам же – онови нема, не лишайте незірваним квіту:
 80 Не зірвете навесні – сумно осиплеться сам!
- 87 Приклад беріть, умирущі, з богинь – невмирущого роду:
 Не відмовляйте мужам – хай посмакують утіх!
 Може, одурять? А втрата яка? Що ваше – те з вами:

- Тисяча хай почерпне – все буде так, як було.
З часом і крицю зітреш; від ужитку потоншає креміль,
Ви ж не лякайтесь тертя: втрата вам тут не грозить!
Хто б не дозволив, скажіть, вогонь – од вогню запалити?
Хто б у цебрі зберігав безмір морської води?
Втім „Так негоже!” – котрась із жінок дорікне ласунові –
Моря не скривдиш, кажу, скільки його не черпай.
Не до розпусти хилю вас, однак, - велю не лякатись
Втрат, адже ваші дари вільні від будь-яких втрат!
Поки ще в гавані я, хай легкий мені подув сприяє:
Далі – потужніших сил нам знадобляться вітри.
Отже, з плекання почну, як плекаєш – лоза виноградна
Дасть тобі добре вино, нива – пшеницю гінку.
Врода є даром богів, чи багато з вас хвалиться нею?
Ні, бо далеко не всім випав на долю цей дар.
Дбайте про вигляд самі, не поможе й врода недбалій,
Хоч би обличчям була рівна Венері самій.
Скажеш: давніше не так, як тепер, чепурились дівчата –
108 Й чоловіки – відповім – не чепурились тоді.
- 127 Ні, лиш тому, що ми тонші тепер, що предкам, нарешті,
Грубість лишили сільську, той невідчепний реп'ях!
Тож не обтяжуйте вушок своїх тягарем самоцвітів,
Що з зеленавих глибин смаглий індієць дістав,
Не виступайте у шатах важких, що золотом ткані:
Всі ці принади-пастки часто відстрашують нас.
Тонкощі ваблять зате. Не лишайте безладним волосся:
Буть йому гарним чи ні – це вже залежить од рук.
Зачісок безліч бува, щоб із них відповідну обрати-
Дзеркальце вам, жіночки, першу пораду подасть.
Та, що з довгастим лицем, посередині проділ хай робить,
Як Лаодамія. Їй гладко чесатись велю.
А кругловида – пучком хай на маківці згорне волосся,
Щоб, коли врода така, вуха відкриті були.
Іншій – хай по раменах воно, як у Феба, спливає
Бога, коли він до рук ліру співучу бере.
Деякі хай його в'яжуть вузлом, як Діана це робить-
Та, що по горах-лісах звірів лякливих жене.
Цій до лица, коли вільно по плечах спадає волосся,
Тій – треба туго сплести, мовби приборкать його;
Ще котрась хай гребінцем черепашим додасть йому блиску,
148 Врешті, в котрої витке – хай собі в'ється воно.
- 159 О, як турботливо мати-природа красі вашій годить!
Скільки-то способів є ваду затерти якусь!
Гірше доводиться нам: як Борей восени обриває

- Листя з дерев, так літа – кучері нам з голови.
 Жінка свою сивину зафарбовує зіллям германським:
 Барві підробній, новій заздрити справжня б могла.
 Жінка – мов пава пливе, на маківці – стогом волосья
 (Куплене): гроші й чуже владне зробити твоїм.
 Та й купувати не сором тепер на виду всього люду –
 Там, де муз дев'яти і Геркулеса є храм.
 Що про убрання скажу? Не варто й тут дивувати
 Пурпуром з тіру, ані взористм золотом шат.
 Що то за шал – цілий статок носить на собі, якщо стільки
 172 Значно дешевших довкіл бачимо радісних барв?
- 187 Стільки (чи й більше) у нас барвників – вибирай, але вміло:
 Звісно не кожній з дівчат кожна з тих барв до лиця.
 Темне – хай біда, мов сніг (пригадай Брісеїду) вдягає –
 Саме в такому вбранні бранкою стала вона.
 Біле – смаглява: в такому сподобалась ти Кефеїдо, -
 В білому ти на Серіф, острів, ступила колись
 Далі. Чи варто про те, щоб у тебе з-під пахв не йшов запах,
 Щоб у жорстких волосках ноги твої не були? –
 Я ж не повчаю дівчат ні з гірського Кавказу, ні інших –
 Що із Каїка-ріки, в краї місійському п'ють.
 Зайве казати, щоб зубів пильнували ви, бо почорніють,
 Щоб, зачерпнувши води, вранці вмивали лице.
 Вмієте щічки вибілювать крейдою, надто блідим же
 Вмієте ви, навпаки, гарних рум'янців додати.
 Вмієте хистом тонким із бровою брову поєднати,
 Й мушкою барві лиця дати відтінок м'який.
 Вугликом очі не соромно вам відвести чи шафраном,
 Що на твоїх берегах кідне прозорий росте.
 Є в мене, хоч і мала, та значної вагомості книжка,
 Де для плекання краси засобів низку даю.
 Звідси шукайте підмоги собі й для прив'ялої вроди:
 В дії мистецтва мого не розчаруєтесь ви.
 Лиш за столом, де тих скриньочок стос, не стрічайте коханця:
 Що помагає красі, те непомітним робить.
 Хто без огиди б дививсь, як лицем під своєю ж вагою
 Гуща до теплих грудей звільна сповзає-пливе?
 Нащо й та мазь вам, дарма що Афіни її постачають,-
 Піт, що овеча брудна вовна просякнута ним?
 Мозком оленячим теж не намащуйтеся, поки є свідок,
 Дбайте про зуби свої, поки ще гостя нема.
 Все це сприяє красі, хоч для ока – бридке: не одне щось,
 218 Поки в роботі – гидке, зроблене – зір веселить.
- 225 Так от і ти чепурись (коханець хай думає: „Спить ще”),

Врешті, такою з'явись, мовби з картинки зійшла!
Нащо б то знати мені, що за блиск на твоєму обличчі?
Спальню свою – на замок: ще ж не закінчено твір!
Є такі речі, що чоловікам і не личило б знати,
Не приховали б ви їх – нас уражали б вони.
От у театрі оздобили вилицюють – постаті різні,
А позолота на них – тонша, ніж той пелюсток.
Не дозволяють і глянуть на них, поки ще не готові –
І ви без сторонніх очей вроду плекайте свою.
Будь-коли можна, проте, розчесати хвилясте волосся –
Хай собі без перешкод в'ється по плечах воно.
Найголовніше – хмурною не будь, не зганяй на волосся
238 Злості своєї, коли, трапляється, ляже не так.

261 Зовнішність рідко буває без вад; навіть плямку найменшу
Від чоловічих очей, як тільки можеш, ховай!
Куца – сиди, щоб тебе за сидячу, як станеш не мали;
Нижча від куцої ти – гостя на ложі стрічай.
А щоб на око він, поки лежиш, не визначив зросту,
Спритно на ноги собі ще й покривало накинй.
Вільний – для надто худих япорадив б одяг; так само
Вільно й накидка нехай їм опадає з плечей.
Надто бліда хай рум'яниться; надто смаглява – вживає
Замість всіх інших білил – риби, що з Фаросу, мазь.
Нижку не дуже струнку у взутті білосніжнім приховуй,
Не поспішай ремінців з надто тонкої знімать.
Прикру нерівність плечей хай підправить подушечок пара,
Грудям пласким повноти кругла пов'язка додасть.
Пальці не дуже тонкі в тебе, ніготь не надто гладенький –
Значить, як мову ведеш, менше вдавайся до рук
І не бесідуй натше, коли з рота важкий в тебе запах,
Від чоловіка тоді краще вже одаль тримайсь.
Зуб почорнів тобі? Вищий від інших? Вибився з ряду? –
Краще не смійся, бо цим тільки нашкодиш собі.
Хто б у те вірив, що навіть сміятися вчаться дівчата?
Вчаться таки, аби й сміх повабу їм додавав.
Смійтесь, та не на весь рот, щоб на щічках дві ямочки грали,
Нижня губа щоб ледь-ледь верхніх торкалась зубів.
Звісно, й кишок ви зо сміху не рвіть, коли треба й не треба:
Хай по жіночому він – солодко, ніжно бринить.
Є ще такі, що їм рот перекошує регіт нестримний;
Декотру сміх аж трясє – наче ридає вона.
Іншої сміх ріже вуха: здається, що то десь при жорні
Знуджена колом іти, вперта ослиця реве.
Врешті, куди не сягнуло мистецтво? Вже й плачемо гарно –
Сльози у будь-який час, будь-який спосіб лємо.

- Що там сльоза? Велимо, щоб язик на тій чи на іншій
 Літері мов спотикавсь, як у дитини бува:
 Знадою й вада стає – певних слів помилкова вимова:
 Гірше, ніж досі могли, мовити слово вчимось.
 Ось і візьми собі це, раз воно помічне, до уваги.
 Далі навчайся того, кроком яким тобі йти.
 Є і в ході якийсь чар: чи когось незнайомого нею
 Звабиш, а чи відштовхнеш – вирішить, власне, хода.
 Рухати стегнами вміє одна й розвівать за собою
 Одяг, ступаючи так, начеб не йшла, а пливла.
 Інша – мов червонощока жона селянина-умбрійця,
 Твердо, сягнисто кладе, по-чоловічому, крок
 Міра й тут головне: між селюцьким розгонистим кроком
 І по-смішному дрібним вибрать середину вмій.
 Тільки плече твоє хай неодмінно оголеним буде
 Зліва, так само йруки, лівої, не прикривай.
 Надто, коли в тебе шкіра – мов сніг: цілував я, бувало,
 310 Звабливу ту білину ніжних жіночих плечей!
- 315 Часто не вродою – голосом зваблюють хлопців дівчата,
 Тож, чи вродливі, чи ні – вчіться мистецтва того!
 Часто повторюйте, що в мармурових почули театрах,
 318 Чи на єгипецький лад снують легкі пісеньки.
- 349 Хто б сумнівався, що й про танець ітиметься? Що то за жіка,
 Як не рухлива вона і при кітарі, й вині?
 Ті, хто навчився під музику рухатись, - любленці сцени:
 352 Стільки в тих рухах краси, стільки ж і повабу в них!
- 423 Всюди хай дбає про те, щоб подобатись, все своє вміння
 Хай зосередить вона тільки на вроді своїй!
 Випадок – скрізь владарем; гачок напоготові хай буде:
 426 Рибка спіймається й там, де не чекаєш на влов.
- 433 Втім, уникайте мужчин, що про вроду свою вже аж надто
 Дбають, зачесані так, мовби хто вилизав їх.
 Що говоритимуть вам – говорили вже тисячам інших.
 З місця на місце, легка, пурхає їхня любов.
 Що їй робить, коли він легковажнішим видавсь од неї?
 438 Може, самій запасться добрим десятком мужів?
- 557 Так не годиться в однаковий спосіб ловити статечних –
 І юнаків, про яких кажуть: зелене іще.
 Цей недосвідчений, тільки-но стане на службу в Амура,
 Тільки-но в спальню твою, жертва свіженька, шмигне,-
 Хай лиш до тебе все горнеться, хай лиш одну тебе знає,

Муром міцним той засів високо обгороди!
Бійся суперниці! Будеш одна з ним – твоя перемога:
Владу й любов, пам’ятай, з кимось ділити не варт!
Той же, вояка старий, буде стиха любити, розумно,
Стерпить таке, що ніяк не по плечу юнаку.
Він ні ламати дверей, одвірків палити не стане,
Щічки, впавши у гнів, любці своїй не дряпне,
Одягу ні на собі не порве, ні на ній; ні за волосся
Він її теж не смекне, не допровадить до сліз:
Це – юнакам, од жаги очманілим (зелене ж бо!) личить,
Ну, а бувалець, кажу, навіть до болю глухий.
Він неквапливим згоряє вогнем, мов те сіно змокриле,
Мов на гірському хребті тільки-но зрубаний дуб.
Перша- певніша любов, а плідніша, вагоміша – друга:
Яблука стиглі мерщій, поки не впали, зривай!
Без недомовок тепер (перед ворогом – навстіж ворота!) –
Навіть невірність свою вірністю вмій приховать!
І пам’ятайте, що легко дається – недовго втішає, -
580 Часом до милих забав хитру відмову підкинь.

749 Певно, чекаєш давно, що я поведу тебе в гості
Й приписи певні подам, як повестися тобі.
Пізно приходь і поважно ступай при засвічених лампах –
Пізно прийшовши, кажу, зваби собі додаси.
Хто на підпитку, тому й у негарній привидиться краля –
Ваду, яка б не була, мовби приховує ніч.
Пальцями їжу легенько бери: рухи й тут є належні,
Рота рукою, скажім, не витирай за столом.
Перед гостиною не наїдайсь, але й в гостях май міру:
758 Їж, як смакує, але – менше, ніж з’їсти могла б.

761 Більше пасує жінкам, а навіть і личить їм – пити:
З сином Венери тобі, Вакху, найкращий союз.
Так, але поки ясна голова, поки пам’ять і ноги
Служать тобі й від вина ще тобі не двоїться в очах,
Гидко дивитись на ту, лежить, наче мертва, напившись,-
Гідна, щоб з нею будь-хто хіть заспокоїв свою.
Сон за столом – небезпечне заняття: заснувавши, такого
Часом натворимо ми, що хоч під землею ховайсь!
Далі вже й сором повчать, а Венера: „Вважаєш за сором
Діло, що, власне, над ним – ласка, опіка моя? “
Знайте всі свого тіла будову – стосуйтеся до неї:
Як випадало б лягти – кожна для себе рішай.
Світишся вродою – то горілиць прилягти не вагайся;
Спина немов з-під різця – спиною очі втішай.
Меланіона плечей Аталанти стрімкої торкались

Ноги – у тебе такі ж, отже, лягай, як вона.
 Куца – тоді на коня, для високої зростом фіванки
 Жодного разу, повір, Гектор конем не ставав.
 Жінка, що станом струнка, опершись колінами в ложе,
 Хай при поставі такій зверне голівку набік.
 Гарне стегно в тебе, груди без вади – хай він над тобою
 Стане, а ти простягнись навскіс на ложі своїм.
 І не вважай, що то зле, як по плечах розпустиш волосся,
 Наче Вакханка, й лежиш, мов окриваючись ним.
 Ти ж, на чий животі наробила вже складок Люцина,-
 Наче той парф на коні, спиною вмить повертайсь.
 Тисяча способів є. Найпростіший – на правому боці
 Й трохи на спині лежать, тобто – напівгорілиць.
 Ні Аполлона триніжок тобі, ні амон, що з рогами,
 Певних таких не дадуть, як моя муза, порад.
 Тож, коли гідне довір'я багате на досвід мистецтво –
 Вірте! У віршах мої не розчаруетесь ви.
 Жінка повинна відчуть до кінця, всім єством, насолоду,
 А водночас хай і він од насолоди тремтить.
 Хай під час любощів шепіт не мовкне солодкий, ласкавий,
 Навіть для пустощів там місце якесь залиши.
 А не вділила тобі до тих любощів смаку Венера –
 Солодко схлипує хоча б – гину од втіхи, мовляв.
 Справді нещасна та жінка, в якої нечуле до ласки
 Те, що слугує для втіх чоловікам і жінкам!
 Тільки, якщо вдаєш, то, гляди, не впіймайсь на неправді:
 Рухами, блиском очей вміло приховуй брехню.
 Що тобі миле, те голосом, подихом навіть засвідчуй –
 Й тут (хоч і сором про те) є таємниці свої.
 Жінка, що хоче від гостя платні після втіхи на ложі,
 Вбогою зробить себе: втіхи покинуть її.
 Світлові з вікон не давай проникати у спальню:
 Що не милує очей, те приховує півтінь.
 Втім, і забаві кінець! З колісниці, яку білокрилих
 Лебедів пара тягла, час і пора вже зійти.
 Як перед тим юнаки, так і ви на трофеях любові
 812 Напис, дівчата, зробіть: „Був у нас вчитель – Назон” .
 (Переклад А.Содомори)

Amores (Любовні елегії)

I, 9, 1-4

(Фрагмент)

- 1 Militat omnis amans, et habet sua castra Cupido:
 Attice, crede mihi, militat omnis amans.

Quae bellost habilis, Veneri quoque convenit aetas:
4 Turpe senes miles, turpe senilis amor.

1 Кожен коханець – вояк, і є в Купідона свій табір.
Вір мені Аттіку мій, кожен коханець – вояк.
І для війни й для Венери однакові роки придатні.
4 Сором старим воювать, сором – стареча любов.
(Переклад В. Маслюка)

III, 4, 1-4
(Фрагмент)

1 Dure vir , imposito tenerae custode puellae
Nil agis: ingeniost quaeque tuenda suo.
Siqua metu dempto castast, ea denique castast;
4 Quae quia non liceat non facit, illa facit.

1 Тщетно, ревнивий супруг, под замком ты держишь супругу:
Должен лишь собственный нрав скромность ее охранять.
Только лишь та благонравна, которой не надо надзора,
4 Коей репона затвор, в той целомудрия нет.
(Перевод С. Шервинского)

Сенека Люцій Анней (бл. 4 р. до н.р. – 65 р. н. е.)

Сенека – римський політичний діяч, філософ, письменник. Як філософ Сенека був еkleктиком. Написав ряд філософських творів, в яких проповідував рівність усіх людей по природі. Світ за вченням Сенеки підпорядкований розумному началу. Людина повинна жити у відповідності із законами природи, прагнути до знання, і в усіх її вчинках повинно переважати розумне начало.

Як письменник Сенека був майстром риторичного стилю (короткі фрази, ідейні парадокси, емоційний пафос). Написав 12 невеликих трактатів, 3 великі трактати, збірку „Листів до Люція“, а також 9 трагедій на міфологічні сюжети („Едіп“, „Медея“, „Федра“, „Агамемнон“ та ін.), які розвивали його філософські думки і в майбутньому рішуче вплинули на стиль європейської трагедії Ренесансу та класицизму.

Петроній Гай (р. н. невід. – 66 р. н. е.)

Петроній на прізвисько Арбітр – римський поет-сатирик. Автор роману „Сатирикон“ в 20 книгах, з яких дійшли до нас лише 15 і 16 книги. Навіть ці частини роману про пригоди трьох авантюристів із низів римського суспільства дають реалістичну картину звичаїв і морального виродження римлян у 1 ст. н.е. Роман є одним із шедеврів римської прози. Він написаний класичною латинською мовою, в яку автор часто вплітає

простонародні вирази і слова, що робить його цінним лінгвістичним джерелом для вивчення так званої вульгарної латині. Петроній, обплутаний двірцевими інтригами, покінчив із собою.

**Пліній Старший Гай Секунд
(23 – 79 рр. н. е.)**

Пліній – римський письменник, вчений і військовий діяч. Автор праць з природознавства, історії Риму, філології, військової справи. Після його смерті залишилось 160 книг. З усіх його творів до нас дійшла лише „Природнича історія”, що складається з 37 книг і є енциклопедією всіляких знань, накопичених античним світом про природу. В 2-6 книгах наводились відомості з фізики, астрономії, географії, 8-11 книги присвячені світу тварин, 12 – 32 – рослинному царству. В решті книг йшлося про неорганічну природу. Пліній загинув під час виверження вулкану Везувій.

**Марціал Марк Валерій
(бл.40 - 104рр.н.е.)**

Марціал – римський поет-сатирик, автор 15 книг епіграм. Його епіграми (збереглося 1200), присвячені найрізноманітнішим явищам повсякденного життя, висміювали вади представників різних прошарків римського суспільства: патронів, паразитів, невірних чоловіків і жінок, п'яниць, франтів, ділків, лікарів-шарлатанів, кредиторів, боржників та ін. Завдяки Марціалу епіграма закріпилась в європейській літературній традиції як сатиричний жанр.

Епіграми

II, 12

Esse quid hoc dicam quod olent tua basia murrum
Quodque tibi (e)st numquam non alienus odor?
Ноч mihi suspectum (e)st, quod oles bene, Postume semper:
Postume, non ben(e) olet qui bene simper olet.

Как объяснить, что твои поцелуи миррою пахнут,
Что никогда у тебя нет запаха своего?
Странно мне, Постум: всегда издаешь ты запах хороший.
Постум, хорошего нет пахнут всегда хорошо.

(Перевод Ф. Петровского)

II, 78

Aestivo serves ubi piscem tempore,
In thermis serva, Caeciliane, tuis.
Цециліане, не знаєш, де рибу сховати улітку? –
Можеш спокійно її в термах своїх берегти.

(Переклад М.Борецького)

XII, 46

Difficilis facilis, iucundus acerbus es idem,
Nec tecum possum vivere, nec sine te.

Ти ж і важкий, і легкий, і приємний, і також нестерпний,
Важко з тобою мені, важко й без тебе теж жить.
(Переклад В.Маслюка)

Стацій Публій Папіній
(бл. 45 – після 95 н.е.)

Стацій Публій Папіній – римський поет. Народився в Неаполі в сім'ї поета. Основний твір – епічна поема „Фівайда”, в ньому йдеться про боротьбу синів Еділа Полініка і Етеокла за оволодіння Фівами. Художньо вищою є незакінчена поема „Ахіллеїда”. Художню та історичну цінність має його збірка віршів „Сільви”.

Квінтіліан Марк Фабій
(бл. 35 – 95 рр. н.е.)

Квінтіліан Марк Фабій – римський педагог, літературний критик. Заснував у Римі першу державну школу ораторського мистецтва. З численних праць Квінтіліана найбільше значення має його дванадцятитомна праця „Ораторська освіта”. В ній автор висловив ряд цінних загальнопедагогічних ідей, які вплинули на дальший розвиток європейської педагогіки.

Тацит Публій Корнелій
(бл. 55 – бл. 120 рр. н.е.)

Тацит Публій Корнелій – один з найкращих представників римської історіографії. Займав високі державні посади. Автор ряду праць, серед яких найвідоміші – „Історія”(14 книг, повністю збереглися 4), „Аннали”(16 книг, збереглися 1 – 4, 11 – 15), що висвітлюють події часів ранньої імперії, від смерті Августа і до кінця правління Доміціана. Ці твори зробили ім'я Тацита безсмертним.

Етнографічний нарис „Германія” є одним із найважливіших джерел з історії про соціальний і суспільний лад давніх германців. Відомості, що подає Тацит, відзначаються достовірністю і важливі як свідчення очевидця.

Пліній Молодший Гай Цецилій Секунд
(бл. 62 – 114 рр.н.е.)

Пліній – римський письменник і державний діяч. Консул в 100, в 111-113 роках імператорський легат у східних провінціях. Автор праць з економічного, політичного і культурного життя Римської імперії 1 – 2 ст. Із творів Плінія збереглися збірник листів в 10 книгах, зокрема листування з імператором Траяном, та „Панегирик Траяну”, пропали поетичні твори та судові промови.

Листи Плінія містять цінний матеріал для вияснення культурної, побутової, економічної та політичної історії імператорського Риму. Вони є одним із головних джерел відтворення соціального обличчя правлячої верхівки тої епохи.

Ювенал Децим Юній
(бл. 60 – 127 рр.н.е.)

Ювенал – римський поет – сатирик. Збереглося 16 сатир поета (у 5 книгах), в яких він засуджував соціальну нерівність, висміював знатних людей, їх пихатість, вихваляння далекими предками. Одну із сатир присвятив порокам римських жінок. Творчість Ювенала цінили в стародавні часи, його перекладали і наслідували поети нових часів. Ряд висловів поета стали відомими афоризмами, як напр.: „Здоровий дух у здоровому тілі”, „Хліба і видовищ” та ін.

С а т и р а 1

I, 85 -86

85 Quidquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas,
Gaudia, discursus, nostri farrago libelli est.

Все, що лише роблять люди: це страх, насолода, бажання,
Розлад, утіха і гнів, - оця суміш для нашої книжки.

(Переклад В.Маслюка)

II, 1-3

1 Ultra Sauromatas fuger(e) hinc libet et glaciale
Oceanum, quotiens aliquid de moribus audent
Qui Curios simulant et Bacchanalia vivunt.

Лучше отсюда бегать – к ледяному хотя б океану,
За савроматов, лишь только дерзнут заикнуться о нравах
Те, что себя выдают за куриев, сами ж вакханты.

(Перевод Д. Недовича и Ф. Петровского)

Геллій Авл

(бл. 123 – 165 рр. н. е.)

Геллій – римський письменник, автор твору „Ночі Аттики” в 20 книгах (8 –ма не збереглась). Ці книги є зібранням уривків і скорочених переказів творів 250 авторів. Геллій подає матеріал у виді діалогів і міркувань, вкладаючи у вуста своїх сучасників висловлювання філософів та граматиків інших епох. Завдяки Геллію збережено багато фрагментів утрачених джерел, цінні відомості з історії і культури античного суспільства.

Апулей Люцій

(бл. 125 – 180 рр. н.е.)

Апулей Люцій – римський письменник. З багатьох віршів, прозових творів, ораторських промов і науково-філософських трактатів до нас дійшло лише кілька. Він автор роману „Метаморфози” („Золотий осел”), в якому сатирично зображено занепад античного світу. В романі багато вставних новел, де поєднані реалістичні й сатиричні картини життя з еротикою, фантастикою, містикою. Одну з таких новел (про Амура і Психею) використали європейські поети, художники, композитори.

Слава Апулея була дуже великою. Навколо його імені створювались легенди.

Перелік репродукцій
(Подаються за порядком їх розміщення в книзі)

На початку книги (форзац):

1. **Госсарт Я. Адам і Єва.**
2. **Менгс Антон Рафаель. Персей і Андромеда.**

Між сторінками 218 – 219:

3. **Давід Жак-Луї. Амур і Психея.**
4. **Рубенс Пітер-Пауль. Союз Землі і Води.**
5. **Тиціан Вечелліо. Адоніс і Венера.**
6. **Корреджо (справжнє ім'я та прізвище – Антоніо Аллегрі). Леда з лебедем.**

Між сторінками 270 – 271:

7. **Корреджо. Спокушування.**
8. **Енгр Жан-Огюст-Домінік. Одаліска.**
9. **Тихий М. Здивування Сільванії.**
10. **Тиціан Вечелліо. Вакханалія.**

В кінці книги (форзац):

11. **Рубенс Пітер-Пауль. Суд Париса.**
12. **Цезарі Дж. Діана і Актеон**

ГРЕЦЬКИЙ АЛФАВІТ
Αλφάβητος

Буква	Назва	Вимова
Α α	альфа	[a] коротке або довге
Β β	бета	[б]
Γ γ	гамма	[г]
Δ δ	дельта	[д]
Ε ε	е псильон	[e] коротке
Ζ ζ	дзета	[дз]
Η η	ета	[e] довге
Θ θ	тета	[т], нім. [th]
Ι ι	іота	[i] коротке або довге
Κ κ	каппа	[к]
Λ λ	лямбда	[ль]
Μ μ	мі	[м]
Ν ν	ні	[н]
Ξ ξ	ксі	[кс]
Ο ο	о мікрон	[o] коротке
Π π	пі	[п]
Ρ ρ	ро	[р]
Σ σ ς	сигма	[с]
Τ τ	тау	[т]
Υ υ	і псильон	[i], нім. [ú] довге або коротке
Φ φ	фі	[ф]
Χ χ	хі	[х]
Ψ ψ	псі	[пс]
Ω ω	о мега	[o] довге

З М І С Т

Від укладача.....	3
A - Z.....	8
Український алфавітний покажчик.....	219
Біографії авторів афоризмів та фрагменти їх творів.....	271
Список репродукцій	312
Грецький алфавіт	313

ББК – 81.2 ЛАТ я 2
УДК – 811.124 (03)
I - 73

Довідкове видання

ІНТИМ У ЛАТИНСЬКІЙ МОВІ
СЛОВНИК:ЛЕКСИКА, ФЛІРТИ, АФОРИЗМИ
Для широкого кола користувачів

Автор-укладач
Ухаль Михайло Михайлович
Комп'ютерний набір та коректура Ухалю М.М.

Книга видана за підтримки голови Товариства
„Краяни Рахівщини” Миколи Бережанського та
директора ПП „Агро-Карпат” Антонія Хімінця

Видавництво

ISBN 978-966-2075-01-4